

LEYLÂ VÛ MECNÛN

HAMDULLÂH HAMDÎ

TÜRKİYE YAZMA ESERLER KURUMU BAŞKANLIĞI YAYINLARI: 153

<i>Edebiyat ve Sanat Serisi</i>	: 33
<i>Kitabın Adı</i>	: LEYLÂ VÜ MECNÛN
<i>Müellifi</i>	: Hamdullâh Hamdî (ö. 909/1503)
<i>Özgün Dili</i>	: Osmanlı Türkçesi
<i>Giriş</i>	: Prof. M. Uğur Derman
<i>Hazırlayan</i>	: Doç. Dr. Güler Doğan Averbek İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Öğr. Üyesi
<i>Son Okuma</i>	: Uğur Öztürk, Yazma Eser Uzmanı
<i>Arşiv Kayıt</i>	: Berlin Devlet Kütüphanesi, Hs. or. 8168
<i>Kapak Görseli</i>	: Berlin Devlet Kütüphanesi, Hs. or. 8168
<i>Yapım</i>	: Yüksel Yücel
<i>Baskı</i>	: Bilnet Matbaacılık ve Yayıncılık A.Ş. Dudullu OSB 1. Cadde No. 16 Ümraniye / İstanbul Tel: 444 44 03 www.bilnet.net.tr / Sertifika No. 42716
<i>Baskı Yeri ve Yılı</i>	: İstanbul 2020
<i>Baskı Miktarı</i>	: 1. Baskı, 1500 adet

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI
Library of Congress A CIP Catalog Record

Hamdullâh Hamdî
Leylâ vü Mecnûn

1. Edebiyat, 2. Türk Edebiyatı, 3. Mesnevi, 4. Osmanlı Şiiri, 5. Hamdullâh Hamdî, 6. Şeyh Hamdullâh
ISBN: 978-975-17-4566-8

Copyright © Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı. Her hakkı mahfuzdur.

Bütün yayın hakları *Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı*'na aittir. Başkanlığın izni olmaksızın tümüyle veya kısmen, hiçbir yolla ve hiçbir ortamda yayımlanamaz ve çoğaltılamaz.

T.C. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı

Süleymaniye Mh. Kanuni Medresesi Sk. No: 5 34116 Fatih / İstanbul

Tel.: +90 (212) 511 36 37

Faks: +90 (212) 511 37 00

info@yek.gov.tr

www.yek.gov.tr

LEYLÂ VÜ MECNÛN

(İNCELEME - METİN - TIPKIBASIM)

HAMDULLÂH HAMDÎ
(ö. 1503)

Hazırlayan
Güler Doğan Averbek

TÜRKİYE
YAZMA
ESERLER
KURUMU
BAŞKANLIğI

TAKDİM

İnsanlık tarihi, akıl ve düşünce sahibi bir varlık olan insanın kurduğu medeniyetleri, medeniyetler arasındaki ilişkileri anlatır. İnsan, zihnî faaliyetlerde bulunma kabiliyetiyle bilim, sanat ve kültür değerleri üretir, ürettiği kültür ve düşünce ile de tarihin akışına yön verir.

Medeniyetler, kültürler, dinler, ideolojiler, etnik ve mezhebî anlayışlar arasındaki ilişkiler kimi zaman çatışma ve ayrışmalara, kimi zaman da uzlaşma ve iş birliklerine zemin hazırlamıştır.

İnsanların, toplumların ve devletlerin gücü, ürettikleri kültür ve medeniyet değerlerinin varlığıyla ölçülmüştür. İnsanoğlu olarak daha aydınlık bir gelecek inşâ edebilmemiz, insanlığın ortak değeri, ortak mirası ve ortak kazanımı olan kültür ve medeniyet değerlerini geliştirebilmemizle mümkündür.

Bizler, Selçuklu'dan Osmanlı'ya ve Cumhuriyet'e kadar büyük devletler kuran bir milletiz. Bu büyük devlet geleneğinin arkasında büyük bir medeniyet ve kültür tasavvuru yatmaktadır.

İlk insandan günümüze kadar gök kubbe altında gelişen her değer, hakikatin farklı bir tezahürü olarak bizim için muteber olmuştur. İslâm ve Türk tarihinden süzülüp gelen kültürel birikim bizim için büyük bir zenginlik kaynağıdır. Bilgiye, hikmete, irfana dayanan medeniyet değerlerimiz tarih boyunca sevgiyi, hoşgörüyü, adaleti, kardeşlik ve dayanışmayı ön planda tutmuştur.

Gelecek nesillere karşı en büyük sorumluluğumuz, insan ve âlem tasavvurumuzun temel bileşenlerini oluşturan bu eşsiz mirasın etkin bir şekilde aktarılmasını sağlamaktır. Bugünkü ve yarınki nesillerimizin gelişimi, geçmişimizden devraldığımız büyük kültür ve medeniyet mirasınının daha iyi idrak edilmesine ve sahiplenilmesine bağlıdır.

Felsefeden tababete, astronomiden matematiğe kadar her alanda, Medine'de, Kahire'de, Şam'da, Bağdat'ta, Buhara'da, Semerkant'ta, Horasan'da, Konya'da, Bursa'da, İstanbul'da ve coğrafyamızın her köşesinde üretilen değerler, bugün tüm insanlığın ortak mirası hâline gelmiştir. Bu büyük emanete sahip çıkmak, bu büyük hazineyi gelecek nesillere aktarmak öncelikli sorumluluğumuzdur.

Yirmi birinci yüzyıl dünyasına sunabileceğimiz yeni bir medeniyet projesinin dokusunu öreceğ değerleri üretebilmemiz, ancak sahip olduğumuz bu hazinelerin ve zengin birikimin işlenmesiyle mümkündür. Bu miras bize, tarihteki en büyük ilim ve düşünce insanların geniş bir yelpazede ürettikleri eserleri sunuyor. Çok çeşitli alanlarda ve disiplinlerde medeniyetimizin en zengin ve benzersiz metinlerini ihtiva eden bu eserlerin korunması, tercüme ya da tıpkıbasım yoluyla işlenmesi ve etkin bir şekilde yeniden inşa edilmesi, Büyük Türkiye Vizyonumuzun önemli bir parçasıdır. Bu doğrultuda yapılacak çalışmalar, hiç şüphesiz tarihe, ecdadımıza, gelecek nesillere ve insanlığa sunacağımız eserleri üretmeye yönelik fikrî çabaların hasılası olacaktır. Her alanda olduğu gibi bilim, düşünce, kültür ve sanat alanlarında da eser ve iş üretmek idealiyle yeniden ele alınmaya, ilgi görmeye, kaynak olmaya başlayan bu hazinelerin ülkemize ve tüm insanlığa hayırlar getirmesini temenni ederim. Aziz milletimiz, bu kutsal emaneti yücelterek muhafaza etmeyi sürdürecektir.

Recep Tayyip Erdoğan
Cumhurbaşkanı

*Hüseyin Averbek'in aziz
hatırasına*

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	4
KISALTMALAR	11
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	12
ÖNSÖZ	13
GİRİŞ	17
Şeyh Hamdullâh	17
İNCELEME	21
İslâmî Edebiyatta Leylâ ve Mecnûn Anlatısı	21
Hamdullâh Hamdî'nin Hayatı	24
Hamdî'nin <i>Leylâ vü Mecnûn</i> Mesnevisi	24
Mesnevinin Özeti	26
Hamdî'nin <i>Leylâ vü Mecnûn</i> Mesnevisinin Nüshaları	33
Şeyh Hamdullâh Nüshası	35
ŞH ve HM Nüshalarının İlişkisi	41
ŞH Nüshasının Diğer Nüshalara Göre Konumu	45
ŞH Nüshasının İmlâsına Dair Tespitler	49
Metin Hazırlanırken Takip Edilen Yöntem	60
KAYNAKÇA	63

LEYLÂ VÜ MECNÛN

Kitâb-ı Leylî-i Mecnûn-ı Hamdî	67
Münâcât-ı Kâdî'l-Hâcât	70
Na't-i Seyyidi'l-Mürselin 'Aleyhi's-selâm	73
Şıfat-ı Mi'râc-ı Nebî 'Aleyhi's-selâm	76
Medh-i Muḳaffâ li-Seyyidi'l-Enbiyâ 'Aleyhi's-selâm	79
Tergîb-i Işḳ-ı Dil-ârâ vü H'ânden-i Kışṣa-i Ğuşṣa-i Mecnûn u Leylâ	81
Meşel	82
'Işḳ-ı Mecnûn 'Ayân Olup Leylây[1] Andan Nihân İtdükleridür	90
Mecnûn Firâḳ-ı Leylîde Âh u Figân-ile Gezdügi ve	
Mülâḳât-ı Leylâya Bahâne Düzdügidür	94

Ġazel-i Mūnāsib	96
Meşnevī	97
Peder-i Mecnūn Anuñ ‘Āşık Olduđından Āġāh Olduđudur	99
Pend-i Peder-i Mecnūn	102
Cevāb-dāden-i Mecnūn Peder-rā	105
Mecnūnuñ Sevdā-yı Leylāda Ba’zı Ser-gūzeştinūñ Beyānındadır	108
Meşnevī	108
Ġazel-i Mūnāsib	109
Şıfat-ı Rūz Mecnūn-ı pūr-sūz Kūy-ı yāre Varup Muĥāṭabe-i Yār ve Müşāhede-i Didār İtdügidür	109
Ĥikāyet-i Mūnāsib	110
Ġazel-i Mūnāsib	112
Peder-i Mecnūn Sādāt-ı Benī ‘Āmirle Leylāya Varup Nevmīd Döndükleridür	113
Mecnūnuñ Ḥasret-i Leylāda Olan Zārıdur ve Vaĥt-i Leyl ü Nehārıdur	120
Ġazel-i Mūnāsib	121
Meşnevī	121
Mecnūnı Atası ‘Işĥdan Ḥalāş için Ka’betu’llāha İletdügidür	125
Ķavl-i Mecnūn-ı ‘Āmirī	128
Peder Mecnūnı ‘Işĥdan Ḥalāş için ‘Ābid Ḥuzūrına İletdügidür	130
İhlāk-ı Mecnūna Ķavm-i Leylā Ķaşd İtdükleridür	134
Ġazel-i Mūnāsib	139
Meşnevī	140
Pend-i Peder-i Mecnūn	141
Cevāb-ı Mecnūn	144
Meşnevī	146
Ġazel-i mūnāsib	148
Aĥvāl-i Leylī	149
Şıfat-ı Bahār [u] Serv-i Ḥırāmān Leylī Teferrüce Naĥlistāna Gitdügidür	154
İbni’s-Selām Leylāyı Atasından Dileyüp Ol Def’a Nā-murād Olduğudur	160
Ġazel-i Mūnāsib	169

Meşnevî	170
Mecnûn Nevfele İbrâm İdüp Vaşl-ı Yâre İkdâm İtdügidür	171
Ġazel-i Münâsib	172
Nevfel Mecnûn-ı pür-şevk için Kâbile-i Leylâyile Muķâtele ve Muķârebe İtdügidür	172
İkinci Def'a Nevfel Kâbile-i Leylâyile Ceng İtdügidür	182
Ĥikâyet	189
Mecnûn Şayyâddan Âhûlar Alup Âzâd İtdügidür	191
Mecnûn Dâmdan Yaban Şıġırını Âzâd İtdügidür	194
Mecnûn Sâye-i Dirâhtda Zâġ-ı Siyâha Ĥiķâb İtdügidür	198
Mecnûnı Bir 'Avret Bend-ile Ĥar-gâh-ı Leylâya İletdügidür	201
Leylâyı Atası İbni's-Selâma Nikâķ İtdügidür	206
Mecnûn Leylânun Ere Varduġın İşidüp Yandügidür	215
Ġazel-i Münâsib	219
Mecnûn Leylâya Şikâyet-nâme Gönderdügidür	220
Ġazel-i Münâsib	225
Meşnevî	225
Cevâb-nâme-i Leylâ	226
Yârân Mecnûnı Faşl-ı Bahârda Göre Varduķlarıdur	229
Mecnûn-ı Ĥayrân İmtidâd-ı Şeb-i Hicrândan Nâlân Oldügidür	233
Peder-i Mecnûn Anı Arayu Varduġıdur	237
Mecnûn Atasına İ'tizâr İtdügidür	243
Pederi Mecnûnı Vidâ' İdüp Evine Varup Vefât İtdügidür	245
Mecnûn Vefât-ı Pederden Âġâh Oldügidür	248
Mecnûnun Vahşî ile Beyâ[bâ]nda Zindeġanesi Şıfatıdur	252
Ĥikâyet-i Münâsib	255
Şıfat-ı Şeb ve Kevâķib-i 'Âlem-efrüz-ı 'Âşık A'nî Mecnûn-ı pür-süzun Ĥiķâbıdur	258
Mecnûna Leylâdan Ĥaber Gelüp 'Aķl 'Âleminde Bî-ķaberliġıdur	261
Cevâb-nâme-i Mecnûn	270
Mecnûn-ile Leylânun Meşhûr Mu'âmesidür ki Zıķr Olinur	272
Selîm 'Âmirî ki Mecnûnun Ĥayısıdur Göre Gelüp Mâderini Mecnûna Getürdügidür	274
Ĥikâyet-i Münâsib	277

Mecnûn Huzûr-ı Leylâda bî-müşâhede Ebyât Oğuduğudur	281
Ġazel-i Mûnâsib	287
Meşnevî	288
Selâm-ı Bağdâdî Mecnûnı Göre Geldüğüdür	290
Ta'rif-i Mecnûn	298
Hikâyet-i Mûnâsib	299
Ġazel-i Mûnâsib	301
Dâstân-ı Zeyd ü Zeyneb ve Zeydün Mecnûn Ġağğında Vefâ-dârluğudur	302
İbni's-Selâmuñ Vefât İtdüğüdür	309
Şıfat Zeyd Mecnûna Leylânun Eri Öldüğün Muştuladuğudur	312
Ġazel-i Mûnâsib	313
Meşnevî	314
Ġağ Te'âlâya Leylânun Niyâzıdır ve Gice Zülmetinden Şikâyetidür	317
Mecnûn ve Leylî be-şart-ı 'İşmet Mülâkât ve Müşâhabet İtdükleridür	318
Ġazel-i Mûnâsib	324
Meşnevî	324
Ġazel-i Mûnâsib	325
Meşnevî	325
Şıfat-ı Hazân ve Vefât-ı Leylî	326
Mecnûnun Şıfat-ı Vefât-ı Leylâdan Ġaber-dâr Olup Zârî İtdüğüdür	333
Ġazel-i Mûnâsib	339
Meşnevî	339
Mecnûnun Türbe-i Leylâda Vefât İtdüğüdür Seğa'llâhu Şerâhu	340
Rivâyet-i Te'dib-i Te'yid-i Ġikâyet ve Ġâtîme-i Kitâb	350
Münâcât-ı Muşannif	351
TIPKIBASIM	355

KISALTMALAR

AE1	Millet Kütüphanesi, Ali Emirî Manzum 1664
AE2	Millet Kütüphanesi, Ali Emirî Manzum 1665
age	adı geçen eser
agm	adı geçen makale
agt	adı geçen tez
AÖ	Milli Kütüphane, Adnan Ötüken 186
BL	British Library, Or. 1163
BN1	Bibliothèque Nationale, Turc 334
BN2	Bibliothèque Nationale, Turc 366
BN3	Bibliothèque Nationale, Supplément turc 391
BoL	Bodleian Kütüphanesi, Or. 51
c.	cilt
DTCF	Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, Müteferrik 180
FB	Milli Kütüphane, FB 347
G	Gazel
HM	Harvard Arts Museum, 1985.212
İÜ	İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, TY 800
K	Kaside
MK	Milli Kütüphane, A 5675
MMK	Mısır Milli Kütüphanesi, Edeb-i Türkî Talat 118
OR	Avusturya Milli Kütüphanesi, Cod. Mixt. 1308
s.	sayfa
SK	Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Ayasofya 3901/2
SP	Rusya İlimler Akademisi-St. Petersburg Şarkiyat Yazmaları Enstitüsü Kütüphanesi, B 276
ŞH	Berlin Devlet Kütüphanesi, Hs. or. 8168

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا (آ)	a, ā, e	ش	ş
ء	’	ص	ş
ب	b, p	ض	d, z
پ	p	ط	t
ت	t	ظ	z
ث	s	ع	’
ج	c, ç	غ	ğ
چ	ç	ف	f
ح	h	ق	k
خ	h	ك	k, g, ñ
د	d	ل	l
ذ	z	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, o, ö, u, ü, ū
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	ی	y, ı, i, ī

ÖNSÖZ

Türk edebiyatında Leylâ ve Mecnûn hikâyesi pek çok şair tarafından mesnevi formunda nazmedilmiştir. Bunlar arasında Fuzûlî'den sonra belki en çok okunan ve bilineni ise Hamdullâh Hamdî'ye aittir.

Bu çalışmanın amacı Hamdullâh Hamdî'nin hayatı, eserleri ve *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisi hakkında kapsamlı bir değerlendirme sunmak değildir. Tezkire sahiplerinin olduğu kadar Evliya Çelebi'nin de ilgisini çekmeyi başaran Hamdullâh Hamdî'nin hayatı, daha önce Ali Emre Özyıldırım tarafından yayına hazırlanan divanı ve Süleyman Eroğlu tarafından hazırlanan *Ahmediye* adlı mesnevisi vesilesiyle ayrıntılı olarak ele alınmış ve her iki çalışmada Hamdî'nin eserlerine dair malûmat verilmiştir. *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisi hakkında ise 1960 yılında Gönül Alpay tarafından mezuniyet tezi, 1982 yılında Zülfi Güler tarafından doktora tezi hazırlanmış; bu tezlerden özellikle ikincisinde mesnevi ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Ayrıca Ağâh Sırrı Levend'in *Leylâ vü Mecnûn* mesnevileri hakkındaki çalışmasında ve Ali Nihad Tarlan'ın *Leylâ vü Mecnûn*'u konu edinen doktora tezinde Hamdî'nin eseri hakkında malûmat yer almıştır. Bu sebeple elinizdeki çalışma, *Leylâ vü Mecnûn* metnine odaklanmaktadır. Hamdullâh Hamdî'nin hayatı, eserleri ve mesnevisi hakkında ise özet mahiyetinde bilgi verilmiştir.

Daha önceki çalışmalarda ve bizim çalışmalarımız esnasında Hamdî'nin bu eserinin 18 farklı nüshası tespit edilebilmiştir. Bu nüshalar arasında, 2019 senesi yaz aylarında Berlin Devlet Kütüphanesindeki kayıtsız Türkçe yazmaların tespit fişlerini oluştururken bulduğumuz *Leylâ vü Mecnûn* nüshası, iki açıdan önemlidir. Bunlardan ilki yazmanın istinsah tarihinin, telif tarihi ile aynı olmasıdır. Şu ana kadar Hamdullâh Hamdî'nin *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisi hakkında yapılan çalışmalarda herhangi bir nüshanın bu tarihe aidiyeti tespit edilemediğinden bu başlı başına büyük bir haberdir. Çalışmalarımız neticesinde bu tarihe ait bir başka nüshanın var olma ihtimali de gündeme gelmiştir. HM nüshası olarak adlandırdığımız bu nüshanın, büyük bir ihtimalle Berlin nüshasının istinsahına esas teşkil ettiği anlaşılmaktadır.

Berlin nüshasını, metinden bağımsız olarak önemli kılan ikinci husus ise nüshanın, Türk hat sanatının dâhi sanatkârı ve öncüsü Şeyh Hamdullâh tarafından istinsah edilmiş olmasıdır. Yazmanın istinsah tarihinin, Şeyh Hamdullâh'ın olgunluk çağına denk gelmesi ve nüshada bu durumun sarahaten görülmesi ise bu şaheserin daha fazla gizli kalmasına mâni oldu. Bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde, farklı iki teze konu olmasına rağmen metni henüz neşredilmeyen *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisini, tıpkıbasımı ile birlikte yayınlama fikri ortaya çıktı. Böylelikle hem Hamdullâh Hamdî'nin eseri kitlelere ulaşabilecek hem Şeyh Hamdullâh'ın bu eşsiz istinsahı sanat-severler ile buluşabilecekti. 2020 senesinin, Şeyh Hamdullâh'ın vefatının 500. yılına tesadüf etmesi ise ayrı bir sürpriz oldu.

Bilindiği kadarıyla Şeyh Hamdullâh din dışı çok fazla eser istinsah etmemiştir. Bu türden istinsahlarının arasında Türkçe edebî metin ise, bugünkü bilgimize göre, yoktur. Söz konusu yazma bu açıdan da önem kazanmaktadır. Bu neşir, henüz başka örnek tespit edilememiş olması sebebiyle, erken dönem hattatlarının manzum Türkçe metinlerin imlâsında karşılaştıkları sorunlara örnekler ihtiva etmesi bakımından da önem arz etmektedir. Bu düşüncelerden hareketle çalışmada Şeyh Hamdullâh istinsahı öncelendi ve metin bu nüshaya göre kuruldu. Mana ve vezin bakımından sorunlu görülen durumlarda ise ulaşılabilen nüshalara müracaat edildi ve durum dipnotlarda belirtildi. Ayrıca girişte nüshalarla ilgili değerlendirmelere yer verildi; istinsaha müteallik hususlar, misalleriyle ele alındı.

Bu çalışma İstanbul Medeniyet Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri kapsamında yürütülen 2019/1504 numaralı proje dâhilinde hazırlanmıştır. Berlin'de bulunduğumuz zaman zarfında akşam ve hafta sonu mesaiileri ile tamamlamaya muvaffak olduğumuz bu eserin ortaya çıkmasına vesile olan merhum kayınpederim Hüseyin Averbek'in aziz hatırasını burada yâd etmek isterim. Öncelikle bu eserin meydana çıkması için her türlü ortamı temin eden ve eserin tıpkıbasımının yapılmasına müsaade eden Berlin Devlet Kütüphanesine ve Şarkiyat Bölümü Müdürü Christoph Rauch'a, Melitta Multani'ye, Nicolé Fürtig'e, Berhanu Baysa'ya ve hassaten Türkçe Yazmalar sorumlusu değerli dostum Dr. Thoralf Hanstein'a kalpten teşekkür ederim.

Onun çabaları olmasa bu eserin gün yüzü görmesi şüphesiz gecikecekti. Ferağ kaydını incelemek için kıymetli vaktini ve uzmanlığını lutfeden Berlin Devlet Kütüphanesi dijital görüntüleme uzmanı Hagen Immel'e de teşekkür etmek isterim. Ayrıca çalışmaya konu nüsha hususunda değerli görüşlerini bizlerle paylaşan ve bu çalışma için bir yazı kaleme alma lütunda bulunan Prof. Uğur Derman'a, nüshanın hat ve tezyinî özellikleri hususunda kendilerine danıştığımız Hattat Mehmet Özçay'a ve Prof. Dr. Çiçek Derman'a, kıymetli görüşleri için Muhterem Hocam Prof. Dr. Orhan Bilgin'e, Prof. Dr. İsmail Güleç'e canugönülden teşekkür ederim. Bazı nüshalara ulaşmamda sağladıkları kolaylıklar için Viyana Üniversitesinden Prof. Dr. Claudia Römer'e, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphane Sorumlusu Öğr. Gör. Nadiye Tuna'ya, Atatürk Üniversitesinden Doç. Dr. Ahmet Topal'a, bu çalışmanın neşredilmesi hususunda bizleri teşvik eden IRCICA Genel Direktörü Prof. Dr. Halit Eren'e, eserin neşrine imkân tanıyan Yazma Eserler Kurumu Başkanı Prof. Dr. Muhittin Macit'e ve Yazma Eserler Kurumu Çeviri Yayın Dairesi Başkanı Doç. Dr. Ferruh Özpilavcı'ya özellikle şükranlarımı sunarım. Çalışmanın basıya hazırlık süreçlerini yakinen takip eden İsmet İpek'e ve metni baştan sona gözden geçiren Uğur Öztürk'e de ayrıca teşekkür ederim. Son olarak tüm çalışmalarımdaya olduğu gibi büyük bir özveri örneği sergileyen eşim Mustafa'ya ve sabrı için oğlum Hüseyin Vefa'ya içten teşekkür ederim.

Güler Doğan Averbek

Berlin, 2019

GİRİŞ

Osmanlı Türklerinde hüsn-i hatta millî hüviyet kazandıran kadim hat-tatımız Şeyh Hamdullâh'ın bıraktığı eserler, başta Kur'ân-ı Kerîm olmak üzere, hadîs-i şerîfler ve dînî muhtevalı metinlerdir. Bahse konu olan *Leylâ vü Mecnun* kitabını gördüğümde hayretlere gark olduğumu belirtmeliyim.

Güler Doğan Averbek'in büyük vukufu kaleme aldığı *İnceleme* kısmın-da bu eserin tanıtımı mükemmelen yapıldığından, onun talebi üzerine, ben de kervana Şeyh Hamdullâh'ın şahsını ve san'at hayatını kısaca tanıtan bir makaleyle katılmayı memnuniyetle kabul ettim.

Şeyh Hamdullâh (ö. 926/1520)

XIV. asrın sonlarında Osmanlı idâresine geçen Amasya, bir ilim ve san'at merkezi hâline geldikten sonra, bir çok Buharalı Türk'ün hicret yeri olmuş-du. Bunlar arasında, "Sühreverdî" tarîkatine mensûb olan Mustafa Dede isimli bir şeyh de vardı. Bu zât, İslâm Peygamberi'nin "*Eveleniniz, çoğalınız*" tavsiyesine, şahsı için uyma zamânının geldiğine herhâlde kanaat getirmiş olmalıydı ki, bir gün Amasya'da gezerken rastladığı keşfi açık mubârek bir zât, onun kalbinden geçenleri okuyup: "*Ey Dede! Senin evleneceğin, filân mahallede bir fakîr kadının kızıdır; ondan başkası değildir. Almakda tereddüd etme!*" dedi.

Mustafa Dede, hemen bu emri yerine getirerek o fakîr kızını buldu ve evlendi. Sonra, o keşfi açık zât ile tekrar görüştüğünde sözlerinin sebebini sordu. O mubârek adam, bu defa ellerini kaldırdı ve: "*Madem ki, sen o fakîrenin kızını aldın. Allah, sana ondan öyle bir çocuk versin ki, kemâlâtı, irfânı ve güzelliği, her yerde bilinip söylensin. Nâmı, kıyâmete dek kalsın, ismi de Hamdullâh olsun*" diye duâ etdi.

İşte, Hamdullâh ismini verdikleri istikbâlin bu hat dehâsı, muhtemelen 833/1429 senesinde Amasya'da doğdu. Büyüyüp de, ilim tahsîlinin yanı sıra, hüsn-i hatta da alâkası artınca -o sıralarda Amasya'da bulunan- Hayreddin Mar'aşî'den (ö.874/1470'den sonra) Yâkütü'l-Mustâsımî (ö.698/1298) vâdisinde *aklâm-ı sitteyi* öğrendi; Abdullâhü's-Sayrafi'nin (ö.745/1344'den

sonra) yazılarını da dikkatle inceledi. O esnâda, Fâtih'in şehzâdesi Bayezid (saltanatı: 1481-1512), Amasya Sancağına vâli olarak gelmişti. Gerek Mustafa Dede'ye, gerekse oğluna karşı yakınlık duydu. Hamdullâh Efendi'den hüsn-i hat öğrendi. Hattâ, babası Fâtih Sultan Mehmed'in husûsî kütübhânesi için bâzı eserleri de ona istinsâh ettirdi.

Fâtih'in 1481'deki ölümü üzerine, Şehzâde Bayezid, Osmanlı tahtına oturmak üzere İstanbul'a geldi, hocası Hamdullâh Efendi'yi de buraya çağırıldı. Haremde ona bir yer verip, "saray kâtibi" ve "yazı muallimi" olarak, hüsn-i hatla istediği şekilde uğraşmasını sağladı. Yazarken, Şeyh'in hokkasını tutar, rahat etsin diye sırtını yastıklarla beslerdi.

O zamanlar, *aklâm-ı sitte* dediğimiz altı cins yazıda (*sülûs, nesih, muhakkak, reyhanî, tevki', rıkâ'*) daimâ Yâkûtü'l-Mustâsımî'nin geliştirdiği şîve makbûl sayılırdı, tabiatıyla Şeyh Hamdullâh da bu vâdîde yazardı. Bir gün Hamdullâh Efendi'yle sohbeti esnâsında -ki, bu tahmînen 890/1485 yılına rastlar- Sultan II. Bayezid, Hazîne'den yedi aded enfes Yâkût yazısı çıkarttırıp hocasına gösterdi ve: "*Bu tarzdan gayri bir vâdî ihtirâ olunsaydı iyi olurdu*" diye teşvîk etdi. Bunun üzerine Şeyh, bir "yazı çilesi" ne girmek üzere birkaç ay Alemdağ'nda inzivâyâ çekildi ve "Hızır Aleyhisselâm'ın da yardımıyla" kendisine hâs yazı üslûbunu buldu, daimâ o vâdîde eser vermeğe başladı. Ondan sonra, yazı san'atımızda bu "Şeyh vâdîsi" hâkim olup, arada yetişen büyük üstâdlar eliyle, daha da süzülerek saflaşdı ve en mükemmel şekliyle asrımıza kadar geldi. Bu sebeble Şeyh Hamdullâh için "*kıbletül-küttâb*"(yazıcıların teveccüh noktası) tâbiri kullanılır. Onun hat san'atındaki mevkiini göstermesi bakımından mühim olan şu beyit de kayda değer:

Şeyh oğlu Hamdî hattı tâ kim buldu zuhûr
Âlemde bu muhakkak, nesh oldu hatt-ı Yâkût

Sultan II. Bayezid'in, şahsî tilâveti için Şeyh'e yazdırdığı iki mushaftan biri hâlen Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphânesi, A.5 ve diğeri İstanbul Üniversitesi Nâdir Eserler Kütüphânesi, A. 6662'dedir. Hamdullâh Efendi'nin annesi 1508 yılı başlarında – herhâlde yüz yaşına yaklaşmış olarak – vefat ettiğinde, Sultan'ın, 5000 akçe ve nâdîde bir elbise hediyesi ile Şeyh'i teselli ettiği, arşiv kayıtlarından anlaşılmaktadır.

San'atkârimız, Kur'ân-ı Kerîm (47 adet), en'âm-ı şerîf, Kur'ân cüzleri, duâ mecmûaları, kıt'a ve murakkalar, meşk mecmûaları v.s. ile ömrünü değerlendirmiştir. Eserlerinden, zamânımıza kadar gelenler, müze, kütüphâne ve husûsî koleksiyonların başköşesinde yer alır. Hamdullâh Efendi, eserlerinde dâimâ "*İbnü's-Şeyh*" (Şeyhoğlu) künyesini belirtir. "Şeyh Hamdullâh" şeklinde imzâsı görülmemiştir. Bayezid (İstanbul ve Edirne), Fîruzağa, Davud Paşa câmilerinin kitâbeleri onun *celî sülûs* hattına örnek olarak verilebilirse de, bu yazılar, sonraki *celî* telâkkisine göre çok ibtidâi kalır.

Hamdullâh Efendi'nin yetiştirdiği talebenin kesin adedini tesbite imkân yoktur. Fakat en başta gelenleri, kendi babasının ismini verdiği oğlu Mustafa Dede (900/1495-945/1538) ve dâmadı Şükrullâh Halîfe'dir (ö.950/1543'den sonra). Bunların çocukları ve torunları da hüsn-i hat ile meşgûl olarak, yeni nesillere öğretmişlerdir. Yazı san'atı târihinde en çok hattat yetiştiren âile her hâlde Şeyh Hamdullâh'inkidir.

Daha Amasya'da iken kemankeşliğe (=okçuluk) merak saran Şeyh Hamdullâh İstanbul'a geldikten sonra, bir fetih yâdigârı olarak tesis edilen Ok Meydanı'nda ok idmanlarına devâm ederdi. Onun bu hünerini bilen Bayezid Han, meydanın vakfını geliştirmiş ve kendisini, burada kurulan Atıcılar Tekkesi'nin şeyhliğine tâyin etmiştir. Esâsen, Hamdullâh Efendi'nin isminin başındaki "*Şeyh*" ünvânı -tarîkat mensûbu olmakla beraber- tarîkat şeyhliğinden ziyâde, Atıcılar Tekkesi Şeyhi oluşundan gelmektedir. Nitekim, 911/1505 yılında, Ok Meydanı'nda nâmına dikilen menzil taşında, kendisi "*Reîsü'l-hattâtîn, Şeyhü'r-râmiyân*" (= hattatların reîsi, okçuların şeyhi) olarak tanıtılmaktadır. Hat san'atında da "Şeyh" kelimesi yalnız başına kullanıldığı vakit bu, Hamdullâh Efendi'ye delâlet eder. Hattatımızın terzi-lik ve yüzücülükde de mahâret sahibi olduğuna dâir rivâyetler vardır.

Şehzâde Selim'in, babasını tahttan indirerek, 1512 yılında pâdişâh oluşundan sonra, Bayezid-i Velî'ye son derece bağlı bulunan Şeyh Hamdullâh, bu hareketden hoşnûd kalmadığını belirtircesine, Alemdağı'nın Sarıkâdı (Sarıgâzi) köyünde inzivâya çekildi ve rivâyete göre, Yavuz'un vefâtına kadar (1520) İstanbul'a inmedi. Şeyh hattına meraklı olanlar, geçen asırda bile, onun yazılarından bulmak ümidiyle bu köye giderlermiş.

Kānûnî Sultan Süleyman Eylül 1520 sonlarında Osmanlı tahtına çıktıktan hemen sonra, Şeyh Hamdullâh'ı huzûruna kabul edip, kendisi için bir Kur'ân-ı Kerîm yazmasını istedi. Yaşlılığı ve hastalıkları sebebiyle özür beyân eden 91 yaşındaki hattatımız, mushafı yazması için hemşehrisi Muhyiddîn Amâsî'yi tavsiye ederek huzurdan ayrıldı. 926/1520 yılı nihâyetine doğru vefât ettiğinde, cenâzesi -namazı Ayasofya Câmii'nde kılınarak- Üsküdar'daki Karacaahmed kabristanına defnolundu. Hattatların bir kısmı "Şeyh sofası" denilen ve hâlâ duran bu mahallin civârına gömülmeyi şeref saymışlar; bu san'ata yeni başlayanlar arasında da onun kabir toprağında bir hafta beklettikleri kalemle hat öğrenmekden mânevî feyz umanlar çıkmıştır.

Mustafa Dede'ye oğlu Hamdullâh için daha doğmadan duâ eden mubârek pîrin kerâmeti sürüp gidiyor. Zîrâ vefâtı üzerinden tam beşyüz yıl geçen Şeyh Hamdullâh'ı bugün de hayırla ve hayranlıkla yâd etmeyi sürdürüyoruz; dünya durdukça da, elbet öyle olacaktır.

Kaynaklar:

Gelibolulu Mustafa Âlî, *Menâkıb-ı Hünerverân* (nşr. İbnülemin Mahmud Kemal), İstanbul 1926, s.24; Müstakimzâde Süleyman Sâdeddin, *Tuhfe-i Hattâtîn* (nşr.İbnülemin Mahmud Kemal), İstanbul 1928, s.185-187; Mîrzâ Habib, *Hatt u Hattâtân*, İstanbul 1305, s. 79; Nefeszâde Seyyid İsmail, *Gülzâr-ı Savab* (nşr. Kilisli Rif'at Bilge), İstanbul 1938, s.48; Suyolcuzâde Mehmed Necib, *Devhatü'l-Küttâb* (nşr. Kilisli Rif'at Bilge), İstanbul 1942, s.8; Hilâl Kazan, *XVI. Asırda Sarayın San'atı Himâyesi*, İstanbul 2010, s.48, 141-142; M.Uğur Derman, *Doksandokuz İstanbul Mushafı*, İstanbul 2010, s.22-32.

Prof. M. Uğur Derman

İNCELEME

İslâmî Edebiyatta Leylâ ve Mecnûn Anlatısı

Bugüne kadar pek çok çalışmaya konu olan Leylâ ve Mecnûn anlatısı, İslâmî edebiyatta iki kahramanlı aşk hikâyeleri arasında özel bir mevkiye sahiptir. Oldukça trajik şekilde ilerleyen hikâyede ana kahraman olarak karşımıza çıkan Mecnûn, yaşadıklarıyla mecazi aşktan saf aşka, bazı versiyonlarda ise ilahi aşka ulaşır. Mükemmel formunu Fars edebiyatında Nizâmî'nin kaleminde kazanan bu hikâye, daha sonra defalarca Farsça olarak nazmedildiği gibi İslâmî edebiyatın nüfuz ettiği coğrafyanın edebî dillerinde de tekrar tekrar yazılmıştır. Başka bir ifadeyle Arap edebiyatından neşet eden ve İslâmî edebiyat sahasında başta İran coğrafyası olmak üzere Türk topraklarına ve Hint coğrafyasına kadar uzanan Leylâ ve Mecnûn; Arap, Fars, Türk ve Urdu dillerinde onlarca kez yeniden yazılmıştır.

Bu hikâyenin İslâmî edebiyattaki seyrini, bir bütün olarak tafsilatlı biçimde ele alan isim Ağâh Sırrı Levend olmuştur. Levend, *Arap, Fars ve Türk Edebiyatlarında Leylâ ve Mecnun Hikâyesi* başlığını taşıyan ve ilk defa 1959 yılında neşredilen söz konusu çalışmasında, hikâyenin kaynağına kadar iner ve ulaşabildiği nispette Leylâ ve Mecnûn hikayesinin ortaya çıkışını ele alır. Buna göre hikâye, Kays'ın –Mecnûn'un gerçek adıdır- sevdiği Leylâ için söylediği şiirler etrafında toplanan yorumlar ve söylentilerle vücut bulmuştur. Levend'in aktardığı iki farklı rivayette dikkat çeken nokta, bu efsanevi aşk hikayesinin 7. asırda yaşandığı kanaatidir. Hikâye, daha sonra evrileceği muhtevadan, bazı kilit hususlarda ayrılmaktadır. Bunların en dikkat çekici olanlarından biri, iki âşıkın birbirlerini mektepte değil hayvan otlatırken görüp sevmiş olmalarıdır. Hikâye Fars kültürüne nakledilirken çobanlık, talebeliğe dönüşür. Bunun ardında yatan sosyal nedenleri görmek zor değildir. Arap kaynaklarındaki bir başka rivayette ise Leylâ'nın dillere destan olan güzelliği Kays'ın kulağına da erişir. Ancak hikâyenin aslında var olan erken yaşta âşık olma, aşkın karşılıklı olması, Leylâ'nın ailesinin evlenmelerine rıza göstermemesi, Kays'ın yöneticiye şikâyet edilmesi, Kays'ın Kabe'ye götürülmesi, Leylâ'nın başkasıyla evlendirilmesi, Mecnûn diye ünlenen Kays'ın çöllere düşmesi, aşkı sebebiyle önce Leylâ'nın, sonra Mecnûn'un

ölmesi gibi hikâyenin ana çerçevesini belirleyen unsurlar, Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında aynıdır.¹

Leylâ ve Mecnûn anlatısı, mükemmel hâlini Fars edebiyatında bulur. Arap edebiyatında olduğu gibi Fars edebiyatında da 10. asırda ünlenen bu hikayenin iki kahramanı önceleri âşıklık sembolü olarak edebî metinlerde yer bulurlarken aşkları, 12. asrın büyük şairi Nizâmî'nin kaleminde ölümsüz bir sanat eserine dönüşmüştür. Ana çerçeveye sadık kalsa da mesnevîde yer alan pek çok detay ve motif Nizâmî'nin tasarrufudur. Nizâmî sonrasında Fars ve Türk edebiyatlarında kaleme alınan aynı konudaki müstakil mesnevîlerin tamamı, temelde Nizâmî'ye sadık kalmıştır. Nizâmî'nin ardından aynı dilde nazmedilen ilk *Leylâ vü Mecnûn* mesnevîsi bir asır sonra Emir Hüsrev-i Dihlevî kalemindendir. Bunu Câmî, Mektebî, Hâtifi başta olmak üzere pek çok Fars şairi takip etmiştir.² 'Urduca yazılanlar ise en erken 18. yüzyılda karşımıza çıkmaktadır.³

Agâh Sırrı Levend'in tespitine göre bu konu Türk edebiyatında ilk kez Gülşehrî tarafından *Mantıku't-Tayr* adlı eserde, daha sonra ise Âşık Paşa tarafından *Garîbnâme* adlı eserde bölüm olarak ele alınmıştır.⁴ Yine Levend'in tespitine göre bugün metinleri elde olan, Çağatay ve Azerî sahası da dâhil, 18 ayrı Türkçe *Leylâ vü Mecnûn* mesnevîsi vardır. Bunlar Edirneli Şâhidî, Hamdullâh Hamdî, Alî Şîr Nevâyî, Bihiştî, Ahmed Rıdvân, Kadîmî, Celîlî, Sevdâyî, Hakîrî, Fuzûlî, Larendeli Hamdî, Sâlih Çelebi, Halîfe, Atâyî, Fâ'izî, Örfî, Andelîb ve Nâkâm'ın kalem ürünleridir.⁵ Sadık Yazar, bunlara ilave olarak *Topkapı Sarayı Müzesi Türkçe Yazmalar Kataloğu*'ndaki bilgiden hareketle Revan Köşkü 818 numarada kayıtlı eserin müellifi Nev'î Yahyâ Efendi'yi de eklemektedir.⁶ Levend, metinleri ele geçmeyenlerin sayısını 11 olarak zikreder. Sadık Yazar burada da bir ilave ile nâtamam eserler dâhil olmak üzere tespitlerini şu şekilde dile getirir: Figânî-i Karamanî, Ahmed Paşa, Hayâtî, Necâtî, Çâkerî, Mahvî, Hayâlî-i Evvel, Muhyî Çelebi, Zamîrî, Ârif Fethullâh, Sinân Çelebi ve Rifatî. Bu sayılanlara 908/1502

1 Levend'in bu konuda dile getirdiği hususlar için bkz. Agâh Sırrı Levend, *Arap, Fars ve Türk Edebiyatlarında Leylâ ve Mecnun Hikâyesi*, Ankara: Türkiye İş Bankası, 1959, s. 1-7.

2 Detaylı bilgi için bkz. Levend, *age.*, s. 11-95.

3 Liste için bkz. Levend, *age.*, s. 95-96.

4 Levend, *age.*, s. 103-106.

5 Levend, *age.*, s. IX.

6 Sadık Yazar, *Anadolu Sahası Klâsik Türk Edebiyatında Tercüme ve Şerh Gelenegi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2011, s. 277.

tarihli Saray Kütüphanesine ait defterde kayıtlı olan Belâyî'nin, muhtemelen II. Bayezid'e sunduğu, manzum *Leylâ vü Mecnûn*'unu da eklemek gerekmektedir.¹ Ortaya çıkan tabloya göre Türkçe 32 *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisi kaleme alınmıştır, bunlardan 19'unun metni eldedir, 13'üne ise henüz ulaşılammıştır.

Hamdullâh Hamdî'nin eseri, bilindiği kadarıyla Anadolu sahasında, Leylâ ile Mecnûn hikâyesini müstakilen ele alan Türkçe ikinci manzum metindir. Daha önce aynı konuda Türkçe ilk manzum müstakil eser, Edirneli Şâhidî tarafından yazılmıştır.

Burada dile getirilmesi gereken önemli hususlardan biri Hamdî'nin eseri üzerinde yapılacak bir inceleme için muhakkak surette Şâhidî'nin eserine müracaat edilmesi gerektiğidir. İstirat kabîlinden söylenebilir ki Dankoff'un ifadesine göre aşk mesnevilerinde gazel kullanımı özellikle Nizâmî tarafından tercih edilen bir yöntem değilse de² eserini büyük ölçüde Nizâmî ile Hâtîfî'nin mesnevilerine göre kurgulayan Hamdî'nin, söz konusu mesnevilerde gazel türüne yer verilmediği hâlde eserinde gazellere yer vermesinin üzerinde durmak ve en azından Leylâ ve Mecnûn kapsamında bunun Hamdî'den önce Şâhidî tarafından tercih edilmiş bir üslûp olduğunu söylemek gerekir. Hamdî'nin eserine eklediği gazeller, esere canlılık katarken bir yandan da okuyucunun, kahramanların iç dünyalarına nüfuz etmelerine imkân sunmaktadır. Şâhidî'nin eserinde gazellerden başka nazım şekilleri de kullanılmıştır. Hamdî'nin eserinde ise bir kasideye ve 16 gazele yer verilmiştir. Hamdî'nin, eserini kaleme almadan takriben 20 yıl önce (883/1478-79) yazılan ve bugüne kadar altı nüshası tespit edilen³ Şâhidî versiyonunu görmüş ve incelemiş olması kuvvetle muhtemeldir.

- 1 İsmail Erünsal, "908 (1502) Tarihli Saray Kütüphanesi Kataloğu ve Türk Edebiyatı Tarihine Kaynak Olarak Önemi," *Edebiyat Tarihi Yazıları: Arşiv Kayıtları, Yazma Eserler ve Kayıp Metinler*, İstanbul: Dergâh Yayınları, 2016, s. 276.
- 2 Robert Dankoff, "Aşk Hikâyelerinde Lirizm: Farsça ve Türkçe Mesnevilerde Gazelin Kullanımı," çev. Güler Doğan Averbek, *Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* 2/5 (2014) s. 184.
- 3 Eserin üç nüshası hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Nazire Erbay, *Edirneli Şâhidî'nin Leylâ vü Mecnûn (Gülşen-i Uşşâk) Mesnevisi: İnceleme-Tenkitli Metin*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, 2012, s. 238-241. Burada, doktora tezinde temas edildiğini göremediğimiz şu hususu belirtmekte fayda görülmektedir. Levend'in bildirdiğine göre Kadimî mahlaslı bir şair tarafından kaleme alındığı intibamı veren bir diğer nüsha aslında Şâhidî'nin eseridir. Bu konuda detaylı bilgi için bkz. Levend, *age.*, s. 196-198. Daha sonra tespit edilen bir nüsha hakkında bilgi için bkz. Hanife Koncu, "Şâhidî'nin Leylâ vü Mecnûn Mesnevisi ve Bilinmeyen Bir Nüshası," *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi* 6 (1996) s.137-143.

Hamdullâh Hamdî'nin Hayatı

Akşemseddin'in oğlu olan Hamdî'nin gerçek adı üzerinde duran Ali Emre Özyıldırım, adının Muhammed [Mehmed] Hamdullâh olduğuna hükmeder.¹ Divanındaki tevriyeli kullanımları da göz önünde bulundurarak memleketinin Göynük olduğunu söyler.² Haddizatında benzer durum, müteakip iki beyitte bu çalışmaya konu eserde de mevzubahistir (1757-1758. beyitler). Hamdî, 853-909/1449-1503 yılları arasında yaşamıştır. 12 kardeşin en küçüğüdür. Erken yaşta babasını kaybetmiştir. Diğer eserlerinin yanı sıra *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisinde de yetimlikten ve yetim malı yenmesinden etkileyici bir üslûp ile bahsetmesi (3734-3745. beyitler), babasının ardından sıkıntılı zamanlar geçirdiğini düşündürmektedir. Bursa'da medrese tahsili gördüğü ve orada görev aldığı kaydedilmekteyse de detayları ortaya konamamıştır. Bilinmeyen bir sebeple ilmiye sınıfına mensubiyetten vazgeçen Hamdî, Kayseri'de İbrahim-i Tennûrî'ye mürit olmuş, onun vefatı üzerine Göynük'e dönmüş ve ömrünü orada tamamlamıştır. Memleketinde, babasının türbesi derununda medfundur.³

Anadolu sahasında erken dönemde hamse sahibi olmasıyla adı çalışmalarda özellikle vurgulanan Hamdî'nin en çok istinsah edildiği anlaşılabilir eseri, *Yûsuf u Züleyhâ* adlı mesnevisidir.⁴ Hamsesini teşkil eden diğer mesnevileri *Leylâ vü Mecnûn*, *Ahmediye*,⁵ *Tuhfetü'l-Uşşâk*⁶ ve *Kıyâfetnâme*'dir.⁷ Hamsesi dışında divanı, *Mecâlisü't-Tefâsîr* adlı bir tefsiri ve iki risalesi vardır.⁸

Hamdî'nin *Leylâ vü Mecnûn* Mesnevisi

Hamdî, *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisini 905/1499-1500 senesinde tamamlamıştır. Bu çalışmaya esas olan nüshada unvan tezhibinin içerisine üstübeç ile "Kitâb-ı Leylî-i Mecnûn-ı Hamdî" şeklinde yazılan başlık,

1 Ali Emre Özyıldırım, *Hamdullah Hamdî ve Divanı*, Ankara: Kültür Bakanlığı, 1999, s. 8-9.

2 Özyıldırım, *age.*, s. 10.

3 Burada yer alan bilgiler, daha önce bu konuyu etraflı biçimde ele alan Özyıldırım'ın çalışmasındandır. Tafsilatlı malûmat için bkz. Özyıldırım, *age.*, s. 8-23.

4 Hamdullah Hamdî, *Yûsuf u Züleyha*, haz. Naci Onur, Ankara: Akçağ, 1991; Zehra Öztürk, *Hamdullah Hamdî'nin Yûsuf ve Zelibâ Mesnevisi: Giriş, Metin, İnceleme ve Tıpkıbasım*, Cambridge: Harvard Üniversitesi Yakındoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, 2001.

5 Hamdullah Hamdî, *Ahmediyye*, haz. Süleyman Eroğlu, Bursa: Bursa Akademi, 2015.

6 Mustafa Güneş, *Hamdi ve Tuhfetü'l-Uşşâk: Aşıklara Armağan*, İstanbul: Sahhaflar Kitap Sarayı, 2014.

7 Serpil Bülbül, *Hamdullah Hamdi ve Kıyâfetnâmesi*, Mezuniyet Tezi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, 1967.

8 Eserleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Özyıldırım, *age.*, s. 26-38.

mesnevinin vezniyle de uyum içerisinde. Ancak bu başlığın müstensihini mi müellifin mi tercihi olduğu bizce meçhuldür. Kati olan husus şudur: İkisi manzum kısımda biri de fasıl başlığında olmak üzere eserin/konunun başlığı üç yerde “Mecnûn u Leylâ” olarak zikredilmektedir. Bunların ikisi “Kıssa-i Mecnûn u Leylâ” biri ise “Efsâne-i Mecnûn u Leylâ” şeklindedir. Beyitlerdeki isimlerden biri eserin baş tarafında, 176. beyitte, diğeri ise sonunda 3772. beyitte yer alır:

Dilerseñ olasın ıřķ-ile Şeydâ
Oķı efsâne-i Mecnûn u Leylâ
Cehâna ķıřřa-i Mecnûn u Leylâ
Anuñ lafzından oldu âşikârâ

Daha önce yapılan çalışmalarda ortaya konduğu üzere metin, yazıldığı dönemin dil özelliklerini yansıtmaktadır ve atasözleri açısından zengindir. Metinde ayrıca cinaslı kullanıma sıkça başvurulduğu ve harflerin simgesel özelliklerinden istifade eden beyitler nazmedildiği görülür. Hamdî, mesnevisini

mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün

vezni ile kaleme almıştır. Mesnevide yer alan 16 gazelde ise

*fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün,
mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün,
mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün,
mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün,
mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün,
mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün,
mef'ülü mefâ'ilün fe'ülün,
mef'ülü mefâ'ilün mef'ülü mefâ'ilün*

olmak üzere 8 farklı vezin kullanılmış, kaside ise

mef'ülü mefâ'ilün fe'ülün

vezniyle nazmedilmiştir.

Şairin mahlası ilk olarak 73. beyitte karşımıza çıkar:

Egerçi Hamdî qahruñ lâyıqıdır
Cemâl-i luţfuñuñ hem ‘aşıkıdır

Mesnevinin son beytinde eser mahlasla birlikte şöyle hitama erer:

Topuz yüz beşde bu nazm-ı cevâhir
Bi-ğamdî’llâh i Ğamdî oldı âhir (3843. beyit)

Hamdî’nin mesnevideki kasidesinde ve gazellerin ikisinde de mahlasına yer verdiği görülür (K/28; G 10/7; G 12/7. beyit). Ayrıca üç farklı yerde daha mahlasını zikreden (155, 3364 ve 3479. beyitler) Hamdî’nin eserde toplam sekiz yerde mahlas kullandığı anlaşılmaktadır.

Hamdî eserini kurgularken, Nizâmî’nin versiyonu başta olmak üzere Hâtîfî’den ve az oranda Câmî’den istifade etmiştir. Nitekim Nizâmî’ninki tevriyeli bir kullanım olmakla birlikte anlatı bağlamında her üç şairin mahlasını da zikretmektedir.¹

Mesnevinin Özeti

Hamdî’nin Leylâ ve Mecnûn versiyonunu, bu çalışmaya esas nüshaya göre şu şekilde özetlemek mümkündür:

Eser Allah’a hamd ile başlar, münacat, naat, mirac ve Hz. Peygamber’in övgüsü ile devam eder. Daha sonra hikâyeye geçilir. Eserde sebep-i nazm bölümü veya bir devlet büyüğüne övgü yer almaz.² Yer yer konuyla ilgili hikâyelerle süslenen mesneviye Mecnûn’un babası ile girizgâh yapılır. Uzun süren bekleyişten sonra bir çocuğa kavuşan baba, ona Kays adını verir.

Kays’ın henüz bebekken güzellere meraklı olması dikkati çeker. Sünnet merasimi tamamlandıktan sonra Kays, mektebe gönderilir. Güzelliği ile

1 Anlatı bağlamında 1616. beyitte Hâtîfî’den, 3603. beyitte Câmî’den bahsedilmektedir. Nizâmî ise 185. beyitte ima yoluyla okuyucuya hissettirmektedir.

2 Nitekim Hamdî’nin dikkat çeken özelliklerinden biri, eserlerinde devlet büyüklerini metheden bölümlerin bulunmamasıdır. Bilakis özellikle *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisinde şaire ve sanatkâra değer verilmediğini çarpıcı benzetmelerle 3475-3581. beyitlerde dile getirmektedir. Şairin hayatına bakıldığında bunun sebebini tahmin etmek güç değildir. İlmiye sınıfını terk etmekle aynı zamanda makam ve mansıp beklentisi içinde olmadığını, devlet adamlarıyla yakınlık kurmak gibi bir gayret içinde olmadığını da göstermektedir.

nam salan Leylâ ile orada tanışılar. Kays, Leylâ'ya vurulur ve dersten elini eteğini çeker. Aşkî karşılıksız değildir, Leylâ da ona vurulmuştur. Diğer öğrenciler derslerine meşgul olurken Kays ve Leylâ baş başa vakit geçirmekte, başka hiçbir şeyle ilgilenmemektedirler. Her ikisinin hâl ve tavrından birbirlerine besledikleri aşk anlaşılır ve dillere düşerler, Kays'ın adı deliye çıkar. Durum Leylâ'nın annesine de nakledilince annesi Leylâ'yı sorguya çeker. Bir yandan nasihat eder, bir yandan onu cezalandırır: Leylâ bundan sonra okula gitmeyecektir. Her ne kadar Leylâ aşkı inkâr etse de annesini ikna edemez ve günlerini ev hapsinde geçirir. Bu durum, adı mecnuna çıkan Kays'ın daha da delirmesine sebep olur. Günleri Leylâ'dan ayrı ağlayıp inlemekle geçmektedir. Artık gazel söylemeye de başlamıştır. Geceleri gizlice Leylâ'nın evine gitmekte, eşliğine başını koyup huzur aramaktadır. Bir gün eski kıyafetler giyerek âmâ kılığına girer ve Leylâ'nın mahallesine gider. Kapı kapı dilenir, Leylâ'nın evine ulaştığı esnada da yere düşmüş gibi yapar. Uzaktan onu gören Leylâ durumu anlar ve annesinden, kör dilenciye yardım etme müsaadesi alır. Bir süre sohbet imkânı bulurlar, kimse fark etmez. Mecnûn bu oyunu çok sever, yine dilenci kılığına girerek Leylâ'nın mahallesine gider; ancak bu sefer rakip vaziyetten haberdar olur. Mecnûn meyus olarak kendini çöllere vurur. Nihayet babası Mecnûn'un âşık olduğunu öğrenir. Arayıp oğlunu bulur ve Leylâ'yı seviyorsa onunla evlenmesini söyler. Bunun üzerine birlikte evlerine giderler. Annesi Mecnûn'u yur, paklar, güzelce giydirir. Kabile mensupları nasihat ederler. Sıra baba nasihatine gelir. Babası pek çok sözden sonra ona Leylâ'yı unutmasını, Leylâ'nın Mecnûn'u sevmediğini söyler. İstedığı kızı alıp adını Leylâ koymayı önerir. Mecnûn cevaben Leylâ'ya olan sevgisinin ihtiyarî olmadığını ve bu sevgiyi kimsenin kalbinden söküp atamayacağını dile getirir. Bu esnada yeninden kan damlamaya başlar. Babasının endişelendiğini gören Mecnûn onu teskin eder ve o an Leylâ'dan kan alındığı için yeninden kan damladığını söyler.

Mecnûn, Necd çölünde günlerini geçirmeye devam eder. Sevdası coştığı zamanlarda yanındaki deveyi yavrusundan ayırarak Leylâ'nın obasına gider, varınca deveden yere düşüp kendinden geçer, deve ise yavrusunun hasretiyle geri döner. Yine bir sabah kendini kaybeden Mecnûn, Leylâ'nın mahallesine gider, Leylâ'yı görür, ikisi de kendilerinden geçerler. Bu ikisinin

hâlini gören rakibin tavrı üzerine Mecnûn bir gazel söyler. Gazel yüzünden artık Mecnûn'un, Leylâ'nın mahallesine gelmesi zorlaşır. Hâli daha da kötüye gidince kabile uluları Leylâ'yı Mecnûn'a istemeye karar verirler. Hediyelerle birlikte Leylâ'nın evine gidilir. Ziyafet sonrası söz alan Mecnûn'un babası ziyaret sebeplerini Leylâ'nın babasına söyler. Ancak Leylâ'nın babası acı konuşur. Senin oğlunun lakabı delidir, der ve evliliğe rıza göstermez. Mecnûn'un babası ise oğlunun deli değil âşık olduğunu söyleyerek çağırıp kendisine sormasını önerir. Bunun üzerine Mecnûn'u çağırırlar, gelir ancak gelir gelmez Leylâ'nın köpeğini görür ve âh eder, köpeğin ayaklarına kapanır, yüzünü gözünü öper, ona methiyeler düzer. Bu durumu gören Leylâ'nın babası, akıllı birinin pis kokan köpekle kucaklaşmayacağını söyler. Evlilik talebini kati surette reddeder. Kabilesi de bir yandan Mecnûn'a akıl vermekte, Leylâ'yı unutmaması gerektiğini söylemektedir.

Mecnûn'a yine çöl yolu görünür, "Leylî! Leylî!" diyerek, üst baş paralarak çölde gezmeye, şiirler söylemeye başlar. Yine bir şiirin sonunda kendinden geçer. Alıp baba evine götürürler. Oğlunun bu sevdadan kurtulması için kabile üyeleriyle birlikte bütün hacetgâhları ve mezarları gezen baba, sonunda Kabe'ye gitmeye karar verir. Oğlunun elinden tutar, Kâbe'nin gölgesine getirir ve ona "Leylâ'nın aşkı belasından beni kurtar!" diye dua etmesini salık verir. Ne var ki Mecnûn "Aşkın temeli belâsız olmaz, başımdan Leylâ belâsı eksik olmasın!" diye dua eder. Bu duayı işiten baba, oğlunun devasız derde düştüğünü anlar, döndüğünde olanları bir bir anlatır. Değişen bir şey olmamıştır. Bu defa kabile fertleri babaya, Mecnûn için dua edecek bir zahidi tavsiye ederler. Arayıp Mecnûn'u bulur, beraber zahide giderler. Mecnûn, zahidle başbaşa kalınca ondan "sevdasının her zaman başına tac olması" için dua etmesini ister. Kapıdan bu sözleri işiten baba, oğlundan ümidi keser ve kabilesine durumu anlatır.

Bu arada bazı kötü niyetli kimseler, Leylâ ve Mecnûn'un macerasını, kendilerini rüsva ettiği gerekçesiyle subaşıya anlatırlar. Subaşı öfkelenir, Mecnûn'u öldürmeye kasteder. Mecnûn'un kabilesinden biri durumdan haberdar olur, Mecnûn'un babasına olan biteni anlatır. Mecnûn bulunmaz. Yoldan geçen biri tesadüfen onu görür ve babasına haber verir. Babası Mecnûn'un

yanına gider. Oğluna nasihat eder, Mecnûn da içinde bulunduğu çıkmazı dile getirir. Yine eve giderler. Mecnûn orada ancak bir iki gün kalabilir.

Beri yanda Leylâ ise Mecnûn'un aşkıyla şiirler söylemektedir. Zaman zaman mektup yazıp Necd çölüne bırakmakta, mektubu bulanlar Mecnûn'u ulaştırmaktadır. Leylâ bir gün güzellerle birlikte seyre çıkar. Tenha kalınca aşkını dile getirir, arkadaşlarından biri bunu duyar ve durumu Leylâ'nın annesine anlatır. Bu esnada İbnü's-Selam adında biri Leylâ'dan haberdar olur, onu sever ve ona talip olur. Ancak Leylâ'nın ailesi biraz mühlet ister. Bunlar olurken Nevfel adında bir yiğit Mecnûn'u görür, kim olduğunu soruşturur. Mecnûn'un macerasını öğrenince ona destek olmaya karar verir. Dost olurlar ve Nevfel, Mecnûn'a Leylâ'yı ona alacağına dair söz verir. Bu amaçla askeriyle yola çıkar, Leylâ'nın yaşadığı yere gelince elçi göndererek Leylâ'yı ister, aksi hâlde savaşarak alacağını beyan eder. Hayır cevabı üzerine Leylâ'nın kabilesiyle savaşa tutuşurlar. Mecnûn ise Nevfel'in askerinin arasında Leylâ taraftarlarına yardım etmektedir. Sabah olunca Leylâ taraftarlarına destek erişir. Bunu gören Nevfel sulh ister ve geri çekilir. Bu durum Mecnûn'un hoşuna gitmez ve Nevfel'e kızgınlığını dile getirir. Nevfel ise bunun bir hile olduğunu, asker toplayıp tekrar saldıracağını söyler. İkinci muharebede Leylâ'nın kabilesi mağlup olur ve beyleri boyun eğer.

Nevfel Leylâ'yı sorar. Söz alan Leylâ'nın babası başlarından geçenleri anlatır ve kızını asla Mecnûn'la evlendirmeyeceğini söyler. Nevfel zulmedemeyeceğini ifade eder, Nevfel'in silah arkadaşları da Mecnûn'un muharebe esnasında yaptıklarını anlatarak Leylâ'nın babasına destek olurlar. Nevfel de Leylâ'yı Mecnûn'a almaktan vazgeçer. Bunu duyan Mecnûn yine sitemler edince Nevfel kendisini başka biriyle evlendirmeyi teklif eder, Mecnûn da ortadan kaybolur. Bu arada Leylâ'yı gören Nevfel, ona vurulur ve Mecnûn'u öldürtmeye karar verir. Mecnûn'a verilmek üzere zehirli içki hazırlar; ancak içkiyi yanlışlıkla kendisi içer ve ölür.

Mecnûn çölde giderken bir avcının, yakaladığı ahuları kesmek üzere olduğunu görür, atını vererek ahuları kurtarır. Kısa bir süre sonra da bir başka avcının, yakaladığı yaban sığırını kesmek üzere olduğunu görür. Onu da silah kuşamını vererek kurtarır. Daha sonra gölgesine sığındığı ağacın dalında bir karga görür ve onunla dertleşir.

Ertesi gün yaşlı bir kadının, birinin boynuna zincir taktığını görür ve işin aslını öğrenince kocakarından zinciri kendi boynuna takıp dilenmesini, kazançtan pay almayacağını söyler. Anlaşırlar ve yola koyulurlar. Dilene dilene Leylâ'nın kapısına varırlar. Mecnûn, Leylâ'ya söyleyeceklerini bitirdikten sonra ok gibi atılarak çöle yönelir.

Bu arada Leylâ'nın güzelliği ilden ile yayılır ve talipler zuhur eder. Bunu duyan İbnü's-Selâm kendisine verilen sözü hatırlar ve Leylâ'yı tekrar ister. Nikahları kıyılır. Ancak Leylâ, İbnü's-Selâm'ı uyarır. Kötü niyetli biri, evlilik haberini Mecnûn'a iletir ve Leylâ hakkında ileri geri konuşur. Bunun üzerine Mecnûn düşüp bayılınca bu şahıs özür diler ve latife ettiğini, işin aslının farklı olduğunu söyler. Ancak Mecnûn, Leylâ'ya sitem dolu bir mektup gönderir. Leylâ da cevabi mektubunda olan biteni anlatır.

Bu arada arkadaşları, neşelendirmek üzere Mecnûn'u ziyarete giderler ancak meyus dönerler. Mecnûn yine tahammül sınırını aştığı bir anda Leylâ'yı görmeye gider, sohbet ederler. Rakip bunları görünce Mecnûn'u öldürmek üzere kılıcını sallarken iki eli de kurur. Mecnûn'un duasıyla iyileşir. Mecnûn çöle geri döner.

Babası Mecnûn'u bulmak üzere yola çıkar. Oğlunu bulur ancak Mecnûn babasını tanımaz, üzerinde elbise olmaksızın kıvrılmış yatmaktadır. Babası ona heybesindeki kıyafetleri giydirir, nasihat eder, ölümün kendisine yakın olduğunu söyler. Mecnûn ise özür beyan eder, mazur görülmeyi ister. Oğlundan ümidini kesen baba, evine döndükten kısa süre sonra vefat eder. Bir avcının sitemiyle babasının öldüğünü öğrenen Mecnûn babasının kabrine varır ve gözyaşı döker, nedamet gösterir.

Yine sahraya düşer, bir gün sevgilinin diyarından geçerken Leylâ ve Mecnûn adlarının bir arada yazıldığını görür, Leylâ adını oradan siler. Sebebini sorduklarında aşkı ikilik olmayacağını, maşukun öz, âşıkın ise dış olduğunu söyler. Hayvanlarla ünsiyet kesbeder. Burada konuyla ilgili bulunan bir köpek hikâyesi anlatılır. Mecnûn bir gece gök cisimleriyle konuşur. Bir gün bir atlı Leylâ'dan mektup getirir, Mecnûn da cevabi bir mektup yazar.

Bir gün Leylâ ziyafet verir, yemeği kendisi dağıtmaktadır. Mecnûn da herkes gibi elde kâse sıraya girer. Leylâ onu görünce çanağını itirer ve çanak kırılır. Mecnûn bunun üzerine çok sevinir. Hadiseyi görenler taaccüb edince Mecnûn, Leylâ kendisine herkese davrandığı gibi davranmadığı için çok memnun olduğunu söyler.

Mesnevinin bu bölümünde Mecnûn'un dayısı Selîm-i Âmirî kadroya dâhil olur. Bu şahıs, Mecnûn'a göz kulak olmakta, her ay ona kıyafet ve yiyecek getirmektedir. Bir gün yine gelir, Mecnûn'u bulur; Mecnûn annesine olan hasretini dile getirince annesini alır Mecnûn'a getirir. Hasret giderildikten sonra anne, nasihate başlar, Mecnûn'u eve çağırır. Döndükten sonra da vefat eder. Mecnun bir süre onun da yasını tutar.

Leylâ bir gece fırsatını bulur ve evden kaçarak yol kenarında Mecnûn'u gözlemeye başlar. Yoldan geçen bir ihtiyara onu sorar ve kendisini tanıtır. Ona inci vererek Mecnûn'u bulmasını ister. İhtiyar, Mecnûn'u bulunca Leylâ'nın mesajını iletir, kendisiyle sohbet etmek istediğini söyler. Anlaştıkları yere birlikte giderler. İhtiyar gidip Leylâ'ya haber verir. Nihayet buluşurlar, sohbet ederler, Mecnûn şiirlerini söyler.

Mecnûn'un şöhreti yayılınca Bağdat'tan Selâm adında biri onu görmeye ve yanında vakit geçirmeye gelir. Mecnûn'un şiirlerini kaydeder ve Bağdat'a döner.

Bir ara yine Leylâ'nın sevdası başından aşar, arayıp Mecnûn'u bulur. Mecnûn ise artık tevhide ulaşmıştır, sevdada ikilikten söz edilemeyeceğini söyler. Mecnûn'dan yüz bulamayan Leylâ geri döner.

Burada hikâyeye ikinci bir aşk hikâyesi girer: Zeyd ile Zeyneb. Zeyd, çok zengin olan amcasının kızı Zeyneb'e âşıktır ancak amcasının müsaadesini alamamıştır. Leylâ, Zeyd'den haberdar olur, arada onu yoklar, zaman zaman da Mecnûn'a onunla haber yollar. Artık Zeyd ikisi arasında ulaktır. Bir süre sonra İbnü's-Selâm vefat eder. Leylâ onun öldüğüne üzülse de aslında Mecnûn için gözyaşı döker. Zeyd, vefat haberini Mecnûn'a ulaştırır. Leylâ da Zeyd vasıtasıyla Mecnûn'u davet eder. Mecnûn etrafındaki vahşi hayvanlarla birlikte davete icabet eder. Birbirlerini görünce kendilerinden

geçerler ve yarım gün öylece kalırlar. Etraftaki hayvanlar, başkalarının yaklaşmasına mâni olur. Leylâ, Mecnûn'u çadırında ağırlar. Başbaşa bir gün bir gece geçirirler. Gazeller söylerler ve Mecnûn yine çölün yolunu tutar.

Leylâ, ölümün yaklaştığını anlar, annesini çağırarak vasiyetini bildirir. Sözleri bitince ruhunu teslim eder. Leylâ'nın vefatından haberdar olan Zeyd, gözyaşı döker ve Mecnûn'a durumu bildirir. Mecnûn titreyerek kendinden geçer, ayılınca ölümü diler. Leylâ'nın kabrine giderek ağlar, inler sonra yine çöl yolunu tutar. Bir zaman sonra tekrar kabre gelir, kabri kucaklayarak bir iki beyit okur. Allah'a yakarıp vuslat diler, o an duası kabul olur, "Ey dost!" diyerek ruhunu teslim eder. Bir yıl öylece kalır, vahşi hayvanlar yüzünden kimse durumdan haberdar olamaz. Hayvanlar dağılınca Mecnûn'dan geriye kemik kaldığını görürler ve onu Leylâ'nın yanına defnederler. Dünyaya bu hikâyeyi bildiren Zeyd, iki âşıkın encamını merak eder. Bir gün düşünde başbaşa hoşça vakit geçiren iki melek görür, bunların kim olduğunu sorar ve onların Leylâ ile Mecnûn olduklarını öğrenir. Zeyd, uyanınca bu rüyayı herkese anlatır. Eser Hamdî'nin münacatı ve hâtıme ile son bulur.

Hikâye, Mecnûn'un Leylâsı hikâyesidir; hadiseler Mecnûn penceresinden anlatılır. Leylâ ile ilgili kısımlar, süratle geçilmektedir. Mesela Leylâ'nın Mecnûn'a âşık olması Hamdî'nin eserinde bir beyitle ve şu şekilde dile getirilir:

Olup Leylî de Kaşsuñ mübtelâsı
Tolaşdı boynına zülf-i belâsı (268. beyit)

Çalışmaya esas aldığımız ŞH nüshasına göre mesnevinin dışında bir kaside ve 16 gazel ihtiva eden metin 3952 beyitten oluşmaktadır. Eserin mesnevi kısmı 3843 beyit, kaside 29 beyit, Arapça bir iktibas ile gazeller ise 80 beyit yekûnundadır. 16 gazelin biri Leylâ tarafından, biri Zeyd tarafından söylenmiştir; 14'ü ise Mecnûn dilindedir.

Fuzûlî'nin, kendinden önce ve sonra kaleme alınan bütün Türkçe *Leylâ vü Mecnûn* mesnevilerini geçersiz kılan şaheserinden Hamdî'nin eseri de payını almış görünmektedir. Bugüne kadar birincil kaynaklardaki ifadelere ve akademik çalışmalardaki hükümlere ilaveten eldeki nüsha sayısına bakarak eserin çok fazla revaç bulmadığını söylemek hata olmayacaktır.

Hamdî'nin *Leylâ vü Mecnûn* Mesnevisinin Nüshaları

Daha önce yapılan çalışmalarda ve bizim bu neşir vesilesiyle yaptığımız taramalarda Hamdî'nin *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisinin Bibliothèque Nationale (Turc 334 ve 366, Supplément turc 391) ve Milli Kütüphanede (Adnan Ötüken 186, FB 347, A 5675) üçer, Millet Kütüphanesinde (Ali Emirî Manzum, 1664 ve 1665) iki, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi (Aya-sofya 3901/2), British Library (Or. 1163), Bodleian Kütüphanesi (Or. 51), İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi (TY 800), Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi (Müteferrik 180), Harvard Arts Museum (1985.212), Avusturya Milli Kütüphanesi (Cod. Mixt. 1308), Rusya İlimler Akademisi-Saint Petersburg Şarkiyat Yazmaları Enstitüsü Kütüphanesi (B 276), Mısır Milli Kütüphanesi (Edeb-i Türkî Tatlat 118) ve Berlin Devlet Kütüphanesinde (Hs.or. 8168) birer olmak üzere toplam 18 nüshası tespit edilebilmiştir.¹ Ayrıca bu eserin henüz kataloglara girmeyen veya kataloglara girmişse de bizim ulaşamadığımız başka nüshalarının olması kuvvetle muhtemeldir.

Tarih kaydı bulunan nüshalardan ŞH nüshası 905/1499-1500, SK nüshası Şaban 936/1529-1530, FB nüshası 986/1578-1579, MK nüshası 1000/1591-1592, AE1 nüshası 21-29 Rebiülahir 1019/13-21 Temmuz 1610, OR nüshası ise 28 Zilhicce 1154/6 Mart 1742 tarihinde istinsah edilmiştir. İstinsah tarihi kaydedilmeyen 12 nüshadan HM nüshası ise yaptığımız inceleme ve değerlendirmeye göre büyük ihtimalle ŞH nüshasının öncülüdür. Yani HM nüshasının istinsah tarihi de 905/1499-1500 olmalıdır.

Eldeki tarihli nüshaların en eskileri, telif tarihiyle aynı tarihi (905/1499-1500) taşıyan, hattatına izafeten “Şeyh Hamdullâh Nüshası” olarak isimlendirdiğimiz Berlin nüshası ve bu nüshaya esas teşkil ettiğini düşündüğümüz Harvard nüshasıdır. Yukarıda sayılan nüshalardan, daha önce yapılan çalışmalarda zikredilmeyen Kahire ve St. Petersburg nüshalarını,

1 Dijital kataloglara göre Hamdî'nin *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisi olduğu söylenen Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Tercüman Koleksiyonu, nr. 257'de kayıtlı eser aynı şairin *Yûsuf u Züleyhâ* mesnevisi, Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesi, nr. 2700'de kayıtlı yazma ise Edirneli Şâhidî'nin *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisidir.

tüm girişimlere rağmen görmek henüz mümkün olmamıştır. ŞH nüshasının öncülü olduğunu düşündüğümüz ve bu sebeple önemli bulduğumuz HM nüshasının tamamının dijitalleştirilmesinin ise müze yetkililerince uygun görülmediği tarafımıza bildirildiğinden eldeki dokuz varaklık kısımla yetinmek durumunda kaldık. Bunlar haricinde bu çalışma vesilesiyle tespit edilen Milli Kütüphane, Ankara Üniversitesi ve Berlin'deki toplam beş nüsha tamamen, Viyana nüshası ise kısmen görülebilmiştir. Bu durumda çalışma esnasında tamamına ulaşılabilen nüsha sayısı 14'tür.

Mesnevi hakkında Gönül Alpay, üç nüshadan hareketle bir mezuniyet tezi,¹ Zülfi Güler ise sekiz nüshadan istifade ederek bir doktora tezi² hazırlamıştır. Güler, daha önce Alpay'ın farklı çalışmalarda tespit ettiği BL ve HM olarak adlandırdığımız nüshaları görme imkânı bulamadığını söylemektedir.³ Ona göre elindeki nüshalar üç kol halindedir. SK nüshası başka bir koldan ana nüsha ile irtibatlandırılırken AE2 ve BN3 bir kolu, BN2, BoL, AE1, BN1 ve İÜ nüshaları ise bir kolu göstermektedir.⁴ Gönül Alpay Tekin'in tespit ettiği ve Portland nüshası olarak isimlendirdiği HM nüshası, bilinen tek minyatürlü nüshadır. Alpay'a göre bu nüsha, AE2 ile yakınlık göstermektedir.

Nüshaların sayısında ve tarih skalasında görülen çeşitlenme sebebiyle Alpay Tekin ve Güler tarafından kurgulanan şecerelerin gözden geçirilmesi zaruridir. Şu ana kadar kısmen, tamamen veya dolaylı olarak görmeye muvaffak olduğumuz 16 nüshanın imkân ölçüsünde yapılan mukayesesi neticesinde, nüshaların birbirleriyle ilişkilerini şu şekilde değerlendirmek mümkündür: Muhtevasına ulaşamadığımız Kahire ve St. Petersburg nüshaları hariç tutulmak üzere nüshaların iki ana kol oluşturduğu görülmektedir. Bu nüshalardan erken tarihli ŞH nüshası ile aynı tarihte istinsah edildiğini düşündüğümüz HM nüshası bir kolu, diğer 14 nüsha ise ikinci kolu teşkil etmektedir. ŞH nüshası, HM nüshasından istinsah edilmiş olmalıdır. İkinci

1 Gönül Alpay, *Leyla ve Mecnun: Hamdullah Hamdi*, Mezuniyet Tezi, İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 1960.

2 Zülfi Güler, *Leyla ve Mecnun: İnceleme-Metin*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1982.

3 Güler, *agt.*, s. I.

4 Güler, *agt.*, s. VI.

kolun kendi içindeki münasebetlerinin tekrar değerlendirilmesi ise bu çalışmanın odağı dışındadır.

Tarihli nüshalar arasında zaman olarak ŞH ve HM nüshalarına en yakın nüsha olan SK nüshasının dikkat çekici özelliği Saray kütüphanesinden çıkmış olmasıdır. Yazmadaki vakıf kaydından anlaşıldığına göre bu nüsha, I. Abdülhamid devrinde Ayasofya Kütüphanesine vakfedilen yazmalar arasındadır. Saray kökenli başka bir nüsha henüz tespit edilememiştir.

Birinci kol ile ikinci kol arasında dikkati çeken farklılıklardan biri başlıklarla alakalıdır. İkinci kolda başlıkların sayısının arttığı görülmektedir. Ayrıca birinci kolda tahkiyenin yer aldığı bölümlerin başlıkları Türkçedir. İkinci kolda ise eldeki verilere göre en erken tarihli SK nüshasında başlıklar Farsçadır. İkinci kolda bazı nüshalarda kısmen, MK, DTCF gibi bazı nüshalarda ise çok olmak üzere başlıkların yazılmadığı da görülür.

AÖ, FB, AE2, OR nüshaları natamamdır. SK nüshasında pek çok yerde beyitlerin birinci veya ikinci mısralarının yazılmadığı görülmektedir. OR nüshasının eksik oluşunu ise burada biraz irdelemek gerekmektedir. Baştan bir varak eksik olan nüshaya farklı türde bir kâğıda, rika yazı ile 12 beyit ilave edilmiştir. Ne var ki eklenen bu beyitler, Hamdî'nin eserine ait değildir. Bu beyitlerin, Türkçe Leylâ ve Mecnûn mesnevileri arasında aynı vezinle kaleme alınan mesnevilerle de benzerliği tespit edilememiştir. Üslûp bakımından Hamdî'ye ait olmadığı kati olan bu beyitlerden hareketle elde olmayan/bilinmeyen bir *Leylâ vü Mecnûn* mesnevisinin varlığını düşünmek veya baş taraftan 14 beyti eksik olan nüshayı tamamlamak isteyen şahsın, bu beyitleri nazmettiği veya başkasına nazmettiğini farz etmek mümkündür.

Şeyh Hamdullâh Nüshası

Bu çalışmaya konu ŞH nüshası, Berlin Devlet Kütüphanesi, Şarkiyat Bölümü koleksiyonuna 1980 yılında dâhil olmuştur. Nüshanın istinsah tarihi, yukarıda ifade edildiği gibi telif tarihiyle aynıdır. Ferağ kaydına göre

nüşhanın müstensihisi 15. asırda Türk hat sanatına en önemli merhalesini katettiren dâhi hattat Şeyh Hamdullâh'tır.

Yazmanın dış ölçüleri 145x224 mm, iç ölçüleri 80x165 mm'dir. Metin 1b'de başlayıp 120b'de son bulmaktadır. Kâğıdı âharlı ve müzehhep cetvellidir. Her sayfada çift sütuna 17 satırdan ibarettir. Unvan ve ferağ kaydı üstübeç ile fasıl başları ise zer mürekkep ile yazılmış, fasıl başlarındaki hareketler kırmızı mürekkeple konmuştur. Ferağ kaydının zemini varakla kaplanmıştır. Nüsha tamdır.

Köşebentli, şemseli, zencirekli ve miklepli bordo meşin cildin sonradan yapıldığı anlaşılmaktadır. Uğur Derman'a göre cilt 20. asırda yapılmış olmalıdır. Cildin iç kısmında daha açık tonda bordo renkle karşımıza çıkan deri, yazmanın orijinal cildinin korunması amacıyla teberrüken kullanıldığı intibaini uyandırmaktadır. Cilt iç kapak koruma kâğıtları ebruludur. Uğur Derman'a göre bunlar, Hatip ebrusu olmalıdır. Vikaye sayfaları sarı renktedir.

Yazmanın baş tarafına sonradan eklendiği anlaşılan sayfanın a yüzünde "Bismillâhırrâhmânırraḥîm Manzûme-i Leylî vü Mecnûn bâ-ḥaṭṭ-ı Şeyḥ-i merḥûm ḡafera'llâhu lehu âmîn" ibaresi yer alır. Uğur Derman'a göre bu not muhtemelen bir hattat elindedir. Reddadedi olan yazmada bu nottan başka 1a'da Hasan Tahsîn'in iki farklı mührü yer alır. Mühürlerden birinde sadece "Hasan Tahsîn," diğesinde ise "Hasan Tahsîn b. Osmân" yazmaktadır. İki mührün alt tarafında daha önceden mevcut olan bir yazının kazınarak silindiği anlaşılmaktadır. Silinen kaydın sonundaki "ḡafera'llâhu zünübehu" ibaresi seçilmektedir. Aynı sahifede ayrıca tamirat yapılmıştır. Bunlardan biri biraz büyükçedir ve yukarıda bahsedilen ve muhtemelen temellükü gösteren kayıt silindikten sonra yapılmıştır. Nüshada muhtelif sayfalara birden çok basılmış yedi farklı mühür bulunmaktadır. Bunların ikisi Hasan Tahsîn'e, biri Seyyid Mehmed'e, biri Abdullâh Hasan(?)'a, biri Mustafâ b. Haydar'a, bir diğeri ise Mehmed Vâsık'a aittir. Mehmed Vâsık'ın İsmail Zühdi Ağa'nın talebesi Hattat Mehmed Vâsık olması muhtemeldir. Uğur Derman'ın tanıklığına göre mühürlerden birinin sahibi olan Hasan Tahsîn, meşhur hattattır.

Şeyh Hamdullâh hattı konusundaki uzmanlıklarıyla bilinmeleri sebebiyle nüshanın yazısı konusunda görüşlerine başvurduğumuz Prof. Uğur Derman ve Hattat Mehmet Özçay, hattın Şeyh Hamdullâh'a ait olabilecek düzeyde olduğu hususunda hemfikirdirler. Hatta Derman'a göre nüshanın Şeyh'in kaleminden çıktığı hususu şüpheden varestedir. Nüshayı tezyinî özellikleri bakımından inceleyen Prof. Dr. Çiçek Derman ise unvan sayfasındaki tezhibin dönemin özelliklerini yansıttığını ve her sayfada yer alan cetveller çekilirken gösterilen itinanın takdir edilecek boyutta olduğunu, bu özenin de hattın Şeyh Hamdullâh'a aidiyetini teyit eder mahiyette olduğunu dile getirmiştir. Ancak Mehmet Özçay'ın, ferağ kaydında görülen bazı silinti izleri sebebiyle şüpheleri mevzubahistir. Ona göre daha evvel var olan istinsah kaydı muhtemelen Şeyh Hamdullâh'ın talebelerinden birine aittir. Özçay, yazı benzerliği sebebiyle nüshanın kıymetini artırmak isteyen kimselerin, eski kaydı silip yeni bir ferağ kaydı oluşturduğunu düşünmektedir.

Uğur Derman'a göre ise nüsha Şeyh Hamdullâh elinden çıkmış olmakla birlikte ferağ kaydının başına gelen menfi bir durum sebebiyle ve büyük ihtimalle daha sonradan altta olması gereken ferağ kaydının üzerinden yine Şeyh Hamdullâh üslûbu ile geçilmiştir.

Ferağ kaydının alt tarafında Hattat Hasan Tahsîn'in mührü vardır. Derman ve Özçay, bunun yazının ve ferağ kaydının Şeyh Hamdullâh'a aidiyetinin tasdiki manasına geldiğinde hemfikirdir. Özçay ayrıca bir ihtimal olarak ferağ kaydını, yazının Şeyh Hamdullâh'a aidiyetinden emin olan Hasan Tahsîn'in yazmış olabileceğini dile getirmiştir. Ancak Özçay'a göre Şeyh Hamdullâh'a ait bir ferağ kaydının silinmesi mümkün değildir.

Her ne kadar hat sanatında uzman olmasak da somut bazı veriler üzerinden birtakım değerlendirmelerde bulunmayı uygun gördük. Eldeki diğer veriler göz önünde bulundurulduğunda bu nüshanın taşıdığı istinsah tarihinin doğru olduğu kanaatindeyiz. Bu kanaat ise nüshanın Şeyh Hamdullâh kaleminden çıktığını düşündürmektedir. Bu durumda eldeki verileri irdelemek gerekmektedir. Bunları, yazmanın fizikî özellikleri ve metne müteallik hususlar olarak iki başlık altında ele almak gerekir.

Fizikî özelliklere bakıldığında evvela yazmada kullanılan kâğıdın filigransız Şark kâğıdı olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum ise yazmanın 950'den önce istinsah edilmiş olması ihtimalini artırmaktadır. 16. asırdan itibaren Avrupa kâğıt üreticileri, Osmanlı coğrafyası kâğıt pazarındaki paylarını arttırmışlardır. 905/1499-1500 tarihinden 50 yıl sonra istinsah edilecek bu seviyede bir yazmada, kalitesine duyulan güvenden ötürü Avrupa kâğıdı kullanılması beklenir. Bir başka özellik, yazmadaki tezhiplerle alakalıdır. Serlevha olarak da adlandırılan unvan tezhibi, Prof. Dr. Çiçek Derman'ın şahadetine göre istinsah tarihinin yani 16. asrın başının karakteristik özelliklerini hâvidir. Fiziksel özellikler arasında en önemli husus ise yazının Şeyh Hamdullâh hattından ayırt edilemeyecek seviyede olmasıdır. Bunu da tabii olarak bir karine saymak gerekir. Ferağ kaydının, silintiler bir yana bırakıldığında, nefaset ve seviye olarak Şeyh Hamdullâh hattından uzak olmadığını söylemek mümkündür. Tevki' hat ile yazılan ferağ kaydı, Şeyh Hamdullâh'ın üslûbunu yazıtmaktadır.

Bu şartlar altında ferağ kaydında görülen deformasyonun sebebini sorgulamak gerekmektedir. Bu hususla alakalı olarak evvela dile getirilmesi gereken ihtimal şudur: Dalgınlık eseri veya bir tercih olarak ferağ kaydı, fasıl başlarında olduğu gibi zer mürekkeple yazılmış, değiştirilmek istendiği için de tüm satır varakla kaplanıp üzerine üstübeçle yeniden yazılmıştır. Bu durum, yazının altında beyaz veya siyah mürekkep izine rastlanmadığı hâlde kırmızı mürekkeple konulan hareketlerin ve küçük harf motiflerinin mevcudiyetini açıklamak için yeterli olacaktır. Altta görülen kırmızı renkli hareketlerin ve küçük harf sembollerinin, neredeyse ferağ kaydının tamamında doğru yerlerde olduğunu söylemek, fotoğrafı netleştirecektir. Bizim kanaatimize göre altta daha önce var olması gereken metin, şu an mevcut olan ferağ kaydı ile aynıdır. Son satırdaki metinde görülen siyaha yakın bakır rengi izlerin üstübeçin altına verdiği reaksiyondan kaynaklanması muhtemeldir. Şu an üstübeç mürekkebin genelinde görülen tahribat ise zamana ve yazmanın son sayfalarının maruz kaldığı rutubete bağlıdır.

Ferağ kaydı üzerinde yapılan teknik incelemede –yukarıda bahsedilen kırmızı renkteki hareketler ve harf simgeleri haricinde- altınla kaplı kısmın

altında siyah, beyaz veya kırmızı mürekkeple yazılmış herhangi bir yazıya rastlanmamıştır. Bu husus ise aslî ferağ kaydının, yukarıda dile getirildiği gibi, zer mürekkeple yazılmış olma ihtimalini artırmaktadır.

Muhtevaya dair hususlarda ise nüshanın erken tarihli olduğuna işaret eden bir kaç misal vermek mümkündür. Metinde, 16. yüzyılda terk edilmesini beklediğimiz “bigi” kullanımını yer almaktadır. Bu kelime daha sonraki nüshalarda “gibi”ye dönüşmüştür. Ayrıca “açtı” manasında “aştı”, “kendü” yerine “kendi,” “uvatmak” yerine “uşatmak” kelimelerinin kullanımı yani Çağatay Türkçesinin izlerinin görülmesi de bu nüshanın erken nüsha olduğuna işaret etmektedir. Bu tarz tasarruflar, ikinci versiyonda Batı Türkçesine uygun hâle getirilmiştir. Burada zikredilen kelimeler vezin bakımından bir sıkıntıya sebep olmayacağı için değiştirilebilmişlerdir. Ancak vezin ve kafiye zarureti sebebiyle müdahale edilemeyen kullanımlar korunmuştur. Mesela Doğu Türkçesinde “eli” anlamına gelen “ilgü” kelimesi, diğer nüshalarda da, vezin gereği olmalı, muhafaza edilmiştir:

Halâş itmezdi segden cânı dilkü
Tolaşmasa eger re’y-ile **ilgü** (990. beyit)

Düşüp divânelük dilkü içine
Fiğân taldı kamu **ilgü** içine (3420. beyit)

Aşağıdaki beyitte yer alan ve Çağatay Türkçesinde eklendiği kelimeye “daha fazla” anlamını veren “-rak” eki de yine vezin ve kafiye zaruretiyle olsa gerek sonraki nüshalarda muhafaza edilmiştir.

O Mecnûn adı bu Leylâya hağdur
Ki Mecnûndan daği **Mecnûnarakdur** (2643. beyit)

Bir başka önemli hususu da bu meyanda zikretmek gerekir. ŞH nüshasında Osmanlı tarihinin en büyük trajedilerinden biri olan Cem Sultan hadisesine atıfta bulunan bir beyit yer alır. Burada Hamdî, Cem Sultan’ı kastederek “Cem’in gönlü gibi tamahkâr olma” demektedir. Diğer nüshalarda bu ifade “Hamdî’nin gönlü gibi tamahkâr olma” şekline dönüştürülmüştür. ŞH nüshasında söz konusu beyitte “Cemün dili” olan ifade, ikinci kolda “dil-i Hamdî” şeklindedir:

Ṭama‘ hārına cānuñ olmasun yār
Cemūñ dili gibi olmayasın h̄vār (2883. beyit)

Eserinde herhangi bir medhiye veya devrin padişahına atıf bulunmasına rağmen Cem’in hadisesine tanıklık eden Hamdî, onun saltanat arzusunu tenkit etme ihtiyacı hissetmiştir. Hamdî’nin en büyük siyasi rakip hakkında tarafgir olarak böyle bir ifade serdetmesi önemlidir. Fakat bu tenkit daha sonra kendisi veya başkaları tarafından yok edilmiştir. Aksi, yani başlangıçta “Hamdî’nin gönlü” şeklinde olan ifadenin sonradan “Cem’in gönlü” şekline dönüştürülmesi ise olağan akışa aykırıdır.¹

Koleksiyoner olarak bilinen Hattat Hasan Tahsîn’in, hattın Şeyh Hamdullâh’a aidiyetini tasdiki ise muhakkak önemlidir. Ayrıca, mücbir bir durum oluşmadıysa hattatların genelde tercih etmedikleri Türkçe edebî metin istinsah etme temayülünün niçin bu eser için değişmesi gerekecektir? Hamdî’nin vefatından sonra bu eserin, çok kabiliyetli bir hattat tarafından yazılmak istenmesi veya böyle bir hattata Hamdî’nin eserinin sipariş edilmesi de hayatın olağan akışına ters bir durumdur. Ancak Şeyh Hamdullâh’ı bu eseri istinsah etmeye mecbur bırakacak bir gerekçenin oluşması ihtimal dâhilindedir. Bunu maddi kazanç ile veya iktidarı elinde bulduranlardan gelen bir talep ile açıklamak pekala mümkündür. Ancak Hamdî’nin eserinin, özellikle *Leylâ vü Mecnûn* mesnevileri arasında hızla ön plana çıkan Fuzulî versiyonu 35 yıl içinde hayat bulduktan sonra böylesi bir nüsha olarak istinsah ettirilmek istenmesi makul görünmemektedir. Eserin istinsahını II. Bayezid’in hükümranlığı ile sınırlandırmak gerekmektedir. Hâl böyle olunca da müstensihin Şeyh Hamdullâh olması gerekir.

Eserde yer alan beş şahıs mühründen ikisinin kuvvetle muhtemel olarak hattatlara ait olması, bu yazmanın bir zaman mevzubahis hattatların temellüküne girdiğine işaret etmektedir. En az altı el değiştiren yazmanın itinayla korunmuş olması, hattatların koleksiyonlarına dâhil olması da nüshanın Şeyh Hamdullâh istinsahı olduğunu kanıtlar niteliktedir.

1 Bu ifadenin, ikinci kolda müellifi zemmedecek şekilde değiştirilmiş olması ise eserin müellif tarafından gözden geçirilmiş olabileceğine işaret etmektedir. Özellikle eldeki nüshaların çoğunun ikinci kola mensup olduğunu göz önünde bulundurarak telif tarihinden dört sene sonra vefat eden Hamdullâh Hamdî’nin eseri gözden geçirerek dikkatinden kaçan bazı hususları yeniden ele aldığını düşünmek mümkündür.

Her ne kadar yukarıda Saray kökenli ikinci bir nüsha tespit edilemediği söylendiyse de yazmanın güzergâhını gösterebilecek temellük kaydının(?) silinmesi, mühür sıgabilecek bir alanın kâğıt yapıştırma yöntemiyle tamir edilmesi, ŞH nüshasının Saray'dan çıkıp çıkmadığı hususunu şüpheli bırakmaktadır.

ŞH ve HM Nüshalarının İlişkisi

ŞH nüshası, daha önce ifade edildiği gibi, 905/1499-1500'de istinsah edilmiştir. İstinsah tarihi ihtiva etmeyen HM nüshasının durumunu ise biraz irdelenmek gerekmektedir. 18 nüsha arasında tek minyatürlü nüsha olan HM nüshasının minyatürleri bakımından tarihlenmesini aynı zamanda nüshanın eski maliki olan ve onu Portland Müzesine bağışlayan Edward Binney Third ele almıştır. Sanat tarihçisi ve koleksiyoner olan Binney, nüshadaki minyatürlerin 15. asrın sonunda hâkim olan üslûbu yansıttıklarını söylemektedir.¹ Bu üzerinde durulması gereken bir husustur. Minyatürlü olması hasebiyle özel olarak hazırlatıldığında şüphe olmayan bu nüshanın nihai adresinin devrin padişahı II. Bayezid olduğunu düşünmek mümkündür. Sayfaların kondisyonu, yazmanın çok okunduğunu göstermektedir.

HM nüshası çiçek desenli lake cilde sahiptir. 15. asırdan itibaren Anadolu'da lake cilt yapıldığı bilinmektedir ancak bu cildin, yazmanın orijinal cildi olup olmadığı bizce meçhuldür. Ciltteki desenler üretimin Osmanlı mülkünde yapıldığını düşündürmektedir. Yazma, belirli bir dönem İran coğrafyasında bulunmuştur. Bu durum, yazmada bulunan iki farklı mühürden anlaşılmaktadır.

HM nüshasını tanıtan bir makale neşreden ve nüshanın tarihlendirilmesiyle ilgili fikir beyan eden Alpay Tekin, 1a'da bulunan tarih kıtalarından hareketle nüshayı 987/1579-1580 yılı civarına tarihlemektedir. Bunu yaparken de 1a'daki manzum parçalar ile nüshayı istinsah eden kişinin, el yazısından hareketle, aynı kişi olduğunu söylemektedir.² Bizim kanaatimiz ise

1 Edward Binney Third, *Turkish Treasures from the Collection of Edwin Binney, 3rd*, Portland: The Portland Art Museum, 1979, s. 5-9.

2 Gönül Alpay Tekin, "Hamdullah Hamdi'nin Yeni Bir Leylâ ve Mecnûn Nüshası ve Metin Tenkidi Hakkında Bazı Düşünceler," *Leylâ ve Mecnûn: Makaleler*, İstanbul: Yeditepe Yayınevi, 2018, s. 33.

tam aksi yöndedir. 1a'daki yazının sahibi, kesinlikle nüshanın müstensihisi değildir. İki yazının sahiplerinin kalem tutuşları farklıdır. Nüshadaki talik hat daha kavislidir ve detaycı değildir, fakat 1a'daki talik hat daha köşeli hatlara sahiptir ve vurgulu/dikkatli bir şekilde yazılmıştır. Bu sebeple 1a'ya kaydedilen kıtalarda yer alan 987/1579-1580 tarihinin, HM nüshasının tarihlenmesinde bağlayıcılığı olmayacaktır.

HM nüshasının ŞH nüshası ile ilişkisi ise önemlidir. Evvela eldeki nüshalar arasındaki en prestijli iki nüsha, burada mevzu edilen nüshalardır. Ayrıca II. Bayezid'in başhattatı Şeyh Hamdullâh'ın istinsahına HM nüshasını esas aldığını düşünmemizi gerektirecek deliller vardır. Bugün II. Bayezid hayatta iken *Leylâ vü Mecnûn* nüshasının Saray kütüphanesine dâhil edildiğine dair bir bilgiye sahip değiliz. Bu, olağan bir durum değildir. Saray'a dâhil olan ilk ve tek nüsha, SK nüshasıdır ki *Yûsuf u Züleyhâ* ile birlikte ciltlenmiştir, aynı müstensih elinden çıkmadır; kâğıt ve sair özelliklerinden tek iş olarak yapıldığı anlaşılmaktadır. Hem Hamdî'nin hem II. Bayezid'in vefatından sonra, eserin telif tarihinden ise 31 yıl sonra istinsah edilen bu nüshanın, Saray'a takdim edilmesi beklenen ilk nüsha olmadığı açıktır. Daha önceki nüsha/lar Saray'dan çok erken dönemde çıkmış olmalıdır. Delillere geçmeden evvel bir ihtimal olarak diyebiliriz ki Saray'a ulaşan HM nüshasından bir nüsha istinsah etme işi Şeyh Hamdullâh'a verilmiş, o da bu vazifeyi yerine getirmiştir. Bu durumda, bahis mevzuu edilen her iki nüshanın da adresi Saray olmalıdır.

Burada iki nüshanın münasebeti imkân ölçüsünde ele alınacaktır. HM nüshasının metninin 9 varaklık kısmı görülebilmiştir. Daha önce ifade edildiği gibi Harvard Arts Museum'un yetkilileri, yazmanın hassas durumu sebebiyle dijitalleştirilmesini şimdilik uygun bulmamaktadır. Binaenaleyh elde olan kısım üzerinden yapılan mukayeseye göre bu iki nüsha, siyak ve sibakı bozan, alenen hata denebilecek imlâlarda, ayrıca kafiye ve vezin hatlarında ortak tavır göstermektedir. Örnek olarak aşağıdaki beyti vermek mümkündür. Buradaki "peççe" kelimesi yerine diğer kolda karşımıza çıkan

“pençe” kelimesi daha uygundur. İmlâları birbirine çok benzeyen bu kelime ilk kolda hataen “peççe” şeklinde yazılmış olmalıdır:

Didi kim şîr-i **peççe** ejdehâ-fer
Seg-i Aşhâb-ı Kehfe yâr u hem-ser (640. beyit)

ŞH nüshasının en bariz özelliklerinden biri ekseriyetle istinsahta kullanılan nüshadan kaynaklandığı anlaşılan imlâ sorunlarıdır. Bunun sebeplerinden biri HM nüshasının çok itinalı olmayan bir talik hatla yazılmış olmasıdır. Okunamayan bazı yerler benzetilmeye çalışılmış veya hatalı okunmuş, dolayısıyla hatalı istinsah edilmiştir. Müşahhas hâle getirmek gerekirse bunlar arasında en bariz olanlardan biri aşağıdaki beyitte görülen hatadır. Leylâ'nın babasının Mecnûn'un hâl ve tavrı üzerine fikir beyan ettiği bölümde, diyalogun girizgâh beytindeki ilk kelime HM nüshasında “pezer” olmalıdır ancak talik hatta *dâl* ve *râ* harflerinin zaman zaman benzer şekilde yazılmalarına ek olarak HM'nin müstensihinin noktaların yerinde de itina göstermemesi sebebiyle bu kelime ŞH nüshasında “biraz”a dönüşmüştür:

Biraz Leylî bakup bu dâstâna
Gülüp gösterdi anı dostâna (649. beyit)

Manayı bozan ve imkân haricinde olarak özneyi Leylâ'nın babası yerine Leylâ yapan bu “biraz” kelimesinin hatalı olduğu açıktır. Buna benzer bir durum da aşağıdaki beyitte görülmektedir. Talik hatta *sîn* harfinin altına üç nokta konabilmektedir. HM nüshasında aşağıdaki beytin ikinci mısraının başında yer alan “ser” kelimesinin ilk harfi olan *sîn*'in altına bu kabilden üç nokta konmuştur, ancak ŞH nüshasında, muhtemelen bir üst beyitte yer alan “siper” kelimesinin de verdiği zihin karışıklığıyla, “ser” kelimesi “siper” olarak imlâ edilmiştir. Mana bakımından burada “siper” kelimesinin olamayacağı açıktır:

Kağan Arşlana beñzer Nevfel-i gürd
Siper Elbürzi gürzi eyleye hord (1524. beyit)

ŞH nüshasından alınan aşağıdaki beyit de hatalı okuma konusuna dikkat çekici örneklerden birini teşkil etmektedir. HM nüshasında *zı* harfinin

noktası unutulurak “ṭāhir delāyil” şeklinde yazılan ibarede, ikinci kelimenin ilk harfi hattın özelliği sebebiyle *vâv* olarak değerlendirilmiş ve ŞH nüshasında “ṭāhir ü lāyil” şeklinde imlâ etmiştir. Bu ibare, ikinci koldaki nüshalarda “zāhir delāyil” olarak yer alır. “lāyil” imlâsı anlamlı bir kelime değildir, ayrıca siyak ve sibak bakımından ikinci koldaki ifade uygundur. ŞH’deki hatanın sebebi HM’de bir noktanın konmamış olmasıdır:

Bu ra’d-ı hāyil ü berḳ ü zelāzil
Celālün ḳahrına **ṭāhir ü lāyil** (33. beyit)

Yukarıdaki misalleri artırmak mümkündür. Ayrıca HM nüshasında bulunan bazı kelime ve harflerin, ŞH’de atlandığı görülmektedir ki bu da istinsahın yönüne delildir. Burada bir ihtiyat payı olarak şunu da ifade etmek gerekir: Eğer HM nüshası, ŞH nüshasının öncülü değilse HM’nin hatalarıyla birlikte istinsah edildiği meçhul bir nüsha olmalıdır; ŞH nüshasının öncülü odur.

Eldeki veriler ile şu tabloyu çizebiliriz: Hamdullâh Hamdî, eserini tamamladığında Saray için özel bir nüsha planlamış olmalıdır. Bu nüshada minyatür bulunmasını istemesi de tabiidir. Ne var ki bu nüshayı istinsah eden şahıs, dikkat konusunda biraz zayıftır. Hamdî’nin sağladığı müsveddeyi veya tebyiz edilmiş nüshayı hatalı bir şekilde kopyalamıştır. Bu kopyanın bir müddet İstanbul’da bulunduğunu artık kesin olarak biliyoruz. Zira Şeyh Hamdullâh’a verilerek ondan bir nüsha istinsah etmesi istenmiştir. Burada Şeyh Hamdullâh’a nüsha ısmarlayan kişinin II. Bayezid olması mümkündür. Şeyh Hamdullâh ise esas aldığı nüshadaki hataları büyük ölçüde muhafaza etmiş, bunlara talik hattaki imlâ benzerliklerinden kaynaklanan hataları da eklemiştir. Burada, Şeyh Hamdullâh istinsahında öne çıkan pek çok farklı durum, istinsah eyleminin “kulaktan istinsah” şeklinde yapıldığı intibahını uyandırmaktadır. Yani HM nüshası Şeyh Hamdullâh’a dikte ettirilmiş olmalıdır. Biri Saray’a ulaşmış olması gereken, biri Sarayca ısmarlanmış olması beklenen iki nüsha Saray’dan neden uzaklaştı, bu bizce henüz meçhuldür. Ancak tablonun devamında şunu görmek mümkündür: Hamdî, birinci koldan bağımsız olarak eseri kopyalattırmaya devam

etmiştir, buradan neşet eden nüshalar, ikinci kol dediğimiz kolu teşkil etmektedir.

Hatalarına rağmen birinci kolda yer alıp da ikinci kolda görülmeyen tasarruflar ise eserin aslına yakın olan tasarruflardır.

ŞH Nüshasının Diğer Nüshalara Göre Konumu

Gönül Alpay Tekin, HM nüshasını elindeki nüshalar arasında en çok AE2 nüshasına yakın buluyorsa da¹ şurası çok nettir: Bugün elde olan nüshalar iki temel kol ortaya koymaktadır. En erken tarihli iki nüshanın mensup olduğu ilk kol, metnin telifinden 31 yıl sonra istinsah edilen SK nüshası da dâhil olmak üzere diğer bütün nüshaların mensup olduğu koldan radikal biçimde ayrılmaktadır. Her ne kadar ilk kolda vezin, kafiye ve manaya müteallik çok fazla hatalı imlâ mevzubahis ise de söz konusu iki kolda görülen varyantların bazıları, ŞH nüshasının geldiği birinci kolun sıhhati konusunu teyit etmektedir. Burada, örnekler takdim edilecektir. ŞH nüshasından alınan aşağıdaki beyitte “yâre” kelimesi, ikinci kolda “ğayra” olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak beyitte anlatılmak istenen, aşkın hakiki yüzünü görenin artık sevgilinin yüzüne gönül vermeyeceğidir. İlk kolda yer alan “yâr” kelimesi, beytin vermek istediği anlamı daha güçlü bir biçimde ifade etmektedir:

İden dîdârını ‘ışkuñ temâşâ
Cemâl-i **yâre** gönlin vire hâşâ (175. beyit)

Alpay Tekin yukarıda mevzubahis edilen makalesinde HM nüshasının öne çıkan hususiyetlerinden bahsederken “bu nüshanın öteki nüshalarda bulunmayan doğru ifadeleri, çok nadir de olsa, ihtiva” ettiğini dile getirir; fakat söz konusu yazının çerçevesini aşacağını söyleyerek yalnız bir örnek vermekle yetinir.² Aslında araştırmacının çalışmasının en can alıcı kısmı burası olmalıdır. ŞH nüshası tespit edilene kadar bu durumun öngörülmesini beklemek şüphesiz hakkaniyetli bir tavır olmayacaktır. Ancak bugün ŞH ve HM nüshasının ilişkisinin bilinmesi, Alpay Tekin’in sözünü ettiği

1 Alpay Tekin, *age.*, s. 84.

2 Alpay Tekin, *age.*, s. 84.

“doğru ifadeleri” ayrıca değerli kılmaktadır. Araştırmacının iddiası için verdiği örnek şudur:

Menem bīmār u bī-tīmār-ı rencūr
Şusuz cān virmege **aķar** şudan dūr (1371. beyit)

Buradaki “aķar” kelimesi, ikinci kola mensup nüshalarda “aķreb” şeklindedir. Ancak beytin manasına “aķar şu” daha münasiptir. Araştırmacının tespiti bizce yerindedir.

Yukarıdaki örneğe aşağıdaki iki beyti eklemek fotoğrafın netleşmesine imkân sunacaktır. BN2 nüshasında muhtemelen anlaşılamadığı için ilk mısraı eksik bırakılan ve pek çok nüshada değiştirilen şu beyit, ŞH nüshasının, her ne kadar çok hata barındıran bir nüshadan istinsah edilmiş olsa da, asıl metne yakınlığını ortaya koymaktadır:

Yiyüp pūlād zaķmın mağz-ı merdān
Aşıkdan kelle çıķdı kelleden ķan (1413. beyit)

Nevfel’in Mecnūn ile Leylā’nın kavuşmaları için Leylā’nın kabilesiyle giriştiği savaşı tasvir eden beyitlerden olan yukarıdaki iktibasta “aşık” miğfer anlamındadır. Beyitte ise “yiğitler başlarına kılıç, mızrak darbesi aldıkça miğferlerinden başları dışarı fırlamakta ve etrafa kan saçılmaktadır” denmektedir. Oysa diğer kolda bu beyit şuna benzer şekilde karşımıza çıkar:

Yiyüp pūlād mağzın merd-i merdān
Aşıkdan şu’le çıķdı kelleden/gülleden ķan

Bir diğer örnek ise aşağıdaki beyittir. Eğer Hamdî burada “miskīn” için “cüz zamlı” veya “ihtiyar” manasını düşündüyse zırhı demirden ve kalbi taştan olan bir savaşçının görünüş itibarıyla yıllar yaşamış bir cüz zamliya benzetilmesi akla daha yakındır. İkinci kolda “yüz yaşlı miskīn” yerine “yüz başlı ejderha (tinnīn)” benzetmesi vardır:

Çoķalı āhenīn ü ķalbi sengīn
Şanur gören tenin yüz **yaşlı miskīn** (1377. beyit)

ŞH nüshasında dikkat çekici bir hata, başlıklardan birinde karşımıza çıkmaktadır. Mesneviye göre Mecnūn evvela avcıdan ahuları azad eder,

daha sonra bir yaban sığırını tuzaktan kurtarır. Ancak ŞH nüshasında ikinci hadisenin başlığı şu şekildedir: “Mecnûn dâmdan âhûlar âzâd itdügüdür.” Oysa hikâyede “gāv” yani yaban sığırını anlatılmaktadır. Bu başlık BN2’de “yaban sığırını,” AE2’de “gāv-i beyâbân” şeklinde yani muhtevaya uygun biçimde yer almaktadır.

Bir diğer sorun da yine başlıklarla alakalıdır. ŞH nüshasında müellifin kurgulayış şekline göre başlık olması gereken bazı yerlerde fasıl başlığı olmadığı görülmektedir. Fakat bu durumdaki pek çok yerde ikinci kolu temsil eden nüshalarda başlıklar mevcuttur. En çarpıcı örneklerden biri şu olmalıdır: Hamdî eserini büyük ölçüde Nizâmî ile Hâtîfî’nin versiyonlarına göre kurgulamışken hem Nizâmî’de hem Hâtîfî’de benzer manalara gelen beyit öncesinde yer alan *âgâz-ı dâstân* türünden bir başlığın, ikinci kolu temsil eden nüshalarda mevcut iken ŞH nüshasında yer almaması ciddi bir sorun gibi görünmektedir.

ŞH nüshasında metin kurgusuna dair hususiyetlerden biri, bazı beyitlerin mısralarının unutulması ve ilk mısraın takip eden beytin bir mısraı ile birleştirilmesidir. Bir başka hata çeşidi, bir yerde görülmekle birlikte iki beytin sehven önceden yazılması, kendi bağlamında ise tekrar istinsah edilmesidir.

İlk koldaki nüshalarda yer alan kafiye hataları da dikkati çekmektedir. Bunların kahir ekseriyetinin ikinci kolda tashih edildiği anlaşılmaktadır. Aşağıdaki beyit, ŞH nüshasında yer alan bir kafiye hatasıdır. Ancak aynı hatanın ikinci kola mensup BN2 nüshasında da yer alması, hatanın müelliften kaynaklandığı ihtimalini akla getirmektedir:

Çamu t̄alib yiter **maṭlûba** senden
Çamu ‘âşık irer **ma‘şûka** senden (48. beyit)

Burada görülen hata, ikinci koldaki nüshaların kahir ekseriyetinde şu şekilde izale edilmiştir:

Çamu t̄alib yiter **maṭlûba** senden
Çamu ‘âşık irer **maḥbûba** senden

Benzer bir durum da aşağıdaki beyitte söz konusudur. Bu kafiye hatası yine BN2’de tekrarlanmaktadır. Hata ikinci kolda “imâmın” kelimesi kullanılmak suretiyle izale edilmiştir:

Resûlu’llâha virdi Hâk selâmın
‘Urûca da’vet itdi dîn **emânın** (125. beyit)

Aşağıdaki de yine ŞH nüshasında görülen bir kafiye hatasıdır. İkinci kolda “kulağın” kelimesinin “izârın” olduğu görülmektedir:

Çoçup öpdi biraz boynın **kulağın**
Silüp şefkat yeñiyle hem ğubârın (451. beyit)

ŞH’de görülen yilerdi/iderdi (1429. beyit), yilerdi/dererdi (1800. beyit), oturdu/oğundu (1906. beyit) gibi kafiye müteallik hataları da burada kaydetmek faydalı olacaktır.

Birinci kolda bazı yerlerde görülen vezin hatalarının veya imale yapılması gereken yerlerde oluşan nahoş durumların da ikinci kolda büyük ölçüde tashih edildiği görülmektedir. Aşağıda solda yer alan beyit ŞH nüshasındadır, sağdaki ise ikinci koldaki pek çok nüshada karşımıza çıkan hâlidir:

Senüñ hışmuñ görüp kıanda kaçayın   Senüñ hışmuñ görüp kıanda kaçayın
Kime **dâmânum iledüp** açayın (71. beyit)   Kime **dâmân-ı ümmidüm** açayın (BN2)

Özetle denebilir ki ŞH nüshasında açık hata olarak nitelendirilebilecek imlâların önemli bir kısmı HM’den kaynaklanmaktadır, bir kısmı ise HM’nin yazısının, itinalı diyemeyeceğimiz talik hat olmasına ve muhtemelen işitilerek istinsah edilmesine bağlıdır. Ayrıca nüshalar arasında yapılan mukayeseler neticesinde ortaya çıkan bir husus da şudur: Metin en baştan itibaren bazı hatalara ev sahipliği yapmaktadır, bu durum da zaman içerisinde farklı müstensihler tarafından farklı şekillerde tashih edilmeye çalışılmıştır.

Netice itibariyle eldeki nüshalar arasında, ait oldukları koleksiyon ve fizikî özellikleri açısından değerlendirildiğinde üç nüsha öne çıkmaktadır. Bunlardan biri SK nüshasıdır. Yukarıda ifade edildiği gibi Saray’dan çıkma bir nüshadır. Tek başına bu özellik, SK nüshasını değerli kılmaya

yetmektedir. Fizikî özellikleri bakımından ise eldeki nüshalar arasında en değerli olduğu kati surette söylenebilecek iki nüshanın birinci kolu teşkil etmesi dikkat çekicidir. ŞH nüshası; tezhibinin, kâğıdının ve cetvellerinin itinalı hâli, telif tarihiyle aynı tarihte istinsah edilmesi bir tarafa tek başına Şeyh Hamdullâh tarafından kaleme çekilmiş olması ile şaheser hüviyeti kazanmaktadır. HM nüshası ise Şeyh Hamdullâh'ın istinsahına esas nüsha olması dolayısıyla en erken nüsha olmasının yanı sıra Hamdi'nin eserinin bilinen minyatürlü tek nüshası olması hasebiyle, nakışlı lâke cilde sahip olmasıyla öne çıkmakta ve bu nüshanın, Saray'a sunulma ihtimali de dâhil olmak üzere özel olarak hazırlandığı anlaşılmaktadır.

ŞH Nüshasının İmlâsına Dair Tespitler

ŞH nüshası, Şeyh Hamdullâh'ın tarzına uygun olarak kısmen harekeli-
lidir. Harekelerle ilgili dile getirilmesi gereken husus ise dönemi itibariyle
erken olarak telakki edilebilecek bazı uygulamaların görülmesidir. Bu ta-
sarrufların Çağatay Türkçesinin etkisiyle olması mümkündür. Bunlar ara-
sında birinci ve ikinci tekil şahıs iyelik ekleri, ilgi eki, bildirme eki, ikinci
tekil şahıs görülen geçmiş zaman eki gibi eklerin, dönemin ses özelliklerine
aykırı olarak dar ünlü şeklinde harekelenmesi sayılabilir. Bu durum kimi
zaman da harfle gösterilmiştir. Aşağıdaki beyitlerde burada bahsedilen ses
özellığının örneklerini görmek mümkündür:

Gögi **kıldın** müzeyyen encüm-ile
Yeri itdün müşerref merdüm-ile (12. beyit)

Cehân kim var olupdur kudretiñden
Tolu 'ibret **olupdur** hikmetiñden (4. beyit)

Beni yâd itmez olduğda biliş yad
Añup rahmetden eyle **cânımı** şâd (82. beyit)

Harekelerle ilgili zikredilmesi gereken bir husus da dönemine göre keli-
me telaffuzlarındaki farklılıklardır. Metinde bu konuda en dikkat çeken ke-
limelerden üçünü “cihân” yerine “cehân,” “ışık” yerine “aşk,” “maḥabbet”
yerine “muḥabbet” olarak saymak mümkündür. Mesela aşağıdaki beyitte
yer alan “maḥabbet” kelimesi, “muḥabbet” olarak harekelenmiştir:

Bu yārān cümle A‘rābuñ levendi
Ġalaṭ didüm **muḥabbet** derd-mendi¹ (586. beyit)

Aşağıdaki beyitte ise “ışk” kelimesi “aşk” şeklinde harekelenmiştir:

Riyā ‘**aşkından** olursa selāmet
Bu yolda yok saña ṭa‘n-ı melāmet (3834. beyit)

Mesnevinin vezin özellikleri bakımından öne çıkan hususiyeti, şüphesiz imalelerin hatalı kullanımudur. Pek çok yerde bu sebeple vezin kusuru oluşmaktadır. Metinde Türkçe kelimelerdeki imaleler, imlâda kimi zaman *elif*, *vâv* ve *yâ* ile yani med harfleriyle kimi zaman ise “دوشه ككه” imlâsında görüldüğü gibi *he* harfiyle gösterilmiştir. Aşağıdaki beyitler bu iki duruma örnektir:

Zemîne dön diseñ iy şāh-ı ḳahhār
Döne **dönmeye** emründen felek-vār (15. beyit)

Eli incitmegi idinme pīşe
Ki **incinmeyesin** elden hemīşe (2252. beyit)

Ancak bazı yerlerde vezin gereği yukarıda sözü edilen uygulama beklenmesine rağmen bu durum HM nüshasında veya ŞH nüshasında atlanmıştır. Aşağıdaki beyit buna örnek olarak verilebilir:

Ölüm **döşegine** düşsem eger zār
Baña yaşduḳ yiter seng-i der-i yār² (511. beyit)

ŞH nüshasında Arapça ve Farsça kelimelerde “e” sesi veren açık hece-lerde, imaleye müsait olmayan fakat vezin icabı imale yapılması gereken yerlerde bu durum imlâyâ yansımamış, dolayısıyla vezin hatası ortaya çıkmıştır. Bazı nüshalarda da aynı şekilde karşımıza çıkan aşağıdaki beyit bu duruma güzel bir örnektir. Ancak bu kelime BN2 nüshasında “دولاته” şeklinde imlâ edilmiştir:

Didi söz bitüren bostān-ı cānda
Biter **devlete** göre bostān da (983. beyit)

1 Aynı durum, 2893 numaralı beyit için de geçerlidir.

2 678, 1579-1580, 2931, 2977, 3012, 3212, 3562. beyitlerde de benzer durum söz konusudur.

Öte yandan imaleye müsait olduğu düşünölen Arapça ve Farsça bazı kelimelerde bu durum imlâyâ yansıtılmıştır. Aşağıdaki iki beyit buna örnek teşkil etmektedir:

Felek **cünbîşi** hem devri irâdî
Sücüd itmek-dürür dâyim murâdî (16. beyit)

Bugün ‘ömrün ki **hâşılı** ‘ameldür
Eyü tohm ek ki bir hoş dem mağaldür (2317. beyit)

Ayrıca ikinci hecesinin kısâ/açık olması gereken bir kaç yerde “illâ” kelimesinin Türk şiirinde görölen muhaffefi kullanılmamıştır.

Yazmada, Şeyh Hamdullâh’ın istinsahına esas aldığı HM nüshasından erken bir nüshanın harekeli olduğunu düşündüren imlâ hususiyetleri mevzubahistir. Bu hareketler HM nüshasının talik hatla yazılması sebebiyle eksilmiş, ancak imlâ bazı yerlerde aynı kalmıştır. Aşağıdaki beyitteki “mağbüb” kelimesi buna örnektir. Kelimenin siyak ve sibak açısından “mağbübî” şeklinde okunması gerekmektedir:

Bu kışşa **hâşılı** hubb-ı ezeldür
Anuñ **mağbüb**[ı] hüsn-i Lem yezeldür (26. beyit)

Benzer bir örnek de aşağıdaki beyittedir. ŞH nüshasında “yad/yād” olarak imlâ edilen kelime, eserin ilk nüshasında “yavu/yavı” şeklinde olmalıdır ve muhtemelen harekelidir. Ancak HM nüshasında hareke terk edildiğinden ve *vâv* harfine benzerliği sebebiyle kelimenin son harfi *dâl* şeklinde görölmüştür.

Qılı türe dili şimşire döndi
Enügin **yad** kılmış şire döndi (887. beyit)

Bu beyitte mana açısından “yavrusunu hatırlayan aslan” veya “yavrusuna yabancılaşan aslan” yerine “yavrusunu kaybeden aslan” imgesi daha muvafık düşmektedir.

Aşağıdaki beyitte tamlanan eki hareke ile gösterilmiştir. Çok olmamakla birlikte ŞH nüshasında bu kabîl örneklere rastlanmaktadır:

Keserse boynumu dendānı sīnūn
Gerekmez **harfi** sensüz sīn ü şīnūn¹ (363. beyit)

Aşağıdaki beyitte ise aynı usule tâbi biçimde *attif vâvı* hareke ile gösterilmiştir:

Sözin fehm itmeyüp her **cāhil ü dūn**
Didi anuñ gibi uşluya mecnūn (3122. beyit)

İstinsah hususunda Şeyh Hamdullâh'a has olduğunu düşündüğümüz dikkat çeken tavırlardan biri de ardışık olarak iki *yâ* harfi gereken yerlerde zaman zaman bir *yâ* harfinin imlâ edilmesidir. Bunun sebebi HM nüshasındaki ardışık *yâ* harflerinin, talik hattın hususiyetine mebni olarak seçilememesidir:

İşk-ı Mecnūn ‘ayān olup Leylây[ı] andan nihān itdükleridür

Vezin icabı zihaf yapılması gereken yerlerde ise pek çok kelimedede imlâda olması gereken *yâ* harfinin yazılmadığı görülmektedir. Aşağıdaki beyit bu duruma örnektir:

Çaçan-kim **Leyliden** tür oldı Mecnūn
İki çeşminden akdı Nîl-i Ceyhūn (349. beyit)

İmlâda dikkati çeken bir diğer husus ise Osmanlı Türkçesi ile kaleme alınan metinlerde karşılaşılabilen bir durumdur. Söz konusu durumda kelimenin Arapça imlâsında var olup da Osmanlı Türkçesinde *yâ* harfine dönüşerek terk edilen hemze, *yâ* harfiyle birlikte yazılmıştır. Aşağıdaki beyitte yer alan “kâyinât” kelimesi bu duruma örnektir:

O hüsne mazhar itdün **kâyinâtı**
Cemâl-ile yaratduñ şeş cihâtı (27. beyit)

ŞH nüshasında Arapça ve Farsça bazı kelimelerin imlâlarının, vezni bozacak ölçüde hatalı olduğu görülmektedir. Vezin icabı “güher” şeklinde imlâ edilmesi gereken kelimenin pek çok yerde, vezni de bozacak şekilde “gevher” şeklinde yazıldığı görülmektedir. Aşağıdaki beyit bu duruma örnektir:

1 479, 1023, 2176. beyitlerde de benzer durum söz konusudur.

El ura çün güher gencine hakkâk
Gevher delmekde her-giz ide mi bâk (324. beyit)

Her zaman vezin sorununa yol açmasa da benzer durum “bülend/bülend” (397. beyit), “üslûb/üslûb” (1616. beyit), “gürk/gürk” (1768 ve 2650. beyit), “üstâd/üstâd” (1883, 2444-2445. beyitler), “üftâde/üftâde” (2142. beyit), “günbed/günbed” (2415. beyit) kelimelerinde de mevzubahistir.

Nüshanın bir başka önemli hususiyeti de Farsça imlâda görülen, Eski Anadolu Türkçesi özelliklerinden biri olarak nitelendirilebilecek *dâl* harfinin noktalı yazılması temayülüdür. Aşağıdaki beyitteki “ümîzüm” kelimesi bu duruma örnektir:

Budur senden **ümîzüm** yâ İlähî
 Ki redd itmeye luḡfuñ ‘özr-ḡ’âhı (69. beyit)

Ayrıca “mâder” yerine “mâzer” (307. beyit), “peder” yerine “pezer” (437. beyit), “nevmîd” yerine “nevmîz” (977), “bürâder” yerine “bürâzer” (3588. beyit) vb. bu duruma uyan diğer örneklerdir.

ŞH nüshasında, harflerin noktaları hususunda itina gösterilmediği anlaşılmaktadır. Bu nüshada aşağıda örnekleri verilen kelimeler bazen birden çok olmak üzere hatalı yazılmışlardır.

Kelimenin doğru imlâsı	ŞH imlâsı	Kelimenin doğru imlâsı	ŞH imlâsı
ḡalḡa	ḡalḡa	ḡâlî	ḡâlî
zaḡm	zaḡm	tuḡfe	tuḡfe
meftül	maḡtül	bâd	yâd
cüst	çüst	vaḡset	vaḡset
muḡayyel	muḡayyel	bir	biz
naḡçîr	naḡcîr	iḡtiyât	iḡtiyât
yay	bay	tîz	nîz

yir	pîr	fütâde	fenâda
tâbda	tâyda	anı	atı
bend	pend	sâhîr	sâhîr
yirine	yizine	şâ	tâ
setîre	sitîze	bâd-pây	pâd-pây
beççe	peççe	pençe	pence
işkence	iskence	ser-keş	ser-kes
ceyşi	habsi	bihâr	bihâr
pür	bir	hâlvetî	hâlvetî
hâlvet	hâlvet	katına	kanına
öperdi	öyerdi	beçe	peçe
pîrüz	bîrüz	niçe	biçe
cevr	hür	hırka	hırka
perest	berest	ğayb	‘ayb
harr	harr	be-har	baḥr
ğoncu	‘uncu	maḥzen	maḥzen
sâmân	sâmât	sâz	sâr
cerâḥat	çerâḥat	sükker	şükker
penc	penç	haşmet	haşmet

Bu kabîl hataların, büyük ölçüde müstensihlerin yaygın olarak yaptıkları “hâ/hâ” hatasından ileri boyutta olduğu anlaşılmaktadır. HM nüshası ile yapılan mukayese neticesinde bu türden hataların kahir ekseriyetinin ŞH nüshasına ait olduğu anlaşılmıştır. Bu durumda Türkçe manzum eser istinsahı pek bilinmeyen Şeyh Hamdullâh’ın Türkçe edebî bir metinde çok sık bu türden hata yaptığı düşünülebilir.

Aşağıdaki örnek ise yine noktalardan kaynaklanan farklı türden bir hatadır. Burada olduğu gibi Şeyh Hamdullâh’ın zaman zaman harflerin noktalarını koymayı unuttuğu anlaşılmaktadır. Söz konusu beyitte “sincâb” olması gereken kelime, noktalar konmadığı için “**sehâb**” şeklinde okunmaya

müsait hâldedir. Ancak “seḫâb” kelimesi, siyak ve sibak açısından uygun olmadığı gibi vezni de bozmaktadır:

Çemen üzre hırâmân olmağa âb
Döşedi ter benefşe ferş-i **seḫâb** (2148. beyit)

Bu gruba dâhil edilebilecek en masum hatalar ise Türkçe kelimelerde pek çok müstensihthe görülebilecek türden nokta hususundaki dikkatsiz tavırlardır. Bunların önemli bir kısmı vezin ve mana üzerinde tesiri olmayan hatalardır. Aşağıdaki beyit bu duruma örnektir:

Ṭolaşurdı **kocup** aḳ boynın anuñ
Görenler ṭañlaşurdı oynın anuñ (222. beyit)

Ancak aşağıdaki beyitte karşımıza çıkan unutkanlık, metni okuma ve anlamlandırmada sıkıntıya sebep olmaktadır. Beytin başında yer alan *şîn* harfinin noktaları konmadığından baştaki iki kelimenin “sök-” eylemi ile ilgisinin olup olmadığını düşünme zarureti hâsıl olmaktadır:

Şu gülmeklük k'alur elden şikârı
Yig andan girye vü efgân u zârî (1033. beyit)

Noktalamadan kaynaklanan başka bir sorun ise dil çalışmaları açısından mühim örnek teşkil etmektedir. ŞH nüshasında Türkçe olmayan “Arab,” “edeb,” “şeb” gibi bazı kelimelerde, kelime sonundaki *bâ* harfinin *pâ* olarak imlâ edildiği görülmektedir. Batı Türkçesinde kelime sonlarında ekseriyetle *b* harfinin bulunmaması temayülünün bu imlâda etkili olduğunu düşünmek mümkündür:

Ḳara gözleri yağmacı **Arapdur**
Bu ḳara baḫtuña ‘ayni sebebdür (481. beyit)

Bu ṭâhir şu ki deryâ-yı **edepdür**
Zülâlûñ çeşmesine teşne lebdür (612. beyit)

Şikâr itdi beni sevdâ-yı Leylî
Başumda rûz u **şep** ğavġâ-yı Leylî (705. beyit)

Bir diğerk problem ise noktaların hangi harfe ait olduğunun anlaşılmasından kaynaklanan hatalı istinsahlardır. Aşağıdaki beyitte yer alan

“cüdāyī” kelimesi, birinci kolda “Ḥudāyī” şeklindedir. “Ḥudāyī” kelimesinin mana açısından uygun olmadığı açıktır:

Yağar ser-tā-ka-dem nār-ı **Ḥudāyī**
Ne dūd-ı sīne var ne rüşenāyī (1091. beyit)

Bu kabîl diğer bir örnek ise aşağıdaki iki beyitte karşımıza çıkmaktadır. Müteakip beyitlerde “nīz” olarak istinsah edilen kelimenin siyak ve sibak açısından “tīr” olması gerektiği açıktır:

Çılı **nīze** dili şimşire döndi
Enügin yad kılmış şire döndi
Çeküp tīz tīg-i **nīzi** virdi tābı
Didi ol ḥastenüñ budur cevābı (887-888. beyitler)

Noktaların hatalı kullanılmasından bir kademe daha ileride olarak değerlendirilebilecek hata grubu ise *zâllzâ* harflerinin karıştırılmasıdır. Bu durumun da istinsaha esas olan HM nüshasının hattıyla ilgili olması veya kulaktan istinsah ile ilgili olması muhtemeldir. Aşağıdaki beyitte “zēvḳ” kelimesi, “zevḳ” olarak imlâ edilmiştir:

Çü **zevḳ-i** vaḥdete vara iki dost
Bir olur ikilük gidüp reg ü post (524. beyit)

Tam tersi tasarrufa örnek olarak aşağıdaki beyti göstermek mümkündür. Burada “āzer” kelimesi, “āzer” şeklinde imlâ edilmiştir.

Çoḳup ḡuşṣa gibi Mecnün serine
Şu şaçmaḳ istediler **āzerine** (666. beyit)

Ayrıca “bīzār” yerine “bīzār,” “ma‘zūr” yerine “ma‘zūr,” “zer” yerine “zer,” “zirā‘at” yerine “zirā‘at,” “zülāl” yerine “zülāl” imlâsının kullanıldığı nüshada zaman zaman ikili bir tercih de söz konusudur. Mesela 611. beyitte hatalı olarak “zülāl” şeklinde imlâ edilen kelime, müteakip beyitte “zülāl” olarak yazılmıştır. Metinde sıkça görülen ikili kullanıma şu örnekleri vermek mümkündür:

Uşanma ehl-i diller şoḫbetinden
Dürüş kaçma ulular **hizmetinden**

Sa'âdetdür o **hüdmet** sa'y-i ma'hdüm
Sa'âdetden kaçanlar oldı ma'hrüm (979-980. beyitler)

Ki ey **püt** 'ışkınuñ dīvāne mesti
İşüñ şuğlün hemişe **püt**-perestī

Sa'ña her dem niçe bir **büt** cefası
Büti ço sevme kim yokdur vefası (1989-1990. beyitler)

Burada “bigi” ve “gibi” şekillerinin her ikisinin metin boyunca kullanıldığını da belirtmekte fayda vardır. Aşağıdaki örnek ise aynı kelimenin, aynı beyit içerisinde hem “yazu” hem “yazı” olarak iki farklı şekilde yazıldığını göstermesi bakımından kayda değerdir:

Ba'ña dirsın ki qara **yazı** öğren
Başuma qara **yazu** olmuşam ben (500. beyit)

Metinde pek çok yerde hareketlerden kaynaklanan ikilik de mevzubahis-
tir. Ezcümle “ey” kelimesinin metinde kimi zaman “iy,” “degül” kelimesinin
kimi zaman “değil” şeklinde hareketlendiği görülmektedir.

Nüşhanın imlâsında karşılaşılan sorunlardan biri de hareketlere müteal-
liktir. Aşağıdaki beyitte “şekker” şeklinde okunacak biçimde hareketlenen
kelimenin, vezin ve mana bakımından “şükr” olması gerekmektedir:

Sözinde tūṭī cevlanında tāvūs
Şeker ağzında şehd ü **şekker** Qıddūs (150. beyit)

ŞH nüshasının öne çıkan bir diğer özelliği ise *atıf vâvı* beklenen pek çok
yerde terkip ile bu ihtiyacın giderilmiş olmasıdır. Aşağıdaki iki beyit bu
duruma örnektir:

Fidānlardur bular bu serv-i tāze
Qamusı bir şudan **ser-sebz-i tāze** (114. beyit)

Çıqıp qağa ser-âğāz itse Mecnûn
Aña âheng iderdi **küh-i hāmûn** (538. beyit)

İstinsah hususunda not edilmesi gereken özelliklerden biri de döneme
uygun olarak Farsça terkiplerin zaman zaman *yâ* harfiyle gösterilmesidir.

Aşağıdaki beyit bu duruma örnek teşkil etmektedir:

Elif bâya iderler ğayr meyli
Dil-i Qays okumaz bî-ğadd-i Leylî¹ (279. beyit)

Nüshada dikkati çeken tasarruflardan biri de birden fazla yerde vezin icabı arada vasl olması gereken “bir iki” kelimelerinin “بركه” şeklinde yazılmasıdır:

Didi er irmedin Qaysa şubaşı
 Aña ğamz itdi anı **bir-ki** nâşî (892. beyit)

İmlâ konusunda dikkati çeken özelliklerden bir diğeri de özellikle Türkçe bazı kelimelerin imlâlarında görülen farklı yazımlardır. Mesela “deng” yerine “teng,” “deşne” yerine “teşne,” “ağdı” yerine “agdı” kullanılmıştır. Farsça bazı kelimelerin imlâlarının da değiştirildiği görülür. Mesela “dâğ” yerine “tâğ” ve “dūr” yerine “tūr” yazılmıştır. Kimi zaman ise tamamen farklı bir harf yazıldığı görülmektedir. Mesela aşağıdaki beyitte “kebüter” kelimesinin yerine “kebüser” yazılmıştır.

Başında hüdhüdün pîrâne efser
 Muṭavvağ şūfîler gibi **kebüser** (1149. beyit)

Nüshada takriben 20 yerde tashih yapıldığı görülmektedir ki bu durum, metnin mukabele edildiğini göstermektedir. Bu tashihlerin ilkinde “eyledün” şeklinde yazılan kelime silinerek “itdün”e çevrilmiştir.² 1005. beyitte geçen “verhem” kelimesinin *râ* harfi unutulmuş ve sonradan üst tarafa eklenmiştir. 1519. beyitte, “döndüre” kelimesinin sonundaki *he* harfinin sonradan boş yere sıkıştırıldığı görülmektedir. Bir diğer tashih 2610. beyte sonradan eklenen “ey” kelimesidir. 3051. beyitte “bilürem” kelimesi için sonradan *mîm* harfi eklenmiştir. 3287. beyitte “irdi” kelimesindeki *elif* harfi, 3366. beyitte “düri” kelimesinin *râ* harfi ve 3777. beyitte “huzür” kelimesinin *râ* harfi sonradan eklenmiştir.³

1 Ayrıca 301, 360, 455, 609, 891, 1187, 1195, 1452, 1463, 1548, 1680, 1692, 1943, 2042, 2051, 2055, 2486, 2489, 2688, 2730, 2876, 2938, 3388 ve 3788 numaralı beyitlerde de aynı durum söz konusudur.

2 K 13. beyit.

3 Diğer tashihleri 824, 1128, 1489, 1608, 2163, 2381, 2484, 3524, 3843. beyitlerde görmek mümkündür.

Üçüncü tekil şahıs iyelik eki yerine ikinci tekil şahıs iyelik ekinin kullanıldığı aşağıdaki örneği ise hemen her müstensihthe görülebilecek türden, tabî bir dikkatsizlikten kaynaklanan hatalardan saymak gerekir:

Zebānuñdan nola bir nîk-nāmuñ

Varup gelse peyāmuñla selāmuñ (1191. beyit)

Yukarıda örneklerle dile getirilen ve bir kısmı, padişah için veya özel biri için hazırlanan HM nüshasından kaynaklanan pek çok problemin, bu kadar erken tarihte karşımıza çıkması dikkat çekicidir. Bu durumun akla getirdiği bir husus müsveddesi hazırlanan metnin, Hamdullâh Hamdî tarafından tebyiz edilip edilmediğidir. Metnin müsveddesinin, müellif tarafından tebyiz edilmeden istinsah edilmek üzere müstensihe verilmesi yukarıda gruplar hâlinde örneklendirilen pek çok hatanın sebebini anlaşılır kılacaktır. Ancak bu ihtimalin an itibariyle ispatlanması mümkün değildir. Eserin revize edilip edilmediği sorusu burada tekrar anlam kazanmaktadır. Eğer Hamdî'nin eserinin başına henüz ilk nüshalarda böyle bir hadise geldiyse eseri revize edip tekrar istinsah ettirmiş olması akla yakın görünmektedir. Bu durumda eldeki pek çok nüshanın revize edilen koldan gelmesi, zihinlerdeki istifhamları izale edecektir.

Metin Hazırlanırken Takip Edilen Yöntem

- Girişte ele alınan özellikler hasebiyle ŞH nüshası metin tespitine esas ittihaz edilmiştir. Ancak vezin veya mana bakımından açık biçimde hatalı olduğu düşünülen yerlerde SK nüshası esas alınmıştır. İkinci sırada müracaat edilen nüsha ise BN2'dir. Varyantlara işaret edilmemiştir.
- Metne ilave edilen kaside ve gazellerin vezinleri gösterilmiş, buradaki beyitler mesneviden ayrı olarak numaralandırılmıştır.
- Aksi bir yazım olmadığı müddetçe bildirme ekleri, şahıs ekleri yuvarlak ünlülerle yazılmıştır.
- Metindeki harekelere tâbi olunmuştur.
- Metnin transkripsiyonu klâsik usule göre yapılmıştır.
- Telaffuzlarda James William Redhouse'un Türkçe-İngilizce sözlüğü ana referans noktası olarak addedilmiştir. İstisnai durumlar haricinde mümkün merteye bu lügatteki okunuşlara riayet edilmiştir. Kafiye zarureti ortaya çıktığında duruma göre davranılmıştır.
- Farsça herhangi iki ve daha fazla unsurdan meydana gelen ve araya kaynaştırma harfi almayan kelimelerde, her bir unsur diğerinden “-” işareti ile ayrılmıştır. Metinde, *ki* ve *de* bağlacı hariç, bitişik yazılan bütün unsurlar, aralarında “-” işareti kullanılarak yazılmıştır. *Vâv-ı mâdûle*ler üst karakter hâlinde yazılmıştır. İktibaslar transkribe edilmiştir. *bâ* harfi ile yazılan zarf-fiiller “p” harfi ile gösterilmiştir.
- Metinde, vezin bozukluğu olan mısralara, mümkün olduğu takdirde müdahale edilmiş ve ekleme yapılmışsa bunlar [ ] içinde verilmiştir. Metinde fazla olduğu düşünüldüğü için çıkarılan kısımlar ise ( ) içerisinde gösterilmiştir. Vezne uymayan ve düzeltilemeyen mısralarda durum dipnotta belirtilmiştir.

- İmlâda gösterilen imaleler ve zihafklar, transkripsiyonda korunmuştur, aksi hâlde durum dipnotta belirtilmiştir.
- İmlâda açıkça gösterilen sesler, “bulursun” örneğinde olduğu gibi, transkripsiyonda korunmuştur.
- Metinde noktalarında itina gösterilmeyen Türkçe kelimelerin imlâlarında doğru olanı tercih edilmiştir.
- Başlıklarda yer alan ve siyak ve sibaka uymayan bazı hareketlerden, kırmızı mürekkeple sonradan kondukları da göz önünde bulundurularak, sarfınazar edilmiş, durum dipnotta belirtilmemiştir.

KAYNAKÇA

- Alpay, Gönül. *Leyla ve Mecnun: Hamdullah Hamdî*. Yayımlanmamış Mezuniyet Tezi, İstanbul Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, 1960.
- Alpay Tekin, Gönül. *Leylâ ve Mecnûn: Makaleler*. İstanbul: Yeditepe Yayınevi, 2018.
- Binney 3rd, Edward. *Turkish Treasures from the Collection of Edwin Binney, 3rd*. Portland: The Portland Art Museum, 1979.
- Bülbülan, Serpil. *Hamdullah Hamdi ve Kıyafetnâmesi*. Yayımlanmamış Mezuniyet Tezi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, 1967.
- Dankoff, Robert. "Aşk Hikâyelerinde Lirizm: Farsça ve Türkçe Mesnevilerde Gazelin Kullanımı." çev. Güler Doğan Averbek. *Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* 2/5 (2014), s. 183-211.
- Erbay, Nazire. *Edirneli Şâhidî'nin Leylâ vü Mecnûn (Gülşen-i Uşşâk) Mesnevisi: İnceleme-Tenkitli Metin*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, 2012.
- Erünsal, İsmail E. *Edebiyat Tarihi Yazıları: Arşiv Kayıtları, Yazma Eserler ve Kayıp Metinler*. İstanbul: Dergâh Yayınları, 2016.
- Güler, Zülfi. *Leyla ve Mecnun: İnceleme-Metin*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, 1982.
- Güneş, Mustafa. *Hamdi ve Tuhfetül-Uşşâk'i: Aşıklara Armağan*. İstanbul: Sahhaflar Kitap Sarayı, 2014.
- Hamdullâh Hamdî, *Yusuflu Züleyha*. haz. Naci Onur. Ankara: Akçağ, 1991.
- _____. *Ahmediyye*. haz. Süleyman Eroğlu. Bursa: Bursa Akademi, 2015.
- _____. *Leylâ vü Mecnûn*. yazma eser, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi, Müteferrik 180.
- _____. *Leylâ vü Mecnûn*. yazma eser, Avusturya Milli Kütüphanesi, Cod. Mixt. 1308.
- _____. *Leylâ vü Mecnûn*. yazma eser, Berlin Devlet Kütüphanesi, Hs.or. 8168.

- _____. *Leylâ vü Mecnûn*. yazma eser, Bibliotheque Nationale, Turc 334.
- _____. *Leylâ vü Mecnûn*. yazma eser, Bibliotheque Nationale, Turc 366.
- _____. *Leylâ vü Mecnûn*. yazma eser, Harvard Arts Museum, nr. 1985.212.
- _____. *Leylâ vü Mecnûn*. yazma eser, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, TY 800.
- _____. *Leylâ vü Mecnûn*. yazma eser, Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî Manzum, nr. 1664.
- _____. *Leylâ vü Mecnûn*. yazma eser, Millet Kütüphanesi, Ali Emîrî Manzum, nr. 1665.
- _____. *Leylâ vü Mecnûn*. yazma eser, Milli Kütüphane, A 5675.
- _____. *Leylâ vü Mecnûn*. yazma eser, Milli Kütüphane, Adnan Ötügen, nr. 186.
- _____. *Leylâ vü Mecnûn*. yazma eser, Milli Kütüphane, FB 347.
- _____. *Leylâ vü Mecnûn*. yazma eser, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Ayasofya 3901/2.
- Koncu, Hanife. “Şâhidî”nin Leylâ vü Mecnûn Mesnevisi ve Bilinmeyen Bir Nüshası.” *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi* 6 (1996), s. 137-143.
- Levend, Ağâh Sırrı. *Arap, Fars ve Türk Edebiyatlarında Leylâ ve Mecnun Hikâyesi*. Ankara: Türkiye İş Bankası, 1959.
- Öztürk, Zehra. *Hamdullah Hamdî'nin Yûsuf ve Zelihâ Mesnevisi: Giriş, Metin, İnceleme ve Tıpkıbasım*. Cambridge: Harvard Üniversitesi Yakındoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, 2001.
- Özyıldırım, Ali Emre. *Hamdullah Hamdî ve Divanı*. Ankara: Kültür Bakanlığı, 1999.
- Yazar, Sadık. *Anadolu Sahası Klâsik Türk Edebiyatında Tercüme ve Şerh Gelenegi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, 2011.
- Yılmaz, Mehmet. *Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler*. İstanbul: Enderun Kitabevi, 1992.

METİN

LEYLÂ VÜ MECNÛN
HAMDULLÂH HAMDÎ

[1b]

KİTÂB-I LEYLİ-İ MECNÛN-I HAMDÎ

[mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün]

- 1 Çün ismu'llâh ola 'unvân-ı defter
Gerek kim tâ ebed olmaya ebter
- 2 Bu defterdir kıamu defterlere şâh
Ola ser¹-defteri el-ğamdü li'llâh
- 3 İlâhî başladım nâmuñla nâma
İrişdir ħayr-ile anı tamâma
- 4 Cehân kim var olupdur kıudretiñden
Tolu 'ibret olupdur ħikmetiñden
- 5 Zihî kıudret urup bünyâd-ı hestî
Dü ħarf ile kıılır âbâd-ı hestî²
- 6 İrür a'yâna her dem feyz-i aqdes
'Azîz ismüñ te'âlâ vü teqaddes
- 7 O feyz ile çün aqdı 'ayn-ı a'yân
Vücûda geldi baħr-i 'âlem ey cân
- 8 Temevvüc itdürüp deryâ-yı câna
Şu üstinde binâ urduñ cehâna
- 9 Cemî'-i 'âlem emrüñe musahħar
Hevâ üstinde ħükmüñle muqarrer
- 10 Kıamu milk-i şehâdet 'âlem-i ħayb
Senüñ şun'ufıla mevcüd oldu *lâ rayb*³
- 11 Zemîn ferş-i bisâṭ-ı ħikmetüñdür⁴
Semâ 'arş-ı binâ-yı kıudretüñdür⁵

1 Metinde "sırı" şeklinde harekelenmiştir.

2 Kur'an-ı Kerim'de pek çok yerde geçen, iki harften müteşekkil "kün" ibaresine atıf vardır. "Ol, hemen olur" Bakara, 2/117. Burada atıfta bulunulan ibare "Ol!" anlamındadır.

3 Kur'an-ı Kerim'de birden çok yerde geçen ibareye atıf vardır. "... hiç şüphesi olmayan..." Âl-i İmran, 3/9.

4 Aynı harfe iki farklı hareke konmuştur.

5 Aynı harfe iki farklı hareke konmuştur.

- 12 Gögi kıldıñ müzeyyen encüm-ile
Yeri itdüñ müşerref merdüm-ile
- 13 Vücüd hem şems-i cüduñ çeşmesidür
Ne çeşme belki kenziñ eşmesidür
- [2a] 14 Zemîne tır didüñ tırdı muqarrer
Semāya dön didüñ döndi müdevver
- 15 Zemîne dön diseñ iy şāh-ı qāhhār
Döne dönmeye¹ emrūnden felek-vār
- 16 Felek cünbīşi hem devri irādī
Sücüd itmek-durur dāyim murādı
- 17 Qapuñdur secde-gāhı ol sücūduñ
Zihī cünbiş ki maḥzā fazl-ı cūduñ
- 18 O kim ol cünbişüñ seyyāresidür
Cemālūñ şevkinūñ āvāresidür
- 19 Cemālūñ ayı ser-gerdān idüpdür
Gözin her yılduzuñ ḥayrān idüpdür
- 20 Gözin yummaz gice şevk-i seherden²
Olur esrük gibi bī-hūş seherden
- 21 Gice göz yummayan ‘uşşāka beñzer
Seher bī-ḥod yatan müştāka beñzer
- 22 Cehān kim nūr-ı ḥüsnūñ perdesidür
Nevāda ni‘metūñ perverdesidür
- 23 Cehāna sāzdur esrār-ı ‘ışkuñ
Ne dil var k’anda yokdur nār-ı ‘ışkuñ
- 24 Kimi Mecnūn kimi Ferhād-ı miskīn
Bahāne arada Leylī vü Şīrīn
- 25 Cehān kim bir maḥabbet kışşasıdur
Belā ‘uşşāka andan ḥişşesidür

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2 Gözin yummaz gice şevk-i seherden SK: Gözini gice şevkünüle seherden ŞH

- 26 Bu kışşa hâşılı hubb-ı ezeldür
Anuñ maḥbûb[1] ḥüsn-i Lem yezeldür
- 27 O ḥüsne mazhar itdüñ kâyinâtı
Cemâl-ile yaratduñ şeş cihâtı
- 28 Gögi zeyn itdi envâr-ı kevâkib
Yiri naqş itdi ezhâr-ı ğarâyib
- 29 Dehânı ğonçe-i hoş-bü iden sen
Güli luṭf ile tâze-[r]ü iden sen
- 30 Benefşe kâküline tâb virdüñ
Güle gülşende reng ü âb virdüñ
- [2b] 31 Nitekim¹ nûr-ı raḥmetdür cemâlün
Cehâna ḳahr-ı heybetdür celâlün
- 32 Başında od yaḳar ḳahrüñ hevânuñ
Yüregin² şu ider kûh-ı girânuñ
- 33 Bu ra‘d-ı hâyil ü berḳ ü zelâzil
Celâlün ḳahrına zâhir delâyil³
- 34 Zihî mülk ü zihî ḥükm ü zihî şâh
Zihî tertîb ü kâmil bârek-allâh
- 35 İ vehhâb-ı ‘uḳûl ü bâ‘iş-i cân
Senüñ ḥükmüne var yoḳ cümle yek-sân
- 36 Ḳapuñ yâ Rab taḥayyür der-gehidür
Cehân senden ne ṭolu ne tehidür
- 37 Teğayyürden münezzeh pâk zâtün
Tebeddülden mu‘arrâdur şifâtuñ
- 38 Ḳapuñda dîde-i ‘aḳluñ ferî yoḳ
Ne dîde secde itmege⁴ yeri yoḳ
- 39 Hem ol sâliklerinün nola ḥâli
Ki ‘aḳlı ola pâyinün ‘ıḳâli

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

3 zâhir delâyil SK: ṭâhir ü lâyil ŞH

4 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- 40 İḳāl ü pāy u ‘aḳl u dīde tārik
Yol eyle ince güyā müy-ı bārik
- 41 Eger açmasa tevfiḳüñ cemāli
Açılmaz sa’y-ile ‘aḳluñ ‘ıḳāli
- 42 O ṭālib kim ḳapuñda mu‘tekifdür
Seni bilmekde ‘acze mu‘terifdür
- 43 Senüñ gibi seni kim bildi ey pāk
Ki *el-‘aczü ‘ani’l-idrāki idrāk*¹
- 44 Seni kim zıkr ider vaşfuñca heyhāt
Senüñ zıkrüñde dildür cümle zerrāt
- 45 Senüñ zıkrüñ ğidā-yı ‘aḳl u cāndur
Çerāğ-ı nūr-ı mişkāt-ı cenāndur
- 46 Seni zıkr itmeyen dil ebkem olsun
Seni her kim ki kem sevdi kem olsun

Münācāt-ı Ḳāḏi’l-Hācāt

- [3a] 47 İlähi ḳāḏi-i envā‘-ı hācāt
Ḳapuñdur ḥalkā mihrāb-ı münācāt
- 48 Ḳamu ṭālib yiter maṭlūba senden
Ḳamu ‘aşıḳ irer ma‘şūḳa senden
- 49 Ṭaleb benden ‘ināyet ḥāzretüñden
Ḳuluñdan ‘azm hidāyet ḥāzretüñden
- 50 Sen ol şāhsın ki saña bende ğayruñ
Ḳapuñda ‘āciz ü efkende ğayruñ
- 51 Ki senden ğayrı şehlük taḥt u tāci
Şeh olmak gibidür şaṭranc ağacı
- 52 Şerī‘at bāb-ı ḳaşr-ı ḳurbetüñdür
Bu beş vaḳt ol ḳapuda nevbetüñdür

1 Hz. Ebu Bekir’e izafe edilen bir söz: “Gerçek idrak ediş, idraktteki acziyeti anlamaktır.”

- 53 Aña kim bâb-ı tevfiķûn açıldı
Dâlâl ehli olanlardan seçildi
- 54 İvicek imtiyâz-ile nidâmı
Ne ola kıanda bulam ben gedâmı
- 55 O dem k'itdûn *elest*-ile¹ ĥiķâbı
Ne geldi bilmezem benden cevâbı
- 56 Bu dem kim 'âşî nefsum pür-belâdur
Cevâbum ol ĥiķâbuña *belâdur*²
- 57 *Belâ* olur belî mü'min maķâlî
Velî bilmez nolur âĥirde ĥâlî
- 58 Benüm boynuma yükletdûn o bârî
Ki ķerĥûn ķekmedi yidi ķaķarı
- 59 Cibâlûn hem mecâlî³ 'âciz andan
Götürmek bu za'if ol yüki ķandan
- 60 Götürmege o sengin bârî Bârî
Ķıl ey luķf ehli baña yâri yârî
*Ķavluhu té âlâ innâ 'aradne'l-emâne*⁴
- 61 Ķıķar ķâh-ı Őķķâvetden vücûdum
Ķabûl it sehv-ile olan sücûdum
- 62 Olup bu murĥ-ı câna saķa dâne
Der-i luķfuında ķutsun âşiyâne
- [3b] 63 Eger luķf idesin ĥalka eger ķahr
Senûn birdür ķatuında nûş-ile zehr

1 "Deĥil miyim?" A'râf, 7/172'den iktibastır: "Hem Rabb'in: Benî Âdem'den, bellerinden zürriyetlerini alıp da onları nefislerine karşı Şahit tutarak 'Rabb'iniz deĥil miyim?' diye işhat ettiĥi vakit, 'Evet,' dediler Şahidiz'. Kıyamet günü bizim bundan haberimiz yoktu demeyesiniz."

2 "Evet, dediler Şahidiz." A'râf, 7/172'den iktibastır: "Hem Rabb'in: Benî Âdem'den, bellerinden zürriyetlerini alıp da onları nefislerine karşı Şahit tutarak 'Rabb'iniz deĥil miyim?' diye işhat ettiĥi vakit, 'Evet,' dediler Şahidiz'. Kıyamet günü bizim bundan haberimiz yoktu demeyesiniz."

3 mecâlî BN2: cemâlî ŞH

4 "Allah'ın kelâmı: 'Biz o emaneti arz ettik...' " Ahzâb, 33/72'den iktibastır: "Evet, biz o emaneti Göklere, Yere ve Daĥlara arz ettik, onlar onu yüklenmeĥe yanaŐmadılar, ondan korktular da onu insan yükledi, o cidden çok zalim, çok câhil bulunuyor."

- 64 T̄apuñ şol resme müstağnī Īlāhī
 ẖatuñda bir gedā vü pādişāhī
- 65 O bahır üzre işüm āvāreluk̄dur
 Belā vü derd-ile bī-çāreluk̄dur
- 66 Vücūdum zāhirā bir ẖatre mādur
 İçüm ser-tā-ẖadem memlū hevādur
- 67 Geçür ben ẖalmışı āb u hevādan
 Şafā feyz eyle cenb-i¹ kibriyādan
- 68 Şafāsuz şūfī gibi bārid itme
 Mürīd eyle yoluñda mārīd itme
- 69 Budur senden ümizüm yā Īlāhī
 Ki redd itmeye luţfuñ ‘özr-ḥ^vāhı
- 70 Eger redd eyleseñ ẖanda varayın
 T̄apuñdan özge kim var yalvarayın
- 71 Senün ḥışmuñ görüp ẖanda ẖaçayın
 Kime dāmānum iledüp² açayın
- 72 Ğazab rahşın giçer luţfuñ semendi
 Geçür ğamdan bu bir ẖaç müst-mendi
- 73 Egerçi Ḥamdī ẖahruñ lāyıķıdur
 Cemāl-i luţfuñuñ hem ‘aşıķıdur
- 74 Ben itdüm anı kim baña sezādur
 Saña lāyıķ olan ‘afv ü ‘aţādur
- 75 Egerçi ayaĝa düşdüüm ‘amelden
 ẖoman dāmān-ı luţfuñ her-giz elden
- 76 Şu dem-kim ḥuşk ola cismümde cānum
 Ter eyle āb-ı zıkrüñle dehānum
- 77 O tārīk ki isim-durur aña ẖabr
 Olur gül-zār u nār u mü’mīn ü gebr

1 cenb-i BN2: cennet ŞH

2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

- 78 Ola çün cismüme merķad o hâne
Gül it nârın Hâlılün ħaķķı câna
- 79 Beden miskîni yâ Rab çek laħidden
Ki cân maħlaş bula ğavġâ-yı bedden
- [4a] 80 Şora çün cānuma münkir su‘âli
Mücîb eyle bu lâl-i pür-kelâli
- 81 Ki yüz şuyıyla topraķ ola cismüm
Ķatuńda ehl-i nâr olmaya ismüm
- 82 Beni yâd itmez olduķda biliş yad
Ańup raħmetden eyle cānumı şâd
- 83 Tıpuńdan raħmet umarsam sezâdur
Şefi‘üm çün ħabîbün Muştafâdur

Na‘t-i Seyyidi’l-Mürselîn ‘Aleyhi’s-selâm

- 84 İ ħelvâ-yı pesîn ü milĥ-i evvel
Ümîd-i âcîl ü naķd-i mu‘accel
- 85 Gül-i gülzâr-ı bâġ-ı şulb-i evvel
Dem-i âħirde şâh-ı tılb-i¹ evvel
- 86 İ ş[â]henşâh-ı şehr-i *ķâbe ķavseyn*²
Re’îs-i enbiyâ sulţân-ı kevneyn
- 87 Şehenşâh-ı Ķureyşî Hâşimî-ħayl
İki zülfi anuń lâmeyn *ve’l-leyl*³
- 88 Odur sulţân-ı şer‘ ü ķâdî-i dîn
Anuń tevķî‘idür ħatmü’ n-nebiyyîn
- 89 Feşâħatde ańa nükte iden er
Fezâħat noķtasın buldı muķarrer
- 90 O nükte noķta olur ol faşîħa
Baş egmezse anuń gibi faşîħe

1 tılb SK: tâlib ŞH

2 Necm, 53/9’dan iktibastır: “İki yay kadar yakın oluverdi.”

3 Leyl, 92/1’e atf vardır: “O geceye kasem olsun...”

- 91 Zihî dürr-i yetim-i bahır-i mevwâc
Ki oldur enbiyâya dürretüt-tâc
- 92 Anuñ zikri du‘âsıdur Hâlılülün
Mübeşşirdür aña rûhı celilülün
- 93 Mağarr-ı keşti-i Nüh oldı Cüdi
Çün oldı cüdına nisbet vücüdı¹
- 94 O dem ki ‘âciz ola anda Loğmân
Nice dermânde bula anda dermân
- 95 O dem dem-beste kıala İbni Meryem
Şefâ‘atden dem ura fağır-ı ‘âlem²
- [4b] 96 Zâ‘if ümmetlerinden cümle ‘âşî
Bulalar rûz-ı şiddetden hâlâşî
- 97 Ridâsı perde-i sırr-ı haqîkat
‘Aşâsıdur sûtün-ı dîn ü millet
- 98 Kıaşî cân kııblesine tāk-ı mihrâb
Şaçı dil gerdenine tavk-ı hoş bâb
- 99 Mukahhal nergisinün kuşlı *mâ-zâğ*³
Zihî kuşl u zihî nergis zihî bâğ
- 100 Behişt-i heşt ü rıdvân-ı emîni
Anuñ bâğ-ı cemâli hoş-çini
- 101 O bâğun gülleri luğf u vefâdur
Mu‘allâ servi kıadd-i Muştafâdur
- 102 Mübârek ismi anuñ mühr-i imân
Anı zıkr itmeyen olmaz müselmân
- 103 Tamâm olsa bu söz bulur kabûli
Hudâ birdür Muğammed Hağ resûli
- 104 Bu mühr ol sine şandûkına lâyığ
Ki mâl-â-mâl ola mâl-ı hağâyığ

1 Hüd, 11/44’te anlatılan hadiseye işaret vardır.

2 Âl-i İmran, 3/49’a işaret vardır: “...yine Allahın izniyle gözsüzü ve abraşı iyi eder ve ölüleri diriltirim...”

3 Necm, 53/17’den iktıbastır: “... ne şaştı ne aştı.”

- 105 Bu mühri Hâk naşib itse zebâna
Dil olur kufli her sırr-ı nihâna
- 106 Bu dilsüz açılan genc-i nihânî
Dil ehli almadı bir pula anı
- 107 Ne şem'ün kem degül andan ziyâsı
Yiter söyünmege başda hevâsı
- 108 Sarây-ı dîni âbâd eyleyen ol
Harâb-ı bâb[1] bî-dâd eyleyen ol
- 109 'Îmâdın ol sarâyûn penc idüpdür
Der ü divârını bir genc idüpdür
- 110 Hem ihlâşı aña sakf eylemişdür
Bu miskîn ümmete vaqf eylemişdür
- 111 Halelden hıfz için dâyim o dârı
Halife oldu aña çâr yâri
- 112 Bular kim her biri bî-şek ulıdur
Ebû Bekr ü 'Ömer 'Oşmân 'Alîdür
- [5a] 113 Şerî'at bunlaruñ mezhebleridür
Nübüvvet çeşmesi meşrebleridür
- 114 Fidânlardur bular bu serv-i tâze
Kamusı bir şudan ser-sebz-i tâze
- 115 Bular a'nî fûrû'-ı Muşafâdur
Kamu sîr-âb-ı âb-ı ihtidâdur
- 116 Fûrû'ı ol fûrû'uñ taldı 'âlem
Güneş bigi münevver oldu 'âlem
- 117 Anuñ iksîri virdi hâke levni
Anuñ-çün itdi hâlîk mülk-i kevni
- 118 Odur sulţân cehânuñ halk[1] hayli
Odur maqşûd anuñ 'âlem¹ tufeyli

1 Metinde "âlem anuñ" şeklindedir.

- 119 ‘Urūc-ı ‘arş-ı *ev ednā*¹ anuñdur
Hürūc-ı ‘ālem-i a‘lā anuñdur

Şıfat-ı Mi‘rāc-ı Nebī ‘Aleyhi’s-selām

- 120 Meger kim bir gice nūr-ı cemālī
Cemāl-i kevne virdi zülf ü hālī
- 121 Siyeh gerçi nitekim² sünbül-i hūr
Haqıķatde velī *nūrun* ‘alā *nūr*³
- 122 Mü’essir çün duhān-ı āh-ı ‘aşıķ
Münevver çün cemāl-i şubh-ı şādık
- 123 Zihī şeb zıll-i nūr-ı sermedidür
Ne hoş vaķt-i ‘urūc-ı Aħmedidür
- 124 Ki ol şeb peyk-i vaħy-i āsumānī
İdüp ‘azm-i sarāy-ı Ümmehānī
- 125 Resūlu’llāha virdi Haķ selāmın
‘Urūca da‘vet itdi dīn imāmın⁴
- 126 Ki ey serv-i risālet hoş hırām ol
Nebiler iķtidā itsün imām ol
- 127 İdüp ervāh-ı ķudsilerle ünsi
Ķudümünle müşerref eyle ķudsi
- 128 Melekler kim senünle müfteħirdür⁵
Ayağun tozına hep muntazırdur
- [5b] 129 Felek kim bunca rüşen yılduzı var
Cemālün görmege biñ biñ gözi var
- 130 Felek atlas döşedi⁶ başasın pāy
Tāpuña girde bālīş oldı hem ay

1 Necm, 53/9’dan iktibasır: “... veya daha yakın ...”

2 İkinci hecedeki imale, imlāda gösterilmiştir.

3 Nūr, 24/35’ten iktibasır: “... nur üzerine nur ...”

4 imāmın SK: emānın ŞH

5 müfteħirdür SK: müfteħirdür ŞH

6 İkinci hecedeki imale, imlāda gösterilmiştir.

- 131 ‘Uṭārid yazmağa ḥüsnün şifātın
Tolu āb-ı zeheb itdi devātın
- 132 Hem almış sâzını Zühre kenāra
Çala şādī kudüm-i şeh-r-i yāre
- 133 Günün zerrin tabaḫ farkında ḥāzır
Şeh üzre tā nişār ide cevāhir
- 134 Tutar Mirriḥ elinde tiğ-i bürrān
Silah-dār ola tā ‘azm itse sulṭān
- 135 Turur hem Müşteri ‘azmüne rāğıb
İzün tozin alur çeşmine lāyık
- 136 Turur bām-ı sipihr üstinde Keyvān
Ki olmuş pās-bān-ı қаşr-ı¹ sulṭān
- 137 Ol atlas üzre var seyrān senüñdür
Semendün sürmege meydān senüñdür
- 138 Kādem eyvānına rence kādem kııl
Cemālün Ka‘bedür anı Hārem kııl
- 139 Muḥammed çün ‘urūca bağladı bil
Burāḫ-ı berḫ-i bāmı çekdi Cibril
- 140 Burāḫ ol cānverdür cāna beñzer
Teni ata yüzi insāna beñzer
- 141 Cemāli dil-ber ü zülfi dil-āviz
Geçer raḫş-ı ḥayāli eylese² ḥiz
- 142 Leb ü dendān u gūşı la¹ ü dür hem
Ziyāda şeb-çerāğa beñzemiş cism
- 143 Teni ser-tā-kādem rūḫ-ı revāndur
Riyāz-ı merta³ bağ-ı cināndur
- 144 Leb-i kevşerden oldı aña meşreb
Ḥabību’llāha tā kim ola merkeb

---

1 қаşr SK: қаһr ŞH

2 eylese SK: eyleme ŞH

3 merta³ SK: merna³ ŞH

- 145 O şāha çünki esb oldı o hoş-rev
Giyāh[1] sünbüle cevzâ olur cev
- [6a] 146 Zebercedden müzeyyen hāne-i zîn
Nigāri naqş-ile şan hāne-i Çîn
- 147 Muraşsa‘ la‘l-i aḥmerden licāmı
Aña bindi çü kevneynüñ imāmı
- 148 Yidi meydānını çerhūñ bir itdi
Anı meydān-ı ‘arşa hāzır itdi
- 149 O meydān anuñ atı oynadıdur
Külāh-ı baht ol atuñ toynağıdur
- 150 Sözinde tūṭi cevlanında ṭāvūs
Şeker ağzında şehd ü şükr-i¹ Kıddūs
- 151 Geçüp andan ‘urüc-ı sermediye
İrişdi baḥr-i sırr-ı Aḥmedīye
- 152 O baḥre ğarḳ idüp imkân-ı şükri
İçüp vaḥdet şarābın buldı sekri
- 153 ‘Urücü ḥarf-i ḥaṭ çekdi cehāna
Kadem başdı maḳām-ı cāvidāna
- 154 Elif kaldı yitürdi ḥamdi Aḥmed
Bırakdı mīm-i imkânı Muḥammed
- 155 Dilerseñ Ḥamdī ğamdan olasın pāk
Muḥammed işiginde olasın ḥāk
- 156 Oda yansun aña ḥāk olmayan dil
Şu gibi sinesi pāk olmayan dil
- 157 Muḥammed medḥi şekkerdür muḳarrer
Olur şirīn mükerrer olsa şekker

1 Metinde “kâf” harfinden şedde işareti vardır.

Medh-i Mukaffâ li-Seyyidi'l-Enbiyâ 'Aleyhi's-selâm

[mef'ülü mefa'ilün fe'ülün]

- 1 Ey 'âlem-i fahr u fahr-ı 'âlem
Vey âdem-i fazl u fazl-ı âdem
- 2 Ey ây(i)ne-i vech-i zât-ı a'lâ
Vey gencîne-i genc ism-i a'zam
- 3 Ey vaşf-ı kemâl-i zât-ı insân
Vey zât-ı medâr-ı devr-i hoş dem
- 4 *Lev lâk lemâ halaktü'l-eflâk¹*
Hâk didi tapuña ey muqaddem
- [6b] 5 Ey şâhib-i maqdem-i mübârek
Önüñce mübeşşir İbni Meryem
- 6 Ey 'âleme hüccet-i İlähî
Şer'ün yolıdur tarîk-i eslem
- 7 Ey hâkim-i kişver-i kifâyet
Vey hâfız-ı burc-ı şer'-i² muhkem
- 8 Ey seyyid-i bâr³-gâh-ı 'âlî
Vey bende-i hâzret-i mu'azzam
- 9 Ser-halkâ-i enbiyâ sen olduñ
Zâtuñ ge[v]her-i nigîn-i hâtem
- 10 Ey şâhid-i bezm-i *kâbe kavseyn⁴*
Esrâr-ı dem-i dünüvve maḥrem
- 11 Bir mâh-durur yüzüñ münevver
Bir rûh-durur tapuñ mücessem⁵
- 12 Alnuñ güneşi ki *ve'd-duhâdur⁶*
Mihrâb-ı zemîn ü âsumân hem

1 Hadis-i Kudsi'den iktibastır: "Sen olmasaydın, felekleri yaratmazdım." Daha geniş bilgi için bk. Mehmet Yılmaz, *Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler*, İstanbul: Enderun Kitabevi, 1992, s. 113.

2 şer' BN2: şerh ŞH

3 bâr SK: der ŞH

4 Necm 53/9'dan iktibastır: "İki yay kadar yakın oluverdi."

5 mücessem SK: muhteşem ŞH

6 Duhâ, 93/1: "O duhâya."

- 13 ‘Ālem yüzini münevver itdüñ
Ey çeşm-i çerâğ-ı her dü ‘âlem
- 14 Kevşer sözüñ-ile buldı lezzet
Cennet yüzüñ-ile oldı hurrem
- 15 Meyl eyledi gendüm-i behište
Yüzüñde çü gördi hâlün Ādem¹
- 16 Çün luţfuña hoşe-çin olupdur
Cennetden eger çıkarsa ne ğam
- 17 Nür-ı nesebün ziyâ-yı Ka‘be
Lezzât-ı lebüñ şafâ-yı zemzem
- 18 ‘Uşşâka irer nüvâzişüñden
Envâ‘-ı vezâyif-i müneccem
- 19 Bâb-ı keremüñi buldı meftûh
Her kim ola ümmetüñe munzam²
- 20 Ey mühr-i nigîn-i ‘adl ü ihsân
Vey şadr-nişîn-i mülk-i mu‘zam
- 21 Olmadı cehânda senden eşref
Gelmedi³ vücûda senden ekrem
- [7a] 22 Ümmî didiler tapuña ammâ
‘Ālemde olur mı senden a‘lem
- 23 Ey ism-i mübâreküñ Muḥammed
Vey vaşf-ı mükerremüñ müfahḥam
- 24 Ebû'l-Ḳâsım[ı] künyet itdi saña
Elţafuñı eyleyen muḳassem
- 25 Luţfuñ zırırhı penâh-ı muḥkem
Ḳahruñ kılcı kızâ-i mübrem
- 26 Şeh-bâz-durur tapuñ ki sulţân
Ḳıldı seni şayd içün⁴ mu‘allem

1 Hz. Ādem'in yasak meyveye meyletmesi hadisesine telmih vardır.

2 munzam SK: munzam ŞH

3 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

4 Metinde “şayd için seni” şeklindedir.

- 27 Her cân ki senûn şikâruñ oldı
Zî şayd-ı mübârek ü mükerrerem
- 28 Ey Hâmdî nu'ût-ı Muştafâdan
Olduğça mecâlûn olma epsem
- 29 Ümîzdür aña varduğun dem
Meddâhına diye hayr mağdem

Tergîb-i 'Işk-ı Dil-ârâ ve H'ânden-i Kışsa-i Guşsa-i Mecnûn u Leylâ

- 158 Elâ ey derd-mend-i lâ'übâlî
İrişdüñ kadre añla kâdr-i hâlî
- 159 Günün 'ıyd ü giceñ kâdr oldı 'âşık
Eger qalbün ola çün şubh-ı şâdıq
- 160 Çü qalbün şâdıq ola şubh-gâhî
Olur ol maṭla' -ı nür-ı ilâhî
- 161 Zihî şubh u zihî maṭla' zihî nür
Hâkîkat Ka'besi ol qalb-i ma'mûr
- 162 Mecâzisi ki 'ışkuñ kañtaradur
Hâkîkî olsa a'lâ manzaradur
- 163 Qanı ol manzaradan çeşm-i nâzır
'Ayân didâr-ı Hâkîki göre hâzır
- 164 Gel ey tâlîb ne şanursın bu 'ışkı
Olur mı kim demür gibi Dımışkı
- 165 Anuñ kim 'ışkı vardur cevherinde
Sa'âdet tâcı qonmuşdur serinde
- [7b] 166 O dil kim 'ışk odından ola hâlî
Har-ı bî-'âql u dânişdür mişâli

Meşel

- 167 İşid ol h̄ar yitürmiş Türk erini¹
Meger bir vā‘ize şormış h̄arını
- 168 Dimiş vā‘iz daḥi ḥalk̄a hem ol dem
‘Aceb var mı içünüzde bir âdem
- 169 Ki derd-i ‘ışka her-giz olmadı tuş
T̄urup bir kimse dimiş ol benem uş
- 170 Dimiş vā‘iz h̄ar uşda ipi² kanı
O h̄ar şoran ere ‘arz idüp anı
- 171 O cān ki derd-i ‘ışkdan bī-ḥaberdür
Ne var insān-ise ma‘nide ḥardur
- 172 Belī ‘ışk-ile pürdür cümle eşyā
Ḥaḳīḳat ‘ışkdur maḳbūl ammā
- 173 Uyan ḡafletden ey ḡāfil hevāyī
Hevāyī añladuñ ‘ışk-ı Ḥudāyı
- 174 Hevā resmin götür ‘ışk-ı ezelden
Ḥicābın aç cemāl-i *Lem yezelden*
- 175 İden didārını ‘ışkuñ temāşā
Cemāl-i yāre gönlin vire ḥāşā
- 176 Dilerseñ olasın ‘ışk-ile şeydā
Oḳı efsāne-i Mecnūn u Leylā
- 177 Zihī efsāne kim efsūna beñzer
Pür-âteşdür dil-i Mecnūna beñzer
- 178 Egerçi nār-ı ‘ışkuñ küllḥanıdur
Riyāz-ı cānuñ ammā gülşenidür
- 179 Dilā ta‘līm-i ‘ışk eyle cehāna
Ḳılup aḥvāl-i Mecnūnı bahāne
- 180 Oḳı mihr ü vefā defterlerin hem
Pür it zevḳ ü şafā şāḡarların hem

1 erini SK: denī ŞH

2 h̄ar uşda ipi SK: de h̄ar uşda ip ŞH

- 181 Cehânda gerçi 'ışka kıışa çokdur
Ġam-ı Mecnûna beñzer ġuşsa yokdur
- [8a] 182 Egerçi âdem olmaz 'aşığ olmaz
Velî Mecnûn mişâli şâdık olmaz
- 183 Mağabbet cāmına Mecnûn ki Cemdür
Kemâl-i 'ışkı 'âlemde 'alemdür
- 184 Dilerseñ ol Cemüñ cām-ı şafâsın
İşit efsâne-i 'ışkı vefâsın
- 185 Dür-i¹ efsâneye viren nizâmı
Bu tertîb üzre nazm itdi kelâmı
- 186 'Arabda bir ulu var-idi meşhûr
Benî 'Âmir ili anuñla ma'mûr
- 187 Gedâ-perver şafâ-peyker vefâ-dost
Serinde sırr-ı devlet mağzduz post
- 188 Ķabâyil[de] şeh[i]r-idi (hem) 'Arabda
Nesebde eşref a'lâ hem ħasebde
- 189 Dirüp emvâl ü genci şanki Ķârûn
Virüp eylerdi ħarcı mişl-i Ceyġûn
- 190 Hem ehl-i ħaşmet-idi hem ħıred-mend
Yoğ-idi eksügi illâ ki ferzend
- 191 Ĥalife-vâr egerçi nâmı meşhûr
Ĥalefsüzlükde ammâ şem'î bî-nûr
- 192 Şadefler eyleyüp nîsân-ile pür
Deñizler ħarc iderdi bulmağa dür
- 193 Bu ħasretlerde nâ-gâh ire baġtı
Bitüre şâġ-ı ser-sebzi dıraġtı
- 194 Zamâne yıksa serv-i bostânı
Yirin çutar çutarsa yir fidânı

---

1 dür-i SK: didi ŞH

- 195 Kimün ferzendi kıalsa yādigārı
Cehānda geçmez anuñ rüzgārı
- 196 Çıcek gerçi dırahta zıb ü ferdür
Velî maķşüd olan andan şemerdür
- 197 Yimişi ādem ođlınuñ veleddür
Veled olmasa yimişsüz sepeddür
- 198 Velikin ol veled kim nā-ħalefdür
Anuñ taķşilinüñ sa'yi telefdür
- [8b] 199 Veled çünkim ola bed-ħulķ u sîret
Ataya¹ renc olur kendüye miħnet
- 200 İderdi bu tıama'dan çok keremler
'Aṭā eylerdi dīnār u diremler
- 201 Ol itmezdi talebde gerçi taķşır
Velî maṭlūbı te'ħır itdi taķdır
- 202 Şadef gerçi olur nīsān-ile pür
Velî taķdır ider her kaṭrei dür
- 203 İrişmese² ħuşüle vaḳti emrün
Kaḅül olmaz du'āsı Zeyd ü 'Amruñ
- 204 Yiri toħm-ı du'ānuñ āsumāndur
Biterse bitdügi gözden nihāndur
- 205 Ola çün ħırmen[i] vaḳt[i] semānuñ
Ṭolar bir ğullesinden ol du'ānuñ
- 206 Du'ā sırrı eşer itdi hedefde
Dür oldı kaṭre-i nīsān şadefde
- 207 Ṭoķuz ay çün tamāmet oldı bīrün
Ĝül-i tāze gibi ālūde-i ħün
- 208 Ĝül-āb ile yuyup dürr-i şemīnī
Ĥarīre³ şardılar çün misk-i Çīnī

1 ataya SK: anaya ŞH

2 Üçüncü hecedeki imale, imlāda gösterilmiştir.

3 ĥarīre SK: cerīde ŞH

- 209 Şarı lup kundağa ol gönçe-i ter
Açup dâye dehâna şundi sükker
- 210 Cehân ol sükkeri şunar dehâna
İçirür zehri âhîr kıana kıana
- 211 Peder çün gördi ferzend-i cemâlin
Aña şükrâne virdi cümle mâlin
- 212 Nazar itdükçe mihr-ile o mihre
Gedâya zer virürdi bedre bedre
- 213 Cehâna bî-kıyâs in‘âm itdi
Gözi nûrına Kıaysı nâm itdi
- 214 Kıoyup mihr-ile mâhı dâye mehde
Şunup şevkı-ile şîrîn şîri şehde
- 215 Gönül den besler-idi cânı gibi
Şaķınup sîned e imânı gibi
- [9a] 216 Yidükçe şîr ü sükkerden ğıdâlar
Bitürdi tende mihr-ile vefâlar
- 217 Ne şîri kim iç erdi şûr olurdu
Maķabbet hânesi ma‘mûr olurdu
- 218 Meger ‘ışķ-ile gelmişdi ez elde
Anuñ-çün hazzı¹ var-idi güzelde
- 219 Hemîşe ağlamağ-ile geç erdi
Güzel görse gülüp gönlin açardı
- 220 Görüp hayrân olurdu reng-i rûyı
Güzel görmese² efgân idi hûyı
- 221 Güzel döşin o tıfla eylese câ
Güzel zülfi gibi olurdu şeydâ
- 222 Tıolaşurdu kıoçup aķ boynın anuñ
Görenler tañlaşurdu oynın anuñ

1 hazzı SK: hazzı ŞH

2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- 223 Yire kosa güzel döşinden anı
İrerdı göge ağlayup figānı
- 224 Dü hafta māh olunca heft sāle
Cemāli ayı yüz tıtdı kemāle
- 225 Şafa-yı şevk-ile endāmı tıldı
Maḥabbet şan mücessem ādem oldı
- 226 Maḥabbet zāhir oldı gevherinde
Ezelde var-idi çün cevherinde
- 227 Ka[ça]n ‘ömrinüñ oldı rāst sāli
Ḥikāyet oldı illerde cemāli
- 228 [Göre]n ol ḥüsn-i ḥulḳı meh-liḳāyı
İderdi alḳış oḳurdı du‘āyı
- 229 Ataya terbiyet çün vācib oldı
Pes oḒlı sünnetine rāḒıb oldı
- 230 Diyār-ı Kūfeden tā ḥadd-i Bağdād
İl oḒudı düğüne itdi bünyād
- 231 OḒuyup il vü şehri şöhret itdi
‘Arab seyyidlerini da‘vet itdi
- 232 Bölük bölük gelüp sādāt u A‘rāb
Getürdiler şaçular māl u esbāb
- [9b] 233 Tārifi¹ tazılar tırfı hecinler
Urūsī bāzī pervāzī şehinler
- 234 ‘Ubeyd-i Zengī vü Rümī civārı
Munakkaş ḥulleler altunlu varı
- 235 ḲonuḒlandı velime² oldı sādāt
Yirine geldi hep āyīn ü ‘ādāt
- 236 Olup envā^c-ı ‘iḫretler müheyā
Muḥayyā eyledi ervāḫı iḫyā

1 tārifi BN2: tıreyfi ŞH

2 velime SK: delime ŞH

- 237 Zerî ayak-ile sîmîn-i sâkı
Virür râh-ile rûha ‘ömr-i bâkî
- 238 Şunar gül yüzlüler bezm ehline gül
Muğanniler nevâda şanki bülbül
- 239 Öter ney nitekim minķâr-ı ķaķnûs
Odından sîneler olmuş çü fânûs
- 240 Çıķar her bir delikden bir nevâ tîz
İder ‘uşşâķ bağrın rîz[e]-ney-rîz
- 241 Nigâra ‘arz-ı ģâl içün pey-â-pey
Dehân olmuş öter ser-tâ-ķadem ney
- 242 Şu resme germ idi ol meclis-i ģâş
Şarâb-ile kebâb olmuşdı raķķâş
- 243 Çü sünnet emrin irgürdi kemâle
Ol anı mektebe itdi ģavâle
- 244 Ki taģşîl eyleye ‘ilm ü kitâbet
Hece vü ģarf ü tecvîd ü ķırâ’et
- 245 Bile bir ģ’âcede ģilmân u vildân¹
Ķamusı gül-‘izâr u bülbül-elģâ[n]
- 246 Bularuñ arasında niçe duģter
Kimisi âfitâb u kimi aģter
- 247 Biri duģterlerüñ ģüb idi ģaylî
Şaçı uşşâķa dâm u nâmı Leylî
- 248 Anuñ ser-tâ-ķadem ay idi cismi
Nola Leylî urulsa anuñ ismi
- 249 Atası seyyid-i ķavm ü ķabile
Kim ola ģüsîni şerģ idebile
- [10a] 250 Dür-i nâ-süfte pākîze şadefden
Gül-i nev-reste gül-zâr-ı şerefden

1 vildân SK: dildân ŞH

- 251 Boyı serv-i sehî gibi nazâr-gâh
Hevâsında yiler bād-ı seher-gâh
- 252 Melek-rüy u melek-büy u melek-hüy
Ser-i ‘âşık saçı çevgânına güy
- 253 K̄ara gözi ki yağmacı ‘Arabdur
Cehâna fitne vü şür u şegâbdur
- 254 Şaçı t̄āvūsı cevlandıur meşelde
‘Uk̄âb-ı âfet-i cāndur ‘amelde
- 255 Zihî t̄āvūs-ı gülzâr-ı cinānî
Ki firdevs olmuş anuñ âşiyānı
- 256 Ya hod cennet hümâsı sâye şalmış
Zihî sâye ki anı aya şalmış
- 257 Güneş bulmuş sa‘âdet hânesinden
K̄amer k̄adre irişmiş pâyesinden
- 258 Meger kim h̄abbetü’s-sevdâdur ol h̄âl
Ki sevdâlar bitürür dilde fi’l-h̄âl
- 259 Sözi sükker dehānı sükker-engiz
H̄ayâdan gül yüzi dāyim ‘arağ-riz
- 260 Ruḥı nilüferi kim ferre batmış
Zî nilüfer ki yüz şuyında bitmiş
- 261 Ruḥı devrinde h̄âli haylî hoşdur
H̄aremde beslenür tıfl-ı H̄abeşdür
- 262 Zihî dīdâr-ı dil-ber hüsn-i dil-bend
Ki naḫşına yazamaz Mānî m̄anend
- 263 Kemāle irmedin ol serv-i t̄âze
‘Acebdür t̄oldı ‘uşşâkı H̄icāza
- 264 Gözi siḫriyle meftün itdi K̄aysı
Şaçı bendiyle mecnün itdi K̄aysı
- 265 K̄aşı nūnı dilinde oldı meknün
Anuñ-çün didiler Mecnūna mecnün

- 266 Açıp Kaysa ğam u sevdâ kapusın
Kıomadı ders-ile fetvâ kayusın¹
- [10b] 267 Muşâhib oldı çün ol nâzenîne
Mübeddel oldı ‘ayş-i nâz enîne
- 268 Olup Leylî de Kaysuñ mübtelâsı
Tıolaşdı boynına zülf-i belâsı
- 269 Bu iki serv-i sîmîn iki gül-zâr
Biri birine oldılar hevâ-dâr
- 270 Olup bir birinüñ câmıyla ser-mest
Şafâda hem-kağeğ vuşlatda hem-dest
- 271 Henüz evvel olıcağ nüş-ı bâde
Olur keyfiyyeti mestüñ ziyâde
- 272 Mağabbet niçe def’a şundı câmı
Açıp rüyı getürdi hûy-ı hâmi
- 273 Olup gün gün ziyâde âşinâsı
Gönülde tıoldı şevğ ü rüşenâsı
- 274 Bu anuñ kâni‘ olmış şöhetine
Bunuñ ol ‘âşık olmış şüretine
- 275 Bu anuñ şöhetinde mest ü hayrân
Bunuñ ol vuşlatında şâd u handân
- 276 Bulardan ğayrı ders-i ‘ilme meşğül
Bularuñ dillerinde şevğ işi bol
- 277 Oğurlar ğayrılar levh-i si-pâre
Bularuñ ğamzedden bağırı se-pâre
- 278 Oğurlar ğayrılar esmâ vü ef‘âl
Bularuñ dersi ‘ışk u derd-i ahvâl
- 279 Elif bâya iderler ğayr meyli
Dil-i Kays oğumaz bî-kadd-i Leylî

1 kayusın SK: kapusın ŞH

- 280 Oларуñ fikri ğavġā-yı elif lām
Bunuñ sevdāsı ğisū-yı dil-ārām
- 281 Ne ħarf öğrendi ne noġta ne mektüb
Hemān sevdā-yı zülf ü ħāl-i maġbüb

‘İşk-ı Mecnūn ‘Ayān Olup Leylāyı Andan Nihān İtdükleridür

- 282 Fünūn-ı derd-i ‘išküñ nükte-dānı
Dimiş kim ‘išk u müşk olmaz nihānı
- [11a] 283 Güneşdür ‘išk-ı ‘āşik cān u dilde
Çaçan mestür ola bir pāre gilde
- 284 Güzellendükçe günden güne Leyli
Ziyāde oldı Çaysuñ aña meyli
- 285 Kıyāsa şıġmaz oldı derd[i] Çaysuñ
Gül-i nesrine döndi verd[i] Çaysuñ
- 286 O ğonç’arturduġınca reng ü ğunci
Şarardı çehre-i Çaysuñ turuncı
- 287 Turuncı ğabġabın gördükçe anuñ
Turunca döndi sibi ol cevānuñ
- 288 Gören ol ğabġabı olurdu ser-mest
Keserdi hem turuncı yirine dest
- 289 Turunc oldı ruġ-ı nārenci Çaysuñ
Ziyāde olduġınca renci Çaysuñ
- 290 Ĥayāl itdi anı ebrū-yı Leyli
Ĥayāl itdi anuñ-çün Leyli ħayli
- 291 Maġabbet ħālını vehm eylediler
Ne vehm itmek ‘ayān fehmi eylediler
- 292 Dürişdiler egerçi Çays u Leylā
Ki tā esrār-ı ‘išk olmaya peydā

- 293 Bular setr eyledükçe nâr-ı ʿışkı
Bürehne itdiler esrâr-ı ʿışkı
- 294 Olur gerçi dehâni nâfenüñ huşk
Nihân olunmaz ammâ nefha-i müşk
- 295 Ne deñlü şarsalar oda palâsı
Olur ʿuryân yaqar cümle libâsı
- 296 Bu kışsa düşdi iller dillerine
Perişân oldu Aʿrâb illerine
- 297 Bularuñ hâli ʿoldı kıl ü kâle
Süni şıgmadı cehd-ile çuvala
- 298 Deberdüldükçe bu ʿışkuñ peyâmı
Pür itdi misk gibi her meşâmı
- 299 Ne deñlü kim haber âvâzelendi
O deñlü derdi Qaysuñ tâzelendi
- [11b] 300 Nigârîn depredürken zülf-i zencir
Qarâr u şabr-ı (u) Mecnûna ne tedbir
- 301 Nazar fitne göz âfet ğamze ğammâz
Dil-i ʿaşık ne mümkin şaklasa râz
- 302 O kim bu fitneye olmadı meftûn
Didi ğybet dilinden Qaysa mecnûn
- 303 O hod ʿâr eylemezdi ol laqabdan
Eger ğüş itse biñ biñ bî-edebden
- 304 Eger mecnûn diyüp çağırsa ʿammî
Virüp oy aña kesmezdi kelâmı
- 305 Dile alup bu râzı niçe ğammâz
Dinildi mâzer-i Leyliye bu râz
- 306 Şivân itdi biraz çırpındı hayli
İdüp ol tâsasıyla ʿazm-i Leyli
- 307 Qatında oturup hışm-ile mâzer
Yüzinden ağu şaçdı sözden âzer

- 308 Ki işitdüm fülân yirde fülânı
Seni sevmiş didiler hem sen anı
- 309 Ciger-güşem kıanı ‘âr-ile ğayret
Saña lâyıķ degüldür bu fazîhat
- 310 Setîre ğonçesin bî-perde olma
Hevâ-yı nefis-ile perverde olma
- 311 Kâçan bî-vaķt iken açılsa ğonça
Bulunmaz reng ü bû umulduğınca
- 312 Yaraşmaz eylemek mestûre Leyli
Ġüneş yüzi gibi her yaña meyli
- 313 Görüp hüşnin felekde sen perînün
Seni gözi açardı Müşterînün
- 314 Ġüneşsin yirde gökde yılduzuñ var
Niçün hâkiler-ile olasın yâr
- 315 Ziyâsı her ne deflü olsa vâfir
İrişmez aya yılduz nûrı zâhir
- 316 Kâpuñda tütalum biñ ola ‘aşık
Tâpuña nâm-ı ma’sûķa ne lâyıķ
- [12a] 317 Bizi rüsvâ-yı hâş u ‘âm idersin
‘Arab ta’n eyleyüp bed-nâm idersin
- 318 Bize bu harf-i ta’ne hoş sebaķdur
Seni mektebden almaķ belki Hâķdur
- 319 Saña ta’lîm-i haķ yüz kara aķter
Kalem şimşîr olur cellâd duķter¹
- 320 Didi bir kâtibe kıız gördi Loķmân
Kime tîz oldu bu şimşîr-i bürrân
- 321 Kalem şimşîr olur cellâd duķter
‘Uķârid de olursa ol bed-aķter

1 Bu beyit sehven 321. beyit ile karıştırılmıştır. İkinci kola göre doğrusu şöyle olmalıdır:
Saña ta’lîm-i haķ yüz kıarasıdur
Kalem şimşîr ü ta’ne yâresidür

- 322   Çaşı ol duhterün ki vesmelidür
Başup göz göre başın kesmelidür
- 323   Çü gül yüzlü kızuñ yüzi açıldı
Yire yüz şuyı şu gibi saçıldı
- 324   El ura çün güher gencine hakkāk
Güher delmekde her-giz ide mi bāk
- 325   Şekerden tatludur ol sīb-i şad-bār
Gidilse bir pula almaz haridār
- 326   Otur şimden girü şermende hāmüş
Ço mekteb dersini eyle ferāmüş
- 327   Müjeñden gül yüzüne çeşm-i bend it
Teferrüc ‘aleminden çeşmi bend it
- 328   Elün güldür ne boyarsın kınaya
Dimezsın göre bir hāsıd kınaya
- 329   Şaķın yüz virme āyine yüzine
Mişālün gösterür ‘alem gözine
- 330   Çadem başma işükden taşra ey nür
Olursın gün gibi illerde meşhür
- 331   İşidüp bunu ol serv-i temâyül
İdüp ‘irfān[1] yüzinden tecähül
- 332   Didi bilmen daħi ben Tañrı tanıķ
Nedür ma’süķa nolur ‘ışķ-ı ‘aşıķ
- 333   Baña itme bunuñ gibi laķıfe
Baña böyle laķıfe ne vazıfe
- [12b] 334   Baña hıç ‘ışķ-ile töhmet dinür mi
Daħi ben bilmezın ‘ışķı yinür mi
- 335   Bu resme çün tecähül itdi Leyli
O miskın anaya virdi teselli
- 336   Bu ta’rı kodı düşdi ķalbine şek
Yaķın harfin gönülde eyledi hak

- 337 İdüp bir yüzden ammâ ihtiyâtı
Yüzine bağladı bâb-ı neşâtı
- 338 Kılıp her günde yüz dürlü bahâne
İderdi Leylii maḥbûs-ı ḥâne
- 339 Kaçan Mecnûn görmez oldu Leyli
Gözinün yaşı seyl-âb itdi seyli
- 340 Kılırdı perdede ney gibi zârî
Ne yâri var ne şabr u ne qarârı
- 341 Felek çün itdi yârinden anı ferd
Teb-i hicrân yüzini itdi gül-zerd
- 342 Belâ-yı ḥabsin ol ḡoñçe-dehânuñ
Görüp acıdı içi za'ferânuñ
- 343 Bu ḥâle lâlenün göynüdi özi
Tolup nergislerün yaş-ile gözi
- 344 Giceler şubḥ olunca zâr u ḡam-gîn
İderdi câmesin eşk-ile nem-gîn
- 345 Bahâne eyleyüp ol gül seḡerden
Dir-idi kim ter olmuş gice terden
- 346 Dile çün ḡam ta'âruz eyler-idi
Gözi gibi temâruz eyler-idi
- 347 Çekerdi gey nühüfte sîneden âh
Ki düşmen ḡâline olmaya âḡâh
- 348 Bu ḡâl ile o bânû-yı ḡişârî
Geçürdi ḡabs-ile leyl ü nehârı

**Mecnûn Firâk-ı Leylide Âh u Fiḡân-ile Gezdügi ve
Mülâkât-ı Leylâya Bahâne Düzdügidür**

- 349 Kaçan-kim Leyliden tûr oldu Mecnûn
İki çeşminden aḡdı Nîl-i Ceyḡûn

- [13a] 350 Varurdu mektebe pür-derd ü pür-süz
Vişâl-i yâri yâd itmege her rûz
- 351 Vişâl-i dost olmayup müyesser
Giderdi ser-be-dest ü dest-ber-ser
- 352 Olurdu kıara yaşlular gibi zâr
Dir-idi dilde yâri ol dil-efgâr
- 353 Ki ey lâle-‘izâr u sîb-(ü)ğabğab
Baña sensiz cehennem oldu mekteb
- 354 Yüzün levhinsüz ey dil-dâr-ı dil-cüy
Sebağ cismüme olmuşdur siyeh-rüy
- 355 Elif başuma kıaddüñsüz ‘aşâdur
Alumlar başı pâyân-ı belâdur
- 356 Belâlar başı usıma olur bâ
İki yâdur vü iki noğta-i tâ
- 357 Olur üç noğta-i şâ câna üç dâğ
Siyeh hâlüñsüz olsa ey yüzi ağ
- 358 Olur cîm olmasa ol zülf-i kâkül
Hemîşe boynuma şan hâlğa-i gül
- 359 Şaçuñsuz hâ vü hâ harfeyni ey yâr
Olurlar boynuma çün hâlğa-i mâr
- 360 Dil üzre dâl zülfüñsiz belâdur
Ser-i derd-i dehân-ı ejdehâdur
- 361 Olur hâlüñsüz olsa noğta-i zâl
Ser-i mâr üzre güyâ noğta-i hâl
- 362 Hilâl ebrü[laru]ñsız ey dil-ârâ
Dü hançerdür dilüme râyile zâ
- 363 Keserse boynumı dendâni sîñüñ
Gerekmez harfi sensüz sîn ü şîñüñ
- 364 Eger şâd-ile dâd ola dü bādâm
Gözüñsiz harf-i ğamdur ey dil-ârâm

- 365 Ger olsa ğonçe-i hoş-büy-ı hoş-reng
Dehānuñ şerbetin mīm ide dil-teng
- 366 Firāk-ı tāk-ı ebrūñ-ile her gün
Dilüme dāğ olupdur noқта-i nün
- [13b] 367 Қodum naқş-ı hurūfı sāde oldum
Çü 'ıŝkuñ derdine üftāde oldum
- 368 Şikāyet nice itmeyem¹ felekden
Kı ayruldum senüñ gibi melekden
- 369 Ğam u fūrkat bu ise kim benüm var
Firāka düşmesün kāfir de ey yār
- 370 Bu fūrkat derdi çünkim bī-devādur
Baña şimden girü ölmek revādur
- 371 Bu resme kim hıţāb iderdi yāre
İderdi sīnesini pāre pāre
- 372 Belā-yı fūrkat olsa cāna ğālib
Ğazel söyledi hāline münāsib

1. Ğazel-i Münāsib

[fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün]

- 1 İrdi çün kavş-i felekden cānuma tır-i firāk
Қalmadı ölmekden artuқ daһi tedbır-i firāk
- 2 Ben o miһnet-zādeyem ki dāye-i devrān beni
Besler anamdan toğaldan emzirüp şır-i firāk
- 3 Hıaşr ü neşrūñ 'arşasın yarın pür-āteş eyleyem
Ger bugün gitmezse sīnemdeki bu nār-ı firāk
- 4 Derd-i dil ser-māyesidür iki nesne 'aşıқа
Birisi anuñ belā-yı hāşret ü biri firāk
- 5 Şoқdı hayretten қalem barmağın aғzına devāt
Yāre 'arz-ı hāl-içün itdüm çü taһrır-i firāk

1 İkinci hecedeki imale, imlāda gösterilmiştir.

- 6 Şerha şerha oldu şefkatden şanavber sînesi
 Tağa düşüp itdi Mecnûn şerh-i taqrîr-i firâk

Meşnevî

- 373 Bu resme zâr olup âvâre Mecnûn
 Yüridi bî-kes ü bî-çâre Mecnûn
- 374 Ciger pür-yâre¹ irmez vaşl-ı yâre
 Gönül pür-ğam buluşmaz ğam-küsâra
- 375 O yâre bende bendi bende mâni^f
 İkisi bir birinden büya kâni^f
- [14a] 376 Gice yılduz gibi yummaz gözini
 Yiler gündüzde yıl görmez tozını
- 377 Gice varup nihâni kûy-ı yâre
 Ciger hasret elinden pâre pâre
- 378 Ayağ üzre turup maḥrûm u maġmûm
 Yanup odlara aġlar nitekim mum
- 379 Seher olsa idüp âh-ı seher-gâh
 Uyanmadın daḡi aġyâr-ı bed-ḡvâh
- 380 Öpüp yâri işigin ḡordı başı
 Ḳaçardı şöyle kim tuymazdı nâşî
- 381 Bahâne eyleyüp Mecnûn-ı rencür
 Gözin bağladı bir gün nitekim kûr
- 382 Yüzün örtüp deġişdi hem libâsı
 Gedâyâne giyüp köhne palâsı
- 383 Gezüp her cânibi itdi gedâyî
 Zebânında hadîş-i bî-nevâyî
- 384 Dilendi ḡapu ḡapu gezdi vâfir
 Der-i ḡar-gâh-ı yâre geldi âḡir

1 pür-yâre SK: bir pâre ŞH

- 385 Tutar a'mā gibi elde ayağı
Düşüp kaçd-ile tayandı ayağı
- 386 Görüp ırakdan anı bildi Leylî
Anasına didi çün itdi meyli
- 387 Ki şol üftāde a'mā düşdi yire
Nola ger dest-gîr olsam çarîre
- 388 Revân yirden tırup ol serv-i refâr
Didi üftādesine düşme iy yâr
- 389 Yapışdı dostı destine ol-dem
Yine tecdîd olındı 'ahd-i muhkem
- 390 Be-şüret ol şevāba cehd iderdi
Be-ma'nî yine yiñi 'ahd iderdi
- 391 Egerçi şüretâ yol gösterürdi
Vefâyı ma'nide bol gösterürdi
- 392 Anı har-gâh önine da'vet itdi
Dil olup gamze bir dem şöhet itdi
- [14b] 393 Dü gamze remz-ile olmadı gammâz
Raķibe ğayib ammâ şüret-i rāz
- 394 Çü Mecnûnı bu hîle eyledi şād
Yine bir dürlü âli itdi bünyād
- 395 Yarındası yine şüret bayağı
Nemed-püş u gedâ elde çanağı
- 396 Dilendi kapu kapu geşt idüp hay
Nevâ vü nağme elde nitekim ney
- 397 İdüp dil gülşenine bülbül-i rāz
Gedâyâne bülend eyledi âvāz
- 398 İşidüp Leylî âvāzuñ o zāruñ
Didi dervîşsin Hâķ vire yārūñ
- 399 Tırup nāz-ile ol serv-i mükerrerem
Ki dervîşe taşadduķ ide dirhem

- 400 Görüp bir birini bir dem iki yâr
Enîn ü âh-ile olındı bāzâr
- 401 Çü bu resme bahâne oldu bisyâr
Raķib ol hîleden olup haber-dâr
- 402 Çü kaldı bî-bahâne re'y-i Mecnûn
Yeñilendi yine sevdâ-yı Mecnûn
- 403 Irağ oldu çü Mecnûn mâh-ı nevden
Düşüp şahrâlara dūr oldu evden
- 404 Meh-i nev artururdu her cününü
‘Acebdür fūrķati arturdu bunu
- 405 Gezer dil-dâde dil-ħaste dil-efgâr
Gehî şahrâ vü kûh u gâh bāzâr
- 406 Gezüp âvâre bāzârı be-zârî
Dilinde nâleler gönlinde yârî
- 407 Belâ-yı ‘ışķa eyle açdı başı
İren mecnûn diyü atardı taşı
- 408 Düşüp şahrâyâ mest ü lâ’übâlî
Enîsi Leylinün her dem hayâlî
- 409 Gezüp âhû gibi âvâre miskîn
Gönül göz guşşadan ğam-gîn ü nem-gîn
- [15a] 410 Bu hâl ile geçürdi rûzgârı
Firâķ-ı Leylide leyl ü nehârî

Peder-i Mecnûn Anuñ ‘Ăşık Olduđından Āġâh Olduđıdur

- 411 Didi râvî-i kışsa hâtifi-güy
Söze incü düzen sözi iden müy
- 412 Peder Mecnûn bu müşkil işe nâ-gâh
İşidüp il dilinden oldu āġâh

- 413 Übüvvet mihri virdi cāna āteş
Ki oldı dil-figār u dil-müşevveş
- 414 Ciger-gūşe ayağına batan hār
Ata cānına eyler oğ gibi kār
- 415 Oğul kız sevgüsi hük-m-i ezeldür
Cü'al dağı dimiş oğlum güzeldür
- 416 O pīr āgāh olıcağ bu haberden
Tıurup ile haber şordı püserden
- 417 Didi bir şahş-ı rindān[e] revende
Fülān yirde şataşdum ol levende
- 418 Şaçı gönli gibi olmuş perīşān
Baş açuğ nitekim gül-i beyābān
- 419 Beden burcın yıkup vīrāne olmuş
Düşüp şahrālara dīvāne olmuş
- 420 Eriyüp bu haberden pīr-i mazlūm
Tıutuşdı nār-ı 'āra nitekim mum
- 421 Binüp sürdi revān bir bād-pāyı
Arayup Qaysı gezdi her arayı
- 422 Degerken her yirüñ vīrānesine
Buluşdı kendünün dīvānesine
- 423 Teb-i ğamdan şolup tāze nihāli
Harāb olmuş harābāt içre hāli
- 424 Delürmiş ne ğam-ı server ne sāmān
Yüzi yunmaz meger kim ola giryān
- 425 Bürehne cismi ince mūya dönmiş
Tenin mū kaplamış āhūya dönmiş
- [15b] 426 Hemān qara saçı kalmış libāsı
Anuñ dağı perīşān her palāsı
- 427 O demde hem-zebān o haste cāna
Dehenden cān çıkup çıkan yabana

- 428 Peder Mecnûnı çü bu resme gördi
Hemân yırtup yaķasın na'ra urdı
- 429 Ki ey cān-ı peder ne oldı hālün
Düşün midür bu miḥnet ya ḥayālün
- 430 Kimi sevdün kime sevdā-zedesin
Maḥabbet odına āteş-gedesin
- 431 Ne yüzün ḥāldür sīneñde daġuñ
Kimün sevdası ṭoldurdı dimāġuñ
- 432 Di ne gülzāra varam ne ḥū bāġa
'İlāc olmaġa 'ıtrı bu dimāġa
- 433 Zebānın itdi Mecnün çün küşāde
Eñ evvel nām-ı Leylî geldi yāda
- 434 Pezer yüzün görüp ḳaynadı ḳanı
Velî bilmedi¹ bî-ḥodluḳdan anı
- 435 Didi ne kimsesin ḳandan gelişün
Bilişlükden gibi def'î yelişün
- 436 Didi bil atañam ben ḥaste vü zār
Senün ġavġāñ-ile rüsvā-yı bāzār
- 437 Didi Mecnün pezer(e) n[e] olur ey yār
Cehān Leylîdür andan ġayrı kim var
- 438 Yitürdüm ben beni ne ata meyli
Çıķaldan ḥāṭırumdan ġayr-ı Leylî
- 439 Peder bu ḥālet ile görüp anı
Gözinden yaş yirine dökdi ḳanı
- 440 Didi tutup elin ṭur ey hevā-dār
Seni Leylî taleb eyler aña var
- 441 İşitdi çünki Mecnün nām-ı Leylî
Tesellî virdi ümmîd-i tecellî

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- 442 Didi ey pîr-i zinde Hızır-kirdâr
Sözünde âb-ı hayvân çeşmesi var
- [16a] 443 Virüp gönlüme dil-ber müjdesini
Ter ü tazeledüñ pejmürdesini
- 444 Baña kim müjde idersin vişâli
Ya düşümdür görürem yâ hayâli
- 445 Ya düşümsin ki düşüme girersin
Ya baña tavşan uyhusın virürsin
- 446 Bu bed bahtum bilürem âhîr olmaz
Senüñ müjdeñ hayâlün zâhir olmaz
- 447 Velî yümn-i mübârek oldu bu söz
Dimişler kim yüminden bayar Oğuz
- 448 Uyup atasına oldu revâne
İnandurmadı gerçi bu bahâne
- 449 Peder miskîn idüp biñ biñ füsünü
Eve varınca oldu reh-nümünü
- 450 Görüp ferzendini bî-çâre mâzer
Dögündi ağladı gâh sîne geh ser
- 451 Kõoçup öpdi biraz boynın kulağın
Silüp şefkat yeñiyle hem ğubârın
- 452 Tõonatdı dikdi ildi vuşle-i çâk
Yuyup cismi ğubârın eyledi pâk
- 453 Üşüp başına kavmi nitekim ğam
Naşihat eylediler aña muhkem

Pend-i Peder-i Mecnûn

- 454 Meger ol pîr-i hoş-re'y ü hîred-mend
Didi pîrâne oğluna idüp pend
- 455 Ki ey nûr-ı dü-dide kõo bu hâli
'Arab ta'nıyla tap vir bize 'ârı

- 456 Saña anuñ-çün itdüm ârzūyı
Bulam hâk-i ‘Arabda âb-rūyı
- 457 Elüm tuta didüm tutduñ ayağum
Düşürdüñ eyle qalmadı tayağum
- 458 Kemâl-i ‘ilm taḥşilin taleb kııl
Şi‘aruñ dāyimā ‘ilm ü edeb kııl
- [16b] 459 Elif ḥarfın bu kec yolda ‘aşā kııl
Deminde Mūsī gibi ejdehā kııl
- 460 Dürüş ser-ḥalkā-i cismi kemend kııl
Recīm-i nefsüñüñ boynına bend kııl
- 461 Elüñde tiz olursa tiğ ü ḥançer
Dü ‘alem re’yüñe olur musaḥḥar
- 462 Saña ger erre-i sîn ola âlet
Kesersin qomayup ‘ırq-ı cehâlet
- 463 Saña ger lām elif olursa pergār
Olasın devr sırrından ḥaber-dār
- 464 Eger çengālün olursa ser-i kāf
Yirinden qopa çekseñ qulle-i kāf
- 465 Medār olursa saña mīm-ile dāl
Demüñde cümle ḥayra olasın dāl
- 466 Tıağıtma ‘aqluñı aşıfte olma
Uyan devlet demidür ḥufte olma
- 467 Bu gün ‘ömrüñ bahārı müddetidür
Kemäle şarf it anı fırsatıdır
- 468 Benüm gibi çü yarın olasın pîr
Geçer fırsat bulunmaz aña tedbîr
- 469 Şu dem kim olmaya destüñde fırsat
Ne aşşı başuña hâk-i nedāmet
- 470 Şağın aşl-ı neseble olma mağrūr
Ki âdemlükden aduñ olmaya dūr

- 471 Ne fer vire ‘arūsa ḥüsn-i māder
Çün ola zışt-şüret iy birāder
- 472 Ebū Cehle peder olursa fāzıl
O cehle bu fazīletden ne ḥāřıl
- 473 Çü Ken‘ān ola ğarķ-ı mevc-i hāyil
Aña Nūḥuñ gemisinden ne ḥāřıl¹
- 474 Gül-i tersin hevāya māyil olma
Yavuz fitne yilinden ğāfil olma
- 475 Vefā umma bitürmez anı zenler
Nitekim şüre yirde yāsemenler
- [17a] 476 Perī kim çok seversin anı² cāndan
Şaķın ‘ifrit-i pür-āfetdür andan
- 477 Perī şanup seven dīv-i sepīdi
Olur āḥir o ‘ıřķuñ nā-bedīdi
- 478 Sepīd olduĝ-içün sevme tenini
Kara günler getirür cāna kīni
- 479 Leb-i yāķūtı řanma ķūt-ı cāndur
Ki ḥūnī dīdeden bir ķatre ķandur
- 480 Şaçı çini nice misk-i Ḥotendür
Sevād-ı ḥile vü şehr-i fitendür
- 481 Kāra gözleri³ yağmacı ‘Arabdur
Bu ķara baḥtuña ‘ayni sebebdür
- 482 Virür almaĝ-içün ervāḥ-ı aḥbāb
Müje tiĝine ķahr-ı zehrden āb
- 483 Ne bulursun ol ebrūdan murādı
Ki Zengīler gibi kecdür nihādı

1 Hūd, 11/43’te anlatılan hadiseye işaret vardır: “O, ben: beni sudan koruyacak bir daĝa sıĝınacađım dedi, bu gün, dedi: Allah’ın emrinden koruyacak yoktur, meĝer ki o rahmet buyıra derken, dalga aralarına giriverdi, o da boĝulanlardan oldu.”

2 çok seversin anı SK: çok süresin eli şH

3 İkinci hecede olması gereken imale, imlāda gösterilmemiştir.

- 484 Gel ey cân-ı peder ‘avn iste Hâkdan
 Kâzı ‘ışk u hevâ harfin sebakdan
- 485 Kaçan yâd eyleseñ zülf-i siyâhı
 Cemâl-i cîm ü lâma kııl nigâhı
- 486 Kaçan çeşm-i nigâr ola murâduñ
 Yiter manzar gözüne ‘ayn u şâduñ
- 487 Seni dil-teng ider dil-ber dehânı
 Nazar kııl gönçe-i mîme ço anı
- 488 Sen anı istemekde eşk-rîzân
 O senden göz yaşı gibi gürîzân
- 489 Gönül çek aınma her-giz nâm-ı Leylî
 Ki saña yok anuñ kalbinde meylî
- 490 Eger meyl eylemezse gam degüldür
 Saña yâr ol ki yârüñ kem degüldür
- 491 Bize kavm-i ‘Arabda çok kabîle
 Kabîle içre çok duhter cemîle
- 492 Biri Leylâya anlaruñ baş egmez
 Eline Leylî şu koymağa degmez
- [17b] 493 O kıızlardan iderseñ kime meylî
 Alalum kıoyalum adını Leylî

Cevâb-dâden-i Mecnûn Peder-râ

- 494 Bu pendî güş idüp Mecnûn-ı hayrân
 Dehen dürcinden oldı gevher-efşân
- 495 Didi ey hurde-dân u hoş-şemâyil
 Cemâlün kıble-i kavm ü kabâyil
- 496 Cemâl-i ‘âleme beñdür sevâduñ
 Cehânda zıkr olunur yahşı aduñ
- 497 Bilürsin bellü hâlüm saña cümle
 Ki düşmedüm¹ buña kendü elümle

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir. düşmedüm SK: düşmedür ŞH

- 498 Niçün bu giryeme ta'ne kılırsın
Çü kendü düşen ağlamaz bilürsin
- 499 Kişi kendüsini bed-nām ider mi
Adın rüsvâ-yı hâş u 'âm ider mi
- 500 Baña dirsın ki kıara yazı öğren
Başuma kıara yazı olmışam ben
- 501 Dilerseñ sevmeyem Leyli cemâlin
Çıkar gir gönlüme anuñ hayâlin
- 502 Çü gönlüm yitdi anı bilmezem ben
Buluş nice çıkarursın anı sen
- 503 Bilürsin gitdi gönlüm küy-ı yâre
Bulursun şâyed anı anda ara
- 504 Anı isteyü¹ varsañ küy-ı yâre
Bulınaydı ya dil yâ derde çâre
- 505 O derd-i dil ki aldı ben ğarîbi
'İlacından uşandurdu tabîbi
- 506 O derd-i ser ki virdi dil-ber anı
Gidermez şerbet-i nîlüfer anı
- 507 O göz kim kûr olmuşdur 'amâdan
Ne hâşıl aña kuşl-i tütüyâdan
- 508 O yigdür kim beni baña kıoyasın
Yüzüñ şuyıyla benden el yuyasın
- [18a] 509 Niçe bir dögesin bārid demüri
Söyündürseñ nola yanmış kömüri
- 510 'Aceb isrāf destin urma pende
'İlac itme devāsızdur bu derde
- 511 Ölüm döşegine² düşsem eger zār
Baña yaşduķ yiter seng-i der-i yār

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

- 512 Beni ço âh u zâr-ile olayın
Belâ-yı derd-i yâr ile öleyin
- 513 H̄ayâtumdur benüm yâr-içün ölmek
Benüm faḥrumdur anuñ-çün döğölmek
- 514 Ğamınsuz olmasun cānum cehānda
Belādur cānuma ansuz cehān da
- 515 Ne gün cānuma ḳaşd ide o cānān
Zihī ‘ıyd-i mübārek ḳutlu ḳurbān
- 516 Fidā-yı yāre besler dil bu cānı
Nider yār olmasa cān u cehānı
- 517 Gözüm görmek içündür ḳadd-i yāri
O servisiz niderem bu bıñarı
- 518 Yaşum h̄ün olduğı gözümle bir dem
Anuñ-çündür ki ağlar bār-içün nem
- 519 Beyān-ı ḫāl iderken ḫaste Mecnūn
Atasınuñ ḳatında dide pür-h̄ün
- 520 Yeñinden tāze ḳan oldu revāne
Ne neşter ḳarḫı var ne bir bahāne
- 521 O bī-çāre peder gördi bu ḳanı
Tevehhüm muḫtarib eyledi¹ cānı
- 522 Didi Mecnūn ğayrı ğam degöldür
Ki bu rāḫat demidür dem degöldür
- 523 Meger niş urdı ḳancı dest-i yāre
Bu kan andan aḳar bī-zaḫm u yāre
- 524 Çü zevḳ-i vaḫdete vara iki dost
Bir olur ikilük gidüp reg ü post
- 525 Gidüp benlük bir oldum yār-ile ben
Ḳo ḳālî kim şıḳışmaz araya sen

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

**[18b] Mecnūnuñ Sevdā-yı Leylāda Ba‘zı Ser-güzeştinüñ
Beyānındadır**

- 526 Maḥabbet burcınun bedr-i tamāmı
Gürüh-ı mezheb-i ‘ışķun imāmı
- 527 Şafā dīvānına sultān-ı a‘zam
Belā vü fitneye bürhān müselleme
- 528 Belānuñ bendesi ‘ışķun esiri
Ġam-ile ğuşşa şehrinün emiri
- 529 Melāmet ḳal‘asınun pās-bānı
Maḥabbet mülkinün şāhib-ḳırānı
- 530 Cehāna fitnesiyle yār Mecnūn
Esir-i zülf-i Leyli a‘ni Mecnūn
- 531 Ḳarīn oldu aña bir niçe ğam-gīn
Belāda kendi bigi vāḳı‘a-bīn
- 532 Tāvāf-ı kūy-ı yāre her seḫer-gāh
Varurlardı bile ol iki hem-rāh
- 533 Dilinde virdi dāyim zıkr-i Leyli
Gönülde fikri ḳāyim derd-i Leyli
- 534 Bu zıkr olmasa sözüñ fetḫ-i bābı
Ne diñlerdi ne virürdi cevābı
- 535 Meger ki ol kūh-ı Necd idi nāmı
Ol idi ḳavm-i Leylānuñ maḳāmı
- 536 Ḳaçan Mecnūn düşerdi ḫāl-i vecde
Varup Necde ḳılurdu yāre secde

Meşnevī

- 537 Yile virse ḳarārın bād-ı endüh
Maḳarr olmazdı ol gün aña ol kūh

- 538 Çıķup ağa ser-âġâz itse Mecnûn
Aña âheng iderdi kûh-ı hâmûn
- 539 Uşûle arb iderdi dest-ber-dest
Nevâ yilerdi ‘uşşâķ-ile ser-mest
- 540 Nevâda bûlbûl-âvâz-idi Mecnûn
Şadâsın işiden olurdu meftûn
- [19a] 541 Düzüp âh-ı seher-gâhı nevâyâ
Hışâb eylerdi bu resme şabâyâ

2. Ğazel-i Mûnâsib

[fâ‘ilâtûn fâ‘ilâtûn fâ‘ilâtûn fâ‘ilûn]

- 1 Āhumı ġuş eyleyüp cûş eyleseñ âh ey şabâ
Çîn-i zûlf-i Leyliye varsañ seher-gâh ey şabâ
- 2 Yüz urup diseñ aña kim yile virdiñ ġönlümi
Hûy idindi yilmegi bûyuñla her gâh ey şabâ
- 3 Çoķ zamândur kim dil-i miskine meskendür o çîn
Cân daği olsun dilerseñ saña hem-râh ey şabâ
- 4 ‘Azm iderdûñ yollarına döne döne diñlenü
Bûy-ı Leyli şemmesinden olsañ âġâh ey şabâ
- 5 Bu diyâra çün dönesin tütüyâ-yı çeşm içün
Bir para önüñde olsun hâķ-i der-gâh ey şabâ

Şıfat-ı Rûz Mecnûn-ı pür-süz Kûy-ı yâre Varup Muġâtabe-i Yâr ve Müşâhede-i Dîdar İtdüġidür

- 542 Rivâyet olunur kim Ķays-ı Mecnûn
Ziyâde ġâlib olsa şevķ-i Mecnûn
- 543 Köşegin¹ nâķasından ayırurdu
Binüp Leyli diyârına yürürdi

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- 544 Görinse ḥayy-ı Leylî varsa Necde
Düşerdi nâḳadan varurdu vecde
- 545 Düşüp ḳalurdu ol şürîde vü mest
Dönerdi nâḳa añup köçegin çüst
- 546 Tırup Mecnûn yirinden mest ü medhüş
Bu resme nevḥa eylerdi ḳılup cüş
- 547 Ki düşse ğarḳ oluban iştiyâḳa
Döner añup köşegin¹ defî nâḳa
- 548 Aña köçek ḳayusı Ḳaysa Leylî
Olur her ḥâṭıruñ bir yâre meyli
- 549 Anuñ köçek ğamından yoḳ ḳararı
Nice şabr idem añup ben nigârı
- 550 Çeker ol anı ben Leylî firâḳın
Bilür her kimse çekdügi belâsın
- [19b] 551 Nice şabr eylesem bâr-ı firâḳa
Ki döymez ol yüki çekmege nâḳa
- 552 Bu bârı çekse nâḳam olsa şâbir
Cehennemden çıkardı cümle kâfir
- 553 Şığardı a'nî *fi semmi'l-ḥıyâtî*²
Nivâr idüp anı fūrḳat ribâṭı

Hikâyet-i Münâsib

- 554 Seḫer-geḫ çünki çerḫ-i ḳırmızî-püş
Müzehheb güşvâra aşdı der-güş
- 555 Bu ziverden ufuk döndi 'arûsa
Ḥicâb aşdı gice vech-i 'abûsa
- 556 Görüp ol ziveri seyyâr-ı gerdün
Şafâdan bî-ḥod oldu şanki Mecnûn

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2 A'râf, 7/40'tan iktibasur: "...iğnenin deliğinden..."

- 557 T̄urup pür-şevk Mecnûn-ı seher-hîz
O bir kaç yâr-ile çün âteş-i tîz
- 558 T̄avâf-ı kûy-ı yâre gitdi şan peyk
Şafâsından diyüp *lebbeyk lebbeyk*¹
- 559 Meger kim da‘vet itmişdür Hâlili
Cemâli Ka‘besine ol zelili
- 560 Varup har-gâh-ı yâre bağırlı tağlu
Başı elde eli göğüsde bağırlı
- 561 Oturmuşdı ‘Arab tavrınca ol mâh
Getürmüşdi hicâb-ı bâb-ı har-gâh
- 562 Görüp bir birini ol iki ‘âşık
İki yâr-i muvâfık çoğrı şâdık
- 563 Düşüp ikisi de şevk-ile vecde
Bu aña ol buña kılurdu secde
- 564 Bu anı gördi beñzi lâle oldu
Bunu ol gördi hâli nâle oldu
- 565 Dağı Leyli götürmüş perde-dârı
Dil-i Mecnûn yile virmiş kararı
- 566 Dağı Leyli çün ‘arz itmiş kemâlin
Dil-i Mecnûn oda yaqmış kebâbın
- [20a] 567 Dağı Leyli yile virmiş hicâbın
Dil-i Mecnûn eritmiş bağırlı yağın
- 568 Dağı Leyli gül-i gülzâra dönmiş
Dil-i Mecnûn tutuşmuş nâra dönmiş
- 569 Dağı Leyli güzellenmiş ziyâde
Dil-i Mecnûn yavuz gözden du‘âda
- 570 Dağı Leyli müşerref aya beñzer
Dil-i Mecnûn mücevvef yâya beñzer

1 Hadis-i şerif: “Emret, emret (Allah’ım)!” (Müslim, *Sahib*, Kitâbü'l-Hacc, 3; İbn Mâce, *Sünen*, Menasik, 15; Ebû Dâvud, Menasik, 26).

- 571 Daḫi Leylî gül-i nev-reste olmuş
Dil-i Mecnûn dikenden ḫaste olmuş
- 572 Daḫi Leylî çerâğ-ı ‘âlem-efrûz
Dil-i Mecnûn aña pervâne pür-sûz
- 573 Daḫi Leylî ‘ayân itmiş ‘izârı
Dil-i Mecnûn anuñ âyîne-dârı
- 574 Daḫi Leylî tarâvetde gül olmuş
Dil-i Mecnûn anuñ-çün bülbül olmuş
- 575 Buña andan nihâyetsüz mevâni‘
Bu andan dem-be-dem bir bûya kâni‘
- 576 Bular bir birinûñ şevķinde ḫayrân
Raķīb ortada fitne şanki şeytân
- 577 Ara yirde raķīb itden çoğ-idi
Ol iki ‘aşıķa râḫat yoğ-idi
- 578 Raķīb olur raķıbe itden artuķ
İtûñ ḫod ağızı var-ise dili yoķ
- 579 Oķurdu yâre karşı ḫaste Mecnûn
Raķıbinden şikâyet-nâme mevzûn

3. Ğazel-i Münāsib

[mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün]

- 1 İrağ idüp beni sen serv-i [nev]-bahâra raķīb
Ķatuñda sâye gibi ḫaldı yüzi ḫara raķīb
- 2 Güneş yüzüne nazar itmege ḫicâb oldu
Bulut gibi göreyin ola pâre pâre raķīb
- 3 Ķomaz beni yürüyem dâyireñde¹ ser-gerdân
Düş[ür]di gerçi pergâr-veş kenâra raķīb
- [20b] 4 Nifâķ ḫançerini mekr ü ḫile zehri ile
Vişâli ḫat‘ için niçe bir şıvara raķīb

1 Metinde “dâyireñde ḫomaz beni yürüyem” şeklindedir.

- 5 Vücüd sengini âhir kül ider âhum odı
Eger girerse demürden daħi ĩşşara raķıb

**Peder-i Mecnûn Sâdât-ı Benî ‘Âmirle Leylâya Varup
Nevmîd Döndükleridür**

- 580 Bu söz güç geldi bir kaç ehl-i ‘âra
Gelimez oldu Mecnûn ol diyâra
- 581 Diyâr-ı yâri Mecnûndan yudılar
Geçesüz şuyı köprisüz ķodılar
- 582 İçüp fūrķat şarâbın nûş-ber-nûş
Yürür Mecnûn avâre mest ü medhûş
- 583 Kalendar meşreb ü levbâlî ‘âşık
Belâdan pür şafâdan ĩâlî ‘âşık
- 584 Belâsı yîni¹ vü eski palâsı
Yeñi yeñi belâlar mübtelâsı
- 585 Budur gündüz dilinde zıkr-i yâri
Gice bir niçe ‘âşık yâr-i ģarı
- 586 Bu yârân cümle A‘râbuñ levendi
Ģalať didüm muĥabbet derd-mendi
- 587 Kâmu ģâlibde Mecnûnuñ mişâli
Velî Mecnûnuñ artuķ ķalbi ĩâlî
- 588 Belâdur her biri gerçi meşeldür
Velî Mecnûn belâsı bî-bedeldür
- 589 Kâmusı gerçi rüsvâ-yı ‘Arabdur
Velî Mecnûn pür-şür u şaģabdur
- 590 Perîşân oldu ĩalka bu ĩikâyet
Ģikâyetden ķabile pür-şikâyet
- 591 Naşıĥat eyledükçe itmedi sūd
Şu şaçduķca yüceldi âteş-i dūd

1 yîni SK: gibi ŞH

- 592 T̄utulmaz ҡalsa Һālüm fikri varı
Hevā bendiyle pend-ile hevāyī
- 593 Pezer miskīn ki bağırı Һūna döndi
Ġam-ı Mecnūn-ile mecnūna döndi
- [21a] 594 Bu Һālī gūş idüp maḥremlerinden
Yüregi¹ tazelendi ğamlarından
- 595 Gice gündüz işi āh oldu ğamdan
Bırnarı çeşminüñ çāh oldu ğamdan
- 596 Pür oldu ҡan-ile çeşmi ҡapusı
Kıyāsa şıĝmayup Ƙaysuñ ҡayusı
- 597 Ulular cem^c olup araya düşdi
Şaķındı āb-ı rüyı re²ye düşdi
- 598 Ki isteye² devā dil yāresine
Ala meh-pāresin cān pāresine
- 599 Ulular maşlaḥat görüp bu rāyı
Dileyü³ gitdiler derde devāyı
- 600 Düzüp seyyidlere lāyık bilekler
Yedüp maḥmiller öñince yedekler
- 601 Yedilür tazılar dest-i Һademde
Çeküp dīnārı isterler direm de
- 602 Her ulu nūr-ı fer virmiş cemāle
Cemāli maḥmili beñzer cibāle
- 603 Beni ‘Āmirden ādem-zāde seyli
Temevvüc eyledi tā ḥayy-i Leyli
- 604 Çün āĝāh oldılar ҡavm-i dil-ārām
İdüp anlara istiķbāl ü ikrām
- 605 Olup evvel ziyāfet emri vāfir
Didiler şoñra ey sādāt-ı ‘Āmir

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

3 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- 606 Bu gelmekden bize diñ noldı hâcet
Aña sa'y idelüm olduqça tākāt
- 607 Diz üzre geldi Mecnūnuñ atası
Feşāhatden kıilup söze libāsı
- 608 Didi sizden murādum āşināyī
Arada dürlü dürlü rüşenāyī
- 609 Dönüp hem vālid-i Leylāya baqdı
Aña tuzlu sözinden şekker aqdı
- 610 Ki iy gencīne-dār-ı dürr-i nā-süft
Nola dürrünle olsa gevherüm cüft
- [21b] 611 Güher¹ çün toğmadı kıumdan kıayırdan
Zülāl ise ne-var çıkmadı yirden
- 612 Bu tākhir şu ki deryā-yı edebdür
Zülālün çeşmesine teşne-lebdür
- 613 Ciger-güşem niçe bir teşne yana
Zülāl-i çeşmeñe vaqt oldı kıana
- 614 Zülāl oldur şusuzlar içer anı
Du'ādan añıla saqqā revanı
- 615 Nola naqlün-ile aşlansa servüm
Sarāyuñ murğı olsa bu tezervüm
- 616 Bilürsin küfvümüz aşl-ı nesebde
Hasebde azdur aqrānum 'Arabda
- 617 İlüm ma'mūr u 'āmirdür hāzīnem
Adum [me]şhūr añılur mihr ü kīnem
- 618 Niçe dil yaqdı oda tāb-ı tīgüm
Niçe dil yıqdı sīl-i āb-ı tīgüm
- 619 Güher² şatıcısın biz müşteriyüz
Bahāsın biñ biñ artur müşteriyüz

1 Metinde "gevher" şeklindedir.

2 Metinde "gevher" şeklindedir.

- 620 İde çün müşteri bāzārını germ
Bahā biçmekde bāyi‘ eylemez şerm
- 621 Getürdüm ki bite kapuñda bu kār
Ḥazīne bī-ḥisāb u zer be-ḥar-vār
- 622 Güzel ğilmān u ter duḡter civārı
Ziyāda ay-ile aḡterce varı
- 623 Dil-ārā Hindī [vü] Rūmī dil-efrüz
Şaġışda bī-nihāyet çün şeb ü rüz
- 624 Virem hem gevher-i nā-süfte çün dür
Şu deñlü k’ola deştüñ dāmeni pür
- 625 Kūşūrum görüp itme luḡfi taḡşir
Bu ḥayr işdür kerem kıl itme te’ḥir
- 626 Pezer Leyli işitdi bu ḥiḡābı
Şeker alup aġu virdi cevābı
- 627 Ki söz naḡlin dikersin şābit olsa
Söze kuş kondurursın şābit olsa
- [22a] 628 Kelāmuñ mīvesi gerçi şuludur
Dilüm ğayret odı ammā ḡoludur
- 629 Anı kim söyledüñ sen dostāne
Bulur düşmen aña biñ biñ bahāne
- 630 Ciger-ġuşeñ senüñ Mecnün-laḡabdur
Delü dīvāne rüsvā-yı ‘Arabdur
- 631 Senüñle gerçi ḥoşdur cān ḡarışmaḡ
Degil olmaḡ arada ḡan ḡarışmaḡ
- 632 Velī yār olımaz mecnūna ‘āḡil
Ḥuşūşā olmaya işlāḡa ḡābil
- 633 Çün aldı bu cevābı pīr-i Mecnün
Didi ‘aşıḡdur oġlum şanma mecnün

- 634 Maḥabbet mestidür divâne şanma
Bu sũ'-i zann-ile andan uşanma
- 635 İnanmazsañ kığar aḥvâlini şor
Eger divâne ise kapudan sür
- 636 Oğudılar o yire geldi Mecnûn
Dil ü sine pür-âteş dide pür-hûn
- 637 Ol eşnâda seg-i Leylây[1] nâ-gâh
Görüp Mecnûn cigerden eyledi âh
- 638 Yirinden ırdı çün serv-i hırâmân
O kelbûn ayağına düşdi giryân
- 639 Kõküp gül gibi sürdi pâyine rû
Ki ḥâk-i kûy-ı dil-berden gelür bu
- 640 Didi kim şîr-pençe¹ ejdehâ-fer
Seg-i Aşḥâb-ı Kehfe yâr u hem-ser²
- 641 Senûn âh u fiğānuñ her seḥer-gâh
Niçe yoldan azana gösterür râh
- 642 Nola biñ cân-ile sevsem seni ben
Ki dört göz-ile baқarsın baña sen
- 643 Eger olsañ 'adûlar gibi bed-ḥ'âh
Dimezdûn şefkat idüp baña vâh vâh
- 644 Ol âhû-çeşm içün ağlar-iken ben
Benüm-çün gülmedûn itler gibi sen
- [22b] 645 Gice kûyında görseñ ben gedâyı
Gelüp qarşu idersin merḥabâyı
- 646 Tıutup dāmānumı da'vet idersin
Baña sālâr-iken 'izzet idersin
- 647 Nevâya ney gibi itsem ser-âğâz
Benümle râst olursın hem-âvâz

1 şîr-pençe SK: şîr-i peççe ŞH

2 Kehf, 18/18'de geçen Ashâb-ı Kehf'in köpeğine atf vardır.

- 648 T̄aş ursa gündüzin pehlûma aġyār
Olursın hem baña sen pehlû hem yār
- 649 Pezer¹ Leylî baġup bu dāstāna
Gülüp gösterdi anı dostāna
- 650 Didi ger bunda olsa ŧemme-i hūŧ
Seg-i bed-būya olmazdı hem-āġūŧ
- 651 Bu dīvāne bizüm dīvāna ŧıġmaz
Bunuñ aġvālî ad u ŧana ŧıġmaz
- 652 Gider evvel ŧaleb ħıl cinnetini
T̄aleb ħıl ŧoñra vuŧlat cennetini
- 653 Belādan olmaz-ise servüñ āzād
Anı var bu ŧemende eyleme yād
- 654 O servüñ kim hevāsı bed hevādur
Bu bostānda anı dikmek ħaġādur
- 655 Yañılsam bu ħaġāya itsem ikdām
‘Arab eyler beni ŧa‘n-ile bed-nām
- 656 Yüri var eyle bu fikri ferāmūŧ
Bunu böyle didi vü oldu ħāmūŧ
- 657 ‘Acebdür kim aña bir merd-i ‘aŧıħ
Bu resme görünürdi nā-muvāfiħ
- 658 Degül ‘arıflere maġfî bu ħālet
Ezeldendür ‘adāvet hem ŧadāħat
- 659 ‘Adūlar ‘aħîle mecnün dimiŧler
Velî ħāŧā ‘aceb herze yimiŧler
- 660 ‘Adāvet ħālî olsa dilde ġālib
Meŧālib görünür cümle menāħib
- 661 Benî ‘Āmir çün aldılar cevābı
Hemān dönmeġde gördiler ŧavābı

---

1 pezer SK: biraz ŧH

- [23a] 662 Dönüp nevmîd olup sâdât-ı aḫzân
Gönül pür-âteş ü ğam sîne büryân
- 663 Ta‘aşşub âteşinden kelleler germ
Huşûşâ yüz şuyın ḥâk eyledi şerm
- 664 Ƙodılar ‘Âmirîler taḥt u tâcı
O yola kim olur Mecnûn ‘ilâcı
- 665 ‘Îlâca çünki himmet eylediler
Üşüp evvel naşîḥat eylediler
- 666 Çoğup ğuşşa gibi Mecnûn serine
Şu saçmağ istediler âzerine
- 667 Naşîḥat bu kim A‘râb içre meşhûr
Bu kim ‘Âmir ili ḥüsniyle ma‘mûr
- 668 Bilürsin her şanem kim ‘Âmirîdür
‘Arabda ḥüsni-i ḥulḫuñ sāḫirîdür
- 669 Hıramân serv atılsa cerr-i zeyli
Ayakda ğala zeyli gibi Leylî
- 670 ‘Arabda ‘Âmirî gibi güzelden
Güzel olmaz muğarrerdür ezelden
- 671 Bunuñ tûṭisine oldur ‘alâme
Ki ğuşlar ğondurur şâḫ-ı kelâma
- 672 Bunuñ keklükleri kim ğan içerler
Ƙaribe ğahğaha nâzın ğiçerler
- 673 Unut Leylî ki leyli siyehdür
Anuñ mihrinde bânı mihr ü mehdür
- 674 Yürürsin şu gibi bî-şabr-ı ârâm
Kenâruñda gerek serv-i dil-ârâm
- 675 Yabanî serv için yüklenme nâzı
Getür bostâna serv-i dil-nüvâzı

676 Biliş dil-berlere kapu kaparsın
Büt-i bigâneye niçün taparsın

Mecnūnuñ Hasret-i Leylâda Olan Zârıdur ve Kût-ı Leyl ü Nehârıdur

677 Bu pendî gūş idüp Mecnūn-ı hayrân
Dili hâli gibi oldu perîşân

[23b] 678 Yüregi gonçesine tıldı çün kan
Çeküp çâk itdi gül gibi giribân

679 Dögüp gögsin iderdi pâre pâre
Buḥârı eyledi ma'nî buḥâra

680 Ki yaḫduḫça derūnın derd-i yâri
Çıḫa her pâre yirinden buḫârı

681 Hurūc itdi ḫabâ vü pîrehenden
Ki ya'nî mürde fâriḡdür kefenden

682 Dü 'âlemden o kim ḫaşra ḫurar taḫt
ḫabâ vü pîrehenden bağlamaz raḫt

683 Gezüp geh derd-ile ḫahrâ gehî kûh
Gönülde ḡuşsa vü endūh-ı enbūh

684 ḫodı deyyârı terk itdi diyârı
Yaḫup ḫabrı yile virdi ḫarârı

685 Yürür âvâre yoḫ aḡyâra meyli
Hemân zikri dilinde Leylî Leylî

686 Düşüp 'ıḫḫa melâmet başın açdı
Selâmetlük yüzi şuyını ḫaçdı

687 Kesüp cân u cehândan iltifâtı
Bir adımda bıraḫdı ḫeş cihâtı

688 Düşüp ḫahrâya mest ü lâ'übâlî
Ġazel oḫur öger yâri Ġazâlî

- 689 Ne şî'ri kim getürürdi zebâna
Yazardı güş iden levh-i cenâna
- 690 Ciger kınyyla nüş eyler nebîzi¹
Kesüp Leylî vişâlınden ümîzi

4. Ğazel-i Münâsib

[mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

- 1 Kıanı o dem ki tıolardı gönül şafâ-yı ümîd
Cefâ deminde iderdi baña vefâ-yı ümîd
- 2 Eger selâmını benden keseydi vaşl-ı nigâr
Gelürdi bād-ı şabâyile merhabâ-yı² ümîd
- 3 Firâķ (u) zehri beni pâre pâre eyleyiser
Meded yetürmez-ise cânuma devâ-yı ümîd
- [24a] 4 Başumda gerçi yuva yapıdı laķlaķ-ı fûrķat
Dem ola üstüme sâye şala hümâ-yı ümîd
- 5 Eger esâsını 'ömrün yıķarsa devr-i felek
Fezâ-yı dilde ĥarâb olısar binâ-yı ümîd
- 6 Ne deñlü ayaĥa düşsem ķoman ümîd etegin
Recâ elin götürüp eylerem du'â-yı ümîd

Meşnevî

- 691 Bu resme şî'r okuyup aĥlar-idi
İşiden derd-mendi tañlar-idi
- 692 O fâriĥ medħ ü zemminden cehânuñ
Cehân ĥalkı ķamu ĥayrânı anuñ
- 693 Ne var nâmüs-ı nâm u neng-i töĥmet
Ne vehm-i ta'n u ne ĥarf-i melâmet

1 nebîzi SK: -di tîzi ŞH

2 Metinde "merhabâyile bād-ı şabâ-yı" şeklindedir.

- 694 Tırâş olmuş cehândan nâmı harfi
Ġam-ı cândan boşalmış kalbi harfi
- 695 Düşüp seng üzre yatur vâlih ü teng
Yüregi¹ üzre vardur bir daği seng
- 696 Cehânda cümle varı ol iki taş
Vücûdı ara yirde hürd-ı haşhâş
- 697 Ya hod şan lâledür bağrında tãği
Hevâlar başda vü taşda ayağı
- 698 Taş içinde yatur toprak gibi hor
Olup yaşduğı seng aña serin kor
- 699 Yüzi hâk ü gubâr u çehre hâki
Dil ü cânında dâğ-ı derd-nâki
- 700 Oturup hay hay ağlar-idi geh gâh
Dir-idi hâlin añup eyleyüp âh
- 701 ‘Aceb âvâre düşdüm hânumândan
Cehân benden uşandı ben cehândan
- 702 Ne püştüm var ġarîbem ne penâhum
Ne dil-ber kûyına varmağa râhum
- 703 Şu deñlü atdılar her yañadan seng
Ki şındı câm-ı nâm u şîşe-i neng
- [24b] 704 Ķamu dillerde Mecnûn oldu adum
Ķamu illerde maţ‘ün oldu adum
- 705 Şikâr itdi beni sevdâ-yı Leylî
Başumda rûz u şeb ġavġâ-yı Leylî
- 706 Beni ol-kim yoğ-iken hest idüpdür
Hevâ-yı Leylîden ser-mest idüpdür
- 707 Beni ol resme Mecnûn itdi tağdır
Giriftâr idemez bend-ile zencîr

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- 708 Delürdenden beni ol yâr-i dil-bend
Ne pendî ben ıutaram ne beni bend
- 709 H̄arâb oldu yıķıldı cümle varum
Ne kârum ķaldı ne varum ne yârüm
- 710 O kim sulţân-ı ‘ıřķına muıı‘em
Beni öldürmege aña Şefi‘em
- 711 Ƙatı âfet kim irse nâ-gehâni
Ki bahtum gibi rahtum olsa fânî
- 712 Ƙanı bir Şâ‘ıķa yâ Şarşar-ı saht
Yaķa yıķa ķomaya hâne vü raht
- 713 Ƙanı bir Şîr öleydüm pençesinden
H̄alâŐ olup cehân iŐkencesinden
- 714 Ƙanı bir âteş-i pür-ejdehâ-dem
Baña sem virse ben ol semden ölse
- 715 Odumdan dostlar pür-düd olupdur
Adumdan düşmenüm hoşnüd olupdur
- 716 UŞandı aķrabâ ‘âr itdi benden
Fiĝânım h̄alkı bîzâr itdi benden
- 717 Ne aĝlar bulunur Őoñında ölse
Ne Şu virür bulunur h̄aste olsam
- 718 Beni öldürse bir h̄ün-hor¹ ‘âşî
Atam anam taleb itmez ķıŐaŐı
- 719 Esen ķaluñ siz ey yârân Mecnûn
‘Adü ķahrına ķarŐu gitdi maĝbûn
- 720 ‘Adü gözlerine daĝı tozum ben
Yılan sevmedüĝi bir yarpuzum ben
- [25a] 721 Beni bulup yabana atdı düşmân
Belâ-yı nâ-gehâna atdı düşmân

1 bir h̄ün-hor SK: pür h̄ün h̄ün ŞH

- 722 Yitürdiler beni arama iy dost
Mecâlüm kalmadı ârama iy dost
- 723 İgen üftâde oldu cân-ı mestüm
Demidür tutasın ey dost destüm
- 724 Beni itdi delü sevdâ-yı dil-gîr
Senüñ boynuñda neyler bend ü zencîr
- 725 Benüm her dem esîr-i zülf-i cânân
Esîre yaraşur zencîr ü zindân
- 726 Seni sevmekden artuğ yoğ günâhum
Ne cürmüm var ki artar her gün âhum¹
- 727 Seni sevmek günâh olursa şâhum
Beni ser-tâ-ğadem kaplar günâhum
- 728 Elif kaddüm ğamuñdan döndi lâya
Dağı lâ dimeyem ben bu belâya
- 729 *Eleste* diyeli cânum *belâyı*²
El üstinde tutar gönlüm belâyı
- 730 Vücûdum ‘ışkuñuñ perverdesidür
Gözüm gönlüm hayâlün perdesidür
- 731 Nazar kıl bu hayâlün perdesine
Terağğum kıl ğamuñ perverdesine
- 732 Dirîğ itme deminde rağmetüñi
Ne güne şağınursın şefkatüñi
- 733 Hayâlün pâdişâhına efendi
Olupdur tağt-ı sînem tağta bendi
- 734 Nola tağtuñ ‘imâret eyler-iseñ
Kuluñ miskîne rağmet eyler-iseñ
- 735 Beni yığdı ğamuñ dîvâne kıldı
Cevân-iken beni pîrâne kıldı

1 Metinde “günâhum” şeklindedir.

2 A’râf, 7/172’den iktibaslar vardır: “Hem Rabb’in: Benî Âdem’den, bellerinden zürriyetlerini alıp da onları nefislerine karşı şahit tutarak ‘Rabb’iniz değil miyim?’ diye işhat ettiği vakit, ‘Evet,’ dediler ‘şahidiz’. Kıyamet günü bizim bundan haberimiz yoktu demeyesiniz.”

- 736 Ne ayak bulunur yarar ne ser var
Ki varup yoluña baş koyam ey yâr
- 737 Ne deñlü olsa zulm-i bî-şumâruñ
Anuñ luţfin diler luţf-ı 'izâruñ
- [25b] 738 Qanı qandasın ey rûḥ-ı revânum
Meded kı l var-iken cismümde cânım
- 739 Şusuzluqdan ciger ğarq oldı qana
Zülâlünden ümizüm var ki qana
- 740 Cemâlün şem'inün pervânesi çoq
Velî ben ḥasteden dîvânesi yoq
- 741 Saña bîñ bîñ benüm gibi giriftâr
Velî yoq baña senden özge bir yâr
- 742 Beni ey mâh-ı nev mecnûn sen itdün
Bu bî-ḥad fitneye meftün sen itdün
- 743 Delür[d]üp ben ğarîb-i bî-nevâyı
Nihân itdi 'adüsü gibi ayı
- 744 Demidür olasın gün bigi peydâ
Niçe bir yürüyem şürîde şeydâ
- 745 Bu resme nâle idüp yire düşdi
Görenler raḥm idüp üstine düşdi
- 746 Üşüp ol 'ışk u ğam dîvânesine
İletdiler atası ḥânesine

Mecnûnı Atası 'İşkdan Ḥalâş için Ka'betu'llâha İletdügidür

- 747 Zihî 'aşık ki bulup 'ışk-ı ḥâşı
Ölürse istemez andan ḥalâşı
- 748 Degül ol 'ışk ki cismânî marazdur
Şebâb ehline şevvânî marazdur

- 749 Anuñ kim hüsni hâdiş dil-beridür
Anuñ 'ışkı hayâli ser-seridür
- 750 Maḥabbet oldur ola cāvidānī
Şafâsı mest ide pîr ü cevânı
- 751 Maḥabbet rāh-ı 'ışkuñ reh-beridür
Maḥabbet murğ-ı cānuñ şeh-peridür
- 752 Ne cān ki itdi bu perr-ile pervāz
Olur yurd u yuvası 'ālem-i rāz
- 753 Bu derdi 'ışkı olmayan şanur 'ayb
Bu hâli bilmez illā 'ālemü'l-ğayb
- [26a] 754 Anuñ-çün cehd idüp Mecnūn atası
'İlâc için belâ çekdi yitesi¹
- 755 Ne hâcet-geh qodı ne bir mezârı
Varup el götürüp itmedi² zârı
- 756 Bile yanınca hem qavm ü qabîle
'İlâca sa'y idüp anuñla bile
- 757 Ki çâre ideler bî-çâresine
Bulup merhem oñulmaz yâresine
- 758 Olundı ittifaq âḥir bu rāya
Varalar Ka'beye sa'y-i du'āya
- 759 Ki hâcet-gâhdur cümle du'āya
Du'â mihrâbidur arz u semāya
- 760 Qaçan ki mevsim-i hacc oldı ol yıl
Şafâ-yı sa'ye maḥmil baqladı il
- 761 Pezer miskîn müzeyyen kıldı maḥmil
Ki varup Ka'beye ḥall ide müşkil
- 762 Qayırdı Qays için bir hoş mihâre
Meyân-ı mühre girdi mâh-pâre

1 yitesi (İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir) SK: tebâsı ŞH

2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- 763 Nice meh-pāre āteş pāresidür
Cemāl-i Leylinüñ avāresidür
- 764 Yönelde hācılar sa'y-i Şafāya
Tāvāf-ı hacc u *lebbeyk*¹ ü du'āya
- 765 Güzel dīnār esterler üşürdi
İzinden yola dirhemler düşürdi
- 766 Aқardı seyl-i üştür mevc-der-mevc
Revāhilde kavāfil fevc-der-fevc
- 767 Қaçan kim geldiler Beytü'l-Ḥarāma
Şafā vü Merve vü rükn ü maқāma
- 768 Açup Mecnūn atası mühr-i genci
Çanağın pür-zer itdi her dilenci
- 769 Қayırmayup şafā hem[y]ānın açdı
O kavme sīm ü zer қum gibi saçdı
- 770 Tūtup hem luţf-ile ferzend destin
Silüp hem ğam neminden çeşm-i mestin
- [26b] 771 Getürüp anı Ka'be sāyesine
Didi ol 'ömrinüñ ser-māyesine
- 772 Oğul ser-vaқti gelmişdür niyāzuñ
Yapış ser-ḥalkāsına çāre-sāzuñ
- 773 Қapuda ḥalkā gibi var sücūd it
Tūtup ḥalkā su'al-i fazl-ı cūd it
- 774 Di yā Rab ben ğarībe luţf-ı ḥāş it
Belā-yı 'ışķ-ı Leyliden ḥalāş it
- 775 Çü 'ışķuñ adını Mecnūn işitdi
Gelürken şem' gibi gör ne itdi
- 776 Yirinden atılıp çün ḥalkā-i mār
El urdı ḥalkāya çün zülf-i dil-dār

1 Hadis-i şerif: "Emret (Allah'ım)!" (Müslim, *Sahib*, Kitabü'l-Hacc, 3; İbn Mâce, *Sünen*, Menasik, 15; Ebü Dâvud, Menasik, 26).

- 777 Didi yā Rab bu Һalka bende ber-güş
Gelüp Һapuña tutdum Һalkasın uş
- 778 Kılıp Һaddümi Һalka bāb-ı ‘ışka
Beni ser-Һalka kıl aşhāb-ı ‘ışka
- 779 O Һalka içre geçdügince çağum
Yir olsun Һalka-i yāre Һulağum
- 780 Baña dirler ki kes ğavġā-yı ‘ışkı
Şafā-yı Leylii sevdā-yı ‘ışkı
- 781 Bu ğavġādan serüm hālī gerekmez
Bu ğamdan özge aḥvālī gerekmez
- 782 Siyehdür didiler Leyli cemālī
Siyeh olmasa misk olmaz behālī

Қavl-i Mecnūn-ı ‘Āmirī

- 1 *Yeķülüne Leyli sevādun ceşiyetün
Ve lev lā sevādu’l-miski mā kāne ġāliyen*
- 783 Hemīşe dāyim olsun Mısr Leyli
Beni alsun yitürsün Nīl meyli
- 784 Ulaşdur ‘ömrüm ol zülf-i dırāza
Yaşın zülfince kıl ol serv-i nāza
- 785 Kıla döndüm egerçi ḥasretinden
Kıl eksülmeye¹ fark-ı devletinden
- [27a] 786 O farkuñ bir kıılın fark eylese bād
Kıla cismüm kıılı hem dürli feryād
- 787 Tenüm müy-ı miyān-ı yāre döndi
Öter inler Һurı Һanbūra döndi
- 788 Belā-yı ġuş-mālī ol ḥabībün
Bu sāza dāyimā olsun naşībün

1 Üçüncü hecedeki imale, imlāda gösterilmiştir.

- 789 Fidâ olsun cemâl-i yâre cānum
Muṭī'em dökse bağrum yara қanum
- 790 Başumdan gitmesün Leyli belâsı
Belâsuz olımaz ıŝkuñ esâsı
- 791 Ezelden ben ğarībün kıtı ğamdur
Vücüdum gencinün yâķıtı ğamdur
- 792 Ezelden ben ğarībün ğam hūyıdur
Başumuñ yazusı yüzüm şuyıdur
- 793 Egerçi ğuşşadan pür-derd ü süzum
Velî hem ğuşşasuz bî-baĥt u rüzum
- 794 Ol iş-kim kâr-ı ğamdan ola hâlî
Hemân bârid demür dögmeķ mişâli
- 795 İlâhî ĥaķluĝuñ ĥaķķı ilâhî
Қulına luṭf idici pâdişâhî
- 796 Benüm ıŝķumda irgür ol maķâma
Yitem ben қala ıŝķum bi's-selâme
- 797 Žiyâ-yı feyz selâmet çeşmesinden
Beni қandur o nūruñ eşmesinden
- 798 Nitekim¹ eyledün ıŝķ-ile ser-mest
O ıŝķı artur itdükçe beni hest
- 799 Diri olduķça ğam perverdesi kıl
Çün ölem yine anuñ mürdesi kıl
- 800 İki 'âlemde ıŝķ olsun baña dîn
Emîn olsun belâdan diyen âmîn
- 801 Қulaķ tutup bu қavle pîr-i maĥzûn
Çigerden inledi çün çeng ü қânûn
- 802 Egerçi inledi geh zîr ü geh bem
Velî қânûnı bildi oldı epsem

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- [27b] 803 Anı bildi devāsız derde düşmiş
Anı bilmez ki bâkî gence düşmüş
- 804 Dönüp hacdan görünce aķrabāsın
Ĥikāyet kıldı Mecnūnuñ du‘asın
- 805 Didi Mecnūn çün urdı halkaya dest
Beni anuñ niyāzı kıldı ser-mest
- 806 O dem bir zenzeme gūş itdüm andan
Revān zemzem gibi cūş itdüm andan
- 807 Umardum ‘arz idüp ihlāş-ı hāşı
Dileye¹ ‘ışķ-ı Leylādan halāşı
- 808 O ĥod baş açup ‘ışķını dilendi
Du‘ā itd’aña kendüye ilendi

Peder Mecnūnı ‘ışķdan Halāş için ‘Ābid Ĥuzūrına İletdügidür

- 809 Zebān-ı hātif-i ĥayb-ı ĥikāyet
Bu vech-ile beyān eyler rivāyet
- 810 Ki ol ĥākî bisāţ u seng ü bāliş
Rebāb-ı sūz-ı zārī nāy-ı nāliş
- 811 Enīn ü āha çeng efgāna² kânūn
Esīr-i ‘ışķ-ı Leyli a‘nī Mecnūn
- 812 Ziyāde oldı günden güne derdi
Anı cāndan şovutdı āh-ı serdi
- 813 Dü dide pür-sirişķ ü dili pür-zār
Yanar pür-nār olmuş şanki pirnār
- 814 Ne kūy-ı yāre varmaĥa yüzi var
Ne yirde gökde rüşen yılduzı var

1 İkinci hecedeki imale, imlāda gösterilmiştir.

2 efgāna SK: efnāna ŞH

- 815 Eve varsa düşer ğavġâ-yı pende
Melâmet yağar üstine çemende
- 816 Görüp kavmi bu sūzî ihtirâkı
Atasına didiler ittifâķî
- 817 Fülân ġâr içre bir zâhid velî var
Velâyetde kerâmetde ‘Alî-vâr
- 818 Du‘â miftâhıdır anuñ zebânı
İlüñ hâcet-gehidür âsitânı
- [28a] 819 Şehensâh-ı serîr-i mülk-i dîndür
Çerâġ-ı şu‘le-i ‘ilme’l-yaķındür
- 820 Cehân terkin başına tâc idinmiş
Cehânuñ şehlerin muhtâc idinmiş
- 821 Olup dünyâda Leylî tapusunda
Ķaraķulluķçısıdır Ķapusında
- 822 Yiri gün gibi mihrâb içre dâyim
Geçer her dem ferîşte gibi şâyim
- 823 Hemîşe ķûtına mezra‘ Ķanâ‘at
İder âb-ı vuzûyile zirâ‘at
- 824 Du‘âya el götürse ol şeh-i dîn
Dil olup taylasânı diye âmîn
- 825 Du‘âsı hâll ider her müşkilâtı
Bulurs’andan bulur Mecnûn necâtı
- 826 Ola kim himmet-i yümn-ile ol merd
İde ol hastei bî-zahmet ü derd
- 827 O mecrûh irse ger pîşine anuñ
‘İlac eylerdi her rişine anuñ
- 828 Peder Mecnûn sevindi bu haberden
Belâ def‘ olına diyü püserden
- 829 Tırup himmet biline pîr-i hoş-rây
Niçe yirden ķuşandı nitekim nây

- 830 Egerçi çeng-veş ğamdan bili ham
Meyân-bendi velî ney gibi muhkem
- 831 O deşti geşt itdi kad-hamîde
Aradığı remîde nûr-ı dide
- 832 Arayup seyr iderken sağ u şoli
Şoñ ucı rāh-ı Necde irdi yolu
- 833 Düzüp seng-i melâmetden otağı
Hak itmiş anı vaşşiler turağı
- 834 Yili çün āh-ı serd-i müst-mendân
Kıatı yağmurı eşk-i derd-mendân
- 835 Meger kim āh-ı ‘aşıkdur tumanı
Ki yakar serd¹-iken cân u cehânı
- [28b] 836 Gül ile lālesi hūn-ı cigerdür
Güline jāle düşmüş eşk-i terdür
- 837 Şanasın çeşm-i ‘aşıkdur bınarı
Ciger kanıyla bitmiş lālezârı
- 838 Mekân idi o küh ehl-i belāya
Nitekim² küh-ı Lübnân evliyāya
- 839 Ararken pîr-i maḥzūn seyr idüp küh
Gözine zāhir oldı küh-ı endüh
- 840 Anı gördi kesilmiş nîk ü bedden
Yatur bî-hüş u fāriğ her eḥadden
- 841 Ğam-ı dil-berden özge maḥremi yok
Hemân āhından artuk hem-demi yok
- 842 Ğarîb ü derd-mend ü zâr u miskîn
Dili vü dîdesi ğam-gîn ü nem-gîn
- 843 Varup ol derd-mendün kıatına pîr
Didi ey kayd-ı ‘ışka şayd u naḥçîr

1 serd SK: serv ŞH

2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- 844 Perîşân yıl gibi niçe yilersin
Ne yitürdüñ yabanda ne dilersin
- 845 Tamâma irdi ‘ömrüñ nâ-tamâmsın
Yimişüñ göynüdi sen daħi hâmsın
- 846 Niçün bir gün beni yâd eylemezsin
Bu ğam-gîn göñlümi şâd eylemezsin
- 847 Bu resme kim za‘îf pîr-i enînem
Yaķîñüm bu-durur mevte yaķînem
- 848 Bu derd-ile ölince pîr-i fânî
Şaķın bir gün añarsın soñra anı
- 849 Urup el-ķışşa Mecnûn destine dest
İletdi hânķâh-ı şeyħe ser-mest
- 850 Didi cân-ı peder yüz sür bu pîre
Du‘â iste yüzüñ irgür bu pîre
- 851 Seni yâ ķurtara Leyli ğamından
Gide zaħmuñ du‘ası merheminden
- 852 Peder ķaldı ķapuda girdi Mecnûn
Görüp şeyħi selâmı virdi Mecnûn
- [29a] 853 Tıurup ķarşusına çün şem‘-i rüşen
Didi ey vird-i verde tâze gülşen
- 854 Du‘âlar ğullesinüñ hırmenisüñ
İcâbet pertevinüñ revzenisüñ
- 855 Baña dirler ki geç ‘ışķ-ı heves(in)den
Süker ħazzı gider mi hiç megesden
- 856 Baña dirler ki ğamdan göñlüñi kes
Ben ansuz oluram bî-çâre bî-kes
- 857 Musallaķ eyleyen baña hevâyı
Hevâ üstine yapmışdur binâyı
- 858 Du‘â eyle baña ey mürşid-i râh
Bu sevdâ tâc ola başumda her ğâh

- 859 Geçince devr-i 'ömr-i rûzgârum
Ġam-ı Leylî ola 'âlemde varum
- 860 Cehân ârâyişinden çün olam pâk
Baña olsun belâsı mûnis-i hâk
- 861 Beni çün toprağumdan haşr ide Hâk
Vücûdumda hevâsın neşr ide Hâk
- 862 Belâdur 'âşıka her zindegânî
Ġam-ı cânândan ayru olsa cânı
- 863 Du'â it kim ziyâde ola her rûz
Ġam-ı Mecnûn u ol hûsn-i dil-efrûz
- 864 Peder bu kavle çün gûş itdi derden
Kesüp ümmîdi âh itdi cigerden
- 865 Dönicek kavmine ol pîr-i fânî
Döne döne hikâyet itdi anı
- 866 Didi yüz şuyıla andan eli yuñ
Yüzi şuyından el yumış anı koñ
- 867 İl andan kim selâmet olmağ ister
Bu rûsvâyî melâmet olmağ ister
- 868 O lahza kim du'â tîri ola râst
İder Hâkdan bu yay olmağı der-h'âst
- 869 Kaçan ser-rişte-i devlet ola güm
Ne izhâr ide anı sa'y-i merdüm
- [29b] 870 Göze gözlük virürdi tîz-bînî¹
Olur bî-çeşm² olana bâr ya'nî

İhlâk-ı Mecnûna Kavm-i Leylâ Kaş İtdükleridür

- 871 Çün oldı hâkka Mecnûn kışşası fâş
Zebân-ı ta'n uzatdı niçe evbâş

1 bîni SK: enîni ŞH

2 bî-çeşm SK: bî-cism ŞH

- 872 Ki Leylinün cemâl-i dil-sitâni
‘Aceb ‘ışka düşürdi ol cevâni
- 873 Düşüp her eyü vü yavuz zebâna¹
Eyü yavuz haber taldı cehâna
- 874 Yağup Leyli dilin bu ta‘n-ı ğayret
Girüp ğam-hâneye ağlardı halvet
- 875 Gürüh-ı Leyliden bir niçe ğammâz
Cefâsı çok vefâ vü şefkati az
- 876 İl issine şikâyet eylediler
Bu ğavgây[1] hikâyet eylediler
- 877 Ki bu Mecnûn kânı kim ‘Âmirîdür
Ne Mecnûn nazm-ı şî‘rûn sâhirîdür
- 878 Bizi rüsvâ-yı hâş u ‘âm idüpdür
Hemân kendi gibi bed-nâm idüpdür
- 879 Gelür dâyim ser ü pâyi bürehne
Yanınca niçe rüsvâyı bürehne
- 880 İdüp ğayy ortasında ictimâ‘ı
Ġazel oğur ider rağş u semâ‘ı
- 881 Oğdukuçça hoş-âyende ğazeller
İder Leyli gibi meyli güzeller
- 882 İşiden mest olur itse ser-âğâz
‘Aceb hem hoş-ğazel vü hem hoş-âvâz
- 883 Urur âhı odı Leylâya dâğı
Yuda yud’öldürür âhir çerâğı
- 884 Hicâb-ı ‘ırzımız çâk itdi şî‘ri
Yüzümüz şuyını hâk itdi şî‘ri
- 885 Kõodı ortaya ol bu yolda başı
Şu başdan aşdı dinmezseñ şubaşı

1 Mısraın vezni hatalıdır.

- [30a] 886   Çaçan bu kışşai gūş itdi şahne
                   Çağan Arslan gibi cūş itdi şahne
- 887   Çılı tīre¹ dili şimşire döndi
                   Enügin yav[ı]² kılmış şire döndi
- 888   Çeküp tīz tīg-i tīri³ virdi tābı
                   Didi ol hastenün budur cevābı
- 889   O Mecnūnı bulun itmeñ dirēgi
                   Aña şerbet vireyin āb-ı tēgi
- 890   Bunı bir ‘Amirī çünkim işitdi
                   Hemān-dem kavmine cān atdı gitdi
- 891   Geçüp yıl gibi niçe kūh-ı hāmūn
                   İrişdi vālid-i Mecnūna maḥzūn
- 892   Didi er irmedin Çaysa şubaşı
                   Aña ğamz itdi anı bir-ki nāşī
- 893   Çatı hūn-rīzdür şimşir gibi
                   İrer tīz menziline tīr gibi
- 894   Ne ḥāşıl cān-ı Çaysa bu ḥaberden
                   Girerse gūşına çıķduķda serden
- 895   Meded kııl var-iken bōrkinde başı
                   İrüp bir gün tozatmadın şı başı
- 896   Bu sözi gūş idicek miskīn ata
                   Diledi⁴ ḥāşıl-ı ‘ömre cān ata
- 897   Bile uydurđı bir kaç yār u hem-zād
                   Gül-i bostān-ı ‘ömre gitdi çün bād
- 898   Ki alı şolmadın ḥoyrād elinden
                   Teni al olmadın her bād elinden
- 899   Egerçi gezdiler çok tağ u şahrā
                   Velī bulunmadı Mecnūn-ı şeydā

---

1 tīre SK: nīze ŞH

2 yav[ı] SK: yād ŞH

3 Metinde “nīzi” şeklindedir.

4 İkinci hecede olması gereken imale, imlāda gösterilmemiştir.

- 900 Didiler yâ ecel uğradı yâ şîr
Dirîgâ ol cevân kıanı didi pîr
- 901 Kıayırđı her biri kıavm ü kıabile
Kıamu ağlaşdılar pîr ile bile
- 902 Velî Mecnûn-ı pür-sevdâ vü pür-renc
Yaturđı bir hârâbe içre çün genc
- [30b] 903 İdüp bir güşede gencin nühüfte
Olup güşe-nişîn ü güş-ı süfte
- 904 Gözin yollara tutdı Leyliye güş
Cigerde derd dilde cüş-ber-cüş
- 905 Şafâ gelse şabâdan ol diyâra
Baş açup karşı varur gerd-i yâre
- 906 Ki ol toz ‘âşîkûn tâc-ı seridür
Seri açmayanı bil ser-seridür
- 907 Ne nân u nüşı var ne setr-i püşı
Gıdâsı güşşa âb-ı dıde nüşı
- 908 Hemân cürm-i güneşdür kıurş-ı hoş-kâr
Oda hoş kâr ider şan pâre-i nâr
- 909 Serâb-ıdi hemân beñzer şarâba
Anuñ tâbıyla çolmış ol hârâbe
- 910 O şerbet kim aña düşen yanardı
Şusuzlar¹ nüş idüp nice kıanardı
- 911 Yatur Mecnûn-ı ‘uryân anda büryân
Ne pervâ-yı şarâb u ne ğam-ı nân
- 912 Meger aña ğıdâ rühânî idi
Vücūdında şafâ revhânî idi
- 913 Kıaçan pervâ-yı tu‘me itmese bâz
Görinmez gözlerine ördek ü kıaz

1 şusuzlar SK: şunarlar ŞH

- 914 Olar kim h'ân-ı ni'metden yidiler
Güç olur çok ağırlamak didiler
- 915 Ğamı helvâ idinmiş miñneti zâd
Kul olmuş yâre ağıyarından âzâd
- 916 Zihî ğam kim aña virmiş berâtı
Ki bula ğayrı ğamlardan necâtı
- 917 Yaturken kıvrılup çün müy-ı¹ ca'dî
Kâtına uğradı bir şahş-ı sa'dî
- 918 Geçerken oldu Mecnûna gözi tuş
Anı gördi yatur ser-mest ü medhüş
- 919 H'arâb olmuş yatur yir[i] h'arâbe
Tutuşmış cân u ten tâb-ı serâba
- [31a] 920 Karamış reng-i büyi bahtı gibi
Perişân h'anumânı rahtı gibi
- 921 Yatur yay ıssısında yaya dönmiş
Egilmiş derd içinde rāya dönmiş
- 922 Mağabbet bil kazâ-yı âsumândur
Belâ bendine muhkem rismândur
- 923 Şorup hâlin o şahş itdi hiţâbı
Hemân âh oldu Mecnûnuñ cevâbı
- 924 Sözüden çün ümîd-i rāy kesdi
Çü koyup Mecnûnı yil gibi esdi
- 925 Kime bend ursa mecnûn eyler anı
Ki bilmez âsumândan rismânı
- 926 Varup 'Âmir iline ol seferden
Didi ol kavme gördüğü haberden
- 927 Ki gördüm Kaysı hâli teng içinde
Tolaşmış mârâ dönmiş seng içinde

---

1 müy-ı SK: ma'dî ŞH

- 928 Ğarîb ü bî-kes ü âvâre rencûr
Velî hâli hârâb u derdi ma'mûr
- 929 Ğararmağdan ütülmiş ota¹ dönmiş
Ğurımağdan teni tâbüta dönmiş
- 930 O tâbüť içre cân kim kayğuludur
'Azâb-ı Ğabre uğramış ölüdür
- 931 Bu söz bî-şabr idüp bî-çâre pîri
Vağandan eyledi âvâre pîri
- 932 Ki oldı ibn eb-i Mecnûn sebîle
Sefer itdi Ğoyup Ğavm ü Ğabile
- 933 O deştüñ geşt idüp vîrânesini
Aradı kendünün dîvânesini
- 934 Gezerken deştı çün bād-ı seher-gâh
Tıuş oldı gözleri Mecnûna nâ-gâh
- 935 Yatur düşmüş ayağı vâdî-i teng
Döşegi ıssı Ğumdan yaşduğı seng
- 936 Yatur ne hânumânı var ne hâne
Dehâni huşğ ü Ğavli ter-terâne
- [31b] 937 Dilinde geh Ğazel gâhî Ğazâle
Özine nâleden düzmiş nevâle

5. Ğazel-i Münâsib

[mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün]

- 1 Nevâle 'aşık-ı miskine hâl-i nâle yiter
Nevâ vü ni'met ola mı 'aceb bu hâle yiter
- 2 Rağîb havfiyile zâyil itmezem Ğamumı
Çü 'ömrümün güneşi vağtiyle zevâle yiter

1 ota SK: una ŞH

- 3 Havaşle eylesesün baña tîgi düşmen¹ kim
Havaşl-i gânzesi yârûn baña havâle yiter
- 4 Havaşd diş bileme kıanum içmege şabr it
Ki kıanum içmege la⁴lindeki piyâle yiter
- 5 Bu haste cânâ ne hâcet ki zâr u kıahr idesin
Zamâne depmesi geh geh ser-i sefâle yiter

Meşnevî

- 938 Peder çünkü işitdi bu kelâmı
Kıatı heybet olup virdi selâmı
- 939 Peder didârını çün gördi Mecnûn
Düşüp ayağına yüz sürdi Mecnûn
- 940 Didi kıatunâda pür-cürm ü günâhem
Kıabûl it ‘özrûmi kim ‘özr-ıh^vâhem
- 941 Nâzar eyle sebeb şorma bu hâle
Bu hâli eyle taqdîre² havâle
- 942 Siyeh-rüyem fütâde sâye gibi
Beni götürme geç git sâye gibi
- 943 Götürmek sâyemi kıâbil degüldür
Muğhâle sa’y iden ‘âkıil degüldür
- 944 Seni sevmek odından oda düşdüm
Siyâh oldu yüzüm şân dâda düşdüm
- 945 Degül elde bilürsin rişte-i kâr
Yapışdum uş rızâ kıulbına nâ-çâr
- 946 Eger tedbîr-ile olaydı kârüm
Beni böyle gârîb itmezdi yârüm
- [32a] 947 Nâzar kııldı peder çün bu kelâma
Yağa yırtup yire urdı ‘ımâme

1 eylesesün baña tîgi düşmen SK: itmesün baña düşmen tîğini ŞH

2 taqdîre SK: taqrîre ŞH

Pend-i Peder-i Mecnûn

- 948 Didi ey nâra düşmiş dil vü dide
Cefâdan gül gibi dâmen-bürîde
- 949 İ bağrum pâresi kıana boyanmış
Dil ü cânım gibi odlara yanmış
- 950 Nice gözden kelâl oldu cemâlün
Ne dil nefrîni itdi gûş-mâlün
- 951 Ne kıan itdün ki irdi gerdenüne
Kimün hârı tolaşdı dâmenüne
- 952 Şakındukça gözüm bîmâr olursın
Gül iken mübtelâ-yı hâr olursın
- 953 Şular kim tu'me-i hikmet yimişler
Şakınduk göze çöp düşer dimişler
- 954 Cehâna gelmedi bahtuñ gibi baht
Zihî bu tâlî'-i bed-hâl ü bed-baht
- 955 Raķîbün zehri saña aķreb oldu
Meger burc-ı sitâreñ 'aķreb oldu
- 956 Şavulmazsın eser bād-ı selâmet
Ķıyâmet başuña kıopdı kıyâmet
- 957 Uyursın fitne uyandı başıña
'Aceb ĝavĝâ odı yandı başıña
- 958 Raķîbe ta'ne yâre cân atarsın
Rücûm-ı kıahr-ile şeytân atarsın
- 959 Çü ta'neñ taşı kıallâşa toķundi
Başuñ şakla ki taş taşa toķundi
- 960 Çü başduñ kıuyruĝın uyur yılanuñ
Emîn olma şakın zehrinden anuñ
- 961 İgen depme vaķârım kıara yire
Şakal aĝına baķ cevır itme pîre

- 962 Esirge köhne pīri nev-cevānsın
Acıtma cānını helvā-yı cānsın
- [32b] 963 Şavurduñ hırmen-i kadrüm yabana
Ki degmez el kıatında bir şamana
- 964 İle baķmaġa aġyār u eger yār
Ne bende yüz ne sende yüz şuyı var
- 965 Kıanı ‘ırz u kıanı ġayret kıanı ‘ār
Ne ‘izzet kıaldı ne ġürmet ne bir yār
- 966 Kıaçan kim sīm (ü) sīmāñı zer itdüñ
Siyādet sikkisini ebter itdüñ
- 967 Başıña çün belā çakmaġı çakduñ
Beni de başuñı da oda yakduñ
- 968 Yanaruz ikimüz de nār içinde
Belā odında sen ben ġār içinde
- 969 O ter dilden söyünsün āteş-i derd
Şovu[d] ġöñlüñi döġme āhen-i serd
- 970 Tıtalum yok dilüñde şabr u ārām
Ki senden dür ola derd-i dil-ārām
- 971 Kim andan bārī nola ġāh ġāhī
Gelüp ben ġasteye itseñ nigāhı
- 972 Sen alup başuñı gitdüñ yabana
Yürürsin ‘ışk odına yana yana
- 973 Benüm başum ‘adūlar almaķ ister
Çeküp şimşir-i tizi çalmaķ ister
- 974 ġöre kim küh-veş sengin olasin
Temekkün eyleyüp temkīn bulasin
- 975 Anuñ kim şabr u temkīn ola raķtı
Kıolay itse ‘aceb mi kār-ı saķtı
- 976 Niçün nevmid olursın çäre iste
Her arada ümizüñ ara iste

- 977 Niçe nevmîz irer nâ-gâh ümîde
Siyeh şeb yatsa kim şubh-ı sepîde
- 978 Sa'âdet ehli olsun hem-nişînün
Küşâde ola gün gibi cebînün
- 979 Uşanma ehl-i diller şöhetinden
Dürîş kaçma ulular hizmetinden
- [33a] 980 Sa'âdetdür o hıdmet sa'y-i mahtûm
Sa'âdetden kaçanlar oldu mahtûm
- 981 Anuñ kim hem-demi bî-devlet ola
Hemîşe âlet-i lûtı let ola
- 982 Meşeldür devlet olmayınca başda
Tutup tırmaz-imiş raştuğı kaşda
- 983 Didi söz bitüren bostân-ı cânda
Biter devlete¹ göre bostân da
- 984 Kime devlet hümâsı sâye şaldı
Bisâṭ-ı devletin bâlâya şaldı
- 985 Sa'âdet bâbınuñ miftâhını Hâk
Düzüp devlet cebinde kor muhakkak
- 986 Eger şabr idesin şabr eyle bî-şek
Gelür başuña devlet endek endek
- 987 Dirildi kaçrelerden baḥr-i enbüh
Yüceldi zerrelerden zir[v]e-i küh
- 988 O kim var şem'î 'aqlınuñ fūrûğı
İder şabrı ile helvâ koruğı
- 989 İşi re'y-ile kııl kim merd-i bî-re'y
Yüzün düşür yire çün mâr-ı bî-re'y
- 990 Hâlâş itmezdi segden cânı dilkü
Tolaşmasa eger re'y-ile ilgü

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

- 991 Cehānda bir vefāsuzdur murāduñ
Geçer yıllar dilinden geçmez aduñ
- 992 O pinhān sen anuñ-çün ‘āleme fāş
Anuñ taş bağıru bağıruñda senüñ taş
- 993 O senden fāriğ ü sen aña meşğül
Anuñ derdinden ağırsın güler ol
- 994 Bu yol kim sen yürürsin pür-ḥaṭardur
Ṭaşı baş ṭoprağı yanmış cigerdür
- 995 Der ü der-bendi muḥkemdür demürden
Eşek sürmege çıkmazsañ çamurdan
- 996 Süvār ol raḥş-ı re’ye devlet-ile
Ki tā Rüstem olasın kuvvet-ile
- [33b] 997 Reh-i der-bend olursa ḥ^vāb-gāhuñ
Gider elden yā başuñ yā külāhuñ
- 998 Refiḳ it dostdan bir niçe ḥāşı
Bulasın tā ki düşmāndan ḥalāşı
- 999 Demür yüreklü olsa yolda yoldaş
Ne guşşa yol erine olsa yol taş
- 1000 İştidi bu sözi çün ḥaste Mecnūn
Sözi kevşer ağıtdı gözi Ceyḥūn

Cevāb-ı Mecnūn

- 1001 Didi ey gevher-i dürc-i siyādet
Çerāğ-ı aḥter-i burc-ı sa‘ādet
- 1002 ‘Arab sādātınuñ ser-defterisin
Riyāset efserinüñ¹ gevherisin
- 1003 İşigüñ ṭāḳ-ı² miḥrāb-ı sücüdum
Eşerdür luṭf-ı cūduñdan vücūdum

1 efserinüñ SK: gevherinüñ ŞH

2 ṭāḳ SK: dāğ ŞH

- 1004 Naşîhat nağdini hoş harc idersin
Gönül dürcine gevher derc idersin
- 1005 Sözüñ sem de olursa emsemümdür
Eger verhem de itseñ merhemümdür
- 1006 Velî ben h̄aste-dil ki bî-karârem
Bilürsin ‘aşık-ı bî-ihtiyârem
- 1007 Adum Mecnûn u bendüm âhenîndür
Ezelden baña kısmet âh enîndür
- 1008 Kimesne pend-ile açmaz bu bendi
Olan şayruya tap tütüz sipendi
- 1009 Uruldı cānuma çün şâğ-ı Leylî
Dil-i Mecnûnı tıtdı bağ-ı Leylî
- 1010 Leb-i şîrini bağrum h̄ün idüpdür
Beni ol h̄ün-ile gül-gün idüpdür
- 1011 Ne gül-gün bir belâ-keş bār-gîrem
Yüküm küh-ı mu‘azzam ben haķîrem
- 1012 Bu hâl-ile yolından eyleşem h̄iz
İrişmez tozuma rahş olsa Şeb-diz
- [34a] 1013 Ne kılam neyleyem kılmaz dil ârām
Düşelden cānuma derd-i dil-ârām
- 1014 Baña bu şâ‘iķa kim indi nā-gāh
Niçe kühı yaķupdur nitekim¹ āh
- 1015 O sîl aldı beni benden yudı pāk
Benüm gibi olupdur niçe h̄aşāk
- 1016 Yaluñuz ben degülem cevri içinde
Niçe mazlüm vardur devri içinde
- 1017 Yirinden mâhinün tâ peyker-i mâh
Kim olmaya bu ğamdan ola āğāh
- 1018 Eger elde olaydı ğuşsa şādî
Bulurdu her kişi her dem murādî

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- 1019 Kim ister kim ide kendüy[i] dil-teng
Döşegi hâr ola vü yaşduğı seng
- 1020 Hemân bed-bahtum ister bu belâyı
Siyeh-rülükde olam tâ ki tâyı
- 1021 Esed oldı meger burc-ı sitârem
Sitâremden kem olmaz dilde yârem
- 1022 Gerekmez hoş-dil olmağ ben belâ-keş
Ne hoş olam belâ da ola dil-keş
- 1023 Degül çün ihtiyârî kârı ‘ışkuñ
Ço bârî câna geçsün kârı ‘ışkuñ
- 1024 Boyun tutdum belâya başum açdum
Tutuşdum yüz şuyın toprağa saçdum
- 1025 Yağup şevke vücüdum eyledüm berğ
Ki bu şevküm cehânı eyledi ğarğ
- 1026 Bu berğ ü şevğ odı rahşende eyler
Gören anı şanur kim hânde eyler
- 1027 Baña dirler niçün yok sende hânde
Nişâne göz yaşıdur derd-mende
- 1028 Budur havfüm ki hânde ağzum aç
Bu şevğ odı içümden taşra kaç

Meşnevî

- [34b] 1029 Şu keklük gibi kim kaçd itdi kıana
Ki bir mûrı tutup şokdı dehâna
- 1030 Çarınca kâhķaha itdi bu işe
İ keklük saña kâdandur bu pîşe
- 1031 Bu tûrfe kâhķaha itdi bu işe
Cibilli kâhķahasın virdi rîşe
- 1032 Açıldı burnı kıana girmiş-iken
Avı çıķdı dehâna girmiş-iken

- 1033 Şu gülmeklük k'alur elden şikârı
Yig andan girye vü efgân u zârî
- 1034 Kaçan ki hânde olmaya yirinde
Yire şoça yirindürüp yirinde
- 1035 Vücûdum derde şabr için olupdur
Cefâ vü cevr ü cebr için olupdur
- 1036 Mişâlüm pîr-i hârdur kim çeker yük
Yükünden cânına zaḥm olmaz eksük
- 1037 Belâ yükünde virmevince¹ cânı
Alınmaz püştinüñ bir kez palanı
- 1038 Çü biñ biñ ölmüşem ğam đarbesinden²
Ne derdüm var raķibüñ ħarbesinden
- 1039 Şu 'aşık kim olupdur rîze rîze
'Aceb mi baş açarsa tîĝ-i tîze
- 1040 Tütarsañ 'aşıkuñ başına tîĝi
Elinden gelmez ol cânuñ dirîĝi
- 1041 Ne başa gelmez andan tîĝ-bâzî
Kes anı kim olasın merd-i ĝâzî
- 1042 Şu 'aşık kim ola ķurbân-ı dil-ber
Hilâl-i 'ıyd olur boynına ħaçer
- 1043 Hevâ yili taĝıtdı ben hebâyı
Gelüp kime idersin merḥabâyı
- 1044 Kõ şu cânı ki tenden el yumışdur
Geç o şudan ki senden el yumışdur
- 1045 Didi çün haste Mecnûn bu cevâbı
Atası baĝrınıñ yandı kebâbı
- [35a] 1046 Peder bir ĝüşede oturdı giryân
Yatur Mecnûn düşüp bir yaña 'uryân

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2 đarbesinden SK: ħarbesinden ŞH

- 1047 Yine anı iletđi hānesine
Teraḥḥum eyleyüp dīvānesine
- 1048 Söger āşüfte Mecnūn şūr-ı bahta
Düşüp şabr-ile cānı derd-i sahta
- 1049 Bir iki gün şikence çekdi ḥālī
Gören ağlardı ol āşüfte-ḥālī
- 1050 Tıurup çāk itdi bir gün perde-i dost
Düşüp Leylī yolına na'ra-i dost
- 1051 Kaçan şābit olısar şabr-ı ser-mest
İrişdi Necde gūyā şır-i ser-mest
- 1052 Elinde seng ü āhen ayağında
Tıurup vecd ile ol Necdüñ tağında
- 1053 Dögüp gögsin oğurdı hoş gāzeller
Dirilüp anda dīñlerdi güzeller
- 1054 Ḥalāyık her tarafda anda enbūh
Tıurup ehl-i temāşā dāmen-i kūh
- 1055 Kaçan Leylāy[ı] medḥ-ile bezerdi
Kimin ḥātır kimin ḥāme yazardı
- 1056 Giderdi tuḥfe andan her maḳāma
Tıolardı ol şekerden Mışra Şāma

6. Ğazel-i münāsib

[mef'ülü mefā'ilün fe'ülün]

- 1 Cānum düşeli belāña iy dost
Rāḥat kıomaz oldı baña iy dost
- 2 Çü ḥātırıñ oldı gön'lüm'aldıñ
Cānum daḥi işde saña iy dost
- 3 İt ḥālūme güldi senden ayru
Kaıldı gören anı taña iy dost

- 4 Düşmânlar-ile dost olduñ
Mecnûnı da bir gün aña¹ iy dost
- 5 Sen şâhid için şehîd olmak
Ola mı müyesser aña iy dost

[35b] Aḥvâl-i Leylî

- 1057 Kitâb-ı ḥüsn ü fihrist-i leṭâfet
Çerâğ-efrûz-ı mişbâḥ-ı şabâḥat
- 1058 Şeh-i ḥübân u heft iqlîm-i ‘âlem
Dür-i şehvâr-ı dürc-i şulb-i Âdem
- 1059 Şehîr-i şeh-r-i ḥüsn-iqlîm-i behcet
Gül-i gülzâr-ı gül-geşt-i tarâvet
- 1060 Hümâ-yı işve vü tāvûs-ı cevân
Tezerv-i şive vü kebk-i hürâmân
- 1061 Cemâli Ka‘be-i şüret-perestân
Büt-i mihrâb-ı ḥâcet-gâh-ı mestân
- 1062 Tâbib-i derd-i Mecnûn a‘nî Leylî
Cemâli dilde meşhûr oldu ḥaylî
- 1063 İrişdi serv-i bâlâsı kemâle
Ki ‘âlemde ‘âlem oldu cemâle
- 1064 Cemâli cân göziyle görmel’oldı
Boyu barmağ-ile göstermel’oldı
- 1065 Niçe âzâde servi bende kıldı
Düşürdi sâye-veş efkende kıldı
- 1066 Sözi şerbet şunup mey-gün ruṭabdan
Cehânı kıldı mest âb-ı ‘inebden
- 1067 Cehâna ğamzesi efsûn iderdi
Cehânunı ḥalkını mecnûn iderdi

1 Metine “aña bir gün” şeklindedir.

- 1068 Kemend-i Leylî cāna fitne oldu
Ne cān cümle cehāna fitne oldu
- 1069 Geh olur(dı) ğamzesi bağlardı zülfi
Şikārın na'l-ile tağlardı zülfi
- 1070 Cehānı muṭlaḳā bend itdi ḳaydı
Kemendinden ḫalāş olmazdı şaydı
- 1071 Görüp āhū-yı çeşm-i nāfe-dārı
Olur hem nāfe hem āhū şikārı
- 1072 Müselsel zülfi olsa vaḳt-i naḫçır
Urur biñ şır-i meste bend ü zencır
- [36a] 1073 Yüzinden gül sözinden düzdi sükker
Gül-ile çün şeker oldu mükerrer
- 1074 Niçe dil-ḫasteler cān u ciğerden
İderler ārzū ol gül-şekerden
- 1075 Şaçı na'lin umana pāk ider rāh
Eğerçi ğamzeden dir vire Allāh
- 1076 Ḳaşıyla 'aşıḳuñ ḫālını yoḳlar
Eğerçi ğamzesi ḫışmiyle oḳlar
- 1077 Lebiyle nāz u va'd-i būs iderdi
Eğerçi 'aşıḳa efsūs iderdi
- 1078 Zeneḫdānı ki mihmāna ḳuyıdur
Niçe üftāde şayd itmek ḫūyudur
- 1079 Ḳuşūşā cān u dilden ḫaste Mecnūn
Anuñ meftūline¹ olmışdı meftūn
- 1080 O ğonçe bunca ehl-i perde iken
Hezārān u hezār perverde iken
- 1081 Dili pür-ḫūn idi Mecnūnı için
Ki maḫzūn idi ol meftūnı için

1 meftūline SK: maḳtūline ŞH

- 1082 Çıķup bām üzre mahfî ol dil-ârâm
Seherden yolların gözlerdi tâ şâm
- 1083 Murâdı bu ki Mecnûnı göreydi
Ya görmiş kimseden hâlin şoraydı
- 1084 Velî korķardı ta‘nından raķıbûn
Şorarken hâlin ol gül ‘andelibûn
- 1085 İşitmesün diyü aġyâr-ı bed-h‘âh
Kılurdu nîm-şebde hıfyeten âh
- 1086 Dehânı ġonçe-veş dem-beste idi
Dili pür-hûn u cânı hâste idi
- 1087 Gönül teng ü dehân teng ü mekân teng
Belâdan gözine mülk-i cehân teng
- 1088 Yüzinde la‘ile lülû-yi zîver
Biri göz yaşı oldu biri aķker
- 1089 Raķıbûn dehşet idüp heybetinden
O şem‘ aġlardı hânde şüretinden
- [36b] 1090 Görür şem‘-i feraħ nûrı söyünmiş
Başında od yanar baġrı göyünmiş
- 1091 Yaķar ser-tâ-ķadem nâr-ı cüdâyî¹
Ne düd-ı sine var ne rüşenâyî
- 1092 Bişer baġrı kebâbı bûyı çıķmaz
Göz aġlar il yüzine şuyı çıķmaz
- 1093 Şu resme eyledi pinhân özini
Meger âyine görürdi yüzini
- 1094 O servûn olmaġ-içün râz-dârı
Yoġ-idi sâyesinde çoġrı yâri
- 1095 Gice aġlasa hâlin sâyesine
Kıomazdı uyħuyı hem-sâyesine

1 cüdâyî SK: Hüdâyî ŞH

- 1096 Geh ağlar gâh iderdi âteş-i âh
Geçerdi âb u âteş içre her gâh
- 1097 Dökerdi âb-ı çeşmi kâse kâse
Söyünmezdi yürekden tâb-ı tâsa
- 1098 Büridi anı ğam ol ğam yimezdi
Ölürse kimseye hâlin dimezdi
- 1099 Yatup vîrânda ol keklik yâ baykuş
Tutardı hâlka gibi kapuya güş
- 1100 Tutup yollara çeşmin çeşme gibi
Açardı âb-ı çeşmi eşme gibi
- 1101 Umardı taraf-ı yârinden peyâmı
Mühâyâ eyleyüp biñ biñ selâmı
- 1102 Ne dem kim cüş iderdi yâd-ı Necdi
Bunuñ da cüş iderdi hâl-i vecdi
- 1103 Alup Necdün nesiminden şafâyı
İderdi aña yüz yüz merhabâyı
- 1104 Kaçan ol cânibün ebrin görürdi
Yaşın yağmur idüp karşı yürürdi
- 1105 Tolup vaşf-ı cemâl-i Leyli âfâk
Anuñ medhinde şî'r okurdu 'uşşâk
- 1106 Bir oğlan ırlasa bâzâr içinde
Ögerdi Leyli eş'âr içinde
- [37a] 1107 Yöresinden geçerken hâş eger 'âm
Okurdu aña eş'âr-ile peygâm
- 1108 Melâhatda ki Leyli kâmil idi
Feşâhatde daħi gey kâbil idi
- 1109 Ğazel nazm itse ğarrâ fikr iderdi
Özi gibi sözinde bîkr iderdi
- 1110 Sözi fikri harîrinden ögerdi
Delüksüz dürr iken dürrler delerdi

- 1111 Huzûrında oğunsa beyt-i mevzûn
İçinde zıkr olunsa hâl-i Mecnûn
- 1112 Yazardı defî ol beyte cevâbı
Düzerdi haste Mecnûna cevâbı
- 1113 Midâd idüp ciger kanın ezerdi
O rengin beyti anuñla yazardı
- 1114 O mektûbı atardı râh-ı Necde
Bulanlar okuyup düşerdi vecde
- 1115 Virürdi irişüp Mecnûna anı
Çılurdu fitne ol meftûna anı
- 1116 Revân ol da bedihî nazm iderdi
Getüren şuyı od ile giderdi
- 1117 Bu resme arada odlu haberler
Gelüp varurdu her şâm u şehirler
- 1118 Ol iki mestlerün bülbül figanı
Ara yirde oda yakdı cehanı
- 1119 Ol iki sâz be-yek söz vü dü âheng
Kimin nây itdi ‘uşşâkuñ kimin çeng
- 1120 Ol iki ‘âşıkuñ nâz u niyâzı
Hoş öğretdi cehâna ‘ışk-bâzî
- 1121 ‘Irâk-ile Hicâza bu terâne
Pür olup ırladı eţfâl-i hâne
- 1122 Raķib it gibi ürdu ol şadâya
Belâ oldı ol iki mübtelâya
- 1123 Bular bir yıl esir olup bu hâle
Hayâle kâni‘ ü beñzer hayâle

[37b] **Şıfat-ı Bahār [u] Serv-i Hıramān Leyli Teferrüce
Naḥlistāna Gıtdügidür**

- 1124 Çü şahrā şahnına gül perde çekdi
Hezāruñ ḥaste gönlin derde çekdi
- 1125 Cemāl-i gül gelüp ağladı bülbül
Cehān tıldı şadā-yı şavt-ı gūlgul
- 1126 Gül-i nesrīnlerüñ her şūḥ u sengi
‘Alemler dikdi ‘ālemde dü rengī
- 1127 Tıolup berg-i nevādan bāğ u bostān
Nevā-yı berg-ile şūrīde destān
- 1128 Cevān itdi cehānı sebz-i nev-ḥīz
Benefşe tāze bitdi ‘anber-āmīz
- 1129 Şabā yiliyle sünbül itse bāzī
Ayağına düşer zülf-i dirāzı
- 1130 Baş egdi gönçe açup perde-dārı
Çeker şan ḥārdan peykān-ı ḥārı
- 1131 Ḥarīrinden gül istebrak tıokırdı
Aña bülbül du‘ā efsün oğırdı
- 1132 Meger sünbül ser-i nāfe açardı
Cehāna perçemi ḥoş [bū]¹ şaçardı
- 1133 Düşüp nīlūfer üzre tāb-ı gül-reng
Siper şaldı şuya bī-şüret-i çeng
- 1134 Kızardı dīde-i nergis seḥerden
Meger kim ḥaste olmışdur seḥerden
- 1135 Anuñ-çün yire başmağa ayağı
Kıyām itmez tayanmasa tayağı
- 1136 Çemen şahnı meger kim oldu cāmī‘
Oğur ba‘zı cemā‘at ba‘zı sāmī‘

- 1137 Haṭîb oldu hezâr elhâna çıkdı
Anuñ-çün minber-i ğaḍbâna çıkdı
- 1138 Ol elhâna ki zanbağ güş olupdur
Tekellümden velî hâmuş olupdur
- 1139 Zemîn-i bî-hayâtuñ cānı geldi
‘Urûḡ-ı erguvānuñ ḡanı geldi
- [38a] 1140 Çün aşdı yâsemem sîmâ-yı sîmîn
Göge dökdürdi zerrîn tâc nesrîn
- 1141 Ayağ üstine geldi serv-i ser-keş
Çü hem-ser olmadı nâz eyledi hoş
- 1142 Çü sūsen bî-vefâ gördi cehānı
Cehāna tîğ-i tîz itdi zebānı
- 1143 Seherden cūş idüp murğ-ı seher-hîz
Oḡur tesbîḡ âvâzın idüp tîz
- 1144 Hevâda tâc u ṭavḡ-ile ḡamāme
Semâ^c eyler zihî şāḡîb-terāne
- 1145 İderdi ḡahḡaha kebk-i ḡîrāmān
Ki ya‘nî ṭurfedür aḡvāl-i devrān
- 1146 Yāḡūd ol ḡahḡaha itdüğü anuñ
Şaḡalına gülerdi bu cehānuñ
- 1147 Gice zîkri üğünün ism-i hū hū
Seher-geh fāḡte evrādı kū kū
- 1148 İşidüp bu ḡîṭābı itmeyen güş
Ne güşı var anuñ cānında ne hūş
- 1149 Başında hüdhüdün pîrāne efser
Muṭavvaḡ şūfiler gibi kebüter
- 1150 Bu efser ṭavḡ-ile bayḡuşa ḡaḡdur
Yiri vîrāne zîkri zîkr-i Ḥaḡdur
- 1151 Çün oldu yâ Kerîm evrād-ı ḡumrî
Kerāmetle geḡer bostānda ‘ömri

- 1152 Ser-i serv ü çenâr üstinde dürrâc
Öter k̄onmış nitekim dürrütü't-tâc
- 1153 Çü faşl-ı nev-bahârı gördi Leylî
Teferrüc itmege meyl itdi haylî
- 1154 Semen-sâ sünbüline tâb virdi
Güle luşf-ı semenden âb virdi
- 1155 Kemân-ı fitneye toz atdı müşkîn
Ki meftûn ola andan niçe miskîn
- 1156 Çeküp nergislerine sürme-i nâz
Perî-zâd oldu güyâ şan o şeh-nâz
- [38b] 1157 Hem isfidâc-ile ol şûret-i hûr
Cemâlin eyledi *nûrun* 'alâ nûr'¹
- 1158 Kızılca gül yüze hâcet degüldür
Nider reng ü revâcî ol ki güldür
- 1159 Niçe hem-serle ol serv-i revâna
Şalınmağa bahâr oldu bahâne
- 1160 Kızıyâma geldiler şevk ü şağabdan
Kızıyâmet k̄opdı şan şarf-ı 'Arabdan
- 1161 Bu aşterlerde Leylî meh şanasın
Revân eyle ki gözden kışķanasın
- 1162 Murâdı nûş u güş-ı bülbül ü gül
Ola hem sâye-bânı sâye-i gül
- 1163 Hayâl-i yâre tolu câm içdi
Güle k̄arşu nebîd-i hâm içdi
- 1164 Benefşe sünbülinden vire tâbı
Gülinden lâleye feyz ide âbı
- 1165 Boyı nâz ögrede gülşende serve
Şalınmaķ göstere kebk ü tezerve

1 Nûr, 24/35'ten iktibasur: "... nur üzerine nur ..."

- 1166 Ala mülk-i çemenden hem hārâcı
Vire hem nâfesinden gonçe bâcı
- 1167 Kılup serv ü gül üzre naḥl-bendi
İde sünbülleriyle riş-ḥandi
- 1168 Ğalaṭ didüm degüldi bu murâdı
Ne seyr-i serv ne şimşâd-ı şâdî
- 1169 Murâdı bu ki bulup bir penâhı
İde ol derd-mend âvâre âhı
- 1170 İde bülbüllere ḥâlin ḥikâyet
Dikenden güllere çok çok şikâyet
- 1171 Bulup şâyed nesîm-i gül-sitânı
Ala yâr-i ğarîbinden nişânı
- 1172 Ya bârî ḳalbi bir dem açılıydı
Odı bir pâre dilden saçılıydı
- 1173 Meger bir tâze naḥlistân var-idi
Güzel hoş sebze ter bostân var-idi
- [39a] 1174 Yeşil ḥulle giyer her naḥli şan ḥür
Güli bî-ḥaşr u ḥad bostân-ı maḥşûr
- 1175 Bulunmaz bu cehân içre mişâli
Eger aransa şaḥrâ vü cibâli
- 1176 İrem ol ravzaya dinse ḥaḳ idi
Ki mişl-i âyet-i *lem yublaḳ*¹ idi
- 1177 Yanınca Leylinüñ ol cem^c-i ḥübân
O naḥlistâna vardılar ḥurâmân
- 1178 Şafâ bulup çemende gülden anlar
Gül anlardan kızardı mülden anlar
- 1179 Ne servüñ sâyesine varsa Leyli
İderdi sâye-veş Leyliye meyli

1 Fecr, 89/8'den iktibastur: "Yaratılmamıştı."

- 1180 Ne şudan kim yusa ol gül-‘izârı
Biterdi lâleler güller kenârı
- 1181 Nesîm-i bûy[1] ol eṭrâfa ṭoldı
Diyâr-ı Çîne döndi nâfe ṭoldı
- 1182 Çemende ol perî-peyker perî-zâd
Perîler meclisine urdı bünyâd
- 1183 Çü meclis germ olup ḳalmadı hüşyâr
Aradan ğâyib oldu ol perî-vâr
- 1184 Varup tenhâ bir araya oturdı
Ḥayâl-i yâri yâdına getürdi
- 1185 Ḥiṭâb itdi nigâra aĝlayup zâr
Ki ey yâr-i cefâ-kâr u vefâ-dâr
- 1186 İ cānum gibi baḫtı ḳara yârüm
Delü gönülüm gibi âvâre yârüm
- 1187 İ serv-i nev-cevân yâr-i cevân-merd
Belâlardan dili germ ü demi serd
- 1188 Ṭapuñ gün görse ben mâh-ı dil-efrûz
Yürekde sâkin olsa âteş-i sûz
- 1189 Nolaydı seyr ide gelseñ bu bâĝa
Vişâlûñ merhem olsa dilde dâĝa
- 1190 Mecâl olmaz ise bârî vişâle
Firâḳ u ḥasret irmezse mecâle
- [39b] 1191 Zebânından¹ nola bir nîk-nâmuñ
Varup gelse peyâmuñla selâmuñ
- 1192 İderken bu niyâz-ı ol şeh-i nâz
Ġazel başladı yolda bir hoş-âvâz
- 1193 Hoş âyende nitekim² dürr-i meknûn
Cigerler yaḳıcı eş‘âr-ı Mecnûn

1 zebânından SK: zebânuñdan ŞH

2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

- 1194 Didi ey perdede perverde yârüm
Ümîd-i vuşlatuñdur perde-dârüm
- 1195 Ümîd-i vuşlatuñ olmasa ey dost
Hicâb olmazdı câna bu ten-i post
- 1196 Dil-i Mecnûn ki deryâ oldı kıandan
Niçün Leylî hâzer itmeye andan
- 1197 Dil-i Mecnûn ider âh-ı seher-gâh
Niçün Leylî degül hâlınden âgâh
- 1198 Dil-i Mecnûn yaķar dâg üzre dâgı
Niçün Leylî teferrüc ide bâgı
- 1199 Dil-i Mecnûn çeker cevr ü cefâyı
Niçün Leylî sürer zevķ ü şafâyı
- 1200 Dil-i Mecnûna gelmez ğayr-ı Leylî
Niçün ağyâra kıılır Leylî meyli
- 1201 Dil-i Mecnûn melâle menzil oldı
Niçün Leylî neşâta maħfil oldı
- 1202 Semâ' itdi çü Leylî bu nidâyı
Getürdi cûşa deryâ-yı bükâyı
- 1203 O kıızlardan meger bir serv-i nâzük
Gözetdi Leylî[i] pinhân u çâpük
- 1204 Ki fûrķatde ne resme haste-cândur
Dil-i Mecnûna nice mihr-bândur
- 1205 Çü terk-i işret-i bezm eylediler
Dönüp andan eve 'azm eylediler
- 1206 O râzı şaķlamadı ol gören kıız
Varup Leylî anasına didi tiz
- 1207 Ki tâ şefķat bulup cân pâresine
İde çâre dil-i âvâresine
- [40a] 1208 Dil-i mâzer tutuşdı âzer oldı
Bu ğam-perver haberden bî-fer oldı

- 1209 Didi ger mâni‘ olmakdan çekem dest
O Mecnûndan olur bu daği ser-mest
- 1210 Ve ger şabrum kuşağı gide elden
O ilden gitdi bu da gider elden
- 1211 Yidi Leyli için ğam ğuşsa muhkem
Velî şabr eylemekde yimedi ğam
- 1212 Bucakda perde aşup Leyli aya
Yüzün dīvāra virdi şanki sâye
- 1213 Oturdu gönli teng ü hem nefes-teng
Şanasın hâste bülbüldür kafes-teng
- 1214 Geçerdi şür-ile ol teng içinde
Mişâl-i sükker-iken teng içinde

İbni’s-Selâm Leylâyı Atasından Dileyüp Ol Defa Nâ-murâd Olduğudur

- 1215 Düzen kışsa ‘arûsınuñ cemâlin
Bu şûret üzre düzdi zülf ü hâlin
- 1216 Ki ol günde ki seyrân itdi Leyli
Temâşâ-yı gülistân itdi Leyli
- 1217 Gülün gülşende bey’in fâsid itdi
Metâ’in nev-bahâruñ kâsid itdi
- 1218 Müselsel sünbüli dil-bend ü dil-gır
Niçe mecnûna urdı bend ü zencir
- 1219 Meger bir nev-cevân kavm-i Esedden
O câmı gördi nûrânî cesedden
- 1220 Hünerde bi-nazîr idi ‘Arabda
Ki ehl-i dil dilir idi ‘Arabda
- 1221 Anuñ a‘lâyidi her yirde kadri
Bülend idi kamu maḥlûḳda şadri

- 1222 Yüce pāye büyük sāye uzun boy
 abîle o bahādur avm ulu boy
- 1223 Cemāl ü māl-ile mehūr-ı ‘ālem
 Kemāl ü hilm-ile mabūl-i ādem
- [40b] 1224 ‘Azīz oldu-iūn ilde selāmı
 Anuñ İbnū’s-Selām olmudı nāmı
- 1225 Görüncü çün aña ol em‘-i tābān
 Yolında yıl gibi oldu itābān
- 1226 Budur yıl gibi yilmekden murādı
 Ki tā cem‘ eyleye em‘-ile bādı
- 1227 Degül aña ki biñ yilse el-ile
 erāguñ baı ho olmaz yel-ile
- 1228 Seferden çün iline rāci‘ oldu
 Viāline o māhuñ tāmı‘ oldu
- 1229 Degül bu nükteden bī-āre āgāh
 Ki sa‘y-ile oculmaz mihr-ile mäh
- 1230 Anı mecnūn ılıpdur ‘ı-ı Leylī
 O sevdāda geürdi yevm ü leyli
- 1231 Kii gönderdi Leylī cānibine
 Ki malūbın dileye malūbına
- 1232 Niāh-ı ‘ad iūn hārc eyledi nad
 Ki hārc-ı nad-ile ‘ad olunur ‘ad
- 1233 Vefā mihriyle mühr urdı mehre
 oup kenze keniz-i sīm-ehre
- 1234 Kimi ilmān-ı Zengī cāme-gül-gūn
 anasın ara gözdür apladı hūn
- 1235 Kimi ilmān-ı Rūmī hulle-mükīn
 Meelde a yüz üzre zūlf-i pür-īn
- 1236 Tāup ol mäh-rūlar hāa-der-gū
 Hilāl ü māhu itdiler hem-āgū

- 1237 Belinde her perī-rūyuñ kemer var
Gümüş küh üzre altundan kemer-var
- 1238 Katar-ile katır üstür güzel at
İpek bezler ağır altunlu kat kat
- 1239 Şeker denginden oldu hâneler teng
Güher çekmeden¹ oldu mâyeler leng
- 1240 Meyāncı bağlayup muhkem meyānı
Dileyü² gitdi yār-i dil-sitānı
- [41a] 1241 Buluşdı seyyidine ol maqāmuñ
Selāmın virmege İbnü's-Selāmuñ
- 1242 Didiler yok kabüle bizde taqşır
İdüñ ammā biraz bu hayrı te'hir
- 1243 Ki bu turvende verde gerd irişdi
Ya dil germinden ah-ı serd irişdi
- 1244 Eger bu 'uqdeden bula felâhı
Olur şükrānesi 'aqd-i nikāhı
- 1245 Şu demde ki ola şağ u selāme
Mübârek olsun ol İbnü's-Selāma
- 1246 Çün irdi bu haber İbnü's-Selāma
Yüzin döndürdi bilin bükdi nāme
- 1247 Acı şabr ağusından taldurup cām
Anı nüş eyledi bir niçe eyyām
- 1248 İşi bī-çārenüñ şükr eylemekdür
Kime kısmet yimek kime emekdür
- 1249 'Amārī perdesinden Leylī-i zār
Oturup bī-dil ü bī-şabr u bī-yār
- 1250 Od urdı perdesine nām u nengün
Od oldu perdesinde bām-ı çengün

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- 1251 Uşûlün naķşına bağlandı taşnîf
Ġazeller idilüp olundu ta‘rif
- 1252 Cemâl[i] medħ olup âfâķa ıoldı
Nevâ vü nağmesi ‘uşşâķa ıoldı
- 1253 Sözi evşâfinuñ süz oldu sâza
Çalındı kûs ‘Uşşâķ-ı Hicâza
- 1254 Yürür Mecnûn da ħayrân deşte düşmiş
Ġara baħtı gibi ser-geşte düşmiş
- 1255 Ne dârı var ne yâri var ne ‘ârı
Cehân pervâlarından cânı ‘ârı
- 1256 Yanınca mûnis olmuş vahş-ı şahrâ
Gözinden aķıdur şahrâyâ deryâ
- 1257 Ġarâretten nefes ıoķurdu ħâh ħâh
Ġazâl için ħazel oķurdu ħâh ħâh
- [41b] 1258 Düşicek vecde sa‘y eylerdi Necde
Diyüp *lebbeyk*¹ ħâcî gibi ħacda
- 1259 O vecd-ile ser-âħâz itse Mecnûn
Aña âheng iderdi kûh u hâmûn
- 1260 Zihî bülbül ki ħüş iden² nevâsın
Ġül-i ter gibi çâk eyler yaķasın
- 1261 Hevâ-dârından ol ehl-i hevânuñ
Biri Nevfeldür işit vaşfin anuñ
- 1262 Meger Nevfel emîr idi ‘Arabda
Hünerde bî-nażîr idi ‘Arabda
- 1263 Sadîķa mum idi a‘dâya âhen
Yanar od idi rezme bezme ħülşen
- 1264 Hem ehl-i ħaşmet idi hem ħaşem-dâr
Hümâ-yı devlet idi hem direm-dâr

1 Hadis-i şerif: “Emret (Allah’ım!)” (Müslim, *Sahih*, Kitabül’l-Hacc, 3; İbn Mâce, *Sünen*, Menasik, 15; Ebû Dâvud, Menasik, 26).

2 iden SK: ider ŞH

- 1265 Şavaş içinde bulsa düşmene yol
Atılmış oğ çekilmiş tığ-idi ol
- 1266 Kāvī olduĝ-içün kalb ü silâhı¹
Şikārī oldu bir gün ol nevâhî
- 1267 Ki varup küh-ı Necde Nevfel-i şîr
İderken anda cüst ü cüy-ı naḥçîr
- 1268 Tıuş oldu kühda Mecnûna nâ-gâh
Gözi pür-âb-ı eşk ü sîne pür-âh
- 1269 Ğarîb ü bî-kes ü bî-çâre rencür
‘Adü gözine aḳreb dostdan dūr
- 1270 Meyân-ı âdemîden ayru düşmiş
Uyur ardınca bir kaç vaḫşî üşmiş
- 1271 Nefis oğur o hoş-âvâz ber-hüş
Olurlar güş idenler mest ü medhüş
- 1272 İle şordı anuñ hüyın hişâlin
Didiler her ne ise vaşf-ı ḫâlin
- 1273 Ki bir duḫter bunı dîvâne kıldı
Vücûdı mülkini virâne kıldı
- 1274 Geçer eş‘âr-ile leyl ü nehârı
Hemân yilden alur büy-ı niğârı
- [42a] 1275 Naşibi yârdan geh gâh ḳoğudur
O da yilden gelür bir şemme bûdur
- 1276 Gice [gündüz]² ümîz idindi bâdı
Vay aña kim yil ola i‘timâdı
- 1277 Buña yil bû getürse ol güzelden
Aña dürler nişâr eyler ğazelden
- 1278 Görüp ol yañadan ebr-i girânı
Pür-âteş oluban ḳarşular anı

1 silâhı SK; şalâhı ŞH

2 SK

- 1279 Sözi zıkr-i 'izâr u zülf-i yâri
Bu hâl ile geçer leyl ü nehârı
- 1280 Müsâfirler gelürler bu diyâra
Nazar idüp bu miskîn bî-ķarâra
- 1281 Getürürler şarâb-ile ta'âmı
Şunarlar destine bir pâre câmı
- 1282 İder bîn cehd-ile bu câma meyli
Olur ol da be-ıŝķ-ı la'l-i Leylî
- 1283 Çü Nevfel kıldı Mecnûn hâlini güş
Mürüvvet mevci dilde eyledi cüş
- 1284 Didi bu bî-penâha püşt olayın
Serine düşmeninüñ müşt olayın
- 1285 Şikâr idi benüm bu ilde ķaydum
Zihî tâlî ki sî-murğ oldu ŝaydum
- 1286 Atıldı yire çüst indi atından
Ķomadı ki gide Mecnûn ķatından
- 1287 Açup süfre öninde ķodı ni'met
Ri'âyet eyledi olduķça tākāt
- 1288 Kelâm-ı nerm-ile germ itdi anı
Işınmış mum-veş nerm itdi anı
- 1289 Anı gördi ki yoķ bir söze meyli
Meger ol söz ki ola zıkr-i Leylî
- 1290 Ne söz kim mağzı anuñ olmaya dost
Anı güş eylemezler mağz u ger post
- 1291 Ne sözi kim ķatında yâd iderdi
Añup Leylây[1] anı şâd iderdi
- [42b] 1292 Ķaçan zıkr itse bir efsânei nağz¹
İderdi aña Leylî kıŝŝasın mağz

---

1 nağz SK: mağz şH

- 1293 Anuñ-çün oldı Mecnün Nevfele dost
 arın oldı nitekim¹ mağz-ile post
- 1294 Ourdu yār olup ol hem-zebāna
 Bedihī Ői‘r ü nāzūk-ter terāne
- 1295 Yir ierdi anuñla hoş geerdi
 azeller ouyup dūrler Őaardı
- 1296 Virüp ol haŐteye Nevfel cevābı
 ‘İmāret eyler-idi ol harābı
- 1297 Ki iy āvāre ‘aŐı itme ta‘cıl
 ıluram saña vaşl-ı yāri taŐŐil
- 1298 Ki hem zer harc idem hem zūr-ı bāzū
 ılam anı senūñle hem-terāzū
- 1299 Eger keklik olup eylerse pervāz
 Yitem utam olup Őahin ü Şeh-bāz
- 1300 Od olup aŐda gizlense nihāñı
 Demür olup ıaram aşdan anı
- 1301 Saña me’nūs olunca ol azāle
 Kemend-i Őaydumı ılam havāle
- 1302 Bu söz zeviyle Mecnün dūŐdı vecde
 Bu ‘ahde eyledi Őükrāne secde
- 1303 Didi bu söz Şeker ezdi damaa
 Virür lezzet eger dönmezse lāa
- 1304 Ki bu balsuz dehān andan Őulandı
 Olursa etmegümü yaa bandı
- 1305 Vire mi atası ammā rızāyı
 Delüye virmege ol yeñi ayı
- 1306 Virülse hayfdur sükker urāba
 Nitekim² tāze ül Őama türāba

1 İkinci hecedeki imale, imlāda gösterilmiştir.

2 İkinci hecedeki imale, imlāda gösterilmiştir.

- 1307 Şehenşeh-zâde kanda bende kanda
Ne ola beñzeye lezzetde kande
- 1308 İkimüz de egerçi âdemî-zâd
Velî ol cân-ı şîrîn ben de Ferhâd
- [43a] 1309 Degüldür zer gibi kıymetde zırınığ
Bir olur mı zer ü sîm-ile kûr mîğ
- 1310 Niçe def'a yudılar tâze tâze
Libâsum lâyığ olmadı namâza
- 1311 Dağı bahtum kilimin görmedüm ağ
Egerçi yundi biñ biñ nitekim zâğ
- 1312 Senüñ destüñde var-ise kerâmet
Zihî kuvvetlü dost u kütlu himmet
- 1313 Budur havfüm ki a'dâya uyasın
Bu dem yolda beni tenhâ koyasın
- 1314 Tutulmadın gazâle bend-i şayda
Muqayyed olmayasın bend ü kayda
- 1315 Çeküp düşmân başına tîğ çün berğ
Yarası zağmı farkın itmeyüp fark
- 1316 Ururken tabl gibi na'ra hâyil
Tehî kalbüñ ola a'dâya mâyil
- 1317 Bu 'ahd üzre eger tûrursañ ey yâr
Zihî aşşu zihî haqqıyla bazar
- 1318 Serâb olursa ger ahdüñ şarâbı
Şevâbuñ saña yapma bu harâbı
- 1319 Beni terk it ço eski pişem ile
Başum geçsün kurı endişem ile
- 1320 Görüp Nevfel katı bî-çâre anı
Terahhum idüben kaynadı kanı
- 1321 Ğarib ü nev-cevân idi o da hem
Ğaribe mihrübân idi o da hem

- 1322 Severdi ol daħi bir gül-‘izārı
Bilürdi ol da derd ü hecr-i yārı
- 1323 Kim olur haste derdinden haber-dār
Meger ol ādemī ki ola bīmār
- 1324 Teraħħum eyleyüp hem hāline ol
Belā vü ğuşşada hem-hāline ol
- 1325 Revān ğam şaymayup and içdi Nevfel
Ulūhiyyet ululuğına evvel
- [43b] 1326 Resūlūn hem risālātı haķıyçün
Kelāmu’llāhuñ āyātı haķıyçün
- 1327 Ki itmeye dirīğ ü çekmeye bīm
‘Adūya tiĝ ıarta dostına sīm
- 1328 Ne yiye iče ne şabr ide ne h‘āb
Bulunmayınca ol maıtlūb-ı nā-yāb
- 1329 Didi Mecnūna hem ey bülbül-i mest
Gerek āşüftelükden yuyasın dest
- 1330 Etege¹ çek ayağuñ ıağ gibi
Yürekde yanmaķ öğren dāğ gibi
- 1331 Ğam odına şı şaçmaķ senden olsun
Demürden ıapu açmaķ benden olsun
- 1332 Hemīşe hem-dem ol ‘aķiller-ile
Enīs olma perīşān-diller-ile
- 1333 Şadef olursa ger yağmurına yār
Olur deryā dibinde dürr-i şeh-vār
- 1334 Eger anuñla yār olursa efī
Vücūdı zehr-i kıatil ola defī
- 1335 Çü Mecnūn haste ğördi bu cevābı
Ķabūl itmekdedür bildi şavābı

1 İkinci hecedeki imale, imlāda gösterilmiştir.

- 1336 Giderdi vahşetin âsûde kaldı
Vefâ-yı va‘de-i ma‘hûde kıldı
- 1337 Taḥammül bend[i] ile pây-beste
Yüzi şuyı ile odı nişeste
- 1338 Taḥammülden kemer düzdi beline
Uyup hem Nevfele gitdi eline
- 1339 Varup devlet-hümâ-yı sâyesine
El urdı devletüñ hem râyesine
- 1340 Girüp ḥammâma çıkdı giydi câme
‘Arab ṭavrı şarındı ter ‘imâme
- 1341 Hemîşe Nevfele hem-şoḥbet oldı
İşi anuñla ‘ayş ü ‘işret oldı
- 1342 Ğazeller eydüp ırladı terâne
Laṭîf ü ter hoş âyende revâne
- [44a] 1343 Añup Leylây[ı] çün feryâd iderdi
Nevâsı meclisi âbâd iderdi
- 1344 Ğazelde Leylîi ta‘rîf iderdi
Müveşşah nağmeler taşnîf iderdi

7. Ğazel-i Münāsib

[mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün]

- 1 Gün ‘âlemi geşt eyledügi ḥâne-be-ḥâne
Âvâre gibi bencileyin yâri bahâne
- 2 ‘Arz itmek-içün sūzişini ‘âleme ḥurşid
Her yañadan uzatdı zebân gibi zebâne
- 3 Tıutup elümi niçe vefâ ‘ahdın iden dost
Düşmen olup elden beni ṭarḥ eyledi şâne
- 4 Ağlamağa da ḳomadı gülmek degül ancak
Yâ Rab ne günâh itdüm ola devr-i zamâna

- 5 Her yirde görür cān gözi dīdārını yārūn
 Hāyil olımaz bu‘d-ı mekān rü‘yet-i cāna

Meşnevî

- 1345 Çü Mecnūn sildi gözden gerd-i derdi
 Kızardı ‘ışk-ile perverde verdi
- 1346 Çü rāhat buldı giymekden yimekten
 Şafā sürdi iştirmekden dimekten
- 1347 Gül-i nesrini oldı erğuvānī
 Ter ü tāze olup serv-i revānı
- 1348 Şanavber-kāmet ü maḥbūb-ı mevzūn
 Ter ü tāze teni şan dürr-i meknūn
- 1349 Benefşe dāyire çekdi semende
 Gül-i türvānda açıldı çemende
- 1350 Gülüp güller gülistān ḥurrem oldı
 Feraḥ güyende efgān epsem oldı
- 1351 Elinde lāle-veş la‘līn piyāle
 Öñinde nuḳl ü esbāb u nevāle
- 1352 Vaḳāarı vaz‘i şābit kūha döndi
 Tūrulmuş lücce-i enbūha döndi
- [44b] 1353 Sükūnet şān-ı ‘aḳl u zeyn-i cāndur
 Velī ‘āşıqlara kūh-ı girāndur
- 1354 Ele almazdı ansız bāde cāmın
 Yimezdi ansuz ölürse ta‘āmın
- 1355 Elinden cām-ı şaḥbā nūş iderdi
 Dilinden zevḳ-i ma‘nī gūş iderdi
- 1356 Bu ḥāl-ile geçürüp rūzgārı
 İçerlerdi şarāb-ı ḥoş-güvārı

Mecnûn Nevfele İbrâm İdüp Vaşl-ı Yâre İkdâm İtdügidür

- 1357 Meger bir gün bu Mecnûn ile Nevfel
İçüp eş'âr oğurlardı muhayyel
- 1358 Şikâyet-güne Mecnûn ol cevâna
Bir iki beyt oğudı 'aşıkâne
- 1359 Ki ey fâriğ unuttuñ derd-i yâri
Virüp bād-ı gurûra ben ğubârı
- 1360 Benüm derdüm niçün yâd eylemezsin
Bu ğam-gîn gönlümi şâd eylemezsin
- 1361 Egerçi va'deler itdüñ şafâya
Velî olmadı ikdâmuñ vefâya
- 1362 Taħammülden gönül şad-pâre oldı
Bu âvâre daħi âvâre oldı
- 1363 Getürüp bu diyâra ben ğarîbi
Dilüñden şâd idersin dil-ğarîbi
- 1364 Çoğ-idi 'ahd-i süsenden zebânuñ
Niçün gönçe gibi tuttuñ dehânuñ
- 1365 İrişdi müddet-i 'ahdüñ tamâma
Bir ağız gelmedi gönçeñ kelâma
- 1366 İrişdi sineme şad yâre senden
İrişmez merhemi bir pâre senden
- 1367 Dükendi tākātüm kaldum 'amelden
Meded irgürmez-iseñ düşdüm elden
- 1368 Vefâya evvel urmağ bunca lâfi
Dönüp göstermek ol lâfa ħilâfi
- [45a] 1369 Bu haşlet merd olana lâyıq olmaz
Ĥilâf-ı lâf olanlar şadık olmaz

- 1370 Yaraşmaz rāsta avl-i mualif
Ekābirden revā mıdur erācif
- 1371 Menem bīmār u bī-tīmār-ı rencūr
Şusuz cān virmege aar şudan dūr
- 1372 Ciger anıyla teşne nice ana
Şuvar anı deminde girme ana
- 1373 Baña bend eylemezseñ zülf-i yāri
Yine aşüfte olayın o bārī

8. azel-i Münāsib

[mefā‘ilün mefā‘ilün fe‘ülün]

- 1 Şaın ey bī-vefā sengīn-dil olma
Odından derd-mendüñ āfil olma
- 2 Raīb-i ehrimen şeytān-‘ameldür
Şaın anuñ söziyle ‘āmil olma
- 3 Baña dīzār-ı dil-ber ārzüdur
Amān vir ey ecel müsta‘cel olma
- 4 Temāyül¹ yaraşur sen serve ammā
Beni oyup raıbe māyil olma
- 5 Hemīşe bendüñ olsun zülf-i Leyli
oyup sevdāy[1] Mecnün āfil olma

Nevfel Mecnün-ı Pür-şev için abile-i Leylāyile Muātele ve Muārebe İtdügidür

- 1374 Çü Nevfel bu ‘itābı eyledi uş
Hurūşa geldi çün deryā-yı pür-cüş
- 1375 Serine şıçradı çün keyf-i bāde
Yirinden şıçradı çün dīv-zāde

1 temāyül SK: şemāyil ŞH

- 1376 Çoğalın giydi tiğın çekdi def'i
At üstine atıldı şanki ef'i
- 1377 Çoğalı âhenin ü kalbi sengin
Şanur gören tenin yüz yaşlu miskin
- 1378 Görinür fevki üzre berğ-i miğfer
Ser-i küh üzre güyâ şems-i hâver
- [45b] 1379 Omuzda tiğ güyâ mâr-ı Dahhâk
Ecelden ğayrı yoğ zehrine tiryâk
- 1380 Yarağ itdi şavaşa ive ive¹
Buyurdı yüz yavuz divâne dîve
- 1381 Ki her biri od olup bile yandı
Şavaşa anuñ-ile bile bindi
- 1382 Uçar kuşa binüp yıl gibi esdi
Niçe menzilleri bir demde kesdi
- 1383 Sürüp Leylî iline nâ-gehânî
İrişdi çün kazâ-yı âsumânî
- 1384 İl ucına iricek elçi şaldı
Haber gönderdi kendi anda kaldı
- 1385 Ki uş irdüm yanumca baħr-i âteş
Ne âteş katı yilden tünd ser-keş
- 1386 Virün Leylây[ı] koñ ceng ü cidâli
Yoğ-ise uşda tiğ-i lâ'übâlî
- 1387 İdem aña nüvâziş baña lâyığ
Virem anı bulup bir aña lâyığ
- 1388 Şusuzluğdan ölen hem bula âbı
İre hem sâkî rûhına şevâbı
- 1389 İrişdürdi çün elçi bu kelâmı
Arada pârelendi şulh câmı

1 İve ive SK: ine ine ŞH

- 1390 Didiler kavm-i Leylâ bu hitâba
Ağu nûş itdürüp nîş-i cevâba
- 1391 Ki Leylî şanma bir leyl-i siyehdür
Degül kıru külîçe kıurş-ı mehdür
- 1392 Seg almaz ürmeğ-ile kıurş-ı mâhı
Gedâ giymek ne lâyıķ tâc-ı şâhî
- 1393 Gözüne nâvek ü başuına tîğüz
Alup virmekde başı bî-dirîğüz
- 1394 Dönüp bu tîz haberle elçi çün tîr
İrüp Nevfel kıatında itdi taķrîr
- 1395 İdüp Nevfel ğazab elçi söziyle
Yine gönderdi ayağı toziyla
- [46a] 1396 Ki ey ğâfil kıabile irdi hîzüm
Çekildi üstünüze tîğ-i tîzüm
- 1397 Aķup üstünüze kıan baķri irdi
Ya yolından gidün yâ ğarķa viridi
- 1398 Yine Nevfel çün aldı bu cevâbı
Dilinden cûşa geldi çeşmi tâbı
- 1399 Ol âteş asker-ile çekdi şimşîr
O kıavme kıamle itdi nitekim şîr
- 1400 Bir elde çînî kıalķanı muşayķal
Bir elde tîğ-i Hindî şanki meş'al
- 1401 Olar da ser-keş olup nitekim kûh
Dirilüp oldılar deryâ-yı enbûh
- 1402 Kıoşup na'ra üniyle kıabl-bâzî
Şalup aşķâb-ı Nevfel üzre tâzî
- 1403 Mübârizler kıurûş-ı cûşa geldi
Ecel câmı müheyyâ nûşa geldi
- 1404 Kıılıc câmı ki câna kıan içürdi
Türâba cür'a-i merdân içürdi

- 1405 O cāmuñ nūş idenler şīşesinden
Hālâş oldu cehān endīşesinden
- 1406 Dil uzatmış süñi gūyā ki efī
Ağular her kimi şularsa defī
- 1407 anatlu¹ uş gibi o tīg-i ref̄ar
Açar an içmege yāūtī minar
- 1408 Boyanmışdur dehānı an içerken
Nice içmiş cigerden tīz geçerken
- 1409 Her o kim yay bağırından ıardı
Cigerler pāresin hāla aardı
- 1410 Ölüm ceysi ki cānlar tūşesidür
Kemīn-gāh[1] kemānlar gūşesidür
- 1411 Kemānlar çīn iderler² aşlarını
Çıup tedbīr iderler başlarını
- 1412 Budur tedbīr atup tīr-i azāyı
Süre her cāna tadīr-i azāyı
- [46b] 1413 Yiyüp pūlād zamın mağz-ı merdān
Aşıdan kelle ıdı kelleden an
- 1414 ‘Arablar sīnesin şimşīr-i Hindī
Keserdi ter umaşı şanki şındı
- 1415 Niçe seyyid seri şalındı pāya
Niçe h‘ace esīr oldu gedāya
- 1416 Erenler na‘rası atlar sūheyli
Giderdi niçe fersa yire haylī
- 1417 Her at kim cūşı yiri şarşar-idi
Deminde şanki bād-ı şarşar-idi
- 1418 Ne yire kim ecel minarı irdi
Başı vü cānı arı gibi dirdi

1 anatlu BN2: anatlar ŞH

2 iderler SK: idenler ŞH

- 1419 Ayakdan toz belürdi göge ağdı
 Tolu mánendi başlar yire yağdı
- 1420 Götürdi gevdeyi kan seyli taşdı
 Şavaş hâdden geçüp şu başdan aşdı
- 1421 ‘Arab seyyidlerî çün şîr-i ser-mest
 Olup pençe-be-pençe¹ dest-ber-dest
- 1422 Bu mest arslanlaruñ şavt-ı şedîdi
 Şarardur qorqudan dîv-i sepîdi
- 1423 Çekerdi her kişi derd-i neberdi
 Velî Kaysuñ kayusı Leylî derdi
- 1424 İderdi her kişi sa’y-i muşâfi
 Anuñ sa’yî-durur Leylî tavâfi
- 1425 Şavaşda her kişi bir kâr iderdi
 Du‘â-yı şulhi ol tekrâr iderdi
- 1426 Şalar baş kesmege her kişi tîgi
 Kesilmekden yoq anda baş diriği
- 1427 Dil-âzâr olmağa ol dil-berine
 Dil uzadurdi kendi ‘askerine
- 1428 Du‘âya bu taraftan baş açardı
 Du‘â dürrin velî anda şaçardı
- 1429 Sipâh-ı Nevfel içinde yilerdi
 Gürüh-ı Leyliye nuşret iderdi
- [47a] 1430 O cânibden atılsa tîr-i bürrân
 Aña dermân olurdu balsa dermân
- 1431 O cânibden eger toğrulsa yalman
 Şafâdan yalmanurdu virmege cân
- 1432 Eger ta’n itmese bilmez bu derdi
 İderdi kendi kavmiyle neberdi

1 pençe-be-pençe SK: pençeye niçe ŞH

- 1433 Eger düşmen görüp itmese hânde
Dökerdi dost qanın bulsa qanda
- 1434 Kemân şunsa eger bir dest-gîri
Atardı kendi qalkqanına tîri
- 1435 Eli irdügi yirde olsa püşti
Ururdi kendünün püştine müşti
- 1436 Eger baş kesse qavminden ‘adûsı
İderdi ol ‘adûya dest-bûsı
- 1437 Eger öldürse Leylî hâlkın aşhâb
Anı yurdi aqıdup dîdeden âb
- 1438 Eger aşhâb qıvvet bulsa¹ deste
Düşerdi dest ü pâdan zâr u hâste
- 1439 Eger nuşret bulursa cânib-i yâr
İder tekbîr-i fetîi dilde tekrâr
- 1440 Didi bir yâr aña ki niçün ey yâr
Dönersin dostdan çün devr-i ğaddâr
- 1441 Biz olduq saña nuşretde tufeylî
Qılursın sen ‘adû hâlkına meyli
- 1442 Didi çün ‘aşîqa hâşm ola dil-ber
Siper olur hâdeng-i tîre² dil-ber
- 1443 Anuñ kim her dem ola kâr-ı zârı
İder mi yâr-ile ol kâr-ı zârı
- 1444 Anı kim yay idüpdür yâr derdi
Atar mı yârîne tîr-i neberdi
- 1445 O cân kim oldu ‘ışq odıyla maqbûh
Qılıc eyler qılıca oqa dir oğ
- 1446 Anuñ kim oldu bağırı pür-cerâhat
Bulur dil-ber oqından anca râhat

1 aşhâb qıvvet bulsa SK: qıvvet bulursa aşhâb ŞH

2 tîre BN2: nîze ŞH

- [47b] 1447 Anuñ kim hecr elinden bağrı andur
 adeng-i dil-ber aña armağandur
- 1448 ü dil-ber göndere ol armağanı
 ‘İvaż ılsam yaraşur aña cānı
- 1449 ün ata ‘aşıına dost¹ bir aş
 Ne cānı var ki andan açura baş
- 1450 Virür bālā belāsı bal ü yağı
 Vebāl olur olursam bāle yağı
- 1451 Dil ü cānum nigārum ol yañadur
 aıat cümle varum ol yañadur
- 1452 ün ol cānibdedür dīdār-ı Leylī
 Dil-i Mecnūn size eyler mi meylī
- 1453 Bilüp ol ālını teftīş iden merd
 Revān oldı yaşı te’sīr idüp derd
- 1454 Gezüp rakş-ile Mecnūn lā’übālī
 Bu vaşf olan gibi meydānda ālī
- 1455 Girüp meydāna Nevfel elde şimşīr
 Şer ü şūr-ile tünd ü tīz çün şīr
- 1456 urūş u cūş-ile çün pīl-i ser-mest
 Ayağa şaldı kime urdısa dest
- 1457 Süleymān bigi yilden bindügi at
 Hem egninde zırılı Dāvūdī at at
- 1458 ader yayı azālar tīri olmış
 Elinde şūr-ı şer şimşīri olmış
- 1459 Ol el kim bezm içinde zer şaçardı
 O gün bu rezm içinde ser şaçardı
- 1460 Şu deñlü dökdi anı ol diyāra
 Kī murđ-ı zārı döndi lāle-zāra

1 Metinde “dost aşıkına” şeklindedir.

- 1461 O şahrâ kûha döndi küştelerden
T̄aşup an mevci aşdı püştelerden
- 1462 Temevvüc eyledükçe an bihârı
Bulut olup göge agdı buhârı
- 1463 Buhâr-ı hûn içinde tîg-i bürrân
Bulutlar içre güyâ ber-i rahşân
- [48a] 1464 Ol ebrüñ her ‘Arab arşlan ra‘dı
Kimi ‘Anter kimisi ‘Amr-i ma‘dî
- 1465 Yatur cāndan ter ü tenhā bedenler
anup andan yoruldu tîg-zenler
- 1466 O gün an yağdı tâ aşam olunca
Şafa dāmenlerine an olunca
- 1467 Cehān çün şeb libāsın yine giydi
Libās-ı mātemi egnine giydi
- 1468 Ol iki fitne döndi bir birinden
Maall-i rāhata avgā yirinden
- 1469 Gicenüñ çün ara ılanı geçdi
Seher Daaki güldi yüzün açdı
- 1470 Mübārizler şavaşa bindi çālāk
Omuzda nīzeler şan mār-ı Daāk
- 1471 abile-gāh-ı Leylāya seher-gāh
Mededci hayli ‘asker irdi nā-gāh
- 1472 O demde göricek ol hayli hayli
Dirildi ölmüş-iken avm-i Leyli
- 1473 Bu çok leşker bulut gibi büridi
Oı yağmur idüp halkı yüridi
- 1474 Çü Nevfel gördi bu cem‘-i kerānı
Olur bildi barışmaz var ziyānı
- 1475 Çü gördi kim cehān başına üşdi
Meyāncı buldu şul araya düşdi

- 1476 Fesâda irgüricek tîğ-bâzî
İder ‘âķil şalâh-ı dil-nüvâzî
- 1477 Didi sizden murâdum vuşlat-idi
Bu dîvâne cevâna şerbet-idi
- 1478 Size şerbet bahâ çok zer vireydüm
O gevheri alup cevher vireydüm
- 1479 Eger var-ise bu re’yün şevâbı
Virün bu ĥasteye şerbet cevâbı
- 1480 Eger kılmazsañuz şerbet-fürüşî
İçürmeñ bārî zehr-âlüde nüşî
- [48b] 1481 Ĥoş itmezsüz çün ol nüş-ile anı
Ne ĥâcet dokesüz niş-ile kıanı
- 1482 Meyāncı çünki ıslâĥ itdi ĥâlî
Götürdi aradan ceng ü cidâlî
- 1483 Çekildi tîr yine sînelerden
Boşaldı künc-i sîne kînelerden
- 1484 Görüp Mecnûn bu şulĥı âteş oldı
Kümeyt-i kîne bindi ser-keş oldı
- 1485 Tıolaşdı Nevfele töĥmetler itdi
Urup dil nîzesin ĥiddetler itdi
- 1486 Didi aĥsent zihî ümmîd-vārî
Ki āsān eyledün düşvār-ı kārî
- 1487 Başuñ şağ ola yüceldi külāhuñ
Yüzüñ ağ itdi cengiyle sipāhuñ
- 1488 ‘Adûlar üstine ya‘nî iş aşduñ
Oķ atmadan daĥi yayuñı yaşduñ
- 1489 Zer ü zûrı ki böyle ĥarc idesin
Ne mümkün dürce dürri derc idesin
- 1490 Benümle eyleme barmaķ ĥesâbı
Açılmaz çün elüñden genc bâbı

- 1491 Bu mıdur sürdüğüñ devlet semendi
Bu mıdur atduğıñ himmet kemendi
- 1492 Bu resme mi olur a‘dâyile ceng
Çanı ‘âr u çanı nâm u çanı neng
- 1493 Çün eyler emrüñe ra‘yet hilâfi
Ço itme bâri bu lâf u güzâfi
- 1494 Kişi olmayıcağ bir işde mâhir
El urmağ olmaz aña evvel âhir
- 1495 Ulaşdum saña cânândan kesildüm
Baña aşşuñ budur andan kesildüm
- 1496 Gelürdi dostuñ geh gâh selâmı
Anı da kesdi vü küsdi tamâmî
- 1497 Tapucılar baña oldı tapacı
Çün acıdur baña mihrün tap acı
- [49a] 1498 Bülend iken cehânda bunca nâmuñ
Beni nağş itdi ‘ahd-i nâ-tamâmuñ
- 1499 Açamazsın el urma bu çapuya
Geçemezsin atufıñı depme şuya
- 1500 O merdüm-çârei bî-çâre itdün
Oñulmaz yârei şad-pâre itdün
- 1501 Elüm şundum saña düşdüm ayağdan
Umarken boynuzı çıkdum kulağdan
- 1502 Çaçup yağmurdan uğradum çoluya
Beni yıkmağa tutmuşdı çoluya
- 1503 Yıkup bünyädümü vîrân sen itdün
Bu Mecnûn hastei hayrân sen itdün
- 1504 Muğayyed olmayup Nevfel sözine
Nüvâzişler kılup güldi yüzine
- 1505 Ki azdur leşkerüm yanumca bile
Anuñ-çün eyledüm şulh-ile hîle

- 1506 Gelüp çün şağ esen gördüm ilümi
Bu işe bağlayup muhkem bilümi
- 1507 Oğuram her kabîle leşkerini
Şavaşa cem^ç idüp her ceng erini
- 1508 Medîneden hemân tâ hadd-i Bağdād
Çeri derdi ulaqlar şaldı çün bād
- 1509 Alup bunça çeriye yola girdi
Ol evvelki şavaş yirine irdi

İkinci Def'a Nevfel Kabile-i Leylâyile Ceng İtdügidür

- 1510 Sühan gencin şatan gencînesinden
Söze dür dizdi dürc-i sînesinden
- 1511 Didi Nevfel ki leşker çekdi ol gün
Cehâna tohm-ı ğavġâ ekdi ol gün
- 1512 Şu resme kıopdı ğavġâ-yı 'Irâkî
Hicâz iklimin ürkütüdi tarâkı
- 1513 Uyardı düşmeni şavt u şadâsı
Hemân cümle ġanîsi vü gedâsı
- [49b] 1514 Dirilüp cenge âheng eylediler
İrüp şaf bağlayup ceng eylediler
- 1515 Az aşhâbıyla sâlâr-ı kabîle
Nazar-ġâha çıkup bağıdılar ile
- 1516 Beyâbân gördiler pür-tiğ ü nîze
Niçe serler ayakda rîze rîze
- 1517 Nefir ü bāng-ı tabl u na'ra-i kūs
Yürekler oynadur tenlerde maşsūs
- 1518 Atuñ oynadıġı yir şarşar-idi
Bu lu'be-senc ayasın qarşar-idi

- 1519 Sipâhiler şavaşda şaf tütup düz
Birinde yok yüz erden döndüre yüz
- 1520 Ciger-dâr olanuñ cünbişde qalbi
Ki düşmen şaflarından boza qalbi
- 1521 İki qalbi pür idüp (bu) iki leşker
Semâ' a girdi cām-ı tîğ ü hançer
- 1522 Qılıc kâr itdi fark-ı her ferîqa
Çemen toydı simen gibi 'aқиқe
- 1523 Qılıc dendānı kesmekden gedildi
Siperler tağılup serler didildi
- 1524 Qağan Arşlana beñzer Nevfel-i gürd
Ser-i¹ Elbürzi gürzi eyleye ĥord
- 1525 İder Leyli gürühıyla şavaşı
Qomış Mecnûn için ortaya başı
- 1526 Düşüp ol derd için ġavġā-yı derde
Bütün ne qalb-i şaf qodı ne perde
- 1527 Kime urşa geçerdı ġarb-ı nîze
Yeñi tîz igne güyā eski bize
- 1528 Qarışdı ol iki 'ummān çekişdi
Arada ĥaste Mecnûn cān çekişdi
- 1529 Hemān Leyli idi 'ālemde cānı
Raqīb ile çekişse tañ mı anı
- 1530 Sipāh el bir idüp çün urdılar tîğ
Tağıldı şaff-ı düşmen nitekim miğ
- [50a] 1531 Geçilse ittifāķi cān u başdan
'Aceb mi çıksa ekmek qurı taşdan
- 1532 Zāfer bulur el uran ittifāķa
Olur anuñla muĥkem her 'alāķa

- 1533 Ne deñlü kıl za'if olursa kını
Dirilse niçe kını bağlar anı
- 1534 Çün irdi Nevfele fâl-i sa'âdet
Şıdı kırdı bulup a'dâya fırsat
- 1535 Kimi başın alup kaçdı yabana
Kimi baş virdi tîğ-i bî-amâna
- 1536 Alup başın ele kâvmüñ emîri
Varup Nevfel öninde öpdi yiri
- 1537 Kefen boynında yüz yirde baş elde
Yimiş yüz zaħm yüz yird[e] baş elde
- 1538 Bile yanınca pîrân-ı kabîle
Yüz urup baş kodi hâk-i sebîle
- 1539 İdüp feryâd dâd isterler idi
Tâzarru' başın açup dirler idi
- 1540 Ne hâşıl kânumuzdan saña ey şâh
Bizi 'afv eyle *el-ecrü 'ala'llâh*¹
- 1541 Oķuñ irdi nişâna yayuñı yaş
Bizi başduñ ğazab nefsi dağı baş
- 1542 Oķuñ nîzeñ çü çekdi sînelerden
Nola sen de geķerseñ kînelerden
- 1543 İşidüp bunu Nevfel şefkat itdi
Olara 'afviyile minnet itdi
- 1544 Buyurdı kim getürün kını Leyli
İde mîzân-ı 'adlüm size meyli
- 1545 Virün ol şîrîni Mecnûn sevinşün
Nice bir ağladursız koñ avınsun
- 1546 Didi Leyli atası zâr u giryân
Ki ey cân-ı mürüvvet kân-ı ihsân

---

1 "Ecir, Allah'a aittir."

- 1547 Benem devrân elinden dil-şikeste
Esîr ü nâ-tüvân u pîr-i haste
- [50b] 1548 Adum bed-nâm u rüsvâ-yı ‘Arabdur
Bu bed-nâma kıara bahtum sebebdür
- 1549 Bu bed t̄âlî‘ ki bed-hâle binâdur
Bu olan kıanlar anuñ boynınadur
- 1550 Meded bu baht-ı bî-bünyâd elinden
Beni yağıdı biliş ü yad elinden
- 1551 Süheyl imiş sitârem fi’l-ħaķıķa
Ĥayâdan beñzedür yüzüm ‘aķıķe
- 1552 Eger bu t̄âlî‘ olmasa Süheylî
T̄ulü‘ itmezdi benden mâr-ı Leylî
- 1553 Kıızum da ben de uş düşdüķ yoluña
Virürseñ râziyam kem-ter kıuluña
- 1554 Dilerseñ şuya at isterseñ oda
Öñünde ĥâzırız uş ben de bu da
- 1555 Egerçi tâze gülşendür rebî‘i
Bu gün fermânuñuñ oldu muṭî‘i
- 1556 Velî bu şîrîni Mecnûna virmem
Gülü ol ṭab‘-ı nâ-mevzûna virmem
- 1557 Nider dîvâne bu kıand-i cülâbı
Aña yitmez mi ol bend-i ġıdâyî
- 1558 Melek nitsün perî ṭutmuş delüyi
Anuñ-çün dîve beñzer cümle ĥüyi
- 1559 Ne lâyıķdur ġurâba ṭu‘me-i bâz
Yaraşur mı ĥarâba serv-i ĥoş-nâz
- 1560 Nider gül-geşti ol âvâre deşti
Ki ‘ömri geçdi terk itmez o geşti
- 1561 Kıılır bed-nâmlar bezminde ârâm
Beni de kendüyi¹ de kııldı bed-nâm

1 kendüyi SK: kendümi ŞH

- 1562 ‘Arab hâkinde tâ kim kalmadı bād
Ki adın duhterümün¹ eylemez yād
- 1563 Kişi bed-nām olunca ölse yigdür
Melâmetden selâmet olsa yigdür
- 1564 Şikâr olmak kişi çeng-i nehenge
Yig andan ki kıla ‘âlemde nenge
- [51a] 1565 Virürseñ destine anun zimâmun
Hemîşe ilde rüsvây ola nâmun
- 1566 Elüm tüt kıldum üftâde ayakda
Elümde yok tayanmağa tayağ da
- 1567 Dilegüm² senden olmaz ise mağbûl
Kıluram Leylî v’allah mağtûl
- 1568 Kesilmiş başın anuñ ayı gibi
İt önine ataram pâyı gibi
- 1569 Baña anuñ niçe bir nâm u nengi
Hemîşe neng içündür şulh ü cengi
- 1570 İte atılsa yig ol tâze mîve
Naşib olmağdan ol dîvâne dîve
- 1571 Çü gördi Nevfel anı böyle hâciz
Cevâbında sözünüñ oldı ‘âciz
- 1572 O yüzüz delüye³ yüz virdi Nevfel
Hemân ihmâle yüz tütüdü o mihmel
- 1573 Didi gerçi düzüp geldüm bu hayli
Velî yok kalbümün bî-dâda meyli
- 1574 Eger kız virmez-iseñ sen bilürsin
Anı zulm-ile alman ben bilürsin
- 1575 Meşeldür bu meşel gül gibi şolmaz
Naşib olmayıcağ iş nâşib olmaz

1 duhterümün SK: duhterinün ŞH

2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

3 İlk hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

- 1576 Didiler Nevfelûn bir niçe yâri
İdüp Leylânuñ atasına yâri
- 1577 Ki bu Mecnûn ki Leylâya hevesdür
Çolayına figân eyler ceresdür
- 1578 Egerçi sözi geçmez çalba beñzer
Velî çavşına ger ger kelbe beñzer
- 1579 Aña dañı ne çuşkun bir semerdür
Seme sersâma uymaz ol ki serdür
- 1580 Anuñla çift olan giren döşege¹
Eşekden düşe yâ bine eşege²
- 1581 Eser yildür uçar çuşdur hevâyî
Ne kârıdur anuñ bu ketğudâyî
- [51b] 1582 Varı üç iki çanat biri çuyruç
Aña da çatı yiller oldı buyruç
- 1583 Anuñ-çün biz çılurken dün şavaşı
O düşmen fetğine açardı başı
- 1584 Anuñ-çün biz atarduç düşmene tîr
O düşmen fetğine eylerdi tekbîr
- 1585 Biz anuñ yolına olduk fidâyî
İder ol çavm-i Leylâya du'âyı
- 1586 Biz anuñ-çün ur(dur)uruz tiğ ü nîze
O bulsa nîzesin ururdı bize
- 1587 Degül ef'âli anuñ 'âçilâne
Delüye uyma şığmaz ad u şana
- 1588 Zihî müşkil feşâhat zî melâmet
Ola anda çalel sende çacâlet
- 1589 Çü biz da'vâ-yı nâm u neng idevüz
Niçün uyup delüye ceng idevüz

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

- 1590 Söze uyup çü Nevfel kodı ‘ahdi
Dönüp iline gitmek oldu cehdi
- 1591 Tırup bî-çâre Mecnûn hayret-ile
Taḥayyür ‘âleminde riḳḳat-ile
- 1592 Gönül taḥtı gibi baḥtı yıkıldı
Yüregi¹ kopdı ḥulḳūma taḳıldı
- 1593 Ümizi var-iken fi’l-cümle yâre
Ḳodı nevmiz anı yine sitâre
- 1594 Şular kim bî-vefâdan ‘ahd iderler
Şan aḡu şîşesinden şehd umarlar
- 1595 Şarâb isteyü² ‘azm olan serâba
Şusuzluḡdan varur ḥâli ḥarâba
- 1596 Yile söykünme vü şuya ṭayanma
Televvün ehli bed-ḥüya ṭayanma
- 1597 Kişi itmeyicek³ ‘ahde vefâyı
Ġaribe itmesün bârî cefâyı
- 1598 Ne Mecnûn ḳaldı dünyâda ne Nevfel
Hemân zıkr olunur ol ‘ahd-i mühmel
- [52a] 1599 Sürüp Nevfel ḳatına geldi Mecnûn
Aḳıtdı dilden âteş dîdeden ḥûn
- 1600 Ki ey peymâne peymâne içen ḳan
Ḳanı imân ḳanı eymân u peymân
- 1601 Başup kâfir raḳîbi ṭutduñ anı
Hey imânsız niçün virdüñ amânı
- 1602 Öküzi yüzüp irdüñ ḳuyruḡına
Uyarsın⁴ ḥar raḳîbüñ buyruḡına
- 1603 Elüm ṭutduñ elüm ṭutmaḡa evvel
Niçün şalduñ ayaḡa irdise el

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

3 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

4 uyarsın SK: uyarsañ

- 1604 Gice kim yâr idüñ yanumca çâlâk
Yalan olduñ çün irdi şubḥ-ı dâḥḥâk
- 1605 Gice yanumca yâr idüñ muvâfîḥ
Yalan olduñ çün irdi şubḥ-ı şâdîḥ
- 1606 Bükülmiş ipi çözmeyüp¹ ya nitdüñ
Şevâbuñ ḳanı meylüñ zenbe itdün
- 1607 Biraz nükte idüp² esdi şavurdu
Hemân yüz döndürüp dizgin çevürdi
- 1608 Didi Nevfel idüp anca mürâ'ât
Bu ki eksüklüğe idem mükâfât
- 1609 Ki alam bu diyâruñdan saña cüft
Cihâz u ḥürmet-ile dürr-i nâ-süft
- 1610 Gümüş gevedelü altun başlu dil-ber
Ḳılabdan saçlu incü dişlü dil-ber
- 1611 Cemâli bî-nihâyet mâli bî-ḥad
Hasibe vü nesibe cedd-i ber-ced
- 1612 Sürür-ı nür olup ḥüsn-i cemâli
Saña devlet ḳapusın açâ mâli
- 1613 Bu sözi kim didi ol merd-i ḡaddâr
İşinden artuḳ oldu sözi şad bâr
- 1614 Bulut gibi ḳararup gitdi Mecnûn
Perî gibi aradan yetdi Mecnûn
- 1615 Ne deñlü kim aratdı Nevfel anı
Bulınmadı ne nâmı ne nişâni

[52b] Hikâyet

- 1616 Kitâb-ı Hâtifiden bu ḥikâyet
Bu üslûb üzre olındı rivâyet
- 1617 Ki maḡlûb oldu çünkim Leyli ḥayli
Esîr oldu meger Mecnûna Leyli

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

2 idüp SK: idük ŞH

- 1618 Görüp Leylây[1] Nevfel oldu ‘âşık
Didi bunuñ vişâli baña lâyıķ
- 1619 O vaşl olur çekerem¹ ben belâyı
Eger Mecnûna virsem ben bu ayı
- 1620 Ben alursam eger virmeyüp² aña
Cefâ vü ğadr-ile ta‘n ola baña
- 1621 Hemân budur bu işde fikr-i kâbil
Ki Mecnûna içürem zehr-i kâtil
- 1622 Buyurdı sâķisine ol cefâ-kâr
Ki zehr-âlûde bâde kıla ihzâr
- 1623 Yañılup bezm içinde sâķi-i mest
O zehri Nevfele şundı sebük-dest
- 1624 İçüp Nevfel anı cân virdi der-hâl
Yine cânına geldi itdügi âl
- 1625 Şular kim mîve-i hikmet yidiler
İşe şanduk başa olur didiler
- 1626 İ ğâfil i‘tibâr it bu haberden
Seherde gey şaķın âh-ı seherden
- 1627 Ža‘ife hayfı ķo havf eyle Rabdan
Hazer eyle du‘â-i nîm-şebden
- 1628 Tutar her dâmenini kahr-ile mâr
Yiridür ger olursa menzili nâr
- 1629 Niçe hârı ki besler sâye-i gül
Aña âķir od urur âh-ı bülbül
- 1630 Sitemden mülk-i devlet olmaz âbâd
Yine bünyâdı olmaz nitekim bād
- 1631 Cehâna hükmi iden dâd-ile gitdi
Gelüp dâd-ile hoş ad-ile gitdi

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

- [53a] 1632 Geçer kışsa çün olur ‘ömr zâyil
Hıoş itsün kışsasın ‘âlemde ‘âkil
- 1633 Ne Nevfel qaldı ‘âlemde ne Mecnûn
Hemân yâd olunur ol kışsa-i dün
- 1634 İçüp çün zehri Nevfel işi bitdi
Atası Leylîi kırtardı gitdi
- 1635 Selâmet qaldı Mecnûn illâ maħrûm
Neler eyler kişye tãli‘-i şüm

Mecnûn Şayyâddan Āhûlar Alup Āzâd İtdügidür

- 1636 Söze incü dizen şarrâf-ı mâhir
Bu tertîb üzre nazm itdi cevâhir
- 1637 Didi evvel bedîd olan remîde
Çün oldu Nevfelilerden berîde
- 1638 Binüp yile yiler eyler şitâbân
Ki irmez tozına bād-ı beyâbân
- 1639 Gözi yaşı yüzinden şarlar-idi
Vefâsuz Nevfele hicv ırlar-idi
- 1640 Ne il qaldı vü ne il ne vilâyet
Aña itmeye¹ Nevfelden şikâyet
- 1641 Beyâbânda ne hâre qaldı ne hâr
Ki hâlin ağlamaya aña tekrâr
- 1642 Giderken eyleyüp efgân u âh o
İraqdan gördi bir kaç miskîn âhû
- 1643 Dil-i ‘âşık gibi düşmiş tuzâğa
Tutulmuş pâyi muhkem bend ü bâğa
- 1644 Bıçaq almış ele hırş-ile şayyâd
Döke âhû qanın nite ki cellâd

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- 1645 Şefâ‘at itmege at sürdi Mecnûn
Sevâdı gördi şayyâd oldı Mecnûn
- 1646 Didi Mecnûn konuğ geldüm kıtaña
Şerikem elde olan ni‘metüñe
- 1647 Dilegüm¹ tut konuğam luţf-ı hâş it
Tızağdan bir’ki miskini hâlâş it
- [53b] 1648 Elüñ çek cânverden cânı vardur
Esürger cânı (ol) kim imâni vardur
- 1649 Yavuz kıurd olma ey âdem ki âdem
Olupdur ‘ilm ü hilm-ile mükerrem
- 1650 Nice göñlüñ çeker cân incidesin
Günehsüz cân-ı hayvân incidesin
- 1651 Güzel gözleri² beñzer çeşm-i yâre
Mu‘aţtar büyi büy-ı nev-bahâra
- 1652 Ri‘âyet eyleyüp yâr ü bahârı
Hâlâş itseñ nola miskîn şikârı
- 1653 Bunuñ boynına hançer ne revâdur
Anuñ kes boynını kim bî-vefâdur
- 1654 Çıkarma gözlerin kim sürmelidür
O göz çıksun kim elden sürmelidür
- 1655 Şalarken pâyı reşk-i sîm-nâbı
Oda girmek ne lâyıkdur kebâbı
- 1656 Yüce boynuzları çardağa beñzer
Beden burcında burnı tākā beñzer
- 1657 Yazuğdur ol yüce çardağı yığma
Harâb itme burüc-ı tākı yığma
- 1658 Mu‘aţtar nâfesi misk-i Hıtâdur
Anuñ kıanın yire dökmek haţâdur

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

- 1659 Yük urulmaz o pt-i nâzenine
Urur mısın anı pt-i zemine
- 1660 Bu trfe sözden ol avcı ttp ta
Tururdu alayu ağzında barma
- 1661 Didi ger far u fâam olmasa bol
atımda bu sözün olurdu mabl
- 1662 İki aydur k'avum Őaydum hemân bu
'İyâlüm çok yimek kaydı hemân bu
- 1663 'İyâli çok olup aç ola Şayyâd
Şikâr âzâd idüp kâalur mı bî-zâd
- 1664 Eger Őefat iderseñ bu Őikâra
Bahâsın vir Şatun al âŐikâre
- [54a] 1665 Ç virdi ol cevâbı ol tehî-dest
İnüp virdi atın Mecnn-ı¹ ser-mest
- 1666 Binüp Őıratdı âh gibi Şayyâd
İdüp âhları hırŐından âzâd
- 1667 O kaçdı ya'nî geçdi buña hrde
Bu aldı bir kaç âh ol da hrde
- 1668 Geçüp dünyâdan ucuz Őatsa bî-zâr
Anı bun düşdi Şanur ehl-i bâzâr
- 1669 Anp bî-çâre Mecnn eŐm-i yâri
pp âh gzin eylerdi zârî
- 1670 Be bu çeşm-i siyâh kim hb u terdür
Nigârn kâra gözinden eŐerdr
- 1671 İdüp her bir gâzâle âferin-bâd
pp iki gözinde itdi âzâd
- 1672 Yilp âhlar ardınca Şitâbân
Gezerdi âh-ile deşt  beyâbân

1 Mecnn-ı SK: Mecnna ŞH

- 1673 Silâh âlâtı var bilinde beste
Silâhından gül-i ter gibi haste
- 1674 Dili pür-^çukde tîğinden çü sūsen
Gözine bu cehân tar çeşm-i cevşen
- 1675 Yürür kızmış kum içinde kayırmaz
Dilinden yârinün zikrin ayırmaz
- 1676 Dili kızmış harâretten çü çeşme
Nigâr endîşesi başında pîşe
- 1677 Çıkup ol şîşenün geh geh buhârı
Karara yaqdı Mecnün bî-karârı
- 1678 Çü gece halvetisi giydi kara
Cehân halvet kalup il girdi dâra
- 1679 Beyâbânda yürür âvâre Mecnün
Gicesi bahtı gibi kara Mecnün
- 1680 Meyân-ı mür gibi çeşmi bārık
Dili gibi yolu da teng ü tārık
- 1681 Perî gibi yürürken buldı bir gâr
Girüp kıvrıldı yatdı nitekim mâr
- [54b] 1682 Eger kıl gibi kıvrılrsa hoş-idi
Ki yatduğı yer aña âteş-idi
- 1683 Anuñ-çün nâle olup yâr-i gârı
Seher yüzi gülince kıldı zârı

Mecnün Dâmdan Yaban Şıgırını¹ Āzād İtdügidür

- 1684 ‘Alem dikdi çü şubh-ı ‘âlem-efrüz
Dil-i ‘aşık gibi rüz oldı pür-süz
- 1685 Ğılâfından çıkup mir’ât-ı çinî
Nazarlar gördiler ‘âlem içini
- 1686 Hayâl âyîne-dârı a’nî Mecnün
Hoş âyîne veli jeng² eylemiş hün

1 yaban şıgırını BN2: ahûlar ŞH

2 jeng SK: reng ŞH

- 1687 Yirinden tırdı gūyâ dūd-ı âteş
Yüce yaluñ gibi sūzân-ı ser-keş
- 1688 Ğazeller okuyup şahrâya düşdi
Aķup yaşı gözinden pāya düşdi
- 1689 Yüridi deşt içinde rāh-ı bī-rāh
Ṭarīķinde refiķi nāle vü āh
- 1690 Giderken irdi nā-geh bir maķāma
Gözi gönli gibi tuş oldu dāma
- 1691 Meger ol dāma düşmiş gāv-ı deştī
Ayağın dāma tutmuş tīga müştī
- 1692 O miskīni başup şayyād-ı hūnī
Nitekim¹ şīr āhū-yı zebūnı
- 1693 Diler ol bī-günehden dōke xanı
Günehsüze teraḥḥum ehli xanı
- 1694 Çü Mecnūna görindi ķaşd-ı şayyād
Dil uzatdı aña çün nīş-i faşşād
- 1695 Ki bir zālīm segi gibi zebūn-gīr
Dilüne eylemez mi nāle te'sīr
- 1696 Amān virseñ nola bu derd-mende
Bir iki gün şafā sürsün çemende
- 1697 Bu gice bunu bulmazsa ögüri
İlenür² saña ögüri ögüri
- [55a] 1698 İgende bī-günāha urma bendün
Şaķın kār ider āhı derd-mendün
- 1699 Şaķın olup kıyāmet rūzgārı
O şayyād ola sen anuñ şikārı
- 1700 Hūdāya şükr-i minnet kıl ki taķdır
Seni şayyād idüpdür anı naḥķīr

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- 1701 Görüp şayyād o ʔa'n-ı āşikārı
Amān virdi ƙodı elden şikārı
- 1702 Didi re'y-ile ƙurtarduƙ bu cānı
Yabana gitmez ammā rāygānī
- 1703 Hemān vech-i ma'āşum budur ey yār
Şatarum saña olursañ ƙarīdār
- 1704 Virüp Mecnūn silāh esbābı varın
Ol avcıdan şatun¹ aldı şikārın
- 1705 Görüp şād oldu bu esbābı şayyād
Alup yolına gitdi nitekim bād
- 1706 Varup Mecnūn o şayda yana yana
Şan oğlı ƙatına şefƙatlü ana
- 1707 Sürüp yüzine destin dostāne
Öperdi çeşm-i mestin 'aşıƙāne
- 1708 Ƙaşırđı arƙasın hem şefƙat ile
Dir idi aña rifƙ ü rifƙat ile
- 1709 Ki iy bencileyin āvāre rencūr
Refiƙinden ğarīb ü yārdan dūr
- 1710 Yüce ƙağlar başıdur cilve-gāhuñ
Çemende yāsemenlerdür giyāhuñ
- 1711 Ƙoƙuñ büy-ı nigāruñ yādigārı
Gözün āyīne-i çeşm-i nigārı
- 1712 Hālāş olup ƙuzakdan dest ü pāyuñ
Refiƙüñ sāyesinde ola cāyuñ
- 1713 Başıñdan dūr olup şehler kemendi
Tozuña irmesün avcı semendi
- 1714 Ayağuñ bağına gerd irmesün hiç
Serīne şağ olup derd irmesün hiç

---

1 şatun SK: şatup ŞH

- [55b] 1715 Göze kim toğrıdur sîmîn ayağın
Hudâ şaklaya gözinden tuzağın
- 1716 Dilerüm¹ senden ey gül-büy u gül-post
Çerâ-gâhuñ olıcağ gülşen-i dost
- 1717 O gülşende biraz ârâm idesin
Güle bülbül ğamın i'lâm idesin
- 1718 Ki ey maḥbûs-ı ḥüsn-i kâm-ı düşmen
Esîr-i mübtelâ-yı dâm-ı düşmen
- 1719 Ne sen benden ne ben senden haber-dâr
Ṭapuñ bî-derd ü ben derde giriftâr
- 1720 Ne ḥâme var kıatumda ne ḥamâme
Ki şalam ṭapuña geh geh selâme
- 1721 Ne per var ki uça bir kıuşca cânım
Ne yüz var yüzüne bakmağa ḥânum
- 1722 İşigünden ne yıl kim itmeye toz
Eger yüz yüz gelürse ırmazam yüz
- 1723 Ne yıl kim senden almaz yâdigârı
Gerekmez virse büy-ı nev-bahârı
- 1724 Bu resme niçe biñ biñ 'arz-ı ḥâlî
İdüp ağladı bulduqça mecâlî
- 1725 Kesüp ol gâv-ı deştinün tuzağın
Gözinde öpdî kıurtardı ayağın
- 1726 Çün ürküp kaçdı vaḥşî dâm-dide
Revân oldı remîde âremîde
- 1727 Gice leylâsı çünkü aşdı perde
Felek mecnûnı düşdü yeñi derde
- 1728 Anuñ-çün gözlerin yummaz seḥerden
Olup ser-geşte ğâfil her ḥaberden

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- 1729 Yürür anuñ gibi Mecnûn-ı ‘Âmir
Yeñi sevdâda ol gıce müsâfir
- 1730 Yürürdi ol belâ Mısrı hürüşân
Libâsı leylî kendi Nîl-i cüşân
- 1731 Gicede beñzeyüp dîvâne dîve
Ġırîv idüp gezerdi ive ive
- [56a] 1732 Yanup dîñlenmez-idi şem‘a gibi
Revân idi yüz üzre dem‘a gibi
- 1733 Hem ol şem‘ûñ harâretten dimâğı
Yanardı nitekim bağıında yağı

Mecnûn Sâye-i Dırahtda Zâğ-ı Siyâha Hîtâb İtdügidür

- 1734 Seher-geh çünki çerh-i lâciverdi
Zer-efşân itdi yine verd-i zerdi
- 1735 Cehân yüzi kızıl gül gibi güldi
Cemâli Leylî gibi hurrem oldı
- 1736 Hâzâna uğramış gül gibi Mecnûn
Yüzi şolmış şararmış dîde pür-hûn
- 1737 Yürür maḥzûn u eşke ġarḫ tâ fark
Şan olmışdur gemisi yîñile ġarḫ
- 1738 Yarım günde güneşden başı kızdı
Çü perde yoğ-idi her yanı kızdı
- 1739 Yoğ-idi sâye gibi hîç rahtı
Oturdı sâyeye bulup dırahtı
- 1740 Koyu gölge dıraht-ı sebz ü ‘âlî
Dibinde havz u ravza hûb u ‘âlî
- 1741 Felek havzı mişâlinde müdevver
Şuyı pāk u muṭahhar şanki kevşer

- 1742 Kenârı havza batmış tâze ravza
Yeñi yüz şuyı virmiş ravza havza
- 1743 Kenâr-ı havza varup ol ciger-tâb
Şuyından ravza gibi oldu sîr-âb
- 1744 Düşüp ol sebze üzre sâye gibi
Yeşil dibâda şan pîrâye gibi
- 1745 Özi çün müfriş-i dibâya dönmiş
Gözi ol devha-i zîbâya dönmiş
- 1746 Gözi tuş oldu şâh üstinde zâga
Ki beñzer çeşm-i şebde şeb-çerâga
- 1747 Siyeh perri ki ‘Abbâsî ‘alemdür
Kızıl minķârı bir pâre baķamdur
- [56b] 1748 O la‘lîn burnı kim düşmiş gögüse
Baķam aşlandı gūyâ âbnûsa
- 1749 Çeküp baş hırķaya halvetde hāmûş
Oturmuş Halvetî gibi siyeh-püş
- 1750 O zâgî çün bu ‘ışķ abdâli gördi
Kıarmış gönlinün hem-hâli gördi
- 1751 Didi hâlün ferâguñ menzilün bâğ
Niçün câmeñ siyâh ey nâmesi ağ
- 1752 Niçün şeb-reng olursın ey şeb-efrüz
Geçersin rüz-ı ni‘metde şeb ü rüz
- 1753 Uçarken bâğ içinde fâriğü’l-bâl
Niçün olduñ siyeh-bâl ü siyeh-hâl
- 1754 Menem mâtemde ammâ sen siyeh-püş
Menem od içre neyler sende bu cüş
- 1755 Seni kim yaķdı kime mübtelâsın
Ki göynüklü gibi yüzi kıarasın
- 1756 Kıara giydün çü göynüklü geçersin
Niçün göynüklüden böyle kıaçarsın

- 1757 ‘Aceb mi Zengī kıl gibi kaçasın
Yâ Hindūsın ya hōd Hindū beçesin
- 1758 Meger gördi gelür bir pîre ‘avret
Bile bir şahş var divâne-hey’et
- 1759 Teni başdan ayağa bâğa düşmiş
Yürür şankim delürmiş tağa düşmiş¹
- 1760 Meger sensin gurābü’l-beyn ey zāğ
Ki beñzer saña bu bağrumdağı dāğ
- 1761 Kōnup üstümdeki ser-sebz dala²
Kara bahtum gibi olduñ havāle
- 1762 Velî olsañ baña kara sitāre
Nola kılsañ bu hālūme nezāre
- 1763 İdicek dūd-ı āhum gibi pervāz
İriş ol yāre ‘arz it bir niçe rāz
- 1764 Ki şorarsa eger hāl-i ğaribi
Gülinden ayr[u] düşmiş ‘andelibi
- [57a] 1765 Getürmezseñ ele varmışdur elden
Harāb olmağa yüz tıtdı halelden
- 1766 Dir-idüñ saña ğam irse irem ben
Ġam irdi vardı yile varmaduñ sen
- 1767 Çün elden göz çıka derd-i ‘amādan
Ne hāşıl olur aña tütüyādan
- 1768 Kuzuyı çün kapa gürg-i beyābān
Ne aşşı eyleye feryād-ı çübān
- 1769 Ola çün seyl ile vīrāne bünyād
Ne hāşıl seng-dīvār olsa pülād
- 1770 İde çün seyl ekini seng-ile pür
Ne hāşıl yağa yağmur yirine dūr

1 Bu iki beytin, buraya sehven yazıldığı anlaşılmaktadır. Siyak ve sibaka da uymayan bu beyitler, daha sonra 1786-1787. beyitler olarak yer alır.

2 dala BN2: ü ala ŞH

- 1771 Sühân tîrini bu atduķça küstâh
Uçardı zâġ ürküp şâh-ber-şâh
- 1772 Bu derdin dökdi hem-derdi şanup¹ zâġ
Uçup zâġ urdı cânına yeñi dâġ
- 1773 Gice çün perr-i zâġ-ile büründi
Cehân şan kıara aġ-ile büründi
- 1774 Felek yılduzları döndi çerâġa
Ya kıara aġ içinde çeşm-i zâġa
- 1775 Yatur Mecnûn söyünmiş dil çerâġı
Uçup kaçmış elinden şabr-ı zâġı
- 1776 Yatur yirde söyünmiş şem‘a beñzer
Huzûr-ı dil perîşân cem‘a beñzer

Mecnûnı Bir ‘Avret Bend-ile Har-gâh-ı Leylâya İletdüġdür

- 1777 Seher-geh çünki tîr-endâz-ı hâver
Gice zâġın uçurdu tîz atup per
- 1778 Açıldı her gözün uyķusu baġı
Yine oldu münevver şeb çerâġı
- 1779 Yirinden tırdı ol divâne-i mest
Çerâġın añdı şan pervâne-i mest
- 1780 Düşüp yola yüz üzre râst çün bâr
Revân oldu diyâr-ı yâre bi-‘âr
- [57b] 1781 Anuñ kim derdi vardur ‘arı neyler
O kim ‘arîdür andan bârı neyler
- 1782 Çü karşı geldi bûy-ı kûy-ı dil-ber
Oturdu ser-be-dest ü dest-ber-ser
- 1783 Dil ü câna bu bûdan râhat irdi
Ölüye şan hayât-ı tâze irdi

1 şanup SK: kaçup ŞH

- 1784 Meger gördi gelür bir pîre ‘avret
Bile bir şahş var divâne-hey’et
- 1785 Teni başdan ayağa bağa düşmiş
Yürür şan kim delürmiş tağa düşmiş
- 1786 Yider ‘avret anı boynında urğan
Görüp Mecnün bu şahşı kaldı hayrân
- 1787 Revân anlara karşı vardı turdı
Ġaribe yalvarup hâlini şordı
- 1788 Didi bir dul faķirem ben faķire
Tıuş oldum baña beñzer bir faķire
- 1789 Rızasıyla esir olup bu âzād
Gezüp cerr eylerem ilden buña zād
- 1790 Gezüp bu hîle ile cümle kıavmi
Dilenüp¹ cem‘ iderüz kıüt-ı yevmi
- 1791 Ne hâşıl olsa bu yâr-ile yârî
Anı kıismet kıılırız iki yarı
- 1792 Didi Mecnün düşüp pâyine fi’l-hâl
Baña taķ bağı boynından anuñ al
- 1793 Ki Mecnûna yaraşur bend ü zencir
İşüñ hem gerçek olsun itme tezvîr
- 1794 Ben ehl-i kıayd u bendem ol degüldür
Esir ü müst-mendem ol degüldür
- 1795 Hem ilden hâşıl olan ğalle vü māl
Baña habbe gerekmez cümlesin al
- 1796 Görüp şād oldu ‘avret çün bu şaydı
Buña urdı alup ol bend ü kıaydı
- 1797 Yidüp gezdürdi anı hâne hâne
Ol ilden ğalle derdi bu bahâne

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- [58a] 1798 Uyup Mecnûn yiler boynında urğan
Kimi hâlķuñ gülüşür kimi giryân
- 1799 Gülerler ġâfil ü bî-derd olanlar
İderler giryê ‘âķil merd olanlar
- 1800 O zencîre boyun tütup yilerdi
Ķarı illerden aķçe pul dererdi
- 1801 Taķup boynına urğan gezdürürdi
Şanasın mest arşlan gezdürürdi
- 1802 Gezer ‘avret ilüñ dervâzesini
Çeker Mecnûn-ı mest âvâzesini
- 1803 Ğazelde Leylî adın yâd iderdi
Ser-âġâz eyleyüp feryâd iderdi
- 1804 Bu Leylî dise her düşmân atar taş
Bu raķş urup döner tatar aña baş
- 1805 Cefâ vü cevri-i düşmen çekdi vâfir
Çün irdi dost ķapusına âķir
- 1806 Revân zencîr-i bend-ile çü Ceyhûn
Yire sürüp yüzün aġladı Mecnûn
- 1807 Didi yâre ki ey Baġdâd-ı ihsân
Gözüm yaşı ķapuñda Dicle-i ķan
- 1808 Elüm boynum ayaġum bende baġlu
Günâhum çok gerek öldür gerek ķo
- 1809 Siyeh-rüyam önüñde sâye gibi
Gelüp uş pâya düşdüm pâye gibi
- 1810 Dilerseñ baş dilerseñ dâruña aş
Dilerseñ oķla dile yayuñı yaş
- 1811 Ĥaķâyile eger çekdümse tîri
Bu gün uş oldum ol cürmüñ esîri
- 1812 El uzatdumsa dün urmaġa nîze
Bu gün boyun uzatdum tîġ-i tîze

- 1813 Eger dün cân alup dökdümse kıanı
Bu gün cân virürem dirmege cânı
- 1814 Elümle dün günâh itdümse yâre
Bu gün uş geldüm ayağumla dâra
- [58b] 1815 Eger dün çekdüm-ise ğayra şeş-per
Bu gün nâlemle ıoldı heft kışver
- 1816 Cezâsın eyler-iseñ her günâhuñ
Muıı'em cümle fermânına şâhuñ
- 1817 Çekerseñ tığüñı ur cân u serde
Atarsañ tırüñi ğâzır cıger de
- 1818 Aşarsañ dâra bârî zülfüñe aş
Başarsañ nâr-ı dâğı cânuma baş
- 1819 Atarsañ oda te'hîr eyleme at
Dimişlerdür ki *fi't-te'hîr âfât*¹
- 1820 Urursañ başum üzre đarb-ı müştı
Ola luııf-ı vefâ đarb-ı dürüşti
- 1821 Elün degmeñ baña 'ayn-ı vefâdur
Senün kıatuñda ammâ ol ğaıâdur
- 1822 Ümıdüm var kı kıaşduñ ola cânâ
Elün degmege olurdı bahâne
- 1823 Yañılup eylemezsın ol ğaıâyı
Kime ağlayayın ben bu cefâyı
- 1824 Senün teşneñ şuyına teşneyem ben
O bir içım şuyı da şunmaduñ sen
- 1825 Aña kıurbân olursa cân-ı teşne
Hilâl-i 'ıyd olur baña o teşne
- 1826 İrürse cânuma tâ kım o ğançer
Zihî 'ıyd ü hilâl Allâhu ekber

1 "Ertelemede felaketler vardır."

- 1827 Hudâ hem bezm-i 'ışkuñ cem' idüpdür
Beni ol cem' içinde şem' idüpdür
- 1828 Dilerseñ kim ziyâsı arta cem'ün
Amân virme başın kaç' eyle şem'ün
- 1829 Baña hoşdur önünde mürde yanam
Niçe bir hecr-ile pejmürde yanam
- 1830 Dü 'âlem baña sensiz derd-i serdür
Tapuñsız dirlük ölmekden beterdür
- 1831 Beni bu derd-i serden kırtar ey mâh
Hâk ecrüñ vire *el-ecrü 'ala'llâh*¹
- [59a] 1832 Didi bunu atıldı nitekim tîr
Delülük tâzelendi kırdı zencîr
- 1833 Kılup mihrâb-ı yâre karşı secde
Semâ'-ı vecd-ile 'azm itdi Necde
- 1834 İşidüp anı göre vardı her h'ış
Pezer mâzer bile dil-ğaste dil-rîş
- 1835 Görüp görmeyicek² hâlinde anı
Acıyup cümlesinüñ yandı cânı
- 1836 Ol anlardan ferâğat 'âleminde
Cehândan bî-ğaber Leyli ğamında
- 1837 Dönüp terk itdiler ol derd-mendi
Ğarîb ü bî-nevâ vü müst-mendi
- 1838 O hayrân kıaldı yok ağıyâra meyli
Hemân fikri vü zikri Leyli Leyli
- 1839 Aña her kim ki ğayrı söz açardı
Ya tınmaz ya uyurdu ya kaçardı

1 "Ecir, Allah'a aittir."

2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

Leylâyı Atası İbni's-Selâma Nikâh İtdügidür

- 1840 Götüren söz 'arūsından niķābı
Nişār itdi bu lü'lü-yı hoş ābı
- 1841 Didi ol gün ki Nevfel buldı fırsat
İşidüp Leylî hurrem oldu ğāyet
- 1842 Gülerdi gül gibi hüsni bahārı
İrişdi ya'nî çāre gitdi hārı
- 1843 Atası geldi pür-şūr u şāğab-nāk
'Imāme egri re'y egri ğāzab-nāk
- 1844 Dili süsen gibi şimşire dönmiş
Sözi dilde hadeng-i tīre dönmiş
- 1845 Ki bu gün ol delüye naķş geçdüm
Gidüp güç aña ben āsān kaçdum
- 1846 Anı añdum işümi ben bitürdüm
Bulup maķşüdümü anı yitürdüm
- 1847 İrişsün Nevfele Hāķdan murādı
Ki dād idüp kazandı yaķşı adı
- [59b] 1848 Ki dest-i hırşı senden ol da kesdi
Dönüp qahrūñ yili Mecnūna esdi
- 1849 Esüp şavurdu ol da oldu āġāh
Şavuldu 'āķıbet *el-ħamdü li'llāh*¹
- 1850 Bunı işitdi Leylî çün pederden
Acıdı tınmadı ammā ħāzerden
- 1851 Belürdüķçe tutuşmuş perdeden āh
Pederden perdesin ħıfz itdi her ġāh
- 1852 Peder çün perdesinden oldu birün
Yaşı nergislerini itdi gül-gün
- 1853 Deñizler aķıdup ol eşk-bārī
Yuyup gitmedi² qalbinden ğubārı

1 "Hamd ancak Allah'adır."

2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

- 1854 Çü her gevher yine yetdi terâzû
Gâh el çizdi gamından gâh bâzû
- 1855 Dökerdi didesinden hûn-ı şâfi
Şu üstinde¹ kııurdu halle bâkî
- 1856 Şulardı nergisinden erğuvânı
Yağardı Leylî odından cehânı
- 1857 Ciger yağar gâzel oğurdu ya‘nî
Selîs-i dil-pezîr elfâz-ı ma‘nî
- 1858 Ne ehli var ki yiye guşşasını
Ne yâri var ki diye kıışşasını
- 1859 Kıpı bağılu ayakda âhenîn bend
Oturur derd-mend ol yâr-i dil-bend
- 1860 Nesîm-i hubbı ammâ tâzelendi
Cemâl-i şöhreti âvâzelendi
- 1861 Bu hoş-bü yayılaldan ilden ile
Cemâlin medh iderdi her kabîle
- 1862 İşidüp anı halkıuñ nâm-dârı
Anuñla şöhbete germ oldu varı
- 1863 Vilâyet uluları virdi mâlı
Ki andan alalar zevk-i vişâli
- 1864 Yürür dellâla biñ biñ der-meyâne
Ki der tâlîbleri ala hızâne
- [60a] 1865 Kim el açar ala ol mâh-ı mihrî
Kimisi diş biler kim yiye şehdi
- 1866 Atası elle gâyet haşmetinden
O genci hıfz iderdi gayretinden
- 1867 Kemâl-i ‘aql-ile ol sîm-endâm
Kıatı hıfz itdi taşdan şîşe-i nâm

1 Şu üstinde SK: şıva destinde ŞH

- 1868 Nühüfte perdede çün âh iderdi
 Tıuyulmasun diyü kütâh iderdi
- 1869 Egerçi gonçe gibi yok dehânı
 Velî bağrında bî-ḥad vardı ḳanı
- 1870 Yir iḳer ol da aḡyāra müdāra
 Müferriḥ nüş iderken ḳalbi ḳara
- 1871 Geçerdi rûzı çün şem‘-i şeb-efrûz
 Tıaşı ḥandân iḳi pür-giryeye vü süz
- 1872 Mülāzim müşterilerden ol aya
 Gelür gül yüzlü biñ biñ ol araya
- 1873 Bu şöhret irdi çün İbnü’s-Selāma
 Ḳıyāma geldi çün yevmü’l-ḳıyāme
- 1874 İdüp ol şartı-ı ‘ahde i‘timādı
 Olup taḥşil-i vaşla i‘timādı
- 1875 İrişdi almağa ol mihr ü mâhı
 Bile tāk u tarîḳ-i pâdişāhı
- 1876 Getürdi çok ḥazîne māl-ı bisyār
 Dür ü ‘anber mey ü şekker be-ḥar-vār
- 1877 Niçe yüz ḫabla nāfe la‘l-i kânî
 Ḳabile ḳavmine ilk armağānı
- 1878 Çekildi çekmek iḳün ferş-i dībā
 Ḳatar-ile deve çulları zībā
- 1879 Çekildi tâzî vü puḫtî ḫonanma
 Şu deñlü kim eger dinse inanma
- 1880 O zer kim biri biñ biñ sîm geçerdi
 Ḳayırmayup ḳayıp gibi şaçardı
- 1881 Mürüvvet itdi ol deñlü olup germ
 Ki ḳum ḳavminüñ oldı tıaşı da nerm¹

---

1 nerm SK: direm ŞH

- [60b] 1882 Bir iki gün seferden dînlenür ol
Pes oldu kıâsıd u maķşûda meşğûl
- 1883 Bulup bir dilde cārî sözde üstâd
Ki mum olur sözinden seng ü pülâd
- 1884 Olur işdür görür kıavl-i faşîhi
Nitekim¹ mürdei nefh-i Mesîhi
- 1885 Anuñla pîş-keş kıoşdı leţâyif
Metâ[‘]-ı Rûm u Şâm u Mış u Tıyîf
- 1886 Gelüp kıâsıd bile genc-i zer ü sîm
İdüp âhîr hâzîne-dâra teslim
- 1887 Düzüp soñra kilid-i hoş-zebânı
Küşâde eyledi genc-i nihânı
- 1888 Ki ber-vech-i ‘Arab hem püşt-i leşker
Şehîr-i şeh-süvâr u şîr-i peyker
- 1889 Emîr-i şâhib-i seyf-i kıalemdür
Siyâdet burcına ‘âlî ‘alemdür
- 1890 Yücedür kıadri gibi nâm u nengi
‘Arabda mu‘teberdür şulh u cengi
- 1891 Şavaşa varsa tartılmış barakđur
Kılıc gibi şavaşda yüzi ağdur
- 1892 Yürürse cem‘ idüp ceyš ü silâhı
Tıgılıp düşmenüñ kıalb ü cenâhı
- 1893 Eger şulh u şalâha eylese hîz
Kıoyunu kıurd-ile barışdurur tîz
- 1894 Mürüvvet kân[ı] ihsân ma‘denidür
Kemâl ü fazl u ihsân mecma‘ıdur
- 1895 Bu deñlü fazl-ile sizden umusı
Bu kim mâlın virüp ala ‘arūsı
- 1896 Okıdı çünkü efsünü ol âgâh
İşidenler didiler bârek-allâh

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- 1897 Atası Leylinün dermānde aldı
Çü bu sir-āferinün sözün aldı
- 1898 Ne deñlü kaçdısa idüp bahāne
Getürdi utup irārı meyāna
- [61a] 1899 Peder āhir bunı utup rızāya
Mehi virdi dehān-ı ejdehāya
- 1900 Seer-geh çün ‘arūs-ı mihr-i gerdün
Ele gün gibi aldı cām-ı gül-gün
- 1901 ‘Arab mehterleri arb urdı küse
arāb-ı Tāyifi oldı kü’üsa¹
- 1902 Dügün hengāmesi germ oldu gāyet
Dügüne itdiler sādātı da‘vet
- 1903 Bier bir yañada elvān-ı ni‘met
Olur bir yañada envā‘-ı ‘iret
- 1904 Sürüp gül yüzlüler gül-gün piyāle
afā oldı yemīn-ile imāle
- 1905 Oturup Leyli atasıyla sādāt
Yirine geldi cümle resm ü ‘ādāt
- 1906 O meclisde ki ulular oturdı
Nikā-ı ‘ad olup ube oundı
- 1907 Haib ubeye kim kürsiye adı
Baı üzre direm ufānı yadı
- 1908 Varup der-gāh-ı Leylāya her ādem
Niār eylerdi dīnār ile dirhem
- 1909 O her dīnārı dā-ı ğam ayardı
Niār-ı dirhemi verhem ayardı
- 1910 Aña her kim gül-āb-ı ter açardı
Yaardı anasın āzer açardı

---

1 kü’üsa SK: kürüsa H

- 1911 İrak düşdüg-içün sevgülü yâre
Yakîn olmazdı gönli kârubâra
- 1912 Serine la'l-i efser ahger oldu
Yüzine inciler eşk-i ter oldu
- 1913 Gözine meyl-i sürme ahger oldu
Anuñ-çün gözleri nilüfer oldu
- 1914 Dir-idi çekse meşşâta gözine
Belî çekseñ nola izi tozına
- 1915 Ki baña yârsuz mâtem gerekdür
Gözüm kuhlı nider pür-nem gerekdür
- [61b] 1916 Çü meşşâta düzüp kaçın yolardı
Bu kendüyi döğüp başın yolardı
- 1917 Ne beñ kim kıonsa yüzi ağı üzre
Cigerde dâğ olurdu dâğı üzre
- 1918 Şaçın meşşâta çün miskîn iderdi
Hıfâ diyü kaçını çîn iderdi
- 1919 Şaçı boynına oldu mâr-ı Dahhâk
Anuñ-çün ağlayup saçdı aña hâk
- 1920 O demde boynına cevherlü bağmağ
Tâkıлмаğdan yig-idi anı boğmağ
- 1921 Bilegi¹ simine altunlu pâre
Belâ vü zaħmet idi şanki yâre
- 1922 Muraşşâ^c heykel ü kıymetlü halhâl
Biri oldu selâsil biri ağılâl
- 1923 Belâ vü âfet olsa câna tiryâk
Olur ol ma' nide zehr-i haşar-nâk
- 1924 Ser-engüşti ki tâ kî şoķa efî
Dibinden kesmek oldu defî defî

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

- 1925 Dügün oldı dügün cânına anuñ¹
Çü vaşlı müşkil oldı yâr-i cânuñ²
- 1926 Anasına didi bir kimse Leylî
Bu erden incinür yoğ aña meyli
- 1927 Perişân oldı mazer bu haberden
Varup pend itdi Leyläya hazerden
- 1928 Ki râzi olmasañ olmağa bu kâr
Olur senden kabileñ kavmi bîzâr
- 1929 Olur mâder peder çü beş birâzer
Bu kâr olmayıcağ saña bir âzer
- 1930 Yağup Leylî derünın bu fesâne
Didi âh eyleyüp ey miskîn ane
- 1931 Size âhum irişmez irdi göge
Sözi kes kim bıçağ irdi sünüğe
- 1932 Benüm yoğdur kabile birle kârüm
Baña kıble yiter didâr-ı yârüm
- [62a] 1933 Peder baña ne hâcet kim ola yâr
Horosuñ beyza ile ne işi var
- 1934 Baña arkadaş odur kim ola yoldaş
Vü ger nî çe kara taş u çe arkadaş
- 1935 Ne şu'le vire aya dîv bürâzer
Muqâbil olmaya çün mihr-i hâver
- 1936 Benüm hâlüm o noğtadur³ haqîkat
Yüzüm levhi bulur anuñla şüret
- 1937 Çü ğayrıda ana yoğ şimdi kârüm
Yiter baña iki 'âlemde yârüm
- 1938 İre çün cevherine dürr-i şehvâr
Şadef katında anuñ ne yiri var

1 Metinde "anuñ cânına" şeklindedir.

2 yâr-i cânuñ SK: ol cânânına ŞH

3 o noğtadur SK: unuğdadur(?) ŞH

- 1939 Bu tîri eyleyüp per-tâb per-tâb
Dü bādâm-ı siyehden şaçdı ‘unnâb
- 1940 Seher çün sârebân-ı emr-i Bârî
Felek başında zeyn itdi ‘Amârı
- 1941 İdüp şadr-ı ‘Amârîde cülûsı
Revân seyr itdi hürşîdüñ ‘arûsı
- 1942 Tırurup İbnü’s-Selâm âsüde hoş-dil
‘Arûs için müzeyyen kıldı mahmil
- 1943 Çeküp pîl-i sepîd-i Mengelûsı
Aña yükletdiler taht-ı ‘arûsı
- 1944 Çü püşt-i pîle çıkdı taht-ı şâhî
Felek nahtında mât eyledi mâhı
- 1945 Kâmer ruhlu niçe ferzâne-zâde
O pîl önince yürüdi piyâde
- 1946 O şâhı at u fil ü ziynet-ile
İletdi ‘âlî kaşra ‘izzet-ile
- 1947 Aña teslim idüp her mülk ü mâli
Anuñ hükminde oldu cümle hâli
- 1948 Şu deñlü eyledi ihsân-ı vâfir
Biraz nerm ola tâ ki seng-i hâtır
- 1949 Ruṭab almağ-ıçün bir gice küstâh
O naḥle el uzatdı nitekim şâh
- [62b] 1950 Ruṭab umdı diken batdı o bed-hvâh
Şu resme kim oğundı tâ seher-gâh
- 1951 Tabanca urdı Leylî eyle muḥkem
Ki düşdü merd-i mürde gibi ol-dem
- 1952 Didi yâ bu ‘amelden eyle perhîz
Ya seni öldürürem hem beni tîz
- 1953 Yemîn itdi aṅup ol Kirdgârı
Ki baña virdi bu naḫş-ı nigârı

- 1954 Ki benden irmeyisersin murāda
Beni hıřmuñ dağı virürse bāda
- 1955 Felek ger ıtoprağumdan düze destı
İriřmeye¹ aña ağıyar destı
- 1956 Çün irmez bāğ-bāna mīve-i bāğ
Niçün yir rāygānı anı her zāğ
- 1957 İgende mīveye el şunma küstāđı
Ki ğayruñ mülkidür bu mīve-i řāđı
- 1958 Çün irdi bu ğaber İbnü's-Selāma
Řanā'at eyledi ğāh ğāh kelāma
- 1959 Anı bildi ki meyl itmez bu cem'e
Ki pervāne olupdur ğayrı şem'e
- 1960 Bu da anuñ gibi olmadı ser-keş
Anuñla zindeğānı eyledi ğoş
- 1961 Görüp anı mağabbet itmiş-idi
Elinden iřtiyārı ğitmiş-idi
- 1962 Didi hecri baña çün derd ü ğamdur
İrağdan ğördüğüm dağı keremdür
- 1963 İrađdan eylemek ğāh ğāh nežāre
Yig andan kim ide pendin kenāre
- 1964 Yüz urup öpdi pāy-ı serv-i nāzı
Dileyüp² özri çün itdi niyāzı
- 1965 Ki senden řānı'üm didāra geh ğāh
Aña dağı rızā virürseñ iy māh
- 1966 Ecel yaşam şutınca ir eger ğiç
Eteğüne³ dağı el urmayam hiç

1 Üçüncü hecedeki imale, imlāda ğösterilmiştir.

2 İkinci hecedeki imale, imlāda ğösterilmiştir.

3 İkinci hecedeki imale, imlāda ğösterilmiştir.

- [63a] 1967 Geçüp anuñla bunca rûzgârı
Naẓardan ğayrı hîç olmadı kârı
- 1968 Velî ol bâğ-ı ziyet şem^ç-i gülşen
Tutardı râh-ı yâre çeşm-i rûşen
- 1969 Ki irüp bād-ı ğârı yâr-i ğârî
Getüre armağân kuhl-ı ğubârı
- 1970 Çıķup ĥar-ğâhdan âh-ile her gâh
Kılurdu ağlayu ‘azm-i güzzer-gâh
- 1971 Gezüp yollarda çün kebk-i ĥurâmân
Dilinde mest bülbül gibi efġân
- 1972 Şorup elden bilürdi ĥâl-i yâri
İderdi ol kâdar efġân u zârî
- 1973 Ki râzı rûşen olmuş rûza döndi
Nevâda bülbül-i nev-rûza döndi
- 1974 Belâlu cismi serv-i ĥuşke döndi
Ġam-ı ‘ışkdan tağılmış müşke döndi
- 1975 Tölup gönli ġam-ı dil-ber kayusu
Kıomadı ata ĥavfi er kayusu

Mecnûn Leylânuñ Ere Varduğın İşidüp Yanduğudur

- 1976 Ĥikâyet-ğüy-ı Bağdâd-ı rivâyet
Dilinden aķıdup Şaţţ-ı ĥikâyet
- 1977 Didi ol mâh-ı nevden ayru Mecnûn
Yeñi yeñi belâdan ĥaste Mecnûn
- 1978 Isuz¹ vîrâneler mihmânı Mecnûn
Kıamu divâneler sulţânı Mecnûn
- 1979 Yürür şaĥrâda yoğ-idi enîsi
Hemân âh u dirîğ idi celîsi

1 isuz SK: esîr ŞH

- 1980 Ne dem kim bŷy-ı yāre ŷeŷ gelŷrdi
Aña bu zevk-i gŷlden hoŷ gelŷrdi
- 1981 Bu bŷy-ı hoŷ nesim-i rŷh-perver
Tenine virdi anuñ reng-i ‘anber
- 1982 Bu ‘anberden mŷferrih itdi ma‘cŷn
Baŷından gitmedi sevdā-yı meknŷn
- [63b] 1983 Otursa sāye-bānı ŷmm-i ķilān
Yŷrise yoldaŷı ķŷl-i beyābān
- 1984 Kātında ne peder var ne birāder
Olursa ŷmm-i ķilān ola māder
- 1985 Yŷrŷr āzāde fāriķ cān u baŷdan
Ne taŷ baŷdan seķer ne baŷı taŷdan
- 1986 Ol āvāre dŷŷ oldu bir sevāda
Kātından geķdi beñzer tŷnd-bāda
- 1987 ķŷn uķradı bu bī-bahtta o bed-baht
ķekŷp tŷtdı zimām-ı nākāsın saht
- 1988 Hāber virdi ķaķırdı ive ive
Mŷŷābih ma‘nide dīvāne dīve
- 1989 Ki ey bŷt ‘iŷŷınuñ dīvāne mesti
İŷŷñ ŷuķlŷñ hemiŷe bŷt-perestī
- 1990 Saña her dem niķe bir bŷt cefāsı
Bŷti ko (gel) sevme¹ kim yoķdur vefāsı
- 1991 Cehānda yoķa dŷnse var-iken yār
Sen anuñ gibi yāri yoķa ŷay var
- 1992 Kānı ol dost kim zehrin yir-idŷñ
Benŷm sevgŷlŷ dil-dārum dir-idŷñ
- 1993 ‘Adŷ oldu saña ol bī-vefā yār
Saña yad oldu ķayra āŷinā yār
- 1994 Gŷli gibi seni de virdi bāda
Aduñ yād eylemez yār oldu yada

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlāda gösterilmemiŷtir.

- 1995 Nikâh itdiler anı bir cevâna
El urdı merd-i bigâne o kâna
- 1996 Gülün dāmānı dest-i hāra düşdi
Belālu bülbülü āvāre düşdi
- 1997 Girüp ‘uryān döşekde ol kenāra
Seni gönlün gibi şaldı kenāra
- 1998 Anuñla sīne-ber-sīne bir evbāş
Sen anuñ-çün başarsın bağruña taş
- 1999 Irağ oldı saña ol niçe ferseng
Gerek sen de urasın şışeye seng
- [64a] 2000 Seni yıllar geçer ol eylemez yād
İgende Leylî diyü itme feryād
- 2001 Zenün naqşı olınsa şad hezārī
Bulunmaz bir vefāda üstüvārı
- 2002 Yazıldıqda vefā-yı ‘ahd-nāme
Zen adında şikeste oldı hāme
- 2003 Hemān çam¹ gölgesidür zen vefāsı
Şıgınma aña kim yoqdur beķāsı
- 2004 Zenün kim şağ işi yoq pür-marazdur
Vefāsı bī-şafā vü pür-ğarazdur
- 2005 Zenün çoq çekdiler cevr ü cefāsın
Dimişdür *nāqışātü'l-‘aql ve’d-din²*
- 2006 ‘Ömer kim zenlere şeytān dimişdür
Zihī Fārūk kim fark eylemişdür
- 2007 Niçe zen qarısı işi bügidür
Ki gündüz zāğ olur gice ögidür

1 çam SK: cām ŞH

2 Mana gereği bu beytin yerinde iki beyit olmalıdır. Nitekim ikinci kola mensup nüshalarda şu şekildedir:

Zenün çoq çekdiler cevr ü cefāsın
Ğarazsuz görmediler hiç vefāsın

Nisā haqķında sultānū'n-nebiyyin
Dimişdür nāqışātü'l-‘aql ve’d-din (SK)

- 2008 ‘Adâvet kılsa âfetdür cehâna
Şadâkatde yiter ol fitne câna
- 2009 Bir işi it diseñ itmez ürişür
Eger itme diseñ ırmaz dürişür
- 2010 Eger sen ğam yiseñ zen hürrem olur
Kaçan bî-ğam olasın ol ğam olur
- 2011 Bu sözler toğrı zen haqqında haqđdur
Zen egri olsa evşâfi uzağdur
- 2012 İşidüp haste Mecnün bu güzâfi
Akıtdı gözlerinden hün-ı şâfi
- 2013 Te’essüf ğamları başına üşdi
Hemân maşrû’a döndi yire düşdi
- 2014 Şu deñlü döğdi ğamdan taşa başı
Ki gül-gün itdi cümle tağ u taş
- 2015 Yatur seng arasında şanki hâre
Dögünmekden ten oldı päre päre
- 2016 O bed-baht anı görüp öldi şandı
O herze sözlerinden gey utandı
- [64b] 2017 Varup başı ucında ağladı çün
Yine ‘aklı gelüp ıtırınca Mecnün
- 2018 Yalanından ol utanmaz utandı
Düşüp ayağına ‘özrin dilendi
- 2019 Didi saña lañife eyledüm ben
Beni ‘afv eyle kim ‘afv ehlinin sen
- 2020 Saña gerçek haber budur ki Leylî
Seni yâd eyler itmez yada meyli
- 2021 Hemîşe ol perî-peyker perî-zâd
Senüñ zikrünü idinmişdür evrâd

- 2022 Olup perde-nişîn ü derdi beste
Senüñ derdüñle dâyim dil-şikeste
- 2023 Hâyâlünde geçer şâm u şabâhı
Ne var ğayra olındıysa nikâhı
- 2024 Niçe müddetdür olup ğayra ‘ağdı
Dağı mühr-ile turur genc-i nağdı
- 2025 Dağı mehri gibi mihri bütündür
Tutuşup ‘ışkuñ âhıyla tütündür
- 2026 Vişâli bâğına bād irmemişdür
Kimesne mīvesini dirmemişdür
- 2027 Şovuğ al elmasın almış degildür
Dağı boynına kol şalmış degildür
- 2028 Anı Mecnûn çün iki sözlü gördi
Kılıc gibi hem iki yüzlü gördi
- 2029 Odı gönlinde bir pâre esildi
Gözinden yaşını bir pâre sildi
- 2030 Uçarken k̇ondı ammâ ser şikeste
Ütilmiş murğa beñzer per şikeste
- 2031 Dür-i nâ-süftesinden sine süfte
Ġam-ı ğavğâ uyandı şabri hufte
- 2032 İdüp yârüñ cefâsından şikâyet
Oğurdı nazm idüp sözden hikâyet

9. Ġazel-i Münāsib

- [mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün]
[65a] 1 Şunalı sâkî-i devrân baña şarâb-ı cefâ
Gönül harâb-ı belâdur ciger kebâb-ı cefâ
- 2 Dilümde derd ü belâ hâşılın bitürmişdür
Başuma yağduralı yağmurın şehâb-ı cefâ

- 3 Cehān hārābesi bir vādidür ki anda dile
Şarāb-ı mihr ü vefā görünür serāb-ı cefā
- 4 Felek didükleri bir beyza-i müdevverdür
Ki toğar anuñ içinden niçe gurāb-ı¹ cefā
- 5 Cehān didükleri bir köhne haymedür kim anuñ
‘Amüdü derd ü gam u guşşadur tınāb[ı] cefā

Mecnūn Leylāya Şikāyet-nāme Gönderdügidür

- 2033 Didi bu kışşai inşā iden merd
Ki ol fihrist-i gam ser-māye-i derd
- 2034 Nikāh olduğ-içün ol serv-i nāza
Ġam u guşşa dilinde oldı tāze
- 2035 Gönül sevdāsı artup aşdı serden
Ķatı şūrīde oldı ol haberden
- 2036 Bu sevdādan midād-ı tāze ezdi
Anuñla dil-berine nāme yazdı
- 2037 Ki ey sevgülü çiftün gam-küsārı
Yeni dil-dārınuñ tāze nigārı
- 2038 Ķanı ol diz-be-diz olup oturmak
Vefā-yı ‘ahd için el ele urmak
- 2039 Ķanı va‘d(e) eylemek şöhet şafāsın
Baş açup eylemek vuşlat du‘āsın
- 2040 Ķanı da‘vā-yı ‘ışkuñ hey yalancı
Yalancılar da neyler ‘ışk-ı genci
- 2041 Çü terk itdüñ geçen ‘ahd ü vefāyı
Selāmuñdan igen unutma bārı
- 2042 Unutduñ tatalum ‘ahd-i nihānı
Ya dilde dostluğun da‘vası Ķanı

1 niçe gurāb SK: gurāb-ı zāğ ŞH

- 2043 Vefâya çün benümle ‘ahd idersin
Niçün ğayra vefâda cehd idersin
- [65b] 2044 Senüñ işüñ baña dil şatmak imiş
Elüm tütup yabana atmak imiş
- 2045 Saña ben cân şataram sen baña dil
Arada ihtilâf olmak ne müşkil
- 2046 Senüñ ben mihrüñe cândan haridâr
Niçün sen eyledüñ ğayr-ile bâzâr
- 2047 Teraħħum gösterüp bî-dâd idersin
Hem urup yâre hem feryâd idersin
- 2048 Görinür cünbişüñde riş-ħande
Kıluram ol sebebden girye ben de
- 2049 Beni luţfuñla evvel bun düşürdüñ
Şoñ uci kahr idüp mağbün düşürdüñ
- 2050 Elüm tütup şu deñlü içdüñ andı
Benüm-çün dil seni ğam yiye şandı
- 2051 Şu deñlü sevdüñ ol yeñi nedimi
Ki gelmez gönlüñe yâr-i kadimî
- 2052 Yeñi yâr-ile olduñ çün hem-âğuş
Kadimî yâri de itme ferâmüş
- 2053 Alaldan gönlümi şâd itmedüñ hiç
Belâ-yı ğamdan âzâd itmedüñ hiç
- 2054 Senüñ işkuñ odında geçdi çağum
Hevân odında yile vardı bağum
- 2055 Naşib-i ħâr u ħasdur dâmen-i gül
Hemân ğavgâ çeker şüride bülbül
- 2056 Gül-i vaşluñ çü dest-i ħâra düşdi
Belâ-keş bülbülün âvâre düşdi

- 2057 Çü düşdün ey şeker çeng-i ğurāba
Dil-i tūṭi bişüp döndi kebāba
- 2058 Çü düşmāndan çekersin dāmenüñi
Niçün yile virürsin hırmenüñi
- 2059 Gönilerken gönül cāndan yüzüñi
İşidür oldı illerden sözüñi
- 2060 Geçerken hoş gönül sāyeñde cānum
Gönilerdi seni andan da cānum
- [66a] 2061 Siyeh hālün ki gözümden güm oldı
Varup düşmen gözine merdüm oldı
- 2062 Dehān-ı ğayra la'lün şükker oldı
Beni odlara yaqdı aḡger oldı
- 2063 Düşüp ben pīrehen gibi kenāra
Kim el çekdi meyānuñi kenāra
- 2064 Çekerken bāġ-bān bāġuñ belāsın
Yazuqdur ğayrılar sürmek şafāsın
- 2065 Benüm-çün bu meşel oldı muḡaḡkaḡ
Gönendi qaltabān qazandı qaltaḡ
- 2066 Raqīb avladı āhūya itiydi
Emek baña yimek aña bitiydi
- 2067 Vişāle yoġ-imiş sa'y-ile çāre
Gerekdür öñdüliñde hem sitāre
- 2068 Meger kim yılduzum gökde zuḡaldür
Ki her bir yirde işüm pür-ḡaleldür
- 2069 Yañıldum yirde gökde yılduzum yoḡ
Anuñ-çün kimse qatında yüzüm yoḡ
- 2070 Hemān biz görmedük bu derdi cānda
Niçe ma'şuḡ 'āşıḡ var cehānda

- 2071 Cehânda çerh-i ğaddâr ideli devr
Niçe luţf u vefâ oldı niçe cevır
- 2072 Beni ey ‘ömrüm iden tapuña yad
Dilerüm¹ geçmesün ‘ömrüm gibi şâd
- 2073 Utanmazsañ eger ehl-i vefâdan
Cefâ itme utan bârî Ğudâdan
- 2074 Eger bülbülleri kılmasa haste
Gülüñ olmazdı evrâkı şikeste
- 2075 Şımasa mey gönül endişesini
Şımazdı kimse anuñ şişesini
- 2076 Niçe gelsün tapuñdan dil çerâğı
Erür her dem odından bağır yağı
- 2077 Dürüldi ‘ömrüm eyyâmı çü nâme
İrişmez defter-i ‘ahdüñ tamâma
- [66b] 2078 Beni sen mümkün olmaz idesin şâd
Seni ben mümteni’dür itmeyem yâd
- 2079 Ğamuñsuz öliceğ şâd olmazam ben
Ğarâb olmasam âbâd olmazam ben
- 2080 Beni benden şu resme aldı ‘ışkuñ
Ki ben yitdüm yirümde kaldı ‘ışkuñ
- 2081 Çü bende kalmadı benlük libâsı
Kime îzâ ider cevruñ belâsı
- 2082 Dehânum yok dil uzadam cefâña
Dilüm yok hâlümü ‘arz ide saña
- 2083 Tıtalum başdan ayağa cefâsın
Nice râhat dil ü câna şafâsın
- 2084 Cigerde derd-i ‘ışkuñ kim düğündür
Kara günde yolum görmege² gündür

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

- 2085   Çaın itseñ cefâ-yı bî-şumârı
          ‘İzâruñ luţfi eyler i‘tizârı
- 2086   Ĥarâmîdür gözün kim gören anı
          Gören dil cân olur virmege¹ cânı²
- 2087   Leţâfet mâhı ĥüsnünde kemâ-hî
          Te‘âla’llâh zihî luţf-ı ilâhî
- 2088   Çamer sükker dehân-ise çamersin
          Şeker şîrîn zebân-ise şekersin
- 2089   Cebînün ĥâlî sultân-ı Ĥabeşdür
          Aña sîmîn serîr olsa ne ĥoşdur
- 2090   Çamer kim böyle nûrânî cebîndür
          Cemâlün ĥizmetine ĥoşe-çîndür
- 2091   Gül-ile lâleñe sünbül ĥavâle
          Lebüñe çeşme-i ĥayvân ĥusâle
- 2092   Lebüñe çeşme-i ĥayvân ne nisbet
          Bu nûr içre anuñdur yiri zûlmet
- 2093   Tenün ol resme nâzûk-ter bedendür
          Ĥarîr aña göre ĥüyâ dikendür
- 2094   Cehânda tâbda üç nûra yoķ tây
          Biri Leylî biri şems ü biri ay
- [67a] 2095   Bu resme yârdan Mecnûn-ı bî-dil
          İraķ düşmek çatı düşvâr-ı müşkil
- 2096   Bu müşkildür bu resme sevgülü yâr
          Vara aĥyâra ‘âşîķ çala nâ-çâr
- 2097   Baña çalmadı bundan özge ĥile
          Ki virem cânımı yoluñda yile

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

2 Sentaks bakımından sorunlu olan bu beyitte atlama söz konusudur. Diĥer nüshalara göre burada iki beyit olmalıdır:

Ĥarâmîdür gözün kim gören anı
Ĥelâl eyler aña itdüĥi çanı (SK)

Ne siĥr eyler ‘aceb ĥamzeñ ki anı (SK)
Gören dil cân olur virmege cânı

2098 Nesîm-i kûyuñ alup bu nişârı
Ayağuß tozına iletđi bârı

10. Ğazel-i Münāsib

[mef'ülü fâ'ilätü mefâ'ilü fâ'ilün]

- 1 Ğanı ecel ki öldürüp ide hebâ beni
Şâyed ki kûyuña ilettydi şabâ beni
- 2 Ger Ğāk-pâyüñe Ğarırsam Ğubâr olup
Ehl-i nazâr Ğılır gözine tüttyâ beni
- 3 Ol-dem seni görüp beni neylersin öldürüp
Her bir Ğasûdı güldürüp ağılatma ha beni
- 4 Sulţân-ı 'işĞußuß ezeli¹ pây-ı taĞtıyam
YıĞma cefâyile başuß için şehâ beni
- 5 Yağmacı gözleruß ne 'aceb bî-amân imiş
Kim aldı varumı daĞı Ğomaz baña beni
- 6 Cânâna bende olalı meyl itmezem eger
Mülk-i cehâna eyleseler pâdişâ beni
- 7 Ey Ğamdî zülf-i yâr-ile Ğışşam dırâzdur
Bilmem ki 'âĞıbet nidiser bu belâ beni

Meşnevî

- 2099 Tamâm oldı düzüldi Ğün bu nâme
Alup peyk anı uçdı Ğün Ğamâme
- 2100 Ğü Leylî görđi anuß nâmesini
Ğeküp Ğâk itđi Ğamdan câmesini
- 2101 Düzer âh-ı duĞânından medâdı
Ki yaza nâme-i şerĞ-i vedâdı
- 2102 Ele barmağı gibi aldı Ğâme
Cevâb için nigâra yazdı nâme

1 ezeli SK: ednâ ŞH

[67b] Cevāb-nāme-i Leylā

- 2103 Yazup ser-nāme nām-ı Kār-sāzı
Ki oldur keşf iden her gizlü rāzı
- 2104 Lisān-ı ğaybdur her hātif-i rāz
Dile ilhām ider bī-ḥarf ü āvāz
- 2105 Çeküp levḥe ezelde gör ki taḳdīr
Ebed aḥvālin itdi anda taḥrīr
- 2106 O levḥe yazılan ḳara yazumı
Saña ‘arz iderem diñle sözümi
- 2107 O ‘ahdi ki senüñle¹ itdüm ey yār
Bozulmaya bozıla çerḥ-i ğaddār
- 2108 Şafaḳ gibi depem dögerse düşmān
Yoluñda şadıḳam çün şubḥ-ı rüşān
- 2109 Lebüm kim çün şarāb-ı lāle-ğündür
Senüñ ğayruña zehr-ālūde ḥündür
- 2110 Lebüme degmemişdür ğayruñ ey yār
Leb-i kūze meger ol daḥi nā-çār
- 2111 Yüze yüz görmedi ğayruñ cemālüm
Meger āyine ol daḥi mişālüm
- 2112 O kim şābit şanursın şöḫbetümde
Gice ḳonuğıdur gāh gāh ḳatımda
- 2113 Meşel iden ḳonuk ḫaḳḳında hoş dir
Ki umduğın yimez bitürdüğün yir
- 2114 Yüzüñden ğayrıya itmek nigāhı
Ger olursa cehānuñ mihr ü māhı
- 2115 Bilümi kim kenār eyleye heyhāt
Meyān-ı bendümden özge ol da bir ḳat
- 2116 Daḥi nā-süftedür dürr-i yetīmüm
Baña ṭa‘n itme ey yār-i ḳadīmüm

1 Metinde “senüñ-ile ki” şeklindedir.

- 2117 Bilürsin saña zâhir cümle kârum
Ki yokdur bu nikâha ihtiyârum
- 2118 Meger oldum o dem dem-beste hayrân
Sükûnumdan rızâ fehm itdi nâ-dân
- [68a] 2119 Baña ol-dem nikâh-ı fâsid olmuş
Bir iki yüzi kara şahid olmuş
- 2120 Beni bu işde kim bi-ihtiyârem
Melâmet eyleme kim şerm-sârem
- 2121 Bu müşkil yâremün üstine ey yâr
Şeker-lebden tuz ekme sen de her bâr
- 2122 Meger zaḥm acısından bî-ḥabersin
Ki aña ta'n eliyle taş atarsın
- 2123 Senün pâyüñe degse ḥâr u ḥâre
İrer andan benüm cismüme yâre
- 2124 Ḳabarsa ayağun altında bir post
Ḥabâb-ı eşk olur çeşmüme ey dost
- 2125 Ḳaçan sen zâhir itseñ dūd-ı âhı
Ḳarardur yüzümi anuñ siyâhı
- 2126 Umaram ben olasin zaḥma merhem
İdersin sen de düşmen gibi verhem
- 2127 Egerçi baña yâr-i mihr-bânsın
'Adûlar gibi ammâ bî-amânsın
- 2128 Egerçi piste-veş şîrîn dehânuñ
Acıdur za'ferân gibi zebânuñ
- 2129 Olur merhem cerâḥât-ı sinâna
'Îlac olmaz velî zaḥm-ı lisâna
- 2130 Tıpuñ gerçi belâ âhına serdür
Benüm derdüm velî senden beterdür
- 2131 Senün var derdüni yanmağa yârün
Ne eylerseñ elünde ihtiyâruñ

- 2132 Benüm ne rāz-dārum var ne yārüm
Geçer ḥabs-ile her dem rüzgārum
- 2133 Ḥavāle başuma ğavġā-yı māzer
Peder tehdīdi hem ṭaʿn-ı birāder
- 2134 Ḥuşūşā bir od öykelü¹ zebānī
Olupdur burc-ı cismüm pās-bānı
- 2135 Eger ḥālüm disem bir rāz-dāra
Ḳara zülfüm gibi ben baḥtı ḳara
- [68b] 2136 Ḳulaġına egilüp söylesem rāz
Budur ḥavfüm işide nāşī āvāz
- 2137 Senüñ-çün eylesem zārī vü feryād
Bir olmuş ḳavmüm adın eylerem yād
- 2138 Görem çün yaslu bir ḳaç dil-figārı
K’iderler bir mezār üstinde zārī
- 2139 Varuram ben de giryān ol meyāna
Ġamuñdan aġlaram olur bahāne
- 2140 Bu deñli miḥnet ile iy cefā-kīş
Urursın sen de baña ṭaʿn-ile nīş
- 2141 Söyündürmez-iseñ raḥmüñle odı
Anı yaḳma eridüp bārī² odı
- 2142 Eger olmazsañ üftāde ṭayaġı
Sebeb olma ṭayanmaġa ayaġı
- 2143 Cemālün ḥürrem olsun iy dil-ārām
Cemāl (cīm) olduḳça cīm mīm [ü] elif lām
- 2144 Yazıldı nāme çün ṭayr oldu kāġıd
Ulaşdurdı anı Mecnūna ḳāşıd
- 2145 Açup gül gibi yārün ruḳʿasını
Oḳuyup yaḳdı āhı buḳʿasını

1 İkinci hecedeki imale, imlāda gösterilmiştir.

2 Metinde “bārī eridüp” şeklindedir.

2146 Çü ma'fûm oldu aña hâl-i Leylî
Tesellî buldı sâkin oldu seyli

Yârân Mecnûnı Faşl-ı Bahârda Göre Varduklarıdır

2147 Meger kim nev-bahâr olmuşdı bu dem
Mesîh-i rûh-perver gibi hoş dem

2148 Çemen üzre hırâmân olmağa âb
Döşedi¹ ter benefşe ferş-i sincâb

2149 Güler yüzi vü rîşine cehânuñ
İnanmazsañ göre dendânın anuñ

2150 Gelincik gibi al giymiş şakâyıķ
‘Aşâ-yı sebz aña ammâ ne lâyıķ

2151 Meger bîmâr idüpdür bağrı dağı
‘Aşâ olmasa ırmazdı ayağı

[69a] 2152 Çiçekden baş çıkarmış mîve-i ter
Nitekim² beyzadan tûti-beçe ser

2153 Bitürmiş dâmen-i gül ile ter gül
Ki görürse yaķasın yırtta bülbül

2154 Eline şâh-ı gül hınnâ yaķınmış
Yüzine lâleden lülû taķınmış

2155 ‘Arûsa beñzemiş gülşende ol şâh
Kenâra lâle çekmiş anı küstâh

2156 Olup meclisde güyende ‘anâdil
Güli deff itmiş evrâķın celâcil

2157 Bu mevsimde meger yârân-ı Mecnûn
Añup anı didiler cümle maħzûn

2158 Ki ol üftâde vü mehcür-ı nâ-şâd
Demidür ola bu dem ğamdan âzâd

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

- 2159 Zamān-ı hürrem ü faşl nev-bahārān
 Țurup ‘azm eylediler Necde yārān
- 2160 Ararken buldılar anı pür-endūh
 Ser-i kūh üzre ‘uryān çün ser-i kūh
- 2161 Yatur vaḥşiler-ile yār ü me’nūs
 Vişāl-i yārdan mehcūr u me’yūs
- 2162 Sibā’-ı nefsinūñ olan muṭā’ı
 ‘Aceb midür muṭı’ itse sibā’ı
- 2163 Süpürdürdi sibā’a buyruğ-ile
 Dilese¹ yollarını kıuyruğ-ile
- 2164 Çü yāre it raķıbi māni’ oldı
 O da vaşl-ı ğazāle ķāni’ oldı
- 2165 Beķāya şaldı anı çünki endūh
 O da vaḥş-ile Țutdı dāmen-i kūh
- 2166 Ser-i kūh anuñ-içün tāc oldı
 Țamu vaḥşileri muḥtāc oldı
- 2167 Çü gördi keşret-i yārānı Mecnūn
 Dilinden endūh-ı āh oldı eفزūn
- 2168 Anuñla anda şoḫbet eylediler
 Dil üşürüp naşihat eylediler
- [69b] 2169 Ki ey zār u ğarīb ü ḥ’ār-ı mehcūr
 Ğama aķreb şafā vü zevķden dūr
- 2170 Niçe bir mübtelāsın hecr-i yāre
 Ğam-ı derd ü belā vü intizāra
- 2171 Sen anuñ-çün dökersin göz yaşın bol
 Gözüñ yaşı gibi senden kaçır ol
- 2172 Şafā sür bir nefes vaķt-i şafādur
 Cehānuñ bāğı pür-berg ü nevādur

1 İkinci hecedeki imale, imlāda gösterilmiştir.

- 2173 Bu dem Hızra dönüp hazrâ-yı bostân
Şuvarur anı cüy-ı âb-ı hayvân
- 2174 Bu mevsimde bu üçden lezzet al var
Leb-i cām u leb-i cüy u leb-i yâr
- 2175 Şu resme dâstân-h^vân oldu murğân
Ki gül ağzın açuban kıaldı hayrân
- 2176 Virür elhâni her eṭrâfa revnaḳ
Müşerref oldu andan güş-ı zanbaḳ
- 2177 Zemîn ü sebze güyâ âsumândur
Şükûfe naḳş-ı zeyn-i kehkeşândur
- 2178 Pür olmuş jâle ile cevfi-lâle
Şarâb-ı nâb-ile güyâ piyâle
- 2179 Olur ser-keşlüge çün serv mâyil
Virür za'frân âna dâyim acı dil
- 2180 Görüp bu cünbiş[in] serv-i¹ revânun
Ḳurudı âna ḳanı za'ferânun
- 2181 İşt bu pendî sen de ser-keş olma
Şu gibi şâfi-dil ol âteş olma
- 2182 Güli gözlük idinmiş nergis-i pîr
Çemende oḳuya taḫrîr ü taḫrîr
- 2183 Gözüñ aç sen daḫi ey ehl-i ḫikmet
Oḳu levḫ-i çemende ḫaṭṭ-ı 'ibret
- 2184 Bu dem her gonçe-i dil-teng ü pür-ḫün
Küşâde oldu sen de olma maḫzün
- 2185 Ol âşüfte olup bu nükteden tîz
Didi açup zebânın âteş-engîz
- [70a] 2186 Ki siz de ğam gibi başuma üşmeñ
Belâdan küh olup üstüme düşmeñ

- 2187 Ğam-ile şād-mānam ben hemişe
Yiter bī-kār olmağ baña pişe
- 2188 O bülbül kim kafesde tuta¹ mesken
Olur zindān aña eṭrāf-ı gülşen
- 2189 Çü rüy-ı yār-ile olmaya dil hoş
Aña düzeḡ olur gülşen vü nā-ḡoş
- 2190 Baña nergis gözi bī-dīde-i yār
Olur ‘ayn-i ‘adū gibi dil-āzār
- 2191 Nigāruñ gül yüzi olmasa lāle
Olur ‘aşıqlara pür-ḡün piyāle
- 2192 Dehān-ı yārdan çün dūr ola cān
Olur ḡonçe anuñ bağrına peykān
- 2193 Olur olmasa ol ḡadd-i ḡurāmān
Sütün-ı dār-ı miḡnet serv-i bostān
- 2194 Çün olmaya ser-i zülf-i dil-ārām
Olur boynuma sünbül rişte-i dām
- 2195 Çü ḡālī ola ḡālinden anuñ zāḡ
Olur her dāne engürı dile dāḡ
- 2196 Ḳaçan kim dūr olam ol ḡonçe lebden
Ḳan olsun lezzet alursam ruṭabdan
- 2197 Firāk-ı ḡabḡabından olsam āsīb
Dil-i mecrūḡuma ṭā‘ün olur sīb
- 2198 Çü görmen ādemīlerden vefā ben
Anuñ-çün vaḡşe oldum āşinā ben
- 2199 Ol ādem-zāde kim ola münāfıḡ
Yig andan ma‘nide kelb-i muvāfıḡ
- 2200 Niçe ādem ki nān u ni‘metüñ yir
Ḳaçan ḡıybetde añulsañ etüñ yir

1 Metinde “tuta kafesde” şeklindedir.

- 2201 Gülünc eyler yüzüne merhabâda
İki yüzlü kılc olur afâda
- 2202 Ol âdem-zâdeden it yig-durur çok
İtüñ hod bârî ağı var dili yok
- [70b] 2203 Çü yârân gördiler anuñ hevâsın
Şavulmaz bildiler her-giz belâsın
- 2204 Kesüp ümmîdi gitdiler o yârân
Yaluñuz aldı Mecnûn mest ü hayrân

Mecnûn-ı Hayrân İmtidâd-ı Şeb-i Hicrândan Nâlân Olduğıdur

- 2205 Yine çün sebze-zâr-ı pür-ğarâyib
Cemâl-i verd-i zerdı ıldı ğâyib
- 2206 Egerçi bir gül-i zerd oldı pinhân
Velî a güller açıldı hezârân
- 2207 Görüp anları Mecnûn itdi feryâd
Meger Leylânuñ itdi a gülin yâd
- 2208 Didi ey vâh dirîğâ ki ğaribem
Gülinden ayru düşmiş ‘andelibem
- 2209 Şeb-i fûrat uzun çün zülf-i dil-dâr
Gül-i şubı oldı pinhân çün ru-ı yâr
- 2210 Siyeh âlî‘ siyeh gice siyeh kâr
Ki bu üç zulmet içre almışam zâr
- 2211 Niçün ötmesin ey şubuñ ğorosu
Uyarsañ nola ğafletten nüfûsı
- 2212 o uyuyı uyan var-ise cânuñ
Teheccüd ehlin uyarsın fiğânuñ
- 2213 Olup erre başını kessün ol tâc
Eger urmaz-iseñ bu demde bir aç

- 2214 Baŕuña tîĝ olsun bāl ü perrün
Bu dem dem urmaĝa yoĝ-ise ferrün
- 2215 Niçün ey ŕubĥ-dem ĥurrem degülsün
Benüm gibi esîr-i ĝam degülsün
- 2216 Yüzün gülmez meger kim gam-zedesin
Ķara giydün meger mâtem-zedesin
- 2217 Benüm gibi meger bî-ṯâli‘ olduñ
Ki bir ĝam ĝüşesine kâni‘ olduñ
- 2218 Var imişse bilür-idi eger ŕubĥ
Ķıyâmet günine Ķaldı meger ŕubĥ
- [71a] 2219 Uyan sen bārī ey ŕem‘-i ŕeb-efrüz
Saña görümlü Ķaldum Ķalmadı yüz
- 2220 Senüñle barıŕalum hem-zebân ol
Ṭolaŕdurma dilün sözde revân ol
- 2221 Ciger-ĝüşeñden olmasañ eger dūr
Eritmezdün ciger yaĝın çü mehcūr
- 2222 FirâĶ odlarına yanmasa cânuñ
Depeñden böyle çıĶmazdı duĥânuñ
- 2223 Saña beñzer Ķanı ŕevĶ ehli ser-bâz
Yanarsın yoĶ dilüñde âĥ u âvâz
- 2224 Keserler baŕuñı âĥ eylemezsın
Dilüñi ŕevĶe kütâĥ eylemezsın
- 2225 Dön ey devrân baña cevri eylemekden
Uŕan cevri saña ṯavr eylemekden
- 2226 Meger mihrün mübeddel oldu Ķahra
Ki gün göstermez olduñ ayla ŕehre
- 2227 Bu encüm kim atılup od ŕaçarlar
Meger ki Ķahr-ı zehrüñden Ķaçarlar
- 2228 Diyüp bunı ŕu resme itdi âĥı
Ki yaĶdı âĥı odı ŕubĥ-ĝâĥı

- 2229 Ol âhuñ sūzişi cāna boyandı
Şafaq gibi cehān kıana boyandı
- 2230 Hevā müşkīn iken kāfūra döndi
Gidüp sevdā-yı zulmet nūra döndi
- 2231 Tıurup Mecnūn-ı pür-sevdā vü pür-derd
Diyār-ı yāre gitdi bī-kes ü ferd
- 2232 Perī-vārī uçar pervāne gibi
Çerāğın gördüğü dem yana gibi
- 2233 Gider ol mest-i bī-ḥod ile bile
Bile yanınca eḫfāl-i kıabile
- 2234 Kıafāsından atarlar aña sengi
İder ol ḫālī-i şümüyla cengi
- 2235 Bu aḫvāl ile ol ser-mest-i abdāl
İrişdi cilve-gāh-ı yāre der-ḫāl
- [71b] 2236 Didi Leylī görüp anda bu ḫālī
Benüm boynumadur bunuñ vebālī
- 2237 Anuñ ırzāsı bildi kendüye farz
Kıodı ‘ırz u cemālin eyledi ‘arz
- 2238 Görüp Mecnūn anuñ zibā cemālin
Yire düşüp yitürdi kendi ḫālīn
- 2239 Göründi Leyliye çün ḫāl-i Mecnūn
Akıtdı gül yüzine eşk-i gül-gün
- 2240 Anı tenhā ḫuzūra da‘vet itdi
Anuñla hem nihānī şoḫbet itdi
- 2241 Gehī nāz-ile ‘arz itdi ‘izāre
Niyāz ile geh itdi i‘tizāre
- 2242 Bu şoḫbet germ iken ol-demde nā-gāh
Raķīb-i serd o ḫāle oldı āgāh

- 2243 Alup defî ele şimşir-i ‘uryân
İrüp Mecnûna kaçd itdi ala cân
- 2244 İrişdi çala ol şürîde mestî
Kurıdı ol kılıc tutduğı desti
- 2245 Alup hem sağ ele tîgi yürüdi
Hemân ol kurıyası da kurıdı
- 2246 O küstâh ol zamân ikrâra geldi
Ayağa düşüp istiğfâra geldi
- 2247 Ki ey gûşe-nişin-i Necd-i tevbe
Re’is-i ehl-i hâl ü vecd-i tevbe
- 2248 Görüp anı terahhüm itdi Mecnûn
Kemâl-i şefkatinden oldu maḥzûn
- 2249 Şakâ-yı dilden ol luḫf ehli server
Didi ol düşmenine iy birâder
- 2250 Dilerseñ iresin her yirde ḥayra
Ḥazer eyle şakın şer şanma ḡayra
- 2251 Kazarısañ kardeşün düşmek-içün çâh
O düşmez sen düşersin aña nâ-gâh
- 2252 Eli incitmegi¹ idinme pişe
Ki incinmeysin² elden hemîşe
- [72a] 2253 Aru kim götürür şoḡmaḡa nişter
Şoḡarken öldi dirler anı ekşer
- 2254 Bu resme pend idüp luḫf-ile evvel
Du’â itdi götürüp ‘âkıbet el
- 2255 Du’âsın Ḥaḡ kabûl itdi ḡarîbüñ
Kurımuş desti ḥûb oldu raḡîbüñ
- 2256 Zihî luḫf u zihî şıdḡ u zihî âh
Zihî ‘ışḡ u kerâmet bârek-allâh

1 Üçüncü hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

2 Üçüncü hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- 2257 Koyup Leylâyı anda haste Mecnûn
Revâne oldı Necde zâr u mañzûn
- 2258 Yaşı gibi ciger kanıyla gitdi
Düşüp yüz üzre efgâniyla gitdi

Peder-i Mecnûn Anı Arayu Vardığıdır

- 2259 Sühân-güy-ı faşih-i Pârsî-zâd
‘Arab hâlin bu resme eyledi yâd
- 2260 Ki Mecnûnuñ atası pîr-i miskîn
Ġam-ı Yûsufda şan Ya‘kûb-ı Ġam-gîn
- 2261 Nitekim¹ itdi harc ‘ömr-ile genci
Anuñ derd ü Ġamından çekdi renci
- 2262 Tâlebde yıl gibi yildi vü esdi
Çü gördi çâre yoğ ümmîdi kesdi
- 2263 Çü Ceyhûn gibi Mecnûn hâdden aşdı
Tâğıldı fikri pîrûñ ‘ağlı şaşdı
- 2264 Egerçi toprak itdi hânumânı
Velî toprak saçup yinmedi² anı
- 2265 Kâlup bir güşede ol pîr-i haste
Ciger-güşe Ġamından dil-şikeste
- 2266 Tâğıtdı mâlı ammâ derdi hüşı
Ecel yolına tutdı çeşm ü güşı
- 2267 Ki ol pîr-i za‘îf ü hem zebûnî
Olur pîrûñ o yola reh-nümünü
- 2268 Dilin teng itdi fikr-i hânei teng
Nefes teng inler ammâ nitekim çeng
- [72b] 2269 Bilin egmiş belâlar yaya dönmiş
Dilin delmiş cefâlar nâya dönmiş

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- 2270 Yaturken za'f-ile ol pîr-i puhte
Diline düşdi bu tedbîr-i puhte
- 2271 Ki isteyü¹ gide ferzend-i hâmi
Bulup ide anı kı'îm-maķâmı
- 2272 Budur havfı ki ola nâ-gehânî
Düşe bigâne destine mekânı
- 2273 Ele alup 'aşâ-yı nâ-tüvânı
Bile uydurdu bir niçe cevânı
- 2274 Aradı anı her bir yirde gezdi
Kıara tağda yeşil şahrâda gezdi
- 2275 Ne deñlü istediye bî-bahâne
Bulunmadı ne nâm u ne nişâne
- 2276 Bir âdem 'aķıbet virdi nişânı
Didi gördüm fülân şahrâda anı
- 2277 Adı vâdidür ammâ gûra beñzer
Tıaşı toprağı kıızmış kıora beñzer
- 2278 O vâdide çeker düzeħ 'azâbın
Anı böyle iden vire cevâbın
- 2279 Çü Mecnûnuñ maķâmı oldu ma'lûm
Hemân cân atdı irdi pîr-i maźlûm
- 2280 Görüp görmeyicek² hâlinde anı
Yüregi³ oynadı vü yandı cânı
- 2281 Kıara vâdide kıurı mile dönmiş
Dehân-ı ejdehâda kııla dönmiş
- 2282 Tıaşı kıurı deri içi kemükdür
O daħı ney gibi delük delükdür
- 2283 Hıyâl itmiş anı yârüñ hıyâli
Gören vehm ider ol şüride-hâli

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

3 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- 2284 Vücûdı bir nefes yıl gibi ol da
Yiler gözden nihân yazıda yolda
- 2285 Hemân vahşî derisinden izârı
Göbekden dize dek anuñ da varı
- [73a] 2286 Cehân içinde varı dilde yek dost
Libâs emrinde varı bilde yek post
- 2287 Yatur hâr içre ‘uryân mâra dönmiş
Teninde her kılı bir hâra dönmiş
- 2288 Ser-ile sîne pür-sevdâ vü pür-cüş
Yirine derd ü ğam tölmiş gidüp hüş
- 2289 Varup yanına yap yap rik̄kat-ile
Başın yüzün şığadı şef̄kat-ile
- 2290 Akıtdı hem ciger kanın cigerden
Ciger gūşesi üzre çeşm-i terden
- 2291 Açup Mecnûn gözün derdi özini
Bir âdem gördi oğşar kendüzini
- 2292 Peder dîdârına itdi nezâre
Anı fehm itmeyüp kaçdı kenâra
- 2293 O kim yâdına gelmez kendi cânı
Unudup bilmeye tañ mı cehânı
- 2294 Peder bildürdi çün Mecnûna özin
Düşüp pâyine Mecnûn sürdi yüzün
- 2295 İki cânibden oldu giryeye vü cüş
Bu anı ol anı itdi der-âğuş
- 2296 Buluşup iki müş̄tâk iki hasret
Kenâr u būs oldu bî-nihâyet
- 2297 Peder gördi ki Mecnûn mest ü hayrân
Teni ehl-i kıyâmet gibi ‘uryân
- 2298 Çıkarup heybeden giydürdi câme
Ter ince pîrehen tâze ‘imâme

- 2299 Hem aña itdi pīrāne naşīhat
Ki ey cān-ı peder terk eyle ğaflet
- 2300 Niçün itmezsın ol yirden gürīzi
Bitürür ot yirine tīĝ-i tīzi
- 2301 Ol oĝ kim bī-amāndur irse cāna
Nice olur aña cānuñ nişāne
- 2302 O hañcer kim em olmaz yāresine
İrüp saña niçe bir yāre sīne
- [73b] 2303 Cehān kim māzīdür ma'nīde ḫāli
Geçer saña ğam-ile māh ü sāli
- 2304 Bu deñlü kim belālarda yilersin
Neye erdüñ ne bulduñ ne dilersin
- 2305 Ne bitürdüñ yilüp řaĝda ovada
Yoşuñ bitmez yuvalansañ şayada
- 2306 Şular kim ni'met-i ḫikmet yimişler
Yirinde ağır olur şaş dimişler
- 2307 Yile uymaz gidüp dāne yirinden
Biter ḫāşıl anuñ-çün her birinden
- 2308 Ola çün dānenüñ yirde şebātı
Bitüp ser-sebz olur anuñ nebātı
- 2309 Bu derdi kim çekersin şabr idersin
Ne şaş döyer buña sen cebr idersin
- 2310 Bu yolda ne serüñ qaldı ne cānuñ
Henüz 'azminde muḫkemdür 'inānuñ
- 2311 Nişānuñ qalması çün yayuñı yaş
Perī sevmekden uşan dīvüñi baş
- 2312 Perī kim şüreti gözden nihāndur
'Ayāndur kim anı sevmek ziyāndur
- 2313 Qaçarsın ādemīden ādem iken
Yağarsın 'ömrüñi ḫoş 'ālem iken

- 2314 Zamân-ı ‘ömr kim bünyâdı yoƒdur
Bu zâd-ile geçe hîç taƒı yoƒdur
- 2315 Zamân-ı ‘ömr egerçi yıl gibidür
Hıoş olsa bir demi biñ yıl gibidür
- 2316 Zamân-ı ‘ömr kim bir hıoş nefesdür
Hevâyile giçerse yoƒ hevesdür
- 2317 Bugün ‘ömrüñ ki hâşılı ‘ameldür
Eyü tohm ek ki bir hıoş dem maħaldür
- 2318 Ki görüp hâşılıñ yarın içini
Ekine göre biçersin beçini
- 2319 Olur ribh-i ticâret mâla göre
Nitekim tu‘m-ı şerbet bala göre
- [74a] 2320 Ne dutursañ aña göre ƒoƒar dūd
Eger şandal vü ger ‘anber vü ger ‘ūd
- 2321 ‘Amel zerdür dürüst eyle ‘ayārın
Ki mizâna ururlar anı yarın
- 2322 Şu cân kim ölmeden dünyâda öldi
İçüp âb-ı hayâtı bākî oldı
- 2323 Bu nüş anuñ kim olmadı şafâsı
Yir âhir sille-i mergi ƒafâsı
- 2324 Nübüvvet mülkine şâh-ı hümayün
Didi *el-mü’minünü lâ-yemütün*¹
- 2325 Cehânda her ğamuñ pâyânı vardur²
Belânuñ miħnetüñ oranı vardur
- 2326 Hemân it gibi hâlün meskenün yoƒ
İtüñ var lâkin ammâ hîç senün yoƒ
- 2327 Çün âdem oğlısın âdem gibi ol
Yirün ‘âlemeddür ‘âlem gibi ol

1 Hadis-i şerif: “Müminler ölmez.”

2 vardur SK: yoƒdur ŞH

- 2328 Çün âdem neslidür zāt-ı şerîfün
Niçün gül-i beyâbandur harîfün
- 2329 Senün cinsün benüm baña harîf ol
Enîs ü râm u ârâm-ı za‘îf ol
- 2330 Bir iki gün ki mihmānum cehānda
Niçe zehr içürürsin haste cānda
- 2331 Esirge bu za‘îf-i haste-ḥālî
Bir iki gün ḳatımdan olma ḥālî
- 2332 Niçe ḳoyup gidesin¹ pîr-i maẓlûm
Dem ola ki arayasın yaḳup mum
- 2333 Egerçi saña bu sözler girāndur
Velîkin ḫaḳ budur ḫaḳḳı beyāndur
- 2334 Yaḳîn oldı cehāndan irtiḫālüm
Za‘îf olmış-durur ḡāyetde ḫālüm
- 2335 Cehān dürdi benüm de defterümi
Felek urdı zemîne aḫterümi
- 2336 Benüm ‘ömrüm günü irdi zevāle
Senün ḫüsnün mehi irsün kemāle
- [74b] 2337 Benüm irdi ḫazānum sen bahār ol
Baña irdi ḫalel sen pây-dār ol
- 2338 Oḡul yapma ḳapımı ocaḡum yaḳ
Açup ḡayret gözün bu ḫālüme baḳ
- 2339 Beni dāyım du‘ādan yād idesin
Revānum ḳabr içinde şād idesin
- 2340 Oḡul oldur atasın yād ider ol
Ḳamu vîrānesin ābād ider ol

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

Mecnûn Atasına İ'tizâr İtdügidür

- 2341 Peder pendin işitdi çünki ferzend
Revân 'azm itdi dilden kim çuta pend
- 2342 Ri'âyet eyleye koyup hevâsın
Pezer maqşûdını mâzer şafâsın
- 2343 Ki ol 'ışk-ı hevâdan tevbe ide
Ata dede yolına toğrı gide
- 2344 İrişdi itdi 'ışk-ı lâ'übâlî
Anuñ ol tevbesine güş-mâlî
- 2345 Ki tevbe 'âşıkâ 'ayn-ı haţâdur
Anuñ-çün güş-mâl itmek revâdur
- 2346 Barışmaz tevbeyile 'ışk-ı ser-keş
Nitekim¹ penbe-i huşk-ile âteş
- 2347 Yağup tevbe hicâbın çâk ider ol
Yığup cümle binâsın hâk ider ol
- 2348 Zebân-ı tevbe çün oldı şikeste
Atasına didi Mecnûn-ı haste
- 2349 Senüñ pendüñ ki baña cân-fezâdur
Anı güş itmemek 'ayn-ı haţâdur
- 2350 Velî pend ehli bilmez kadr-i bendi
Ki şafrâvî ne bilsün zevk-i kandi
- 2351 Hıred-mend olana olur naşîhat
Mağall-i sikke olmaz degme şüret
- 2352 Yüzüm dînârına darb uralı ğam
Çatımda bir pula degmez dü 'âlem
- [75a] 2353 Hevâyî yâr idelden varlıgum yâd
Ne biliş kaldı yâdumda ne hod yad
- 2354 İçüm taşum şu deñlü taldı yârüm
Ne kârüm kaldı yâdumda ne varum

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- 2355 Gice gündüz yidügüm olmasa ğam
Bilimezdüm bugün dün ne yidüm hem
- 2356 Bilürem sen pedersin ben ğulāmuñ
Velikin hâıırumdan gitdi nāmuñ
- 2357 Gidersen hâıırumdan tañ degülsiz
Ki bend-i ‘ışık odına yandı sensiz
- 2358 Ben ürküp yürürem çün kendüzümden
Ne deñlü üns ola insān yüzümden
- 2359 O kim hem-dem ola ins [ile] vahşet
Olur vahşī tabī‘at ehl-i nefret
- 2360 Beni ser-tā-ķadem ‘ışık āteş itdi
Beyābānı baña menzil hoş itdi
- 2361 Ocağuñ yaķmağa iltüp bu odı
Budur ķorķum cehānı tuta dūdı
- 2362 Vücūdum çün harāba māyil oldı
Harābe baña lāyık menzil oldı
- 2363 Kem oldı tüt ki geştüñden giyāhuñ
Yil aldı bir avuç yā hāk-i rāhuñ
- 2364 Üzüldi ğülşenüñden tüt ki bir ğül
Ya ondan uçdı bir āvāre bülbül
- 2365 Ķazındı tüt ya bir harfi kitābuñ
Belüñden geldi yā bir ķaıre ābuñ
- 2366 Ķazup bir ğūrı ağla üstine var
Gömüldi tüt ki bir ‘aşıķ giriftār
- 2367 Baña dirsın iriş vaķt-i eceldür
Ecel ben hāsteyem baña maħaldür
- 2368 Baña dirsın ölürem toprağum saķ
Eger topraķ gerekse gel tenüm aç
- 2369 Baña dirsın du‘ādan añ revānum
Benüm yāduma gelmez kendi cānum

- [75b] 2370 Baña dirsın şoñumda ocağum yak
Ben ocağum yanaram ħâlüme bak

**Pederi Mecnûnı Vidâ' İdüp Evine Varup Vefât
İtdügidür**

- 2371 Peder çün gördi kim Mecnûn-ı bîmâr
Degüldür kıabil-i işlâh-ı timâr
- 2372 Ümidin kesdi anuñ şoĥbetinden
Didi ağlayup aña şefkatinden
- 2373 İ bağrum pâresi kıana boyanduñ
Hevâ germiyyetinden oda yanduñ
- 2374 Sözüñ süzına çün tutdum semâ'ı
Saña baña hemân itdüm vidâ'¹
- 2375 Peder bî-çäre elden gitdi ağla
Ecel geldi 'amelden gitdi ağla
- 2376 Ĥamâyil eyle tır boynuña destüñ
Şaçup üstüme yaşı çeşm-i mestüñ
- 2377 Ki tâ ğusl-i kefen idüp ol āba
Girem ol āb-ı rüy-ile türāba
- 2378 Vücüdüm çünki ola āb-ile pāk
Ĥayırman ĥāk içinde ger ola ĥāk
- 2379 Baña şimden gerü rıĥlet demidür
Hemân menzil ferāğat 'ālemidür
- 2380 Velî bir kıuşca cān itdükde pervāz
Dirîğā yol uzağ u azuğum az
- 2381 Esen kıal sen ki ben kıuş gibi uçdum
İlümden ğurbet iklîmine göçdüm

1 Burada 2372. beytin ikinci mısraına çok benzeyen şu mısra yer almaktadır:

Degüldür kıabil işlâh-ı timârı

Sehven yazılmış olmalıdır. Yukarıya alınan mısra SK nüshasındandır.

- 2382 Esen al sen ki ben gitdüm uzaa
Ya zibā bāa ya mūkil uzaa
- 2383 Esen al sen ki ben ratımı derdüm
Nie dernek aıtdım yile virdüm
- 2384 Esen al sen beni ayd eyledi mevt
İüm benden ben iümden olup fevt
- 2385 Esenleyüp¹ anı ol pīr-i mazūn
azīn gitdi yabanda aldı Mecnūn
- [76a] 2386 İridi külbe-i azāna rencūr
Yaın oldı ki tenden cān ola dūr
- 2387 Bir iki gūn vūcūd-ı nā-tūvānı
İderken ua ile zindegānı
- 2388 Ecel nā-geh hūcūm itdi kemendin
alā idüp gidüp cān ırdı bendin
- 2389 Mekānın odı mur-ı lā-mekānı
Cehāndan ara utdı āiyānı
- 2390 Refi'ci-pāke udı cān-ı pāki
Kenār-ı hāke dūdı cism-i hāki
- 2391 Uup cān murı ā-ı nūra ondı
Beden hāke avudı gūra ondı
- 2392 Uup cān bir cehāndan bir cehāna
Fenādan adı gōdı cāvidāna
- 2393 Cehān anuūn daı iin ayırdı
İinden odı iinden ayırdı
- 2394 Cehānuūn hāli her dem hīle vū riv
Melek ūretde ammā ma'c nide dīv
- 2395 Bu ūret Yūsuf-ı dil-dāra bezer
Be-ma'c nı geri merdüm-h'vāra bezer

1 Üüncü hecede olması gereken imale, imlāda gōsterilmemitir.

- 2396 Var ey gâfil yüri yan lâf içinde
Vücûduñ noқта iken kâf içinde
- 2397 Olur bu söz kişiye pend-i kâfi
Ki efî kuşadupdur küh-ı Kâfi
- 2398 Nice râhat ola zevk ü şafâda
Vaţan tutan dehân-ı ejdehâda
- 2399 Tırup mesken tutarsın bu vaţanda
‘Aceb cân korhısu yok mı ki sende
- 2400 Zihî ahmağ ol âdem kim çeküp renc
Belâyile yalanda cem‘ ider genc
- 2401 Tâma‘da mûra beñzer mâr içinde
Yılandı şoğar bâzâr içinde
- 2402 Yılandur ol degüldür merd-i çâlâk
Ki genci kor yılana kendi yir hâk
- [76b] 2403 Yi genci kalmasun kalbünde tozu
Yılana yaraşur çün hâk-i rüzî
- 2404 Var ey serv ol zamânda tutma menzil
Otu tiğ ola şuyı zehr-i kâtil
- 2405 Niçe bir yüklenüp kahr-ı zamâne
Yiyessin tazı gibi tâziyâne
- 2406 Saña gam yükledürken cevr-i ‘âlem
Ġamında bu cehânuñ gam budur hem
- 2407 Saña kim döne döne cevr idüpdür
Uşanmazsın sen andan bu ‘acebdür
- 2408 Ki aşluñ tazıyise ey yegâne
Tek ü tâz it yimedini¹ tâziyâne
- 2409 Bu vîrândan yire ur yüküñi kaç
Ko nefsi cânâ rahmet kapusın aç

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- 2410 Alınmaz yüksüzün ıamğası bācı
Çü yir vīrān ola olmaz ıarācı
- 2411 Anuñ kim yāri var çün serv-i şimşād
Seri anuñ zamāndan oldu āzād
- 2412 Kıl eyelük eyleme endiše bedden
Diriğ itme ‘aded nağdin eıadden
- 2413 Saña bed eylemez her kim bed eyler
Hemān kendüsini gül-gün-ıad eyler
- 2414 Meşeldür eyelük eyle deñize¹ şal
Dem ola ki deminde ire fi'l-ıāl
- 2415 Nevāña göredür ger nık ü ger kem
Şadā-yı günbed-i devrān-ı ‘ālem
- 2416 Bu gün bed kim görürsin ‘adl işidür
Anuñ-çün kişi didügin işidür

Mecnūn Vefāt-ı Pederden Āğāh Olduğudur

- 2417 Rivāyet olunur kim bir seıer-gāh
Görür Necde çııup bir avcı nā-gāh
- 2418 Oturmuş kulle-i Necd üzre Mecnūn
Ser-i tāc üzre güyā dürr-i meknūn
- [77a] 2419 Ol āhūyı görüp bu tünd çün şır
Dilinden atdı aña bir niçe tır
- 2420 Ki ey gāfil unutduñ ehl ü ıaylı
Yiter saña cehānda Leylī meyli
- 2421 Ne atañı anañı yād idersin
Ne bir gün ehl-i beytūñ şād idersin
- 2422 Ne nāmūsuñ ne ‘aruñ ğayretūñ var
Ne ehl-i beytūñ üzre şefkatūñ var

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlāda gösterilmemiştir.

- 2423 Ol atañuñ kamu sa'yi telefdür
Ki şoñında senüñ gibi halefdür
- 2424 Atañdan şağ iken ne dür olurduñ
Yigitlük var-idi mağrür olurduñ
- 2425 Bu kez şimdi ki öldi dökmedüñ yaş
Hemân şimden girü sen yaşa çok yaş
- 2426 Diriyken itmedüñ ol pîre yârî
Var ölisin ziyâret eyle bârî
- 2427 Gerekdür kim mezârına varasın
Dilenesin¹ yüz urup yüz kıarasın
- 2428 Bu kıavli güş idüp Mecnûn-ı dil-teng
Bilini bükdi efgân itdi çü çeng
- 2429 Yüzine def gibi urdı tapanca
Tehî dilden fiğân eyledi² anca
- 2430 Kıoyup şabr u kıarârî zâr u giryân
Peder gürına dil 'azm itdi büryân
- 2431 Görüp ol hâki beñzi oldu tıprak
Düşüp üstine ditrer şanki yaprak
- 2432 Kıara tıprak üzre düşdi bî-hüş
Kıara bağırı gibi itdi der-âgüş
- 2433 Şaçup dökerdi ağıdup yaşını
Başına hâki vü hâke başını
- 2434 Esîr-i 'ışk iken bî-çâre Mecnûn
Yetîm oldu bu kez ol dürr-i meknûn
- 2435 Yetîm oldu esîr-i zülf-i dil-dâr
Bu kez ğam yüki üzre oldu ser-bâr
- [77b] 2436 Şan eski hısteye taze teb irdi
Esîr-i kıa'r-ı zindâna şeb irdi

1 İkinci ve üçüncü hecedeki imaleler, imlâda gösterilmiştir.

2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

- 2437 Zebûn idüp yetîmi vü esîri
Cehânda qalmanı bir dest-gîri
- 2438 Yüzini bir zamân sürdi zemîne
Dir-idi hem dögüp seng-ile sine
- 2439 Ki ey şefqatlü ata qanda gitdüñ
Ki añsuzın garîbi öksüz itdüñ
- 2440 Baña miñnet deminde yâr-idüñ sen
Zamân-ı guşşada gam-h'âr idüñ sen
- 2441 Oğulsuzluqda bulduñ sen şalâhı
Ki uçduñ cennete açduñ cenâhı
- 2442 Atasuzluğı ben sehl ola şandum
Güc-imiş eyle kim cândan uşandum
- 2443 Yaqında kim tapuñdan dür düşdüñ
Za'if iken dağı rencür düşdüñ
- 2444 Baña her pişede üstâd idüñ sen
Beni ma'mûr iden bünyâd idüñ sen
- 2445 Yıkıldı şimdi bünyâdum dirîgâ
Dirîgâ qanı üstâdum dirîgâ
- 2446 İşüm şimden girü kime tınayın
Odum cüş eylese kime yanayın
- 2447 Seni ben bilmedüm ol-dem ki buldum
Çü buldum bilmedüm tiz yavu kıldum
- 2448 Ne bir gün ben saña râhat getürdüñ
Ne bir gice kenâruñda yaturdum
- 2449 Tâqarduñ güşuma sen halka-i der
Senüñ pendüñ baña zerden yig imiş¹

1 İki farklı beyte ait mısralar sehven aynı beyitte yazılmıştır. Şu şekilde olması makuldür:

Tâqarduñ güşuma sen halka-i zer
Saña ben dür-idüm çün halka-i der (SK)
Senüñ pendüñ baña zerden yig imiş
Sözün kıymetlü gevherden yig imiş (SK)

- 2450 Kerem germ eyleseñ ben serd olurdum
Mübârek hâtırına gerd olurdum
- 2451 Baña sen şādî idüñ ben saña gam
Saña ben derd idüm sen baña merhem
- 2452 Baña sen şulh olurduñ ben saña ceng
Baña sen ter gül-idüñ ben saña seng
- [78a] 2453 Sen esdürmezdüñ üstüme yavuz yil
Ben itdüm anı kim güldi saña il
- 2454 Yimezdüñ bostānuñ hişşesinden
Yir-idüñ gerçi vāfir ğuşşasından
- 2455 Baña sen bî-garaż yār idüñ ancak
Velî hîç bilmedüm kadrün ben aḥmaḳ
- 2456 Bu eksüklük suçın ey berteri āh
Ne müşkildür ki ‘afv itmeye Allāh
- 2457 Seni incitdüm itdüm ḥalka rüsvāy
Ḥelâl itmezseñ anı cānuma vay
- 2458 Beni ḳorḳum bu yarın tuta ḳādî
Ṭapuñ çün bendeden olmaya rāzî
- 2459 Baña cānum parası dirdüñ ey pîr
Baña ḥışm idüp urma bağruma tîr
- 2460 Dileme¹ ola ey merd-i ciger-dār
Ciger-güşeñ muḳîm-i güşe-i nār
- 2461 Eger ‘ışḳ itmeseydi i‘tizārı
Yoğ-idi bende hîç ümmîd-vārî
- 2462 Bu resme kim iderdi āh-ı sūzı
Olup ḳara ḥaberden ḳara rūzı
- 2463 Bu nevbet nevbet urdı ṭabl-ı āhı
Dikince gice sancağı sipāhı

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- 2464 Gice kim bir varakdur kara püştü
Meh-ile mâhı bile tutdı geştü
- 2465 Şadef püştine irüp mâh-ı müştü
Dehenden cümle nûrlar taşra düşdi
- 2466 Ne dürler her biri dür gibi rüşen
Felek anuñla güyâ tâze gülşen
- 2467 O gice çeşm-i Mecnûn-ı şadef-reng
Şadefden dür saçardı niçe ferseng
- 2468 Peder gürına karşı tâ seher-gâh
Kâşâyid nazm iderdi eyleyüp âh
- 2469 Yine çün hâtifi şubhuñ dem urdı
Dehân-ı mühre mihri hâtem urdı
- [78b] 2470 Zihî iksîr-i şubh-ı kîmyâ-ger
Ki eyler toprağından cevheri zer
- 2471 Seher-gehden irüp ışkuñ şabûhı
Kıomadı aşıkâ tevbe naşûhı
- 2472 Sürüp hâke yüzün ol aşık-ı pâk
Cân atdı kulle-i Necd üzre ğam-nâk
- 2473 İşi evvel gibi âh(ı)la ğam idi
Ara yird[e] bahâne mâtem idi

Mecnûnuñ Vaşî ile Beyâ[bâ]nda Zindegânesi Şıfatıdur

- 2474 Didi şâhib-rivâyet kışsa-pervâz
Açup kışsa yüzünden perde-i nâz
- 2475 Ki ol şahrâ-bisât u küh-bâlîn
Yetim ü aşık u Mecnûn-ı miskîn
- 2476 Çü fariğ oldı pîrûñ mâteminden
Yine kaçdı tekellüf âleminden

- 2477 Gezerken bir gün ol eṭrâf-ı deṣti
Diyâr-ı yâre uğradı güzeṣti
- 2478 Giçerken yil gibi gördi o Mecnûn
Bir arada yazılmış Leyl ü Mecnûn
- 2479 Yirinden el urup ol naḳşı aldı
Tırâṣ itdi refîḳi kendi ḳaldı
- 2480 Didi anı gören kim bu ne tedbîr
Tırâṣ olmuş o şüret bu ḳala bir
- 2481 Didi bu ‘ışḳ işi birlük işidür
İki gören biri aḫvel kişidür
- 2482 Odur ‘aşîḳ ger aransaydı varı
Vücûdında bulunmaz ğayr-ı yâri
- 2483 Didiler hem bu sözi ḳıl beyânı
O gitdi sen niçün ḳalduñ nişânı
- 2484 Didi ğayret degül mi andan iy dost
Ki ‘aşîḳ maġz olup ma‘şûḳ ola post
- 2485 Baña hoşdur niḳâb-ı dost olmaḳ
Serine maġz-ı ‘ışḳuñ post olmaḳ
- [79a] 2486 Didi bunu vü geçdi eyleyüp âh
Ḳavî yil gibi itdi râh-ı bî-râh
- 2487 İder mestâne şaḫrâda sürüdü
Ḥayâl-i Leyliye oḳurdu rüdü
- 2488 Boşanmış vaḫşî gibi nefret ider
Yabanda vaḫşîlerle şoḫbet ider
- 2489 Gürûh-ı vaḫş-ı şaḫrâ vü beyâbân
Aña ḫizmetde olmuşlar şitâbân
- 2490 Ḳamu olmuşlar aña bende-fermân
Ol anlara musallaḫ çün Süleymân
- 2491 Gürûh-ı vaḫşe eyle ḫükm iderdi
Sebu’dan yırtıcı ḫûyın giderdi

- 2492 atında Őir-ile ahũ barıŐdı
oyun sũrisi urd ile arıŐdı
- 2493 Pelengũn pençesinden dũzd-i Őefat
Dil-i ahũya ullab-ı maabbet
- 2494 Yũrise bu emĩrane mũkellef
Yũrũrlerdi eriler gibi Şaf Şaf
- 2495 Yũrũrse Őir ulu avuŐ yolına
Yatursa yaŐdanur ahũ olına
- 2496 ũ bir ter bezm-gah-ı Şah olurdu
Aña carũb-zen rũbah olurdu
- 2497 Taysana girde baliŐ¹ yavŐan idi
Yũrise peyk nince tavşan idi
- 2498 Per-i tayıir otursa saye-banı
apucı aplan arslan pas-banı
- 2499 Hũcum-ı heybetinden pas-banuń
atına varımazdı kimse anuń
- 2500 İcazetsũz o yire gelse bir yad
UŐũp yırtarlar idi Şanki cellad
- 2501 Bu davet itse gœrũp aŐinayı
İderlerdi olar da merhabayı
- 2502 O aŐıŐ ũn cehandan vaŐset itdi
Keramet buldı vaŐŐi hizmet itdi
- [79b] 2503 Var idi bir geyicek gey ŐaŐab-nak
Gũzel adem bigi nazũk tarab-nak
- 2504 ara gœzler-ile ıya baŐıŐlu
Yũgũrse yil yũrise Şu aŐıŐlu
- 2505 emende oynadı apũk tarab-naz
emen-efrũz-ı dibā gerden-efrāz
- 2506 Gũzel boynuz gũmũŐden mile beńzer
Yũrũr yiler emende yile beńzer

1 baliÇ SK: baliç ŞH

- 2507 Severdi haste Mecnûn âhuvânı
Hıuşûşâ cins-i âhûlarda anı
- 2508 Gözi Leylî gözine oğşar-idi
Öpüp gözün anuñ-çün oğşar-idi
- 2509 Görüp çeşmin anuñ âyîne-i yâr
Dizinden anı indürmezdi her bâr
- 2510 Gidermezdi katından anı dâyim
Bu aña müşfik (ü) o buña mülâyim
- 2511 İl anuñ tañlar-idi bu hesâbın
Gürûh-ı vahşuñ aña intisâbın
- 2512 İşidüp çâvını her ehl-i idrâk
Gelürdi görmege anı heves-nâk
- 2513 Katında eksük olmazdı müsâfir
Getürürlerdi lût âlâtı vâfir
- 2514 Yir-idi kendi bir zerre nevâle
İderdi bâkisin vahşe havâle
- 2515 Bu hâletde geçerken yaz u kışı
Sibâ^c-ı vahşe ihsân idi işi
- 2516 Muţı^c itmişdi in^câmı sibâ^cı
Anuñ-çün oldı anlar da muţâ^cı
- 2517 Kişiyе luţf u ihsân pās-bāndur
Ki it ağzını tutan üstüh^vāndur

Hikāyet-i Münāsib

- 2518 Hikāyetdür ki Merve¹ hükmi den beg
Çapuda besledürdi bir niçe seg
- [80a] 2519 Kime hışm itse cellāda dir-idi
Virürdi itlere itler yir-idi

1 Merve SK: merde ŞH

- 2520 Meger (kim) bir nev-cevān şāhuñ nedīmi
Görüp havf itdi bu cevri-i ‘azīmi
- 2521 Ki şāyed hışm-ı şāh-ı āřinā-sūz
Yağa kendüyi de bu cevre añsuz
- 2522 Varup seg-bān-ı şāh-ile bilişdi
Maħabbet gösterüp iħsān kılışdı
- 2523 İledüp¹ anda bir gün bir koyunu
Virürler idi itlere oyunu
- 2524 Şu deñlü eyledi in‘ām u iħsān
Ki ol müşkil iş oldu aña āsān
- 2525 Meger bir gün o sultān-ı ğāzab-nāk
Diledi² ol nedīmi kıla ihlāk
- 2526 Buyurdı bir’ki it yüzlü zebānı
İte atdılar itlük idüp anı
- 2527 Aña segler hücüm itdiler evvel
Bilincek anı andan çekdiler el
- 2528 Anuñ üstine her seg kim şalındı
Yağından göricek bildi yalandı
- 2529 Ol āhūyı alup segler araya
Kimi yüz sürdi deste kimi pāya
- 2530 Gözetdiler vefā-yı haqq-ı nānı
Kimi havlısı kimi pās-bānı
- 2531 Anı hıfz itdiler çün yār-i dil-sūz
Bu hāl içinde geçdi bil şeb ü rüz
- 2532 Sa‘adet şubhı çünkim rüşen oldu
Zamāne gül gülinden gülşen oldu
- 2533 Olup ol hükmine sultān peřimān
Birine kıllarından kıldı fermān

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlāda gösterilmemiştir.

2 İkinci hecedeki imale, imlāda gösterilmiştir.

- 2534 Didi ol bî-günâh âhüy[ı] gör var
Nice yimişdür anı kelb-i hûn-h^vâr
- 2535 Çü seg-bân bu haberden oldu âgâh
Varup der-gâh-ı şâha didi ey şâh
- [80b] 2536 Bu şahş âdem degüldür bir ferişte
Ki olmuşdur kerâmetden sirişte
- 2537 Ol âhû segler ağızında nişeste
Dehânı seglerüñ mihriyle beste
- 2538 Dehân-ı segde ol kııl gibi hâzır
Kılına degmemişler bir ‘aceb sır
- 2539 Çü nân haqqın bilüp seg-bân-ı sır-püş
Bu sözden virdi şâha h^vâb-ı har-güş
- 2540 Seg-i seg-bân çü bildi haqq-ı nânı
Halâş itdiler ol miskîn cevânı
- 2541 Ta‘accüb itdi şâh ol merd-i hâşı
Ki itlerden nice buldı halâşı
- 2542 Müvekkil gönderüp ol bî-günâha
İletdi kalb-i segden şadr-ı şâha
- 2543 Cevâna i‘tizâr itdi didi şâh
Seni segden ne hoş kıurtarmış Allâh
- 2544 Didi-kim uğramadın ben bu hâle
Virürdüm anlara elden nevâle
- 2545 Yidiler çün o dem benden nevâle
Baña olmadılar bu dem havâle
- 2546 Uş on yıldur saña ben hizmet itdüm
Seg oldum kapuña bu hâle yitdüm
- 2547 İte atduñ etümle üstüh^vânım
Kanı nân u nemek kıatuñda hânım
- 2548 Bilürsin dost kıadrin bilmedüñ sen
Kılır seg haqqıa hizmet kılmaduñ sen

- 2549 Segün şulhi olur bir üstüh'āna
Vefāsuz ādemīnūn qaşdı cāna
- 2550 Sege seg olup ādem yidürür beg
'Aceb mi qaşa-dār olsa aña seg
- 2551 Budur seg kışşasından qaşd-ı rāvī
Ki ihsān ile olur eylük adı
- 2552 İsa'et idene eylerseñ ihsān
Yaraşur ger saña dirlerse insān

**[81a] Şıfat-ı Şeb ve Kevākib-i 'Ālem-efrüz-ı 'Āşık A'nī
Mecnūn-ı Pür-sūzuñ Hiṭābidur**

- 2553 Meger bir şeb ki gūyā rüz-ı rüşen
Müzeyyen āsumān çün sebz-i gülşen
- 2554 Kevākib çün kevā'ib¹ zer-ḥamāyil
Felek pertevlerinden zer-şemāyil
- 2555 Demürden ḳal'eye dönmiş felekler
Burūca pās-bān olmuş melekler
- 2556 Zihī ḳal'e zihī şeh yapmış anı
Ki burcınūñ melekdür pās-bānı
- 2557 Melekler hıfz idüp burc-ı bedenler
Şehāb-ile atıldı darb-ı zenler
- 2558 Atılduḳça rücūm-ı tūr-i hāyil
Düşer endāmına anuñ zelāzil
- 2559 Zamāne nāfe-i şebden mu'anber
Zemīni çünki māh itmiş münevver
- 2560 Tıolup bu nāfe gevher çerḫ-i şeş-ṭāḳ
Mu'aṭṭar hem münevver oldı āfāk
- 2561 Oḳur yılduz zebān-ı ḫāletinden
Ve zeyyennēs-semā'e² āyetinden

1 kevā'ib SK: gavāğıb ŞH

2 Mülk, 67/5'ten iktibasır: "... semayı ... donattuk ..."

- 2562 Kimi seyyâredür kimi şevâbit
 amu Ha emrine münad u sakit
- 2563 amer kim dayim yari güneşdür
 Anu ninde varı pış-keşdür
- 2564 arib olsa ‘acebdür ol nedime
 Döner za‘f-ile ‘urcun-ı adime¹
- 2565 Zebn-ı hal ile bu remze ayil
 Ki evldur muarinden muabil
- 2566 Mişl-i mah u seyyre kevakib
 Şeh-i ‘li-cenb-ile cenyib
- 2567 Şehn bezminde Zuhre murib olmuş
 ‘Uarid ehl-i defter katib olmuş
- 2568 Zihi bezm ü zihi divn-ı bad
 Zuhaldür pas-bn Mirri celld
- [81b] 2569 Vekil²-arcı o bezmn Müşteridür
 Anu şuhfı zamne defteridür
- 2570 Temsa eyleyüp Mecnn bu bezmi
 Niyz ile du‘ya itdi ‘azmi
- 2571 Ceml-i Zuhreye yüz tutdı evvel
 Niyz itdi yüz götürüp el
- 2572 Didi ey Zuhre-i ruşen şeb-efrz
 İ şem‘-i cem‘-i bezm-i bat-ı pirz
- 2573 İ mihr-i bn-ı falu tac-darı
 İ bn-yı sary-ı kam-kar
- 2574 Baa luf eyle kim lufu demidür
 Tapu mihr-i sa‘adet hatemidür
- 2575 İrişdür der[d]-mend oldum devya
 Şaf-yı vaş-ı yar-i can-fezya

1 Yasn, 36/39’a iaretidir: “... eski urcun ...”

2 vekil SK: degil ŞH

- 2576 Ufuğdan Müşterî çün oldu peydâ
Niyâz itdi aña Mecnûn-ı şeydâ
- 2577 Didi ey Müşterî ey tâli'-i sa'd
İ cümle va'desinde şadıku'l-va'd
- 2578 İ defter-dâr-ı divân-ı sa'adet
Kilid-i kufl-ı bâb-ı fetḥ ü nuşret
- 2579 Sa'adetde re'is-i cümle aḥter
Sa'adet bâbı kuflına anahtar
- 2580 Baña eyle vefâyile neẓâre
Eger var-ise çâreñ eyle çâre
- 2581 Çü gördi çâre yok seyyârelerden
Yüzin döndürdi ol âvârelerden
- 2582 Kõodı dâmânın elden hoḳḳa-bâzuñ
Yüz urdı ḥâzretine bî-niyâzuñ
- 2583 Didi ey Müşterî Zühre gulâmuñ
Her iş ser-nâmesidür pāk nâmuñ
- 2584 İ Dârâ-yı vücüd u dâvere cüd
Kõapuñdan fetḥ olur ebvâb-ı maḳşud
- 2585 İ feyyâz-ı biḥâr-ı cüd u iḥsân
Şifâ-yı cümle ehl-i derd-mendân
- [82a] 2586 Yidi çerḥ emrûñ öninde deginde
Tõapuñ mevlâ vü ğayruñ saña bende
- 2587 Bu cümle şeş cihet yüce ger alçaḳ
Elüñ altında memlûküñdür elḥaḳ
- 2588 Yoluñda toz olan zî gevher-i pāk
O tozdan yüz çevüren başına ḥâk
- 2589 Vücüdum ḥâk[i] ğamdan döndi āba
Nâzar kıl luḥfuñ-ile ben ḥarâba
- 2590 Kõuluñam 'âciz itme ben ğarîbi
Nişâb-ı raḥmetüñden vir naşîbi

- 2591 Demidür ʔali‘üm pîrüz idesin
 ʔara bahtum Őebini rüz idesin
- 2592 Niyâz idüp yaturken fikre ʔaldı
 Imızgandı gözini uyhu aldı
- 2593 Dil-i Mecnûna düş gösterdi bahtı
 Ki gördi evce irmiş bir dırahtı
- 2594 Uçar bir Şu‘besinden murğ-ı hoş-per
 Gelür farkında çün tâbende gevher
- 2595 Çü Mecnûn nergisi uyhuya ʔandı
 Çerâğ-ı Şubh-ı rüz-efrüz uyandı
- 2596 Seher gibi Şafâdan tâze rüyı
 ʔaşup aşmış başından nehr-i cüyı
- 2597 ʔuş uyhusında ʔuş düşün ʔılup yâd
 Olurdi ʔuşca cânı hurrem ü Şâd
- 2598 Dil-i ‘aşık kim olmuşdur ğam-âbâd
 Düş-ile yâ hayâl-ile olur Şâd

Mecnûna Leylâdan Haber Gelüp ‘Aql ‘Aleminde Bî-haberliğidür

- 2599 Meger bir gün nice gün ‘âlem-efrüz
 Münevver çün cemâl-i baht-ı pîrüz
- 2600 Yağardı Şubh-ı cennetden çerâğı
 Nesiminden mu‘aţtar cân dimâğı
- 2601 Hevâsı ol günün ‘İsî-dem idi
 Anuñ-çün haste Mecnûn hurrem idi
- [82b] 2602 Egerçi âh ider inlerdi ğâh ğâh
 Velî güş-ı ferağ çınlardı ğâh ğâh
- 2603 Mağâm oldu aña ol gün ser-i küh
 Sibâ‘-ı vahş eţrafında enbüh

- 2604 Diñerken cânib-i dil-dâra dil-teng
Gözine toz görindi tütüyâ-reng
- 2605 Açıldı burqa'ı çün ol ğubâruñ
Göründi meh yüzi bir şeh-süvâruñ
- 2606 At oynadup gelür bir şâh-zâde
İrağdan oldı atından piyâde
- 2607 Göricek bildi Mecnûn ol ħarîfi
Ki merdüm-zâdedür zât-ı şerîfi
- 2608 Tırup depretdi vahşuñ her birine
Ki sîndi her biri yirlü yirine
- 2609 Hemân qarşulayup ol serv-i nâzi
Revân dil dökdi vü itdi niyâzi
- 2610 Ki ey encüm-Yemâni ħayr mı seyr
Yaraşmaz sen şanem gelmege¹ bu deyr
- 2611 Yüzüñde gerçi zâhir dil-nüvâzi
İgen çoğdur bu ħalkuñ ħoğça-bâzi
- 2612 Resen diyü virüp mâr-ı siyâhı
Nice şoğdurdılar ben bî-günâhı
- 2613 Niçe segler gelüp dilkülenürler
Ġazâla tavşan uyhusın virürler
- 2614 Şu deñlü urdı düşmen sîneme tîr
Ķomadı dostluğ sevgüsine yir
- 2615 Elüñ gendüm-nümâ vü cev-fürüşü
Ķomadı bende ħalka meyl-i cüşü
- 2616 Senüñ de ħileyise yârüñ ey yâr
Metâ'uñ açma kim yoğdur ħarîdâr
- 2617 Bu nükte irdi çün ol râst-râya
Revân indi atından düşdi pâya

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

- 2618 Didi luṭf eyle şayd iden sibâ'ı
Sibâ'uñ ḥâkimi vaḥşün muṭâ'ı
- [83a] 2619 Ḥaberler var saña sînemde mestür
Derin baña virürseñ söze destür
- 2620 Virürseñ ger söze ruḥşat ḥaber al
Eger virmezseñ uş gitdüm esen ḳal
- 2621 Ḥaberdendir 'âşîḳ oldu çün ḥaber-dâr
Dönüp didi getür ortaya neñ var
- 2622 Ḥaber ehli ḥaber yükin çün açdı
Dilinden süzi söz yirine şaçdı
- 2623 Çü gördüm dün fülân yirde seḫer-gâh
Oturmuş bir şanem râh üzre çün mâh
- 2624 Ne meh burc-ı cemâlün âfitâbı
Ziyâ virmiş cehâna ḥüsni tâbı
- 2625 Dir-idüm serv eger olaydı meh-rû
Meh-idi mâh olsa serv-i ḥoş-bû
- 2626 Söze ḳuş ḳondurur tûtî-süḥandur
Şekerden dür şaçar şîrîn-dehendür
- 2627 Ruḥında zülf ü ḥâlî cîm-i mevzün
Elif toḫrı boyı egri ḳaşı nün
- 2628 Ki ya'nî naḳşum-ile 'ayn-ı cānum
Anuñ-çün cân gibi gözden nihānum
- 2629 Güzel âhūya beñzer çeşm-i mesti
Tutar biñ şîr-i mesti ḍarb-ı desti
- 2630 Dehānı ḡonçe reyḥānî- nefesdür
Anuñ 'ıtrı cehān u cāna pesdür
- 2631 Çenâr-ı ḳâmetin 'arz itse bâḡa
Düşerdi ḍarbî dest-i serv ayaḡa
- 2632 Velî ol mâha düşmiş ḡam nişānı
Helâk itmiş belâ ol nâ-tüvânı

- 2633 Olup nîreng-i ğamdan ħasbî ney-reng
Egilmiş ħaddi inler nitekim çeng
- 2634 OĞı üstine düşmiş yay nişanı
Gül-i nesrîne dönmiş erguvanı
- 2635 Şararmış rûyı anuñ şanki zerdür
Ney olmuş ħaddi ammâ ney-şekerdür
- [83b] 2636 Aña virmiş maĥabbet bir ‘aceb derd
Ki zevcinden dilin itmiş anuñ ferd
- 2637 Gül üzre saçdı nergisden gül-âbı
Ki âba ğarĖı itdi âfitâbı
- 2638 Ümid-i yâre gönlin bağlamış berk
Hemân çift-ile ħavf ile turur dek
- 2639 Gözinden ħaĖreler kim yire düşdi
Şanasın ay-ile ülker ħavuşdı
- 2640 Özüm göynidi aña çünki gördüm
Adın teftiş idüp ħâlini şordum
- 2641 Şeker dengini açup ol şeker-bâr
Didi ey yârem üzre tuz saçan yâr
- 2642 Adum Leylî vü rûz-ı tâli‘üm leyl
Hemân Mecnûna eyler ħâĖırum meyl
- 2643 O Mecnûn adı bu Leylâya ħaĖdur
Ki Mecnûndan dağı Mecnûnarağdur
- 2644 Anuñ derdinden artuğ oldu derdüm
Anuñ-çün beñzedi nesrîne verdüm
- 2645 Egerçi ‘ışĖ-ile ol oldu meşhür
Velî andan beter bu derd-i meşhür
- 2646 Egerçi oldu ol ‘ışĖa nişâne
Ben oldum bî-nişân uş yana yana
- 2647 Açar ol gönlini seyr ü seferde
Ben oldum bî-nişân-ı ħabs derde

- 2648 O fâriğ pās-bān-ile ‘asesden
Benüm kuşca cānum çıkmaz kafesden
- 2649 Anuñ hem-rāhı bir kaç cānverdür
Benüm hem-şoḥbetüm cānā seḥerdür
- 2650 Anuñ hem-şoḥbeti gürg ü ğazāle
Baña olmışdur ejderhā havāle
- 2651 Bu ben bī-çāre kim müştāk-ı yārem
Daḡı müşkil budur bī-ğam-küsārem
- 2652 Ne çārem var ne şabr u ne mecālüm
Ne ḥālüm yanmağa bir ehl-i ḥālüm
- [84a] 2653 Kuru yaprağa döndi cism-i cānum
Hem artar od gibi ‘ışk-ı nihānum
- 2654 Bu odı kim ne taş örter ne toprak
Nice setr eyleye bir kuru yaprak
- 2655 Görürken bunca ğavğāsın raḡībün
Çekerem¹ ğuşşasın ben ol ğarībün
- 2656 Günüm bu ğuşşadan dāyim gicedür
Ki bensüz ḥālī ol yārūñ nicedür
- 2657 Ne yir içer nice giçer zamānı
Kimünle seyr ider kıanda mekānı
- 2658 H̄haber var-ise andan sende zinhār
H̄haber vir cānuñ için ey ḥaber-dār
- 2659 Anuñ-çün bu niyāzı eyledüm gūş
Mürüvvet görmedüm olmağı ḥāmūş
- 2660 Tapuñdan bildüğüm aḥvālī bir bir
Didüm anuñ kıatında evvel āḡir
- 2661 Ki ol elden çıkup āvāre olmuş
Dili derdünle pāre pāre olmuş

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- 2662 Yiler yıl gibi dāyim lā-mekāndur
İşi vü işi¹ vaḥṣī āhuvāndur
- 2663 Senüñ yükün çekerken ol giriftār
Atası mātemi de oldı ser-bār
- 2664 Senüñ işkuñdan olmışdı şikeste
Peder mevtinden oldı tāze ḥaste
- 2665 Oḡur gāh iştiyākuñ kıṣṣasından²
Anuñ hīç şorma öldüm ḡuşşasından
- 2666 Oḡur gāh merşiye ol mātem için
‘Amāya döndi çeşmi ol ḡam için
- 2667 Senüñ mestāne nazmuñdan gelüp cüş
Bir iki beyt oḡıdum eyledi ḡuş
- 2668 Münāsib olduḡıyçün ḥāle ebyāt
Ol ehl-i ḥāle virdi vecd-i ḥālāt
- 2669 Teni ditrer hemān yapraḡa döndi
Gül iken şüreti topraḡa döndi
- [84b] 2670 Hey-ā-hāy ağladı vü itdi zārī
Benümle kıldı hem ‘ahd ü qarārī
- 2671 Ki ey kân-ı şafā vü sāde-sīne
Elüm tut derde düşdüm ben kemīne
- 2672 Yine uğraya yoluñ çün bu yire
Buluşmayınca geçme ben ḥaḡīre
- 2673 Yazam aḡvāli baḡrum pāresine
İlet luṭf it ol işḡ āvāresine
- 2674 Didi bunu vü itdi ‘azm-i ḥāne
Yolıma ben de gitdüm yana yana
- 2675 Yolum dün uğradı çün ol maḡāma
Nihānī baña teslīm itdi nāme

1 Kelimenin “eşi” okunacak şekilde harekelenmiş olmasına rağmen vezin icabı aynı manaya gelen “iş” şeklinde okunması uygundur.

2 kıṣṣasından SK: ḡuşşasından

- 2676 Çıķardı nāmei ol bülbül-i mest
Öpüp ter gül gibi şundi sebük-dest
- 2677 Baķup Mecnûn bu mektüb-ı kelāma
Dürülmüş yüzi açıldı çü nāme
- 2678 Şafādan eyle itdi cüş-ı vecdi
Ki yıķdı zelzeleden küh-ı Necdi
- 2679 Anı mest itdi eyle şevķ-i nāme
Ki raķş itdi şafādan şan hamāme
- 2680 Birazdan aldı nāmei oturdı
Şafā vü mihr-ile mihrin götürdi
- 2681 Oķudı açup ol mektüb-ı yāri
Yazılmış anda evvel nām-ı Bārī
- 2682 Ki oldur cümle kārūñ kār-dānı
Müsebbih aña her şīnuñ zebānı
- 2683 Zihī ni‘met zihī hikmet kemā-hī
Vazīfe-ķorıdur her murğ u māhī
- 2684 Cehānda inse cinne cān viren ol
Kemāl-i ‘aķl-ile ‘irfān viren ol
- 2685 Şeker ezmiş bu resme söze evvel
Dönüp hālin beyān itmiş mufaşşal
- 2686 Bu nāme kim dimiş yazıldı ķandan
Ėberdür derd-mend-i Ėaste-cāndan
- [85a] 2687 Tıpuña ya‘nī ey dermānde Ėaste
Kıluram ‘arz-ı hāli ben şikeste
- 2688 Nedür aĖvālūñ ey yār-i ķadīmī
Belā deryāsınuñ dürr-i yetimi
- 2689 Çerāğ-efrüz-ı bezm-i rüşenāyī
Ėazīne-dār-ı genc-i āşināyī
- 2690 Ciger ķanı virelden cismüñe reng
Vücūduñ la‘le döndi menzilūñ seng

- 2691 Senün 'ömrün geçer ol seng içinde
Benüm rüzum bu ḥabs-i teng içinde
- 2692 Mişālündür ol āb-ı zindegānī
Sikender teşne-dil çün vire cānı
- 2693 Senün bensiz yirün kūh-ı beyābān
Benüm sensüz maḳāmum beyt-i aḫzān
- 2694 Senün cānuñla cānum olalı cüft
Tenüm bī-cüftdür çün dürr-i nā-süft
- 2695 Egerçi ğayr-ile çift oldu ismüm
Velī çift olmadı cismine cismüm
- 2696 Dilerem¹ ben ki geçdükçe zamānum
Olayduñ ey hümā hem-āşiyānum
- 2697 Naşibi yiri zāġuñ bāġa düşdi
Nebāt-ı tūṭī çeng-i zāġa düşdi
- 2698 Ḳatumda her felek bīn bīn cehāndur
Ayaġuñ tozu tāze armaġāndur
- 2399 Ṭapuñ Hızra dimiş ey hızr-dāmen
Sen āb-ı hızra ıraḳ mı 'aceb ben
- 2700 Ṭapuñ mihr-i münevverdür ben ay(s)em
Ki nūruñla ıraḳdan pür-ziyāyem
- 2701 Eger bir çāre bulsam ben giriftār
Varurdum saña noḳşānumla ey yār
- 2702 Peder mevtinden oldum eyle ġam-nāk
Kefen bigi yaḳamı eyledüm çāk
- 2703 İki gözden aḳıtdum iki rüdü
Yasın ṭutmaġ-içün giydüm kebüdü
- [85b] 2704 Saña ben 'aşıḳam şādıḳ muvāfiḳ
Arada var velī ḥavf-i münāfiḳ

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

- 2705 Tenüm ma'zûr tüt ger olsa mehcûr
Ki cânım her zamân senden degül dür
- 2706 Ola çün vaşl-ı cismâniyye hâyil
Yiter 'uşşâka vaşl-ı 'âlem ü yil
- 2707 Beni senden ayırdı çerh-i ğaddâr
Bize çâre hemân şabr oldı nâ-çâr
- 2708 Çü dünyâ menzili miḥnet evidür
Gözetmez hâlin ol göz kim kıvîdür
- 2709 Zamân göstere¹ çün bād-ı şemâyil
Giye kürki zamâna göre 'âķil
- 2710 Çü gördük dest-i 'âlemde şikence
Uralum yüzine göre çapanca
- 2711 Şu kim yorğanına göre küsüldi
Diken de döşenürse râḫat oldı
- 2712 O girye kim 'adûlar güldürür ol
Anı ey dost her-giz kıılma maķbûl
- 2713 O ğuşşa kim kıılır düşmenlerün şād
Ķo anı kim olasın ğamdan âzād
- 2714 Bu gün saña bitüren ğuşşa hârın
Gül-i şādî bitüre belki yarın
- 2715 Peder öldi ğarîbem dime zinhâr
Ķarîb oldur ki saña olmadı yâr
- 2716 Bu bî-keslûkden efgân ne revâdur
Kesi bî-keslerün luṭf-ı Ĥudâdur
- 2717 Oķudı çünki Mecnûn nâme-i dost
Ṭutuşmış sînesin çâk eyledi dost
- 2718 Resûl öninde aĝlayup hey-â-hey
Düşüp öperdi geh desti gehî pây

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

- 2719 Didi bende ne kâğıd var ne hâme
Cevâb almağ-ıçün yazmağa nâme
- 2720 Meyânından çıkardı ol meyancı
Vekîl-ıharcı gibi defî direnci
- [86a] 2721 Aña virdi qalem kâğıd mürekkeb
Kitâbet emri esbâbın müretteb
- 2722 Ele aldı çü Mecnûn hâmesini
Yazup virdi cevâbuñ nâmesini
- 2723 Çü virdi kâşıda kâşıd olup şâd
İrişdi cânib-i Leylâya çün bād

Cevâb-nâme-i Mecnûn

- 2724 Ser-i ‘unvân-ı nâme yazdı Sübhân
Zihî sulţân ki ‘âlem aña fermân
- 2725 Nihân ‘ilmi kıatında günden ezhar
Cehân her hükmine fermân musahhar
- 2726 Felek yayın igen bî-kabza kabzı
‘Îlacında ne hâcet haste kabzı
- 2727 İder naqşı nebât-ile mu‘ayyen
Kılur ferşi nebât-ile müzeyyen
- 2728 Koyar ol ‘ilm ü kudret issi Bârî
Nehâra leyli vü leyle nehârı
- 2729 Gül-i gülzâr anuñ luţfiyla handân
Şifâ andan bulurlar derde dermân
- 2730 Yazup ser-nâme bu hamd-i sipâsı
Dimiş soñra belâ-yı bî-kıyâsı
- 2731 Bu nâme çünki pür-tâb-ı şererdür
Dil-i pervânedden şem‘e haberdür
- 2732 Ki Ka‘be-i cemâlün kıble-i cân
Dem-i vaşluñ dil-i bîmâra dermân

- 2733 Vişâlûn bend-i Mecnûna müfettiḥ
Ser[i] sevdâsına ḥüsnûn müferriḥ
- 2734 Hiṭâbuñ depredür zencirin anuñ
‘Îtâbuñ âteş eyler yirin anuñ
- 2735 Yiri od olmasun mı ol ğaribûn
Yüzün görmez senûn gibi ḥabibûn
- 2736 Yaraşurken saña ey serv nâzuñ
Gelür üftâdeñe gâh gâh niyâzuñ
- [86b] 2737 Ḥamâm-ı nâme çün ṭâvûs-ı ḳudsi
Gelüp virdi bu vaḥşî câna ünsi
- 2738 Anuñ Aḥmed gibi mu‘ciz beyânı
Dem-i ‘Îsî gibi dirgürdi cânı
- 2739 Şeker-lebden şorup ḥâl-i ğaribi
Gönül derdin dimişsin ey ṭabîbî
- 2740 Bilürsin ḥaste-ḥâlin diñle ey dost
Vücûduñ lübb-i cândur ten aña post
- 2741 Çü ma‘nî ḳurbi ola *ḳâbe kavseyn*¹
Vişâle ḥâyil olmaz şüret-i beyn
- 2742 Çün ‘âşîḳ ṭuta *ev ednâda*² menzil
Raḳîb aña ne deñlü ola ḥâyil
- 2743 Beni mest ideli ḥüsnûn ḥayâli
Görinmez gözüme şüret vişâli
- 2744 Güneş kim nûr-ı ‘âlem pertevîdür
İraḳ olduḳça te’şiri ḳavidür
- 2745 Ziyâde olduĝınca bu‘d-ı şüret
Dilümde ‘iṣṣuñ arturdı ḥarâret
- 2746 Baña ma‘nî gerek şüret gerekmez
Baña vaḥdet gerek vuşlat gerekmez

1 Necm, 53/9’dan iktibastır: “İki yay kadar yakın oluverdi.”

2 Necm, 53/9’dan iktibastır: “... veya daha yakın ...”

- 2747 Çü sen ben perdesi gitdi aradan
Belâsı düşmenüñ çıçdı aradan
- 2748 Çü sen ben perdesi ortaya girmez
Seni benden dağı kimse ayırmaz
- 2749 Olup ma'şûk u 'âşık 'ışk-ile bir
Fırâk-ı vaşla aşlâ kalmadı yir
- 2750 Gül-i hüsnüñ hemîşe ģande olsun
Ĥudâ tâbendeñi tâbende olsun
- 2751 Çü gördi Leylî Mecnûn nâmesini
Yudı gözi yaşıyla nâmesini
- 2752 İderdi nâme gibi 'ömrini tay
Kara yazuyile ol bânü-yı ģay

**Mecnûn-ile Leylânuñ Meşhûr Mu'amelesidür ki
Zıkr Olınur**

- [87a] 2753 Ĥikâyet ni'metin bir ehl-i in'âm
Rivâyet kâsesinden kıldı in'âm
- 2754 Didi bir gün velîme itdi Leylî
İle envâ'-ı ni'met virdi ģaylî
- 2755 Semâvî mâyide gibi ta'âmı
Ĥarîk-i ni'met itdi ģâş u 'âmı
- 2756 Ulu bezm itdi şâhâne müşerref
Bişürdi dürlü ni'metler mükellef
- 2757 Müzeyyen bezm güyâ bâğ-ı cennet
Çiçekler gibi reng-â-reng ni'met
- 2758 Bu ezhâr içre zerde şan gül-i zerd
Şekerden ģulle giymiş nâz-perver[d]
- 2759 Pilâvuñ vaşfı şâbit olduğınca
Şanasın tâze aģ gül oldı ģonçe

- 2760 Şürâhî beñzemiş ser-sebz-i serve
Şürâhî üzre peymâne tezerve
- 2761 Müzehheb çiniler sîmîn siniler
İçinde sükkeriler rûganiler
- 2762 O gün ol bezme hâdim oldu Leylî
İle in‘âm u ihsân itdi haylî
- 2763 Zihî bezm-i mübârek ‘işret-i cân
Ki aña hâdim ola şâh-ı hübân
- 2764 Buyurdu Fahr-ı ‘Âlem Seyyidü’l-Çavm
Zihî ol kavme kim ‘ayş idi ol yevm
- 2765 Çanağın kim şunardı her dilenci
Tâ‘âm umup alurdu mâl-ı genci
- 2766 Meger Mecnûn o gün şüret değışdi
Varup dervişler içre karışdı
- 2767 Tâ‘âmı bahş iderken Leylî tâsa
O da ol demde aña şundi kâse
- 2768 Bunu bilüp tecâhül itdi Leylî
İdüp şive teğâfül itdi Leylî
- 2769 İle in‘âm iderken bal u yağın
İtividirdi çü Mecnûnuñ çanağın
- [87b] 2770 Bu hâle haste Mecnûn gey sevindi
Gözi giryân iken gönli avundu
- 2771 Şınup kâse egerçi oldu haste
Dürüst oldu meger kalb-i şikeste
- 2772 Didiler Mecnûna halk ey vefâyî
Saña cevr itdi sürersin şafâyı
- 2773 Didi ki baña yitmez mi tesellî
Beni çün il gibi görmeye¹ Leylî

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

- 2774 Egerçi şüretâ bu iş cefâdur
Velî ma'ni yüzinden merhabâdur
- 2775 Ne bildünüz nedür kaçdı habîbün
Uşatmağdan çanağın ben garîbün
- 2776 Vücûduñ kâsesin kesr eyle ya'ni
Ki şıgmaz kâseye deryâ-yı ma'ni
- 2777 Şu kim bu kâsei kesr eylemişdür
Gıdâ-yı rûhı bî-kâse yimişdür
- 2778 Ya hod eydür ki gönülün kâsesin şı
Ki cânuñ bula bî-endâze aşşı
- 2779 Şınuğ olsa gönül 'ahdi bütündür
Bulunmaz ol gönül elde tütündür
- 2780 Gönül bir hânedür bî-bâb u revzen
Şı divârın diz olsun ola rüşen
- 2781 Gönül şınmasa her-giz rüşen olmaz
Zemîn yırtılmayınca gülşen olmaz
- 2782 Şu kim gönlin hemîşe kâsir ola
Hudâ gönlinde anuñ hâzır ola

Selîm 'Âmirî ki Mecnûnuñ Tıyısıdur Göre Gelüp Mâderini Mecnûna¹ Getürdügidür

- 2783 Sühan şarrâfı şâhib-lafz çün zer
Söze bu resme düzdi dürr ü gevher
- 2784 Didi ba'zı rivâyet hâl-i Mecnûn
Selîm-i 'Âmirîdür hâl-i Mecnûn
- 2785 Hêlâl ekmeclü devletlü er-idi
Benî 'Âmir içinde server-idi
- [88a] 2786 Selîm olduğ-içün kalb-i selîmi
Aña nâm itdiler ism-i Selîmi

1 Metinde "Mâderine Mecnûnı" şeklindedir.

- 2787 İderdi ‘aleme hayr ü seḥâyı
Huşûşâ haḫḫ-ı Mecnûna vefâyı
- 2788 Her ay aña libâs u hem ṭa‘âmı
Ne yirde olsa iltürdi tamâmî
- 2789 Binüp bir gün sürüp bir bād-pâyı
Arayı gitdi ol merd-i Hudâyı
- 2790 Segirdüp bād-pâyı deşt-ber-deşt
Aradı buldı anı eyleyüp geşt
- 2791 Yatur bir küh içinde zâr u ḥaste
Ḳatında bir’ki vaḫşî var nişeste
- 2792 Sebu‘dan eyleyüp dehşet tamâmî
İraḫdan virdi Mecnûna selâmı
- 2793 Anuñ güş eyleyüp Mecnûn selâmın
Üninden añlamayup şordı nâmin
- 2794 Didi bil ben Selim-i ‘Âmiriyem
Ṭapuñuñ ‘ışḫ içinde nâşırıyem
- 2795 Egerçi ḥâluñam ben ḥaste rencür
Ḳara baḫtum yüzüñden eyledi dūr
- 2796 Çü bildi anı Mecnûn da‘vet itdi
Yanına aldı ḡâyet ḥürmet itdi
- 2797 Selim anı çü ‘uryân görđi ḡâyet
Çıḫardı hegbesinden virdi ḥil‘at
- 2798 Didi âteş-ṭabî‘atdur vücūdum
Baña ḥil‘at yiter sevdâ-yı dūdum
- 2799 Şafâsı ‘âşıḫuñ ol-dem olur pāk
Vücūduñ her libâsın eyleye çāk
- 2800 Selim aña o deñlü itdi ibrām
Ki giydi ḥil‘ati ol kām-ı nâ-kām
- 2801 Ṭurup ortaya ni‘met ḫodı niçe
Kebâb u tâze ḥelvâ vü küliçe

- 2802 Niçe kim yalvarup oldı haväle
Şunup andan yimedi¹ bir neväle
- [88b] 2803 Tıurup ol h^vanı vaḥşe eyledi baḥş
Bu bir loḫma yimedi² hep yidi vaḥş
- 2804 Didi aña Selīm kim ey ciger-süz
Nedür saña ğidā āḫir şeb ü rüz
- 2805 Didi olmaz ğidā olmasa ḫayvān
Senüñ nedür³ ğidāñ ey tırfe insān
- 2806 Didi kim her seḫer dil-ber hevāsı
Olur bī-çāre ‘uṣṣāḫuñ nevāsı
- 2807 Seḫerde ‘āşıḫuñ dil-ḫaste rūḫı
Açar şubḫuñ nesīminden şabūḫı
- 2808 Getürse zülf-i yārūñ büyını bād⁴
Olur cānuma ḫuvvet cismüme zād
- 2809 Tenüm perhīz-ile efsürde oldı
Tıabı‘at iştiḫāsı mürde oldı
- 2810 Қақан cü‘-ile nefsum ide saḫtı
Virürem ḫazıyup zamġ-ı dıraḫtı
- 2811 Budur loḫma baña yāḫūd yirüm ot
Yiter bir ayda bir kez nefsume ḫüt
- 2812 Çün olmadum tuz ekmek gözlere tuş
Tıuz ekmek yimez oldum ben daḫı uş
- 2813 Anuñ-çün vaḥş-ile dāyim yürürem
Tıuz ekmek bulsam anlara virürem
- 2814 Yimek ḫırşından oldı çün tenüm dūr
Hilāle beñzedi ser-tā-ḫadem nūr

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

3 İlk hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

4 büyüme bād SK: bunu feryād ŞH

- 2815 Esîr olduğ-ıçün hırş-ı ta‘âma
Düşer her murğ u mâhî cevri-dâma
- 2816 Aña kim tu‘me bir loğma giyehdür
Ne var dervîş ise ma‘nide şehdür

Ĥikâyet-i Münâsib

- 2817 Meger bir pâdişâh seyrân içinde
Görüp bir zâhidi vîrân içinde
- 2818 Ta‘accüb itdi kim bu merd-i dâna
Nice tutmuş ĥarâbe içre me‘vâ
- [89a] 2819 Muğarreb beglerinden itdi teftîş
Ki bu vîrâne de neyler bu dervîş
- 2820 Ne yir içer ne yirdendür ma‘âşı
Od ocağ yok ne yirde bişer aş
- 2821 Didiler merd-i zâhiddür bu meşhûr
Yiri vîrândur ammâ ĥalbi ma‘mûr
- 2822 Ĥarışmaz ĥalka dâyim ‘uzlet eyler
Bu ĥalvetde ‘ibâdet tã‘at eyler
- 2823 Şeh anuñ şöĥbetine oldu tãlib
Anı da‘vet ĥılup gönderdi ĥâcib
- 2824 Didi ĥâcib varup zâhid ĥatına
İ meyli olmayan ten lezzetine
- 2825 Günün geçdi bu müşkil kâr içinde
Ne yirsin bu ĥarâbe ĥâr içinde
- 2826 Aña gösterdi zâhid bir para ot
Ki budur günde bir kez cismüme ĥût
- 2827 Didi ĥâcib ĥurûrından ki iy merd
Zihî müşkil belâdur saña bu derd
- 2828 Eger ĥizmet kılayduñ pâdişâha
Esîr olmazdı cânuñ bir giyâha

- 2829 Didi zāhid ki ‘aqluñ bî-ḥaberdür
Bunu sen ot şanursın gül-şekerdür
- 2830 Eger tuysañ bunuñ sen lezzetinden
Ḥalâş olur idüñ şeh hizmetinden
- 2831 Ḳanā‘at genc ü ḳāni‘ pādişādur
Bulan bu genci bî-renc ü ‘inādur
- 2832 O meclisde ki Mecnūn gördi ḥālin
Aña hem māderinüñ şordı ḥālin
- 2833 Didi ḥāli nedür ol derd-mendüñ
O bî-çāre za‘if ü müst-mendüñ
- 2834 Beni ‘afv itsün erçi pür-günāhem
Ki ḳapusında Hindü-yı siyāhem
- 2835 Ḳatı müştāḳem anuñ şūretine
Gücüm yitse varurdum hizmetine
- [89b] 2836 Selīm anuñ baḳup bu ḥasretine
Getürdi māderin anuñ ḳatına
- 2837 Buluşdı gördi māder nūr-ı çeşmi
Ne peşmine ‘abāsı var ne peşmi
- 2838 Yatur ‘uryān u büryān ol pür-āzer
Görüp āh eyledi bî-çāre māder
- 2839 Yudı geh gözleri yaşıyla rüyın
Ṭaradı ördi hem misk-ile müyın
- 2840 Ḳurı ḳānūna döndürmiş ğam-ı yār
Gerilmiş ‘ırḳ u beyder çünki evtār
- 2841 Alup māder diz üzre māliş eyler
O ḳānūn gibi inler nāliş eyler
- 2842 Sürüp şefḳat elin cismi çü nāle
İdüp her yāre üzre berg-i nāle
- 2843 Başından gāh silkerdi ğubārın
Ayağından çeker geh nevk-i ḥārın

- 2844 Oğula ana miskîn şefkat itdi
Hem aldı dikdi hem yudı arıtdı
- 2845 Naşihat itdi kim ey nūr-ı dide
Niçe bir olasın elden remide
- 2846 Niçe bir seyr idersin küh u yazı
Bu yazıdur degüldür ışk-bâzî
- 2847 Uzatmadın ecel cellâdı desti
Uyar sekne hevâdan cân-ı mesti
- 2848 Atañ gitdi cehândan pür-şikâyet
Anañ da öldi tut pür-derd ü miñnet
- 2849 Eviñe gel atañ ocağını yaq
Gözünü aç cehânuñ hâline baq
- 2850 Bu vaḥşuñ hem tıyūruñ var mekânı
Sen âdemsin mekânuñ kıanda kıanı
- 2851 Nice bir elden olursın nühüfte
Beyâbânda ne âsüde ne ḥufte
- 2852 Niçe uzlet idersin ğâr içinde
Niçe gül-reng olursın ḥâr içinde
- [90a] 2853 Nice vaḥşî gibi elden kıaçarsın
Nice vaḥşî arasında geçersin
- 2854 Niçe cevrin çekersin taş u tağıñ
Döşegüñde uzat bir dem ayağıñ
- 2855 Degül taşdan demürden baş u cânuñ
Çekersin şiddetin her dem cehânuñ
- 2856 Naşihat itdi çün Mecnûna mâder
Şanasın nây içine düşdi âzer
- 2857 Didi ey gevherimün pâk dürci
Nücüm-ı devletimün yüce burcı
- 2858 Senüñ zâtuñdan oldu kâr-ı deştüm
Senüñ ayağıñ altıdur behiştüm

- 2859 Bilürsin bende yokdur ‘aql-ı huşyār
Mükellef olmayan olmaz güneh-kār
- 2860 Bunun gibi belā vü ‘ışk-ı zārī
Bilürsin kim degüldür ihtiyārī
- 2861 Bu miḥnet kim naşībümdür mine’l-mehd
Ḥalâşından ne aşşı eyleye cehd
- 2862 Kişi kendi giniyle oda düşmez
Belâdan başına ğavġalar üşmez
- 2863 Ev aınma baına kim cāna kâfesdür
Velî dīvāneye vîrāne besdür
- 2864 Benüm murġum uçupdur ol kâfesden
Kerem kıl sen daḥi geç bu hevesden
- 2865 Bunu böyle didi düşdi ayaġa
Vidâ‘ idüp revāne oldu ṭaġa
- 2866 Evine gitdi māder zār u giryān
Anuñ derdinde viridi ol daḥi cān
- 2867 İşidüp anı Mecnūn ṭutdı mātem
Ġamın anuñ da çekdi bir niçe dem
- 2868 Ne merdüm-ḥor-durur yā Rab zamāne
Amānı yok ne pîre ne cevāna
- 2869 Ne bir dil-ḥastesine ḥürmeti var
Ne nev-reste cevāna şefkati var
- [90b] 2870 Meger yokdur anuñ mihr ü vefāsı
Ya olmaz kimse her-giz āşināsı
- 2871 Gice çok yaġa bir rüşen çerāġı
Urur baġrına tāze tāze dāġı
- 2872 Çün ola şubḥ-dem urur aına dem
Söyünür eyle kim yanmadı bir dem
- 2873 Şular kim bu cehānda bile yandı
Girüp ṭopraġa yilden yile indi

- 2874 Cehânda ‘ömr-i âdem olmasa yıl
Aña bir dem gibi geçmezdi biñ yıl
- 2875 Yıl olmasa eger ‘ömrüñ binâsı
Anuñ yıl gibi geçmezdi şafâsı
- 2876 Tır ey ğâfil yile söykünme zinhâr
Geçer yıl sen düşersin âhîr-i kâr
- 2877 Niçe yile binen düşdi çü yaprağ
Ki yıl qaldı avuçda gözde toprağ
- 2878 Dile dağ urma dînâr u diremden
Gözüñ aç ‘ibret al qaşır-ı İremden
- 2879 İrem dirken İrem qaşırına Şeddâd
Yıkıldı qaşır qabri oldu âbâd
- 2880 Ne cem‘i qaldı ‘âlemde ne şem‘i
Hemân zîkr olunur cevr-ile¹ cem‘i
- 2881 Tâma‘ anı ki ‘abdü’d-dirhem itdi
Şeh iken kullar ana derhem itdi
- 2882 Anı kim bu şîfât hór eylemişdür
Gül iken menzilin hâr eylemişdür
- 2883 Tâma‘ hârına cânuñ olmasun yâr
Cemüñ dili gibi olmayasın h‘âr
- 2884 Deñiz gibi o kim kendü tuzın yir
Anuñ üstinde kimse tutmadı yir
- 2885 O kim ğayr ekmegine kelb olupdur
Bil andan âdemîlük selb olupdur

Mecnûn Huzûr-ı Leylâda bî-müşâhede Ebyât Okuduğudur

- [91a] 2886 Şeh-i hûbân-ı ‘âlem a‘nî Leylî
Belâya mübtelâ derde tufeylî
- 2887 Ğam-ı yârinden oldu çün dem-i yâr
Hezârân ğamlara ya‘nî giriftâr

1 cevr-ile SK: hór-ile ŞH

- 2888 Hışarı teng kalb-i yâri gibi
 apusu baqlu yâri kârı gibi
- 2889 Be-şüret¹ gevher idi genc içinde
 Esîr idi be-ma‘nî renc içinde
- 2890 Egerçi gencinüñ çoğ-idi nefî
 Velikin pās-bān olmışdı efî
- 2891 Eri ol genci hıfz eylerdi çün yâr
 Güle havlı idüp hem hâra hem hâr
- 2892 Ki tâ kaçmaya bir gice çü mestân
 İdüp ‘azm-i diyâr-ı büt-perestân
- 2893 Anuñla hoş müdürâ eyler idi
 Muhabbet aşikârâ eyler idi
- 2894 Velî Leylî dilinde yâr derdi
 Aña gösterdi illâ rûy-ı serdi
- 2895 Sarây-ı Leylî bir şeb ol ‘asesden
 Olup hâlî şikâr gibi megesden
- 2896 Perî gibi nihânî çıkdı derden
 Dili meşgûl-i dil-ber fâriğ erden
- 2897 Varup oturdu bir yol üzre dil-teng
 Ira har-gâhdan midâr-ı ferseng
- 2898 Murâdı gözlemekden oturup râh
 Ola avâline Mecnûnuñ âgâh
- 2899 O yola nâ-gehân uğradı bir pîr
 Bili za‘f-ile egri toğrı tedbîr
- 2900 Delil ü reh-nümâ çün Hızır-ı zinde
 Yüzi tâbende güyâ şem‘-i hûnde
- 2901 Revân serv-i hışarı bāz itdi
 Dehânın açdı keşf-i rāz itdi
- 2902 Ki andan şordı hâl-i derd-mendi
 Ğarîbi ya‘nî Mecnûn müst-mendi

1 be-şüret SK: bu şüret ŞH

- [91b] 2903 Ki ol vahşî-nişîn ü vahşet-âmîz
Kimûn zikrin ider ol gevher-i rîz
- 2904 Didi mihriyle mühr açup ey mâh
O sensiz yürüyen bî-râh u pür-âh
- 2905 Yürüyüp çağırur gūyâ münâdî
Gider gâhî meyân-ı ka'r-ı vâdî
- 2906 Nidâsı zikri dâyim Leylî Leylî
Dili pür-Leylîdür yok ğayra meyli
- 2907 Bu kışşa oldu çün Leylâya ma'lûm
Tutuşdı cânı yandı nitekim mum
- 2908 Gül-i nesrîne döndi reng-i lâle
Nihâl[i] nâleden beñzerdi nâle
- 2909 Şaçup¹ sîm üzre nâ-süfte 'aķîķi
Didi ben ğasteyem anuñ refiķi
- 2910 Ğam içre baña oldu cüft hem-derd
İkimüz de belâdan olmaduķ ferd
- 2911 Menem ol Leylî didüģi siyâh-rüz
Anuñ hem-sâzıyan ol baña hem-süz
- 2912 İkimüz de belâ deryâsına ğarķ
Aramızda hemân bu deñlûdür farķ
- 2913 Ki anuñ süzü ocağı beyâbân
Benüm nâlem bucağı ka'r-ı zindân
- 2914 Alup bir kaç güher başından ol mest
Öpüp yir önine ķodı sebük-dest
- 2915 Ki al bu dürleri ayaķ dür-içün
Varup sa'y it vişâl-i dil-ber-içün
- 2916 Baña al gül varup olduģu câya
Ki mihr-ile nażar idem ol aya

---

1 saçup SK: saçum ŞH

- 2917 Baña da‘vet idicek anı hâli
Fülân me‘vâda hâzır eyle hâli
- 2918 Baña gel ben de varam ol maḳâma
Nazar eyleyem¹ ol bedr-i tamâma
- 2919 Görem anı ki âb u rengi vardur
Vefâ vezninde nice sengi vardur
- [92a] 2920 Ola kim germ idüp âvâzesini
Oḳuya nazm-ı şî‘rûn tâzesini
- 2921 Ola kim ola bu gönlüm küşâde
Ol âvâzi işidüp ben fütâde
- 2922 O süfte dürleri cebbe şalup pîr
Dür-i nâ-süfte için itdi tedbîr
- 2923 Revân taḡdan taḡa sa‘y-ile çün bād
Gezüp gâhî harâbe gâhî âbâd
- 2924 Bir iki gün aradı ol maḳâmı
Bulunmadı ne nâmı ne nişânı
- 2925 Anı buldı ol âhir² eyleyüp geşt
Dili pür-ḡam yataḡı dâmen-i deşt
- 2926 Yatur vaḡşî gürûhı yöresinde
Yeñi miḡnetde eski töresinde
- 2927 Baḡup meyl eyledi Mecnûn o pîre
Şanasın nâ-resîde tıfl-ı şîre
- 2928 Ḳatından ürküdüp derrende şîri
Ḳuzûrına oḳudı döndi pîri
- 2929 Gelüp evvel zemîne baş ḳodı pîr
Dönüp aḡvâlini ‘arz itdi taḡrîr
- 2930 Ki ey iḳlîm-i ‘ışḳuñ pâdişâhı
Şadâḳat burcınıñ tâbende mâhı

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2 Metinde “âhir ol” şeklindedir.

- 2931 Seni şordı selâm eyledi¹ Leyli
Senüñle şöhbete var meyli haylî
- 2932 Saña müştâkdur göre cemâlün
İşide bir nefes şîrîn maḳâlün
- 2933 Ğazeller okıyasın hâlet-engîz
Ki bâzâr-ı güzeşte germ ola tîz
- 2934 Boyı naḥl ü büyi şîrîn ruḫabdur
Senün işkuñda pür-şevḳ ü şağabdur
- 2935 Senüñle şöhbete mî‘adı vardur
Saña anda şafâ vü şādî vardur
- 2936 Bu va‘de eyledi Mecnûnı dil-şād
Uyup ol pîre itdi ‘azm-i mî‘ād
- [92b] 2937 Olup teşne revân olup Furâta
Sikender gitdi şan âb-ı hayâta
- 2938 Öñince Hızır gibi pîr-i zinde
Yanınca leşkeri vahş-ı derende
- 2939 Sa‘âdet reh-nümâ vü baḥt-ı münḳâd
İrişdi menzil-i mî‘ada dil-şād
- 2940 Oturdu sâyesinde naḥlün ol nür
Ten-i tenhâ ḳatından vahşler dūr
- 2941 Varup Leylâyı âgeh² idicek pîr
O ḫoğrı yâr(e) o dem cân atdı çün tîr
- 2942 Perî-veş ol perî-peyker perî-rîv
Oğurlandı nazardan duymadın dîv
- 2943 Yakîn geldi çü dil-dâra dil-ārām
Gidüp ārāmı kendü itdi ārām
- 2944 Buyurdı pîre kim ey hoş-dem âdem
Yanaram bir adım ger artuḳ adam

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

2 âgeh SK: aña ŞH

- 2945 Yatur ğâfil o çiftüm¹ gerçi huftē
Degül ferd-i Hudāya iş nühüfte
- 2946 Egerçi ol helāle virmedüm dil
Harāma hem-nişin olmağ da müşkil
- 2947 Harāma ger harīm olam helāküm
Diyānet mezhebinde ‘ayb-nāküm
- 2948 Giderseñ toğrı yola egriden geç
Ki şıgmaz hîç yolına toğrınıñ keç
- 2949 Çün oğda istikāmet fāyîğ oldı
Anuñ-çün şest-i şāha lāyîğ oldı
- 2950 Dil-i dil-ber ki ‘aşığdur tamāmī
Bilürem ol da hoş görmez harāmı
- 2951 Dilek it var ki ol dil-dār-ı dil-bend
İde teşrîf oquyup şî‘r çün kıand
- 2952 Ol ebyāt oğuya ben eyleyem güş
O cām-ı bāde şuna ben kılam nüş
- 2953 Nigāra baş egüp ol pîr çün çeng
Nevālar māyesine itdi āheng
- [93a] 2954 Anı gördi ki yatur bî-dil ü hüş
Ki meyden ser-hoş olmış itmeden nüş
- 2955 Görüp acıdı ol mest-i harābı²
Yüzine dîdeden şaçdı gül-ābı
- 2956 Başına çünki ‘ağl u hüşı geldi
Hevā-yı yār-ile pür-cüşı geldi
- 2957 Didi ne nev-bahār irdi bu bāğa
Ki büy-ı cān-fezā virdi dimāğa
- 2958 Ne nisbet ola bu bû nev-bahāra
Ki beñzer bu nesīm-i zülfi-yāre

1 ğâfil o çiftüm SK: çiftim ğâfil ŞH

2 harābı SK: Hudāyı ŞH

- 2959 Benüm cânım fidâ olsun bu bûya
Ki mihmân oldı anuñ gibi bûya
- 2960 Şınayup ‘aşıkı pîr-i hevâyî
Didi kim gey haţâdur bu cüdâyî¹
- 2961 Nola gelse kenâruña nigâruñ
Gül-i gülzâr-ile  ola kenâruñ
- 2962 Eritdi ‘ışık odı kıldı seni şu
Kenâruñda yaraşur serv-i dil-cû
- 2963 Cemâlin görmedin germ oldı řevķüñ
Eger görseñ dağı artardı zevķüñ
- 2964 Didi Mecnûn aña ey fitne-bâzî
Bu kem ĥarfî ķoma levĥûñde ķazı
- 2965 Çün oldum bûy-ı meyden böyle ser-mest
Meye ne ķudretüm var ki uram dest
- 2966 Güle ķarřu revân ol bûlbül-i râz
Bu bir ķaç beyte itdi ĥoř ser-âĥâz

11. Ėazel-i Mûnâsib

[mef’ülü mefa’ilün mef’ülü mefa’ilün]

- 1 Ey tûĥî-i şîrîn-leb beñzer dehenüñ ķande
Ĥüsñüñ güline ķarřu cân bûlbülü ĥüyende
- 2 Ey cân-ı cehân-ârâ vey dil-ber-i bî-hem-tâ
Ben ĥod senüñem ammâ kimüñsin ola sen de
- 3 Ėaddüñ ‘alem-i bâlâ mânend-i ķad-i tûbâ
Ben nice irem aña ol ķanda vü ben ķanda
- [93b] 4 Ne şehd ü şeker vardur la’lün gibi rûĥ-efzâ
Ne ĥün ne ķamer vardur yüzün gibi tâbende
- 5 Derdüñle dil-i Mecnûn ter ĥonçe gibi pür-ĥün
Ol cân viriser bir ĥün ‘ömrün ola pâyende

1 cüdâyî SK: Ĥudâyî řĤH

Meşnevî

- 2967 Açup Mecnûn cerîde-ber-cerîde
Oğur yâre kaşîde-ber-kaşîde
- 2968 Ki ey yâr-i şafâ-bahş u vefâyî
Ne hoş yâd eyledün bu ben gedâyı
- 2969 Menem bî-râhat u bî-yâr u bî-‘âr
Harîf-iseñ eger bismi’llâh ey yâr
- 2970 Ben atlas çâk idici hırka-püşem
Harîdâr-ı belâ vü cân-fürüşem
- 2971 Benümlüdür ferağ ben guşşaya şâd
Zamâne kulluğundan cānum âzâd
- 2972 Dilüm teşne egerçi garğ-ı âbem
Gözüm şeb-kür yâr-i âfitâbem
- 2973 İ zülfi gibi tarrâr-ı siyeh-kâr
Kara gözi gibi oğru-yı ‘ayyâr
- 2974 Nedür bu şive gelmeden kaçarsın
Nedür bu fitne ekmeden¹ biçersin
- 2975 İrağdan itmeyince cānı gâret
Yakîn gelmez budur ‘ayyâra ‘âdet
- 2976 Yakîn olmadığı bu cismüme cān
Şığışmaz bir tene ya‘nî iki cān
- 2977 Fidâ eylemişem² ben saña cānı
Kātuma gel bahâne itme anı
- 2978 Ne hoşdur ger düşerse ittifaķî
Ki eyleyem³ senüñle i‘tinâķi
- 2979 Zamân ola vü gice hâli rüşen
Mekân ola meyân-ı şahñ-ı gülşen

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

3 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- 2980 Senüñle rû-be-rû vü gûş-ber-gûş
Gehî leb-ber-leb ü geh nûş-ber-nûş
- [94a] 2981 Senüñ dest ü dehānuñdan pey-â-pey
Alam geh büse nuql-içün gehî mey
- 2982 Bu zîbâ mâl-i hûlyâ bu güzel rây
Eger vâkı‘ olursa vay ne hoş cây
- 2983 Ne rûh-efzâ idi bu ter-terâne
Uşûli bozmasa ðarb-ı zamâne
- 2984 İgen şürîde-ser itme ğarîbi
Kıatı zîr ü zeber itme ğabîbi
- 2985 Nice maĥbûs olursın ol ĩşâra
Demidür göçesin ey yâr ğâra
- 2986 Tekellûf ‘âleminden taşradur ğâr
Ne şerm-i yâr var ne ĥavf-i aĝyâr
- 2987 Eger onda tırasın oturasın
Hemân kendi yüküñi götüresin
- 2988 Enîsüñ bir-ki vahşî ol da ĥâmûş
Ne görse söylemez eyler ferâmûş
- 2989 Olur âvâre gerçi ğâr ehli
Velî olmaz tekebbür ‘âr ehli
- 2990 ĩşâra varma ey yâr-i ĩşârî
Ki ejderhâdur anuñ mâr u mûrî
- 2991 Diyâr-ı ğâra göç ol ĥurrem ü şâd
Dilerseñ ger ĩşâruñ yümn ü âbâd
- 2992 Beni öldürme nâz itme ırağdan
Elüm tıt düşmişem kıaldum ayakdan
- 2993 İrağdan baña çeşme gösterürsin
Güneş gibi şaķın kıatı girersin
- 2994 Beni leb-teşne idelden zülâlün
Vücûdum cev cev oldı hem-çü ĥâlün

- 2995 Elüñden bâde şun ey yâr-i sâķī
Ki ölmedin¹ bulam tâ ‘ömr-i bâķī
- 2996 Mey olmaz ‘ışķuña nüş eylesem hoş
Aġu da içsem ol ‘ışķa olur nüş
- 2997 Zihī ‘ışret ki cāmuñdan olup mest
Uram ser-ħalkāsına zülfüñüñ dest
- [94b] 2998 Lebüñden nüş idem cām-ı şabūħı
Bulam her cür‘ada biñ biñ fütüħı
- 2999 İlähī baña bu devletlü rüzı
Dilerem² ol şanemden eyle rüzı
- 3000 Didi bunı vü tutdı rāh-ı şahrā
Çigerde қanı cüş u serde sevdā
- 3001 Hem ol serv-i revān ġar-gāha gitdi
Fırāķ u derd elinden āha gitdi

Selām-ı Bağdādī Mecnūnı Göre Geldügidür

- 3002 Didi söz gevherin nazm iden üstād
Var-idi bir fetā ferzend-i Bağdād
- 3003 Zārāfet ehli ‘āşık-meşreb-idi
Şafā fenninde şāħib-meşreb-idi
- 3004 Belālar seyline olmışdı ġaşāk
Cefālar sillesinden sīnesi çāk
- 3005 Egerçi ġam-zede āzāde idi
Velī nām ehli merdüm-zāde idi
- 3006 Selīm idi çü қalb-i hoş-nihādı
Selām idi anuñ-çün anuñ adı
- 3007 Tārīķ-i ‘ışķ içinde cüst ü çālāk
Kemāl-i şı‘r ü inşāya heves-nāk

1 İkinci hecedeki imale, imlāda gösterilmiştir.

2 İkinci hecedeki imale, imlāda gösterilmiştir.

- 3008 Cehânda çünki Mecnûn oldu meşhûr
Olup eş'arı güyâ dürr-i menşûr
- 3009 Oğundı cümle dilde şî'r-i pâki
Tuyuldu ilde çâk-i derd-nâki
- 3010 'Irâka irişüp şıyt ü şadâsı
Muḥayyer itdi 'uşşâkı nevâsı
- 3011 Her ehl-i dil 'Irâkî ger Hicâzî
Anı görmege¹ iderlerdi yazı
- 3012 Düşen cân ol selâm-ı iştiyâka
Selâm itmege² sürdi aña nâka
- 3013 Beriyye içre gitdi niçe ferseng
Aradı seyr idüp ger kûh u ger seng
- [95a] 3014 Bir arada anı buldı yalıncağ
Odur bildi nişânından bulıncağ
- 3015 Var etrâfında vahşiler igen çok
Kuşatmışlar anı çün halka-i tavğ
- 3016 Yatur ol halkada şan halka-i mâr
Ya ḥod şan halka halka zülf-i dil-dâr
- 3017 Nazâr idüp ırâqdan gördi Mecnûn
Gelür bir nev-cevân çün serv-i mevzûn
- 3018 Çağırdı ol sibâ^c-ı vahşe hâyil
Selâma olmayalar tâ ki hâyil
- 3019 Selâm andan çü gördi bu kıyâmı
Zebân-ı luṭf-ile virdi selâmı
- 3020 Selâmı hoş gelüp Mecnûna gâyet
Teḫarrüb gösterüp kıldı ri'âyet
- 3021 Didi kıandandur ey servi hırâmuñ
Niçün terk eyleyüp geldün maḫâmuñ

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

- 3022 Didi kim geldüğüm yir şehri Bağdad
Saña geldüm ki vaşluñdan olam şād
- 3023 Daħi her-giz sefer itmiş degüldüm
Diyārum terk idüp gitmiş degüldüm
- 3024 Qoyup beytümi düşdüm ğurbete uş
Ki ebyāt-ı ğaribün eyledüm ğuş
- 3025 Bi-ħamdi'llāh ki baña oldu rüzī
İrüp gördüm bugün sen dil-fürüzī
- 3026 Eger olursa taqdirün vifāķı
Huzūruñda geçe bu 'ömr-i bākī
- 3027 Ki ola secde-gāhum ħāk-pāyün
Olup boynumda tavķum ħükm ü rāyuñ
- 3028 Tapuñ her şī're ki eyleye bünyād
Ben anı cān u dilden eyleyem yād
- 3029 Hıta kılsam eger 'afvuñ 'aṭa kııl
Ġaribem luṭfuñ-ile āşinā kııl
- 3030 Neşideñden baña luṭf eyle baḫşı
Bir artuķ oldu ṭut ḫatuñda vaḫşı
- [95b] 3031 Qul idinmek benüm gibi¹ cevānı
Saña ma'lūm-durur virmez ziyānı
- 3032 Belā-yı 'ışķa ben de mübtelāyem
Senünle ol sebebden āşināyem
- 3033 Gelüp şem'a gibi Mecnūn yüzine
Cevābı böyle buyurdı sözine
- 3034 Didi ey serv-i nāz u nāz-perverd
Saña lāyık degüldür ğuşe-i derd
- 3035 Bu yol pür-cevr-i ğavġā vü ḫaṭardur
Bu yola düşmez ol kim verd-i terdür
- 3036 Bu ḫarfün ṭuymaduñ biñde birin sen
Ne var insān oķursañ māhirin sen

1 benüm gibi SK: baña senün ŞH

- 3037 Benümle yâr olan bî-ḥod gerekdür
İçi mürde taşî merḳad gerekdür
- 3038 Derende yoldaşum çeşmüm derîde
Degül benden kaçâr âdem perî¹ de
- 3039 Helâk esbâbı bize müctemi'dür
Benümle sen dirilmek mümteni'dür
- 3040 Benüm her şeb yatağum bir ḥarâbe
Yaraşmaz sen oturasın türâba
- 3041 Senüñ ter penbedür cismüñ ben âteş
Od-ile penbenüñ olmaz başî hoş
- 3042 Beni ḳo vaḥşiyem sen inse ins it
Senüñ nev'üñ taleb ḳıl cinse cins it
- 3043 Tıtalum kim tenüñ taşdan demürdür
Benüm şaḥşum demür ḳanda kömürdür
- 3044 Eger cüş eylese âhum tütüni
Cehânuñ yana ḳalmaya bütüni
- 3045 Tenüm 'uryân u müflis bî-nevâdur
Ḳonuḳ olmaḳ baña sen ne revâdur
- 3046 Sen ey ferzend büzürg ehl-i nevâsın
Dil-i 'uşşâḳa niçün yâr olasın
- 3047 Yaraşmaz olasın sen baña hem post
Ki ben baña 'adüyam sen saña dost
- [96a] 3048 Benüm tâc-ı serüm ḥâk-i melâmet
Senüñ başuñda efser tâc-ı devlet
- 3049 Senüñ cismüñde nâzük pîrehen var
Benem 'uryân ne gür u ne kefen var
- 3050 Muşâḥib olımaḳ mest-ile hüşyâr
İşüñ hoş gelmedin yirüñe hoş var

---

1 perî SK: seri ŞH

- 3051 Her iki gün ki miñnetler çekersin
Bilürem ki boşar tırmaz kaçarsın
- 3052 Selāmuñ göñline güç geldi bu pend
Varup andı didi ol ārzū-mend
- 3053 Hūdā ki çünki yār itdi cehānı
Zülālūñden ayurma teşne cānı
- 3054 Kerem eyle o bu ehl-i niyāzı
ıla ıbleñde bir kaç gün namāzı
- 3055 Eger sehv eyler olsam nā-gehānı
Dileyem¹ secde-i sehvümde anı
- 3056 Niyāzında şu deñlü itdi cehdi
Ki tā Mecnūn abūl itdi o ‘ahdi
- 3057 Çü mabūl eyledi Mecnūn selāmı
Selām ortaya odı hoş ta‘āmı
- 3058 Didi kim tatlu sözle toyımaz aç
Tuz ekmek yi benümle yürime aç
- 3059 Egerçi ‘ıř-ı ‘ařı ūt-ı cāndur
Velı ten ūtınuñ da ařlı nāndur
- 3060 Didi ‘ış aşına ben şunıca el
ıdā horı tenümnden yirüm evvel
- 3061 Aña uvvet olur nān-ile helvā
Vücūdında öle cānında ola
- 3062 Yaup ‘ış odı idelden beni hā
Yımek içmek ğamından eyledi pāk
- 3063 Çü gördi ol cevānı bu ciger-sūz
Ne yir içer ne hoş uyur şeb ü rüz
- 3064 Ne ile seyr ider ne şehre varur
Ne yüz virür ne yüzden lezzet alur

1 İkinci hecedeki imale, imlāda gösterilmiştir.

- [96b] 3065 Terahhüm eyleyüp kıldı naşihat
Ki ey şehri-i belâ iklîm-i miñnet
- 3066 Hemîşe bu cehân bir hâle kıalmaz
Kime ğuşsa virür kim âhir olmaz
- 3067 Felek kim yok şebât olmış binâsı
Döner gâh halka yüzi gâh kıafası
- 3068 Daħi mihr eyleyüp sen derd-mende
Vire ağlatduĝı miķdârı ħande
- 3069 Belâdan ben-daħi dil-ħaste idüm
Senüñ gibi şikeste beste idüm
- 3070 ‘Înâyet irdi Ħaķdan nâ-gehâni
Ħalâş itdi belâdan ħaste cânı
- 3071 Dem ola kim olasın sen de ħâmüş
İdüp bu miñnet ü derdi ferâmüş
- 3072 Bu şu’le kim gönül yaķar şererdür
Yigitlük âteşinden bir şererdür
- 3073 Yigitlük ‘âleminde çün geče merd
Söyünüp küre-i derdi olur serd
- 3074 Dil-i Mecnûn gibi dery[â]ydı bî-teng
Eşer itmedi¹ aña seng-i küdek
- 3075 Didi şanma beni şüret-perestem
Ne şehvet bâdesi nüş-ile mestem
- 3076 Beni ‘ışķ-ı ezel sulţân idüpdür
Hevâ-yı ħükmine fermân idüpdür
- 3077 Maħabbet nârdur ben aña ‘üdam
Hevâya uymazam gerçi ki düdam
- 3078 Beni şanma ki nefsum bendesiyem
Ya ħod bād-ı hevâ efkendesiyem

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- 3079 Ol âteş kim vücûdum mum idüpdür
Hevâdan kırtarup ma'şûm idüpdür
- 3080 Gönül sultân-ı 'ışka olalı taht
Vücûdum hânesinde kalmadı raht
- 3081 Bir oldı cümle 'ışk u 'âşık u dost
Ne var ayru görünse kâlib u post
- [97a] 3082 Vücûdum 'ışk olupdur pây-tâ-farķ
Kimi kimden idersin ayırup farķ
- 3083 Ben ol dem oluram kim ğuşşadan dūr
Deñizden âb u âteşden gide nūr
- 3084 Çü bulduñ şoĥbetüme fursat u rāh
Melâmetden zebānuñ¹ eyle kūtāh
- 3085 Beni ķo sen var özge hālüne baķ
Melâmet âteşine beni tap yaķ
- 3086 Sözin miķdârına göre dise merd
Olurdı cānı cümle perde-i derd
- 3087 Meşel düzen ne hoş sükker yimişdür
Küsül yorġanuña göre dimişdür
- 3088 Şovutma şoĥbeti ey yār olup germ
Gerekdür âdem olan kişide şerm
- 3089 Ola çün ehl-i bāzāruñ dil-âzār
Belâdur ma'reke olursa bāzār
- 3090 Bu ĥarf-ile ĥarifi kııldı te'dib
Kim ola eyleye ĥaķ sözi tekzīb
- 3091 Ĥarif anuñ çü bildi ĥarfini ne
Revān ĥarf çekdi ĥarf-i cür'etine
- 3092 Şaķın başma edebden taşra pâyı
Ki tā itmeyesin² 'özr-i ĥaķayı

1 zebānuñ SK: zilünün(?) ŞH

2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- 3093 Kiçi atmağ uluya ta'n-ile söz
Hemân atmağ gibidür kulleğe kız
- 3094 Dil uzadur çü süsen bâğa küstâh
Olur pür-ukde [ukde]¹ şah-ber-şah
- 3095 Eger bey^c itseler olda zebânı
Kimesne bir pula almazdı anı
- 3096 Kışadur çün zebânı za'ferânı
Alurlar dirhemin aqçaya anı
- 3097 Eger ola kime süst ü eger saht
Anı küstâh çekmez merd-i hoş-baht
- 3098 Ki nâ-geh saht olursa gey hacâlet
Eger süst ola hem virür melâmet
- [97b] 3099 Güher bulsañ yabanda şırça şanma
Hümâ girse elüne serçe şanma
- 3100 Bilimezseñ cevâhir kıymetini
Kem itme bârî qadr ü hürmetini
- 3101 Nedîm idindi Mecnûn çün Selâmı
Anıñlaydı selâmı vü kelâmı
- 3102 Kaçan bir beyt oqursa ol hemân gerd
Yazardı levh-i dilde ol cevân-merd
- 3103 Ten-i Mecnûn dâyim za'f u hâli
Yimeden içmeden olmışdı hâlî
- 3104 Velî miskin Selâmuñ şorma hâlin
Komadı şabr-ı cü' anıñ mecâlin
- 3105 Kaçan hem-râz ola baykuşa şeh-bâz
Ki buña tu'me serçedür aña kız
- 3106 Dükendi şofrada çünki nevâle
Selâm oldı vidâ' üzre havâle
- 3107 Zârüretden Selâm itdi vidâ'
O gitdi qaldı Mecnûn-ı sibâ'ı

- 3108 Koyup Mecnūnı itdi ‘azm-i Bağdād
‘Acāyib hoş qaşāyid eyleyüp yād
- 3109 Ne yirde kim oqurdı bir qaşīde
İderdi āferīn her āferīde

Ta‘rif-i Mecnūn

- 3110 Dilā zann itme kim Mecnūn-ı pür-derd
Ola zen-pāre vü nā-pāk ü nā-merd
- 3111 Ola hāne deġal ehl-i hıyānet
Hevāyī vü zaġal maġlūb-ı ŧehvet
- 3112 Zārīf ü ‘arīf-i devr idi bil kim
Her işde manzarı ġavr idi bil kim
- 3113 Cehān-dīde zamān[e]-āzmūde
Kemāl-i ‘ilm ü ħilm ile sūtūde
- 3114 Sözi zībāyidi çün sikke-i zer
Laṭīf eş‘arı ġüyā lülū-yı ter
- [98a] 3115 Bilür ‘aḳil kim anlaruñ gibidür
Dizilmez söze bī-‘aḳl u tefekkür
- 3116 Mecāz āteşlerinden puḫte olmış
Ḥaḳīḳat ḫikmetiyle göñli ṭolmuş
- 3117 Geçüp ālāyış-i şüret-perestī
Me‘ānī cāmınuñ olmışdı mesti
- 3118 Meger ölmezden evvel ölmiş-idi
Beḳā zevḳin fenāda bulmuş-idi
- 3119 Beden efsürde olmışdı fenādan
Anuñ-çün yoġ-idi derd ü belādan
- 3120 Anı Ḥaḳ ḫalka ḫüccet eylemişdi
Ḥikāyātın hidāyet eylemişdi
- 3121 Ki tā ‘ibret ola ‘uşşāka ol derd
Maḫabbet da‘vīsin ḳılmaya nā-merd

- 3122 Sözin fehmi itmeyüp her câhil ü dün
Didi anuñ gibi uşluya mecnûn
- 3123 O hod cümle hünerde kâmil idi
Adı dîvâne kendi ‘âķil idi
- 3124 Anı her bî-ķaber Mecnûn şanurdu
Eger ħâlin bileydi utanurdu

Hikâyet-i Münâsib

- 3125 Nücûm ehli meger geķmiş zamânda
Dimiş yağmur yağar rûz-ı fülânda
- 3126 O yağmurdan içen dîvâne ola
Binâsı ‘âķlınuñ vîrâne ola
- 3127 İl içmişler yağup ol günde bārân
Şaķınmışlar vezîri ile sulţân
- 3128 Sefîh itmiş re‘âyâ ‘âķlın ol nüş
Vezîr ü şâhda ķalmış hemân hüş
- 3129 Dimiş ħalkuñ şaġiri vü kebîri
Delürdi öldürün şâh u vezîri
- 3130 Ol il kim ħâkimi dîvâne ola
Gerek kim ‘âķıbet vîrâne ola
- [98b] 3131 Ĥarâb idince bunca şehr ü dîhi
Nola öldürseñüz iki sefîhi
- 3132 Vezîr ol mâ-cerâdan olup āġâĥ
Dimiş biz de içelüm şudan ey şâh
- 3133 İçelüm yüz şuyıyla biz bu şuyı
Sefâhet ceysi açmadın buşuyı
- 3134 Bu mecnûnlar bizi mecnûn görürler
Çü mecnûn olmayavuz öldürürler
- 3135 Meşeldür varduġuñ yir çün ola ġür
Şînerек¹ göziñi² sen de ķapa gör

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2 Metinde “göziñi” şeklindedir.

- 3136 Ebū Cehlūñ çün oldı cehli bī-ḥad
Anuñ-çün didi mecnūndur Muḥammed
- 3137 Müselmānı sefih añlar münāfık
Degül çün ‘āķile ‘aķlı muvāfık
- 3138 Cehān ol-dem ḥarāb olur muḥaķķaķ
Müdebbirler maķāmın tuta aḥmaķ
- 3139 Ḳanı Mecnūn gibi ‘ıřķ-ile fānī
Ḳanı derd ü belāda aña śānī
- 3140 Anı şanma hemān Leylāy[1] sevdi
O sevdādan geçüp Leylāy[1] sevdi
- 3141 O başdan ayaĝa dür oldı muṭlaķ
Delü şandı anı dīvāne aḥmaķ
- 3142 Rivāyet olunur bir demde Leylī
Meger Mecnūna müřtāk oldı ḥaylī
- 3143 Aradı buldı Mecnūnı fütāde
Yatur bī-hūř olup bī-nūř-ı bāde
- 3144 Ferāĝat ceybine çekmiş serin ol
Cehānuñ bir pula almaz zerin ol
- 3145 Maḥabbet eyle bī-hūř itmiř anı
Ki bilmez āsumāndan rīsmānı
- 3146 Varup çağırdı ol yār-i vefā-dār
Ki uyan üstüne ĝün geldi ey yār
- 3147 Anı fehmi itmeyüp Mecnūn sözinden
Didi Leylāya istiĝnā yüzinden
- [99a] 3148 Ferāĝum var benüm ay ile ĝünden
Aduñ söyle seni fehmi itmez ben
- 3149 Ṭolupdur ‘ıřķ-ile bu çeşm ü ĝuřum
Anuñ ĝayrın nice fehmi ide ĝuřum
- 3150 Didı Leylī benem maṭlūbuñ ey dost
Muḥıbbüm sen benem maḥbūbuñ ey dost

- 3151 Benüm 'ışkum seni pür-derd idüpdür
Yüzüni zerd ü âhuñ serd idüpdür
- 3152 Yanarken âteş-i şevke yüzümden
Beni fehm itmemek turfe sözümden
- 3153 Yağarken sinede pervâne dâğı
Niçün bilmez şu 'â'ından çerâğı
- 3154 Gül için bülbül eylerken fiğânı
Niçün fehm itmeye büyümden anı
- 3155 Didi Mecnûn beni 'ışkuñ alupdur
Vücüdum maḥv idüp kendi kalupdur
- 3156 Beni deryâ-yı 'ışkuñ ideli ğarķ
Bir oldı yâr u âğyâr itmezem fark
- 3157 Maḥabbet kendüye ma'sûka meftûn
Ara yirde ne Leylî var ne Mecnûn
- 3158 Hemân kendüyedür 'ışkuñ çü meyli
Ḳanı Mecnûn ki ide meyl-i Leylî
- 3159 Ḳaçan yüz bulmadı yârinden ol mâh
Dönüp ağlayup itdi 'azm-i ḥar-gâh

12. Ğazel-i Münāsib

[mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün]

- 1 Zihî Mecnûn ki nâ-pervâ şafâ-yı vaşl-ı Leylâdan
Zihî 'âşık ki müstağnî temâşâ-yı tecellâdan
- 2 Cemâl-i 'ışkı her laḫza teferrüc eyleyen 'âşık
'Aceb mi olmasa ḥazzı eger ma'sûk-ı zibâdan
- 3 O kim pertâb ide himmet oḳın meydân-ı 'irfânda
Geçürmez sa'y-ile her-giz nişânı mâ-'arefnâdan¹
- 4 Mukahḫal olmayan gözler 'inâyet tütüyâsından
Muḳarrerdür ki olmazlar münevver nûr-ı mevlâdan

1 "Seni bilmedik." Hadis olduğu rivayet edilen sözden iktibastır (Daha geniş bilgi için bk. Yılmaz, *age.*, s. 117).

- [99b] 5 Ne çeşm olsun o kim bakmaz cehāna nūr-ı Hakk-ile
Ne şey' olsun o kim görmez o nūri cümle eşyādan
- 6 Ne bilsün Tih-i¹ ğafletde kalanlar minnet-i menni
Piyāz² ehli olan 'āmī ne hazz eyleye³ selvādan
- 7 Fenā ka'ridur ey Hamdī *sevādū'l-vechi fī'd-dāreyn*⁴
Yüzi ağ olsun anuñ kim başında var bu sevdādan

Dāstān-ı Zeyd ü Zeyneb ve Zeydūñ Mecnūn Hakkında Vefā-dārlığıdır

- 3160 O 'aşr içre meger bir tāze 'āşık
Belā-yı ğamda Mecnūna muvāfık
- 3161 Diyār-ı Leyliden koptı hoş-āvāz
Ney-i dil-sūza beñzer āteş-āvāz
- 3162 Dür-i fazl-ile dürc-i sīnesi pür
Çaşāyid nazm iderdi nitekim dür
- 3163 Adı Zeyd illā çāpük 'Amra beñzer
Kelām-ı şī'ri şīrīn temre beñzer
- 3164 Dilinde kūh-ı enbūh idi endūh
Yiri endūhdan Mecnūn gibi kūh
- 3165 Severdi 'ammüsünüñ duhterin ol
Çomışdı yolına cān u serin ol
- 3166 Anı ol da severdi cānı gibi
Ri'āyetler kılup sulṭānı gibi
- 3167 Bu aña ol buña ma'şūḵ u 'āşık
Olup bir birine keff ü muvāfık
- 3168 İki cānibden olıncaḵ maḥabbet
Olur 'ışkuñ şafāsı bī-nihāyet

1 Tihī SK: yata ŞH

2 piyāz SK: niyāz ŞH

3 İkinci hecede olması gereken imale, imlāda gösterilmemiştir.

4 "İki cihanda yüz karasıdır."

- 3169 Mücerrebdür bu kim 'ışk olsa şadıķ
Kerâmetle kıılır ma'sûķı 'âşık
- 3170 Arınsa 'ışk eger 'ışk-ı hevâdan
Olur müstağnî efsûn-ı du'âdan
- 3171 Bu ter duķter ki aķter-şûret idi
Adı Zeyneb cemâli ziynet idi
- 3172 Gül-i nev-reste gibi nâzûk-endâm
Dil-âşüb u dil-ârâ vü dil-ârâm
- [100a] 3173 Gül-i gülşen nesîm ü erğuvân-ķad
Semen-bû lâle-rû serv-i revân ķad
- 3174 'Abîr-i Mekkîdür bûyı ki anı
Kıılır båd-ı şabâ Ćîn armağânı
- 3175 İki sünbül iki nergis iki tāk
Belâda her biri âşüb-ı âfāk
- 3176 Ćü noķta-hâl vü 'ayn-şûret itdi
Adın Zeyneb dinürken¹ ziynet itdi
- 3177 Nühüfte şûr-ı çeşminde dehânı
Keşide müy-ı ķaddinden meyanı
- 3178 Zeneķdânı ki sîb idi gül-âbî
Ćemenden tamlamış bir ķaķre âbı
- 3179 Ol iki ķaķresinden ķudret-i Hāk
Yaratmış ģabğabın âb-ı mu'allāk
- 3180 Lebi şekker-şiken sözi şeker-rîz
Şaçı 'anber ķoķusu 'anber-âmîz
- 3181 İderdi bir ağız ol ģonçe-ģüftâr
Şudan od yağdurur ol la'l-i dür-bâr
- 3182 İşidüp 'âşık ol âvâz-ı nâzı
Olurdu germ Ćün rîg-i Hîcâzî
- 3183 Geçerdi ģuşşasında Zeynebûn Zeyd
Ki ol âhûyı nice eyleye şayd

1 Metinde "dimezken" şeklindedir.

- 3184 Çekerdi dürlü dürlü derd-i renci
Dikenden almağa ol tâze genci
- 3185 Zebûn idi velî bu yolda hâlî
Yoğ-idi hınca anca genc ü mâlî
- 3186 Bu dervîş idi ‘ammüsi tûvân-ger
Anuñ-çün virmez-idi Zeyde duhter
- 3187 O mâl istedi¹ virdi ‘ammüsi ğam
Kızın da virmedi aña ucu[z] hem
- 3188 Budur ‘adet ezelden ehl-i mâla
Ki mâla meyl ider baqmaz kemäle
- 3189 Çü ‘aciz kaldı ol miskîn harîdâr
Gülü hâr ile itdi ‘ammi bâzâr
- [100b] 3190 Çü çeng-i zâğa düşdi dâmen-i gül
Delürdi tağa düşdi haste bülbül
- 3191 Diken urur ezelden ter güle el
Kıri ğavġa çeker bî-çâre ‘andel
- 3192 Meşel bostânınuñ ehli ne hoş dir
Ki ey(ü)sin mîvenüñ her dem çoñuz yir
- 3193 Kaçan kim ejdehâ aldı o genci
Ziyâde oldı Zeydün derd ü renci
- 3194 Okuyup aġlar-idi şî‘r-i dil-süz
Kesildi hâb-ı horişden² şeb ü rüz
- 3195 Olup Mecnûn-şîfat âvâre ser-mest
Tehî-sîne tehî-hücre tehî-dest
- 3196 İçi hâlî hemân kalbinde yek dost
Taşı ‘uryân bilinde bir çürük post
- 3197 Hemân varluğda bir cân kaldı ğam-keş
O da pür-derd ü pür-mihnet pür-âteş

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

2 horişden SK: hurşidden ŞH

- 3198 Geçürüp guşşalarda mâh u sâli
Gün iken bağladı şekl-i hilâli
- 3199 Olup Leylî anuñ hâlinden âgâh
Oğudup hâlîni şorardı geh gâh
- 3200 Çün oldı kendünün hem-derd-i hâlî
Anuñla yanaşurdu bulsa hâlî
- 3201 Biri nây olup efgânda biri çeng
Biri birine tutarlardı âheng
- 3202 Kaçan Mecnûna irsâl itse peygâm
Anuñla gönderürdi ol dil-ârâm
- 3203 Çün oldı Leylî vü Mecnûna hem-hâl
Girüp bâzâr-ı ‘ışka oldı dellâl
- 3204 Yiler çün miñnet ü bîmâr bîmâr
‘Aceb midür iderse sa’y-i tîmâr
- 3205 Kişi toğ olsa bilmez aç hâlîni
Ġanî fehm eylemez muhtâc hâlîni
- 3206 Ne bilsün sūzişi bî-dâğ olan dil
Ne bilsün nâlişi hem şağ olan dil
- [101a] 3207 İletse Zeyd eger peygâm u nâme
Girerdi raqşa Mecnûn şan hamâme
- 3208 Muqarreb oldı Mecnûnuñ katında
Harif oldı aña gam hîrfetinde
- 3209 Çün oldı Zeyd Mecnûnuñ celisi
Sibâ¹-ı vaşsuñ oldı hem enîsi
- 3210 Dise Mecnûn kaşâyid pür-leţâyif
Alup anı çü helvâ-yı kaţâyif
- 3211 Huzûr-ı Leyliye iltürdi tuhfе
Yazup ol gülleri gül yüzlü şuhfa
- 3212 İledüp¹ aşık u maşûka nâme
Ara yirde uçardı çün hamâme

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

- 3213 Virürdi anlara şevki bu gūyā
O hufte cānı uyarurdi gūyā
- 3214 Meger bir gün hoş olup vaqt-i Mecnūn
Ġazeller söyledi çün dürr-i meknūn
- 3215 Çü gördi Zeyd ol dürr-i hoş-ābı
Didi Mecnūna def^f itdi hicābı
- 3216 Sözüñ kim gevher-i nā-süfte ola
Niçün sen süfte-dil āşüfte ola
- 3217 Gider başdan ğam-ı zülf-i siyāhı
Ki ola efserüñ devlet külāhı
- 3218 Hevāyī olma ey murġ-ı hevāyī
Ki düşe üstüne zıll-i hümāyī
- 3219 Çü var tab^unda bu resme feşāhat
Niçün üstüñdür noқта fezāhat
- 3220 Ne deñlü pīşe-kār iseñ belāda
İş aşmazsın bu Zeyd üzre ziyāde
- 3221 Senüñ gibi niçe çok ağladum ben
Bilüm āhirde şabra baġladum ben
- 3222 Belā pīrine ol tıfl-ı tarīkat
Bu resme eyledi bu pend-i şöhet
- 3223 Dil-i Mecnūn ki rind-i ‘ālem idi
Melek-şüret mubaşşır ādem idi
- [101b] 3224 İştise bī-edeblerden ‘itābı
Edebden taşra virmezdi cevābı
- 3225 Maḡabbetde anı kim itse tekzīb
Ol anı rıfķ-ile eylerdi te’dīb
- 3226 Didi Zeyde ki germ olma ziyāde
Daḡi puhte degülsin bu tavāda
- 3227 Nigārumdan ḡaber virmekde ersin
Belā naķşından ammā bī-ḡabersin

- 3228 Baña sen gerçi divâne didûn nâm
Velî divâne oldur olsa ĥod-kâm
- 3229 Beni div ańlama kim div-bendem
Ferişte ĥırzı gibi bî-gezendem
- 3230 Beni ĥahr-ı belâ ĥoş-ĥû idüpdür
Anuń-çün hem-demüm ahû idüpdür
- 3231 Boyı gerçi kemân olmış esîrem
Velî ‘iřķum yolında toğrı tîrem
- 3232 Ol oķ kim anda yoķdur tîz-bâzî
Uvat kim gelmez andan kâr-sâzî
- 3233 Beni seyl-i belâ şalmaz kenâra
Yapış dirsın baña sen şah-ı ĥâra
- 3234 Bu seyle maĥlař olmaz ĥâr u ĥâřâķ
Bu bed fikri getürmeń ĥalbe ĥâřâķ
- 3235 Cehân bir tekyedür iki ĥapusu
Ķonup göçmege¹ yapılmış yapusu
- 3236 Ümîzüm var k’olıncaķ ahîr-i kâr
Çıķam merdâne bu evden ne murdâr
- 3237 Cehân kim mâr-ile çâhı toludur
Ķaçan zencîrden bunda delüdü
- 3238 Tıut elde ĥalka-i zencîri zinhâr
Ki o çehden çıķasın ey giriftâr
- 3239 O ĥalka ĥalka-i zülf-i siyehdür
Bu bendün bendesi ‘âlemde şehdür
- 3240 Eger çehden bulam dirseń necâtı
Cehân ĥendeķlerinden ĥalgıd atı
- [102a] 3241 Çü ben benlük bütin kıldum şikeste
Yüri var uymazam her büt-pereste

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- 3242 Çeker ‘âkıl olan cām-ı muğâne
Geçer ğam çekmedin tutar kerâne
- 3243 Bu hâlet k’âlet-i ‘ışk-ı hevâdur
Tâşu miñnet içi zevk ü şafâdur
- 3244 Bu hâletden niçün idem şikâyet
Ki bundan ğayrı yok imîn vilâyet
- 3245 Benüm kim menzilüm oldu harâbât
Kesildi girdi kırbümden kıarâbât
- 3246 Ben ol âyîne-i çeşmüm ki pâsum
Degüldür ille elvân-ı libâsum
- 3247 Nider âyîne elvân-ı libâsı
Yiter âyîneye hil’at cilâsı
- 3248 Eger kim olmasa âyîne ‘uryân
Tecelli itmez andan rüy-ı cânân
- 3249 Benüm bādâma dönmişdür mişâlüm
Ağarmaz olmasam ‘uryân cemâlüm
- 3250 Benüm yüzüm şuyıdur kıara toprak
Anuñ-çün üstine düşdüm çü yaprak
- 3251 Çü âvâz-ı rah[î]l ire ecelden
Varam toprağa bu toprak mağalden
- 3252 Bu resme niçe dürc-i hikmet açdı
Dili Zeyde naşihat dürri şaçdı
- 3253 İşidüp haste Zeyd çün ol cevâbı
Hemân bildi süküt imiş şavâbı
- 3254 Niçe söz tıflı kim toğardı lebden
Libâsın anuñ eylerdi edebden
- 3255 Hemân iltüp getürmek oldu kârı
Diyâr-ı ‘aşıkâ peygâm-ı yâri
- 3256 Gül-ile bülbül arasında bî-kayd
Şabâ gibi yilerdi turmayup Zeyd

İbni's-Selâmuñ Vefât İtdügidür

- [102b] 3257 amu kâr ehline Perverdigârî
Zarüretden düzüpdür ihtiyârî
- 3258 Ne te'sîri ola bu ihtiyârûñ
Murâdı olmasa Perverdigârûñ
- 3259 Cehân kim iki yüzlü bir varadur
Anuñ her şafası biñ biñ sebadur
- 3260 Anuñ bir yüzi tedbîr ü hisâbı
Biri ebvâb-ı tadîrûñ kitâbı
- 3261 Niçe 'âlim olan 'ilm-i hisâba
Hisâbın uyduramaz ol kitâba
- 3262 Bu bâg içre o kim şabr eylemişdür
orudan şabr-ile helvâ yimişdür
- 3263 Çekenler zehr-i zenbûruñ belâsın
Sürerler 'âkıbet baluñ şafâsın
- 3264 İder 'âkil özin teslim-i tadîr
Anı mecnûn şanur her ehl-i tedbîr
- 3265 Çerâg-ı çeşm iken dîzâr-ı Leylî
Eritdi şabr elinden yağı haylî
- 3266 Eri pervâne yaptı ol çerâga
Yanardı bağırî dâyim nâr-ı dâga
- 3267 Nice râhat bula bûlbûl kafesde
Uçarken gönli gülzâr-ı hevesde
- 3268 Geçürdi ol belâ-yı neng içinde
Şanasın la'l a'r-ı seng içinde
- 3269 Olurdı genc iken künc-i belâda
Güher gibi dehân-ı ejdehâda
- 3270 Geçüp rindâne şabr[ı] nûş iderdi
Dilin süsen gibi hâmûş iderdi

- 3271 Ol evden gitse cüş eylerdi derdi
O hâzır olıcağ gizlerdi odi
- 3272 Kaçan kim yârin añup âh iderdi
Eri duya diyü kütâh iderdi
- 3273 Egerçi fâriğ idi şohbetinden
Velî dehşet iderdi haşmetinden
- [103a] 3274 Kişi nâ-cinse hem-dem olsa nâ-gâh
Kaı müşkil olur şaklasun Allâh
- 3275 Felek aña bu resme kahr iderdi
Olup nâ-çâr nüş-ı zehr iderdi
- 3276 Aña dek ki sipihr-i bî-müdârâ
Bu cünbişden de döndi âşikârâ
- 3277 Selâmet terk idüp İbnü's-Selâmı
Seķâmet şerbetinden çekdi câmı
- 3278 Eşer itdi tenine nâliş-i teb
Buķârından¹ dimâğı huşk olup leb
- 3279 Bulub bir nabz u ķârûre-şinâsı
İlac itdi şafa virdi devâsı
- 3280 Kaçan perhîzi bîmâruñ bozuldı
Üzüldi eyle kim ümmîd üzüldi
- 3281 Ne hoşdur âdeme perhîz-kârî
Anuñla muķkem olur ten hişârı
- 3282 Hişârı aldı çün ceşş-i seķâmet
Tabî'atda ķomadı istikâmet
- 3283 İdüp bîmâr-ı vaķt-i ķile men râķ²
Okudı âyet-i ve't-teffeti's-sâķ³
- 3284 Tabib el şunmaz oldu ķabz-ı nabza
Ecel çengâli tîz uzatdı ķabza

1 buķârından SK: ticâretten ŞH

2 Kıyâmet, 75/27'den iktibastır: "... denilir: kim var bir okuyacak?"

3 Kıyâmet, 75/29'dan iktibastır: "Ve dolaşır el ayak ..."

- 3285 Marâzdan çün şifâ vaḫti ola fevt
Olur tiryāk-ı ekber ḫasteye mevt
- 3286 Ecel destinden irdi çün bu tiryāk
Emel zehrinden itdi cānını pāk
- 3287 Vücûdı naḫdin ol da borca virdi
Bedenden gitdi cānı burca [i]rdi
- 3288 Cehān borca iḫer çün cām-ı cānı
Virür aḫir edā-yı borca anı
- 3289 Dilâ her borcu virmekde emîn ol
Düriş maḫbûb-ı rabbü'l-‘âlemîn ol
- 3290 Virilmezse emānetle eger vām
Olur mismār-ı dide miḫ-i endām
- [103b] 3291 Tenüñ ne burcu ḫalır çün ne dürci
Nidersin şaḫlayup dürcüñde borcu
- 3292 Görürsin her seḫer bu şubḫ-ı dil-keş
Cehānuñ ḫırmenine urur âteş
- 3293 Görürsin her gice bu zıll-i memdûd
Pür olur ḫubbe-i eflâke çün dūd
- 3294 İşāretdür saña kim turduḡuñ cāy
Hemān âteş-gededür dūd-peymāy
- 3295 Bu iki dem ki adı rûz u şebdür
Demün iḫmege¹ iki teşne lebdür
- 3296 Niçe demdür bu iki mûş-ı küstāḫ
Ḫılır ‘ömrüñüñ ebnānını sūrāḫ
- 3297 Ecel bir murḡdur minḫârı pülād
Deler baḡrın [ne]² servidür ne şimşād
- 3298 Bu seyrüñ kim ser-encāmı ‘ademdür
Biñ adım da olursa bir ḫademdür

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2 SK

- 3299 Bu dâruñ kim binâsı hâr u hasdur
 o yıılsun ki ma'nide kafesdür
- 3300 Eri öldüğine incindi Leyli
 Fiğân u âh u feryâd itdi hayli
- 3301 Helâli öldüğün isterse 'avret
 Hâram olsun yidügi nân u ni'met
- 3302 Eriyçün zâhirâ feryâd iderdi
 İçinden dost derdin yâd iderdi
- 3303 Aar yâr için eki dâne dâne
 Eriñ öldüğü ammâ bir bahâne
- 3304 Aña şivendi ol pür-şive-şüyî
 Yolarken hasret-i yâr ile müyi
- 3305 'Arabda 'âdet idi bu ezelden
 Er ölse otururdu iki yıl zen¹
- 3306 Bir evde otururdu terk idüp seyr
 Ne ol ğayrı görürdi ne anı ğayr
- 3307 Bahâne oldu Leyliye bu 'âdet
 Oturup yâr için ağlardı halvet

**[104a] Şıfat Zeyd Mecnûna Leylânuñ Eri Öldüğün
 Muştuladuğudur**

- 3308 Didi bu kışşanuñ râvîsi üstâd
 Revânın rûh-ı raħmet eylesün şâd
- 3309 Çü aldı hasret-ile Zeyd-i rencür
 Nigârından yavuz gözler gibi dür
- 3310 Zamânı derd-i şabr-ile geçerdi
 Şu yirine ciger anın içerdi
- 3311 Bilüp yârân u avmi hem bu râzı
 amu olmışlar idi çâre-sâzı

1 yıl zen SK: yıldan ŞH

- 3312 Bulup ol derd-mendün çâresini
Avutdılar dil-i âvâresini
- 3313 Ki buldı şöhetine Zeynebün râh
Buluşurdu nihânî aña geh gâh
- 3314 Perînün şöhetine ol perî-vâr
Varurdu sırr-ile tuymazdı âgyâr
- 3315 Niyâz-ile varup ol dil-nüvâza
Nüvâzişler bulurdu tâze tâze
- 3316 Biri biriyle ol iki hâridâr
Nâzardan ğayrı itmezlerdi bâzâr
- 3317 Egerçi lâ'l-i yâre tami' idi
Hemân şormağa hâlin kâni' idi
- 3318 Revân idüp şekerden tatlu balı
Şoruşurlardı bu vech-ile hâli

13. Ğazel-i Münâsib

[mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

- 1 Şormak 'ayb degül dudağuñ[1] la'l-i kân mıdur
Al iden anı zulm-ile itdügi kan mıdur
- 2 Oldum hayâl-i hüsnüñe müstağrak eyle kim
Bilmen tapuñdan ayrulalı çok zamân mıdur
- 3 Mercân lebüñi şordum idi haste gönlüme
Cânımdan oy virdi [baña]¹ yoħsa cân mıdur
- 4 Küyüñ itinden eylemezem ben tenüm dirig
Ammâ bilimen aña yarar üstüh^vân mıdur
- [104b] 5 Ey Zeyd 'Amr vâvı gibi yârdan raķib
Ayrılmaz oldu saña bu hâl az ziyân mıdur

Meşnevî

- 3319 Egerçi Zeyd ögerdi kıışsasını
Yir-idi elle Mecnün ğuşsasını
- 3320 Qoyup kendi başındaki belâyı
Aña harc eyledi sa'y-i vefâyı
- 3321 Vefâlar itdi kim olunsa ger yâd
Dir-idi ğuş idenler âferin-bâd
- 3322 Senün de ğüb-ise iy dil ğişälün
Cehân turduqça zıkr ola kemälün
- 3323 Qoyup kendüni bälâ gözleseñ ğayr
İde 'âlem senün de zıkrünü ğayr
- 3324 Şu dem kim ğayra qala kârubârün
Hemân eylük qalur qatuında varuñ
- 3325 Qaçan İbnü's-Selâm itdi vefâtı
Binüp sürdi revân Zeyd ol-dem atı
- 3326 Cân atup cānib-i Mecnūna ğālī
Revân irdi çü bād-ı lâ'übālī
- 3327 Didi Mecnūna uçdı bāğdan zāğ
Ki ol İbnü's-Selâm öldi sen ol şağ
- 3328 Qurıdı gitdi ğâr ey ğaste bülbül
Senün-çün ğālī qaldı şoğbet-i ğül
- 3329 Ecel cāmın içürdi aña sākī
Saña cānı sen ol yirinde bākī
- 3330 Çü Mecnūna irişdi bu nevâle
Felek devrine baqup kıldı nâle
- 3331 Tırup ğaykırdı ol resme şağab-nāk
Şadâ mevcıyle tıldı evc-i eflāk
- 3332 Tırup ğâh qol şalar cān selvetinden
Oturup baş şalar ğâh ğayretinden

- 3333 Aña bir vech-ile hoş geldi ol kâr
Ki çekdi dâmen-i gülden elin hâr
- [105a] 3334 Velî bir yüzden itdi bu şumârı
Ki kendüde düriser kârübârı
- 3335 Didi Zeyde hiṭâbı ta‘n-güne
Ki ey püşt-i penâh olan zebûna
- 3336 Bugün levḥ-i peyâmuñ pür-şafâdur
Anuñ bu ḥarf ammâ ki ḥaṭâdur
- 3337 Didüñ öldi fülân ḳodı cehânı
Yirinde sen esen ḳal¹ saña cânı
- 3338 Diseñ ammâ şaḫîḥ idi kelâmuñ
Ki cânı Leyliye İbnü’s-Selâmuñ
- 3339 Cehân oldur aña biñ cân gerekdür
Benüm cânım aña ḳurbân gerekdür
- 3340 O var-iken ḳatumda añma cânı
O besdür baña ḳo cân u cehânı
- 3341 Didi Zeyd eyledi bu müşkili ḫal
Ki bu sünnet ṭapuñdan oldı evvel
- 3342 O gün ki gördüñ iki naḳş-ı mevzün
Birisı naḳş-ı Leylî biri Mecnün
- 3343 Varaḳdan Leylinüñ resmin ḳılıp ḫak
Didüñ kim ‘ışḳ her cüfti ḳılır tek
- 3344 Gözetdüm ben de ol ṭavr-ı ḳadîmi
Didüm bu demde bu ḫarf-i ‘azîmi
- 3345 Baḳup Mecnün bu ḳavl-i üstüväre
Ṭurup çekdi revân Zeydi kenâra
- 3346 Didi aḫsent zi hoş-re’y u hoş-güy
Zihî nefis-i nefis hoş-zât u hoş-büy

1 Metinde “ḳal esen” şeklindedir.

- 3347 Haṭādan farḳ idüp ‘ayn-ı şavābı
Dil-i bīmāra hoş virdüñ cevābı
- 3348 Anuñ kim yāri ehl-i hāl olupdur
Ḳamu eşkāle ol hullāl olupdur
- 3349 Zihī Ḳays-ı hüner-ver merd-i kāmil
Ki ol yārüñ sözine oldı ḳāyil
- 3350 Odur kāmil ki Ḳaḳḳa olsa āgāh
Hemān dir ehl-i Ḳaḳḳa bārek-allāh
- [105b] 3351 Söz ehline hüner-perver gerekdür
Cevāhir bilmege cevher gerekdür
- 3352 Olur kāmil muġān-perver ḥaṭā-püş
Hüner medḥinde güyā rinde ḥāmüş
- 3353 Şu nāḳış ki ḥasedde bī-vefādur
Hünerde manzarı ḥabṭ u ḥaṭādur
- 3354 Dimiş ol kim dilinde vardur azluḳ
Eyü eylük görür yavuz yavuzluḳ
- 3355 Kime açılsa bāb-ı ḥikmet-i ġayb
Görüp ġaybı ḥaṭādur diye bī-‘ayb
- 3356 Hünerden şimdi ‘ālem ḳurı ḳaldı
‘Asel gitdi hemān zenbūrı ḳaldı
- 3357 Hünerden yudılar yüzün cehānuñ
Yüzi şuyı daḥi ḳalmadı anuñ
- 3358 Eger ‘ilm aña olmışdur ziyāfet
Gidüp ma’nāsı ḥālī ḳaldı şūret
- 3359 Bu zībā ḥullenüñ astarı ḳaldı
Hemān bir cübbe vü destarı ḳaldı
- 3360 Taşavvuf ḥod taşalluf oldı şimdi
Taşallufla mükellef oldı şimdi
- 3361 Adın şüfi ḳomış bir ṭurfe fırḳa
Kemāl-i şekl ü şöhret tāc u ḥırḳa

- 3362 Eger eş'âr ise maqbûli nâdir
Egerçi çokdur andan şimdi şâ'ir
- 3363 K̄o harf-i ta'nı kim rûz-ı zühaldür
Zühâl nolur kazâ-yı lem-yezeldür
- 3364 Yakîndür 'ömri dünyānuñ tamāma
Sipās it H̄amdî bu deñli ziyāna
- 3365 K̄o Mecnûnlar yisün el ğuşşasını¹
H̄ikāyet eyle Leylî kışşasını

Hak Te'âlâya Leylânun Niyâzıdır ve Gice Zulmetinden Şikâyetidir

- 3366 'Arûs-ı çerh çün meşşâte-i şeb
Düri dürr-ile zeyn itdi müretteb
- [106a] 3367 'Arûs-ı 'âlem-i hüsn a'nî Leylî
Semen şahrâsına dür saçdı haylî
- 3368 Ki teskîn itdi odın dem'a ile
Hem ağlaşup yanışdı şem'a ile
- 3369 Düşüp pervâne gibi tâb-ı tebden
Şikâyet kıldı yandı şem'a şebden
- 3370 Didi bu şeb degül dūd-ı cigerdür
Anuñ-çün sūzişi oddan beterdür
- 3371 Meger eşrâṭ-ı sâ'at gicesidür
Ya hod rûz-ı kıyâmet gicesidür
- 3372 Raqîbün 'ömri gibi pür-belâdur
Anuñ-çün haddi yok bî-intihâdur
- 3373 K̄ara bahtum mıdur kim ğâyeti yok
Vefâsı az cefâ vü miñneti çok
- 3374 Meger kim 'ūd-ı gerdünda uvandı
Ya hod âhum irişdi oda yandı

1 ğuşşasını SK: kışşasını ŞH

- 3375 Niçün ötmez ‘aceb murğ-ı seher-hiz
Meger kaç‘ itdi boynın çerh-i hün-riz
- 3376 Eger kaç‘ eylese bu hünī anı
Düşerdi maşrıkuñ boynına qanı
- 3377 Tıtalum tilki şayd itdi horosı
Mü’ezzin yā kenār itdi ‘arūsı
- 3378 Niçün dem-beste ola şabl-ı şāhī
Tehī-diller bu dem eylerler ahı
- 3379 Bu dem bağı delükler kim kıılır cüş
‘Acebdür şüretā olduğı hāmüş
- 3380 Meger maħmürdur nevbet-zen-i şāh
Ya istiğfāra gelmişdür seher-gāh
- 3381 Baş açup el götürdi hem du‘āya
Münacāt itdi yalvardı Hudāya
- 3382 Ki yā Rab cānı irgür ol çerāğa
Devā kııl luğf-ile bu derd-i dāğa
- 3383 Müyesser eyle ya‘nī vaşl-ı yāri
Sürem anuñla bākī rüzgārı
- [106b] 3384 O gice bu du‘āy[ı] tā seher-gāh
Dilinde vird idindi eyledi ah

**Mecnūn ve Leyli be-şarṭ-ı ‘İşmet Mülākāt ve
Müşāhabet İtdükleridür**

- 3385 Çü tahta ağdı şubhuñ şehriyārı
Müşerref kıldı rüy-ı rüzgārı
- 3386 Zihī şubh-ı sa‘adet rüz-ı pīrüz
Müzeyyen çün cemāl-i ‘ıyd ü nev-rüz
- 3387 Meger kim mühr-i dürc-i mihr açıldı
Ki ‘ālem üstine rahmet saçıldı

- 3388 Dil-i Leylî küşâde çün seher-gâh
Ne gavgâ-yı ‘ases ne habs-i har-gâh
- 3389 İder gönli murâdın bî-müdârâ
Añup yârin gamın yir âşikârâ
- 3390 Gözinde âb-ı eşk ü dilde âzer
Ne teşvîş-i ecel ne havf-i mâzer
- 3391 Yüzi elde eli yüzde yürürdi
Şorardı yârinı kimi görürdi
- 3392 Dilin ‘ışkı oduyla eyledi germ
Ne gayret kıyası¹ kaldı ne hüd şerm
- 3393 Murâd idinmiş idi vaşl-ı yâri
Nice itsün anuñ da oldı varı
- 3394 Çün âhir eyledi er mâtemini
Başında tutdı dil-dârı gamını
- 3395 Yeñi tuz saçdı eski yâresine
Diler çâre ide bî-çâresine
- 3396 Tâşa çaldı melâmet şîşesini
Oda şaldı melâmet mîşesini
- 3397 Oturup hücreye turgurdu keydi
Kığırdı hücesine ya‘nî Zeydi
- 3398 Ki bu dem dem degüldür intizâra
Tır imdi çâre eyle vaşl-ı yâre
- 3399 Şanavber isteyü ‘azm eyle tağa
Getür sa‘y it kavuşdur balı yağa
- [107a] 3400 Nigârûñ Ka‘be küyını tavâf it
Mükedder gönlümi luğf eyle şâf it
- 3401 Var ol miskîn âhûyı şikâr it
Bu ‘ışkum müşkin aña âşikâr it

1 kıyası SK: kıyası ŞH

- 3402 Şarup nāfe gibi tā kim harīre
Şarılup ğarķ idem misk ü ‘abīre
- 3403 Getür serve hılāf-ı bī-hılāf it
Gül ile yāsemīni hem-lihāf it
- 3404 Ğalať didüm o resme ‘ıřķ-ı řāfi
Ķaçan eyler ħabībīne hılāfi
- 3405 Çıķardı mifreşinden ħarr-ı dībā
Didi ğıysün bunı ol serv-i zībā
- 3406 Semenden ğönlek aķ ğüldür ‘ımāme
Alup Zeyd anı çün uçdı ħamāme
- 3407 İrişdi burc-ı yār-i ğāra ķondı
Didi aĥvāli ol esbābı şundı
- 3408 Semā‘ itdi çün ol peygāmı Mecnün
Şafāsından semā‘ itdi çü ğerdün
- 3409 Maĥabbet çeşmesinden yundı evvel
Ġüne ğitmeden¹ aya döndi evvel
- 3410 Şarındı şemsī dülbendin çün ol şāĥ
Şan oldı şems-i fevķi maťla‘-ı māĥ
- 3411 Tenin ğarķ eyleyüp bŷy-ı ‘abīre
Şarıldı misk-i ter gibi ħarīre
- 3412 Teni ğam micmerinde ‘ūd gibi
Ġüneşden yaña ‘azm-i dŷd gibi
- 3413 Ğazel-ğŷyān u mest ü lā‘übāli
Revān oldı ki şayd ide ğazāli
- 3414 O ħāletde şu resme düşdi vecde
Bir adımda iderdi iki secde
- 3415 İki secde iderse nola sācid
Ola çün niyyetinde ķible² vāĥid

1 İkinci hecedeki imale, imlāda ğösterilmiştir.

2 Metinde “ķible niyyetinde” şeklindedir.

- 3416 Gider yâre ider zevk-i semâ'ı
Yanınca leşker idinmiş sibâ'ı
- [107b] 3417 Bu ol demde ki küh-ı Necde düşdi
Sibâ'ı küh-ı Necdün vecde düşdi
- 3418 Niçe âhü-yı miskîn itdi âhı
Unutdı acıdı tatlu giyâhı
- 3419 Enîs olmuş beyâbânuñ vuḥuşı
Uluşurlar bular bu kılsa cûşı
- 3420 Düşüp dīvânelük dilkü içine
Fiğân tıldı kâmu ilgü içine
- 3421 Düşürmiş nâlesinden şûra şîri
Yatağdan nefret itdürmiş nefiri
- 3422 'Acebdür uydı âdemden kaçanlar
Kaçup Mecnûn didi âdem geçenler
- 3423 Hâber itdi irişdi Leyliye Zeyd
Ki geldi kapuña ol şayd-ı bî-kayd
- 3424 Eşige sâye-veş yüz sürdi ol nûr
Diler bir dem yüzün görmege¹ destür
- 3425 İrişdi Leyliye çün bu beşâret
Cemâli güldi şan gül-berg-i cennet
- 3426 Sütün-ı hayme gibi tırdı servi
Hıramân şanki firdevsün tezervi
- 3427 Anup mâzîi şükr-i hâle geldi
Görüp hem-hâlin istikbâle geldi
- 3428 Gözi gönli gibi çün aya düşdi
Olup bî-ḥod çü sâye pâya düşdi
- 3429 Görüp Mecnûn da yârin düşdi vecde
Şu olup eyledi didâra secde
- 3430 Düşicek sâye gibi ol iki hûr
İki yâr u iki müştâk u mehcûr

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

- 3431 Cehāna tıldı efgānuñ hūrūşı
Getürdi cūşa deryā-yı vuḥūşı
- 3432 Vuḥūş itdiler anları iḥāta
Gören bu ḥāli düşdi iḥtiyāta
- 3433 Niçe ādem gelüp ol ictimā'a
Giriftār oldılar çeng-i sibā'a
- [108a] 3434 Bu heybetden o kim 'ibret alurdu
Yaḳın gelmezdi giñ yirde ḳalurdu
- 3435 Yarım gün yatdılar ol iki bī-hūş
Yol üzre bir birine ḳarşu medhūş
- 3436 Silüp Zeyd iki gül yüzden türābı
Gözi yaşı gibi şaçdı gül-ābı
- 3437 Biraz vaḳt oldılar bunlar idüp hūş
Hemān mānend-i naḳş-ı Mānī ḥāmūş
- 3438 Birazdan kim uyandı ol gözi mest
Şafādan dost destine urup dest
- 3439 İletdi ḥayme-i ḥāşa hem anı
Hem evvel cānibe şadr itdi anı
- 3440 Olup ḥidmetlerinde Zeyd ḳāyim
Mülāzim 'Amr vāvı gibi dāyim
- 3441 Sibā' anları ḳaplayup çü ḥalḳa
Kesüp yol virmediler ḡayrı ḥalḳa
- 3442 Deminde nefsi ol kim çekdi bende
Muṭī'i olsa tañ mı her deminde
- 3443 Bu bezme kim sibā' olmuşdı ḥavli
Gören dir idi kim *lā ḥavle*¹ ḳavli
- 3444 Ki bu 'ışḳ-ı ḥaḳīḳī bī-ḡarāzdur
Bunu şanma ki şehvānī marāzdur

1 Hadis-i şeriften iktıbastır: "Güç ancak ..." (Buharî, Ezan, 7; Müslim, Salât, 12).

- 3445 O kim taḥṣîl ide ‘ışkı tamâmî
Sibâ‘-ı vaḥş olursa ṭa‘n mı râmî
- 3446 Degüldür bu hevâyî nefsi-fâcir
Anuñ-çün oldu bu resme mü’eşşir
- 3447 ‘Arab kavmi içinde bu fesâne
Yayılp söylenürdi ḥâne ḥâne
- 3448 Gül-i gülzârî ḥavli-perver ammâ
İderdi bülbül ile bezm-i tenhâ
- 3449 O gün ḥar-gâh içinde ya‘nî Leylî
Gönül mihmânını hoş gördi ḥaylî
- 3450 Müşerref itdi anı vuşlat-ile
Müzeyyen itdi nâzûk ḥil‘at-ile
- [108b] 3451 Ridâ vü ṭavḳ oldu zülf ü sâ‘id
Zihî ṭâlî‘ zihî vaḳt-i müsâ‘id
- 3452 Şarâb u bûsı ile kıldı bî-ḥod
Zihî mihr ü vefâ vü luṭf bâ-cüd
- 3453 Kenâr itdi başup pehlûya küstâḥ
İki [ter]¹ gül bitürdi şanki bir şâḥ
- 3454 Yılan gibi iki ṭoḡrı vefâ-dâr
Ṭolaşdı bir birine lâm-elif-vâr
- 3455 İki rişte şanasın oldu pertâb
Ya iki şehd eriyüp oldu bir² âb
- 3456 Bular ḥasret idi evvel iki cism
Birikdi cân u ten ḳaldı iki ism
- 3457 Ḳocuşup mest ü ḥayrân Leylî Mecnûn
Bu resme ḳaldılar bir gice bir gün
- 3458 İki sâye gibi çün ol iki nûr
Bu vaḥdet şüretinden oldılar dūr

1 SK

2 bir HM: pür ŞH

- 3459 Biri birine karşı iki gülşen
 Tururlar bî-zebân çün şubh-ı rüşen
- 3460 Tururlar bir birine karşı yok dil
 Şan iki naşş-ı şüretdür muķâbil
- 3461 Gönül tâbe gibi tâb üzre pür-cüş
 Zebân kâse dehân gibiydi hāmüş
- 3462 Çü gice şöhetinün şem'î yandı
 Çerâğ-ı Leylî hayretten uyandı
- 3463 Dil uzatdı zebân-ı 'aşıkça tîz
 Bedihî bir ğazel didi dil-âvîz

14. Ğazel-i Münāsib

[fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün]

- 1 Vaşl-ı yâre irişen 'aşık niçün hāmüş olur
 Nev-bahâr olsa gül ü süsen zebân u güş olur
- 2 Bûy-ı gülden bülbül-i şürîde kim ser-mest idi
 Gül yüzün görse hezârân ol-ķadar pür-cüş olur
- 3 Ey melâmet tütîsi sükker-dehenden söyle kim
 Sözüñün şîrîn cülâbı haste cāna hoş olur
- [109a] 4 Muma döndi âteş-i ruhsârûna karşı gönül
 Mihr gibi her sözüñ irse aña menķüş olur
- 5 Dil firâķuñda lebün nüşına irdi nâ-gehân
 Hızr da bu şerbete zulmetde ķanda tuş olur

Meşnevî

- 3464 Cevâbı böyle virdi ol şeker-rîz
 Zebânı çün zebâna âteş-engîz

15. Ğazel-i Münāsib

[mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]

- 1 Esrâr-ı 'ışķa vâķıf olan bî-zebân gerek
Genc-i nihâna maħzen olan bî-nişân gerek
- 2 Dil-bende neylesün beni 'ışķ eyledi ħarâb
Süsen zebân bitürmek içün bûsitân gerek
- 3 Hün-ı ciger ħikâyetini şorma ğonçeden
Kim söylemege ħâlini evvel dehân gerek
- 4 Da'vâ-yı 'ışķı itme ķo ğavğây[1] 'andelib
Pervâne-vâr 'ařıķ olan bî-fiğân gerek
- 5 Aħvâl-i sūziř-i cigeri¹ řorma řem'den
Şerĥ eylemege ħâli tolaşmaz zebân gerek

Meşnevî

- 3465 Çü Mecnûn sîneden şaçdı bu odı
Od olup başa ağdı sîne düdü
- 3466 Cigerden na'ra urup deşte gitdi
Yeñi sevdâyile ser-geşte gitdi
- 3467 Semâ' u raķř-ile çün çerĥ-i gerdân
Yanınca şir-veş ol şir-i merdân
- 3468 Yeñi sevdâ yeñi cennet yeñi bâğ
Ne řaĥrâ ķatlanur cüşına ne şağ
- 3469 Biñ oldı bir iken Leylâya meyli
Gidüp Mecnûn yirine tıldı Leyli
- 3470 Ķaşâyid nazm idüp medĥ-i vefâda
Yazardı Zeyd anı tırup ķafâda
- [109b] 3471 Ne dür kim bu iderdi nazm-ile ķayd
Ķapardı kehrübâ gibi anı Zeyd

1 sūziř-i cigeri SK: ciger-sūziřini řH

- 3472 O dürlerden ki dürce derc iderdi
Açup hırcı yirine harc iderdi
- 3473 Eger gevher-şināsa düşse gevher
Olur şāh efserinde zīb ü zīver
- 3474 Degirmenci kolına kıonsa şeh-bāz
Ne bāl ü per kıalır anda ne pervāz
- 3475 Hüner ‘arz eylemek şimdi cehāna
Cevāhir atmağa beñzer yabana
- 3476 Nizāmī şimdi düzse *Penc Gencin*
Kimesne bir pula almazdı pencin
- 3477 Eger *Şeh-nāme* düzse şimdi Tūsī
Aña virmezdi kimse bir fülüsü
- 3478 Eger evvel zamānda gelse Cāmī
Olurdu cümle şā‘irler imāmı
- 3479 Şikāyet eyleme Hamdī cehāndan
Ne hayr umar kışi āhir zamāndan
- 3480 Çü şehler ‘āciz olur bu zamānda
Nice rāhat bula faqr ehli anda
- 3481 Dilerseñ olasın bu demde rāhat
Gerekdür gurbet ü ‘uzlet kıanā‘at

Şıfat-ı Hazān ve Vefāt-ı Leylī

- 3482 Hazān vaķtı kıadem başsa cehāna
Boyanur ‘ālemün sīmāsı kıana
- 3483 Cehān kim hūnīdür yoķdur amānı
Ururlar yüzine itdügi kıanı
- 3484 Be-şüret¹ gerçi rengin berg-rizān
Be-ma‘nī reng-i şüretten gürizān
- 3485 Kıaçar hāk olımaz bir bāda döymez
Uyur öyle² ki bir birine küymez

1 be-şüret SK: bu şüret ŞH

2 İkinci hecedeki imale, imlāda gösterilmiştir.

- 3486 Esüp bād-ı hāzānı gāhī gāhī
 apılır nie ser-sebzūn k lāhı
- [110a] 3487 Esicek rāstı bād-ı muh lif
 Yıkılsa ań mı b ny d-ı muh lif
- 3488 Odur serd eyleyen ab[ ]-ı zam nı
 Odur p r-derd iden vat-i h z nı
- 3489 Ru-ı b gı nitekim¹ serd ider ol
 Őunuń  r resin hem serd ider ol
- 3490 Őikest olur semen s m sı andan
 Gider ol revna-ı z b sı andan
- 3491 Gezer reh-zen gibi k h u bey b n
 Ki ratından dıratı ide  ury n
- 3492 apar her l leden la[ ]l n k l hı
 Őoyar her sebze-i ulle giy hı
- 3493 urudur berg-i h snin bost nuń
 Anuń- n anı urur eruv nuń
- 3494 Alur tesb hin[i] el(in)den en ruń
 Yańıldur dilde evr dın hez ruń
- 3495 Olur m tem-zede her g Őe-i b g
 ara onlar gey p fery d ider z g²
- 3496 Teneff s itse zehr- l de v  serd
 Olur p r-derd nie n z-perverd
- 3497 AŞar ayvay[ı] m Ők n pereminden
 Keser s b n serin amaz deminden
- 3498 Ru-ı eng rı leyl -g n ider ol
 Dil-i Mecn n gibi p r- n ider ol
- 3499 AŞar  venge anı h nelerde
 Ciger anı ciger-g n d nelerde

1  kinci hecede olması gereken imale, iml da g sterilmemiŐtir.

2 z g SK: a ŞH

- 3500 Dil-i nârı pür ider hâne hâne
Dem-i dil kaçresiyile dâne dâne
- 3501 Tolar ol kaçre nâra eyle vâfir
Olur dendân gibi ağzında zâhir
- 3502 Bu resme kaçır görmegin¹ hazâni
Harâb itdi nazar bu gülsitâni
- 3503 Ki tâzî serv-i nâzı a'nî Leyli
Dükendi 'ömrinüñ çün yevm ü leyli
- [110b] 3504 Meger yavuz yil esdi ol çerâğa
Ya hod nergis gözi degdi o bâğa
- 3505 Götürüp altun üsküfi yirine
'İşâba şardı derdinden serine
- 3506 Meh-i bedri hilâle döndi anuñ
Sehî servi hazâna döndi anuñ
- 3507 Urup şimşâda zaħm-ı dest-i nîreng
Teni tâb üzre düşmiş cânı dil-teng
- 3508 Zenehdâni tenür-ı âteş-i teb
Hem oldı cân dürinden kaçre ğabğab
- 3509 Ne döysün berg-i gül bād-ı semüma
Çerâğ-ı 'âlem iken döndi muma
- 3510 Bu derde mübtelâ oldı çün ol mâh
Ecel yili anuñ-çün eyledi âh
- 3511 Turunca döndi çün sib-i gül-âbı
Güle göz şışeden saçdı gül-âbı
- 3512 Görüp ya'nî bu hâlin riķkat itdi
Anasın hem kaçatına da'vet itdi
- 3513 Vaşiyet kıldı aña açdı râzı
Didi ol serv-i nâz itdi niyâzı

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

- 3514 Ki ey mâzer dükendi rûz-ı ‘ömrüm
Hâzân irdi geçüp nev-rûz-ı ‘ömrüm
- 3515 Dehâna irdi çün bu haste cânum
Dile gelse nola râz-ı nihânum
- 3516 Çekerdüm genc-i râzı hıfz için renc
Çü gencine yıkıldı tağılur genc
- 3517 Vaşıyyet eylerem zinhâr unutma
Kâbül eyle sehil iş gibi tutma
- 3518 Dilegüm¹ bu-durur ey ana senden
Ki ol lahza ki cânum gide tenden
- 3519 Nigârûn hâk-pâyi tütüyâsın
Çeküp gözlerüme² andan yumasın
- 3520 Beni yumağa şuyum eşk-i ter kıl
Buğûr-ı ‘ıtrımı büy-ı ciger kıl
- [111a] 3521 Kefen kıl zülf-i yârûn dâmeninden
Gele cân büyü kabrüm gülşeninden
- 3522 Anı hem kıana boya kim şehîdem
Kâtil-i hançer-i ‘ışk-ı şedîdem
- 3523 Yönüm döndür lahidde³ ol habîbe
Ki dâyim kıble oldur ben ğarîbe
- 3524 İşidüp çün gele âvâre yârüm
Ziyâret kılmağa hâk-i mezârum
- 3525 Benüm kâyim-mağâmum kıl o yâri
Ri‘âyet idesin ol yâdigârı
- 3526 ‘Azîz idi baña cânumdan ol yâr
Şağın ğor aňlama ol yâri zinhâr
- 3527 İdesin hem aña benden selâmı
Diyesin ğazretine ol kelâmı

1 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

2 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

3 Metinde “lahidde döndür” şeklindedir.

- 3528 Ki terk itdükde Leylî cism-i hâki
Senüñ ʿışkuña virdi cân-ı pâki
- 3529 Eger teftiş iderseñ ol ğaribi
Bil ey bî-çäre Leylînün habîbi
- 3530 Geçürdükçe cehânda rûzigârı
Hemân ʿışkuñ idi varı vü kârı
- 3531 Esüp bād-ı ecel çün aldı anı
Hevâ-yı ʿışkuñ-ile virdi cânı
- 3532 Bu gün kim oldu hâk anuñ maķâmı
Hevân odıyla ʧolmuşdur türâbı
- 3533 Senüñ şevķuñ dilinde müstemirdür
Senüñ vaşluña cânı muntazırdur
- 3534 Mezârında biten nergis gibi ol
Gözün yummaz göz arar dâyimâ ol
- 3535 Umaram nâ-gehân bir gün iresin
Şafâ-yı vaşluñ-ile dirgüresin
- 3536 Mezârında yanan şemʿ-i şeb-efrüz
Senüñ mihrüñ odından oldu pür-süz
- 3537 Şu reyhân kim bitürmişdür mezârı
Olupdur büy-ı zülfüñ yâdigârı
- [111b] 3538 Şu süsen ki biter hâkinden anuñ
Zebân-ı hâlidür ol mürde cânuñ
- 3539 Bilem dirseñ nedür gönlindeki hâl
O süsen ʿuķdesinden gel haber al
- 3540 Didi hem aña di benden bu pendi
Ki ey bezm-i maķabbet naħl-bendi
- 3541 Şaķın şimden girü itme nezâre
Cemâl-i luşf-ı Hâķdan özge yâre
- 3542 Ğalaķ idüp olan maķlûķa meftün
Olur ol ʿâķil iken adı Mecnün

- 3543 Didi bunı vü ağladı o miskîn
Virüp emr-i Hudâya cân-ı şirîn
- 3544 Bu derde uğrayup bî-çâre mâzer
Fiğân itdi başına saçdı âzer
- 3545 Açup aķ bürçekinden mi'cerini
Kara taşlar ile döğdi serini
- 3546 Kuru şanduk gibi göğsin dögerdi
Anup ol gevherün hüsün ögerdi
- 3547 O nevha kim kan ağladurdu sengi
Anup itdi o la'l-i lüle-rengi
- 3548 Ol efgân ki delerdi taşı tağı
İdüp yâd eyledi ol taze bağı
- 3549 Olup mâtem-zede kavm ü kabîle
Kamu ağlaşdılar anuñla bile
- 3550 Getürüp emrini cümle yirine
O genc-i hüsni gömdiler yirine
- 3551 Melâhat mivesinde ol gül-i pâk
Yidi bir dâne tut gibi anı hâk
- 3552 Felek anuñ da dürdi defterini
Söyündürdi anuñ da aķterini
- 3553 Cehân anuñ daħi yazdı berâtın
Tamâm idüp anuñ daħi cihâtuñ
- 3554 Ne evvel var cehânda ola âħir
Mücâvir var mı kim olmaz müsâfir
- [112a] 3555 Ne şıhhat var kim olmaz pür-sekâmet
Ne kâmet var ki ol görmez kıyâmet
- 3556 Ne bazar ola kim ol kâsid olmaz
Ne bey' ola ki âħir fâsid olmaz
- 3557 Cehân 'ayyardur dâyim işi rîv
Melek-şüretdür ammâ ma'nide dîv

- 3558 Cehān ‘ayyārınunūn āl itmek işi
Elinde nūşı var yîñinde nîşı
- 3559 Hemîşe döndüğü bu çerh-i ‘ālem
Çafâ tutdurdugıdur hālkā her dem
- 3560 ‘Aceb yildür bu devr-i rûzgārı
Bu yil üzre tutar ādem kararı
- 3561 Toğurmadı bu gerdün bir sitāre
Ki anı sürmedi āhîr kenāra
- 3562 Bu yir bitürmedi bir tāze yaprağ
Ki anı āhîr eylemedi¹ toprağ
- 3563 Ne yirde bitdi bir serv ü şanavber
Ki āhîr olmadı ol tahta-i der
- 3564 Niçe gîsü-yı zibā zülf-i dil-gîr
Çapularda olur hālkāya zencîr
- 3565 Niçe yaprağ daği āzāde idi
Niçe toprağ ser-i şeh-zāde idi
- 3566 Niçe sebze ki hüsñidür bahāruñ
Tehî desti-durur bir māl-dāruñ
- 3567 Niçe gül bitürür kim luğf-ile hāk
Yiter qahr-ile olup hār u hāşāk
- 3568 Meyān-ı baħr-i ğamdur bu cezîre
Bunuñ hāki siyehdür āb-ı tîre
- 3569 Bu baħrūñ nef’inūñ yoğdur şumārı
Necāt isterseñ ammā tut kenārı
- 3570 Bu deryā bir niheng-i ejdehādur
Meyānında vağan tutmağ hağādur
- 3571 Şağın püyendei pâyende şanma
Revende ‘ömrüñi āyende şanma

1 İkinci ve üçüncü hecelerde olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

- [112b] 3572 Kaçan Leylî nüzûl itdi zemîne
Göçüp kondonı hışâr-ı âhenine
- 3573 ‘Arab kavmi tolup anuñ ğamından
Kara giydi kâmusı mâteminden
- 3574 Tolundı çünkü hurşîd-i melâmet
Nola şeb-reng olursa her vilâyet
- 3575 Ol iklimüñ kâmu ‘âmı vü hâşî
Vefât-ı Leylî için tutdı yası
- 3576 Kılup hâcet-geh¹ ol hâk-i mezârî
Varup eylerler idi anda zârî
- 3577 Behîst-i dostân oldu o ravza
Bahâr-ı bostân oldu o ravza

Mecnûnuñ Şıfat-ı Vefât-ı Leylâdan Haber-dâr Olup Zârî İtdügidür

- 3578 Yazan bu mâtem-i Leylâya levha
Bu resme itdi ol mâtemde nevha
- 3579 Ki çün Zeyd-i vefâ-dâr oldu âğâh
Husûf irdüğine ol mâha nâ-gâh
- 3580 Acıyup zâr zâr ağladı ğâyet
Kimi ağlatmaz ol resme muşîbet
- 3581 Siyeh-püş oldu ol da mâtem için
Ğamâma döndi ağlar ol ğam için
- 3582 İrişüp ravza-i Leylâya cüşân
Bulutlar gibi âb-efşân hurüşân
- 3583 Şu deñlü nevha itdi kıldı zârî
Ki anı görenüñ gitdi kararî
- 3584 Hemân ol ravzadan çün bād-püyân
Sebük-bâr eyledi ‘azm-i beyâbân

1 geh SK: gâh ŞH

- 3585 O 'ışk āvāresini buldı yāri
Oturup aña qarşu kıldı zārī
- 3586 Döküp ağlayu ağlayu yaşın ol
Aķıtdı dīdeden kanlu yaşın ol
- 3587 Görüp Mecnūn anuñ bu al rengin
Fiğān u şūrī ile hāl-i tengin
- [113a] 3588 Didi saña ne irdi ey bürāzer
Ki āhuñ dūdesi olmış pür-āzer
- 3589 Niçün yırtup yüzün eylersin āhı
Neñ öldi kim giyerseñ bu siyāhı
- 3590 Didi anuñ-içün ki döndi devlet
İrişdi şabr olunmaz bir muşibet
- 3591 Qara yirden qara şu çıqdı aqđı
Qızıl od yağdı gökden cānı yaqđı
- 3592 Tolu yağdı melāhat gülşenine
Yaluñ od düşdi devlet hırmenine
- 3593 Qazādan nāzil oldu bir zebāne
Ki A'rab ili yandı hāne hāne
- 3594 Büt-i Yūsuf-cemālün hüsni qanı
Ecel gürki iraqđan qapdı anı
- 3595 Yıqıldı ravza-i hüsñün nihāli
Qanı Leyli qanı anuñ cemāli
- 3596 Qanı ol Hüsrev-i hüsñ ü büt-i Çin
Senün derdüñle virdi cān-ı şirīn
- 3597 Çü Mecnūn bu gāzālī eyledi güş
Biraz dem ditredi vü düşdi bī-hüş
- 3598 Şan indi deldi gökden şā'ıka farkı
Ki hem üftāde hem pür-tāb çün berķ
- 3599 Yatup bu hāl ile bir niçe dem mest
Turup çerķe dil uzatdı didi hast

- 3600 Ki ey bed-fi'l ü bed-âyîn ü bed-devr
Nedür ben mübtelâya yine bu cevır
- 3601 Ki yükletdün za'ife bunca bārı
İçürdün haste mūra zehr-i mārı
- 3602 Yiter mür-ı za'ife darb-ı yek-dem
Ne hâcet kâse kâse nüş ide sem
- 3603 İçür kanı bu cāna Cāmī deñlü
Urursañ yāre ur endāmı deñlü
- 3604 Zâ'ifem döymezem ben bu belāya
Döyer mi baş darb-ı ejdehāya
- [113b] 3605 Gel ey peyk-i ecel vaqt-i eceldür
Baña bu derd-ile ölmek maħaldür
- 3606 Çık ey cān tırma cānānsuz bedenden
Ki bī-zār olmuşam ben cān u tenden
- 3607 Kesil ey ser ki bu dem derd-i sersin
Çık ey göz ki baña 'ayn-ı zararısın
- 3608 Tıutul ey dil ki gavgā-yı ceressin
Açılma iy dehen rāh-ı nefessin
- 3609 Görüp gelme nefes şād itme zātı
Gerekmez baña dil-bersüz hayātı
- 3610 Düşüp şahrā-be-şahrā deşt-ber-deşt
Fiğān u nāle ile eyledi geşt
- 3611 Yanınca Zeyd için sāye siyeh-püş
Yüzine şu şaçar düşdükçe bī-hüş
- 3612 Benefşe qaddi gibi kāmety ham
Boyamış reng-i Nile anı mātem
- 3613 Hem itmiş seyl-i eşk-i şu'le-i dil
Aña āb-ile āteş içre menzil
- 3614 Bu hāletde olup āvāre gitdi
Varup āħir mezār-ı yāre yitdi

- 3615 İrağdan görüben ol hâk-i mehcür
Yüz üzre hâke düşdi nitekim mür
- 3616 Sürüni sürüni yüz üzre çün mâr
İrüp çoçdı mezârın nitekim yâr
- 3617 Şu deñlü şaçdı gül-gün nergisi hün
Ki hâk-i ravza oldu cümle gül-gün
- 3618 Tırup süsen gibi kabır üzre miskîn
Dil uzatdı vü çerhe itdi nefrîn
- 3619 Yanup ol türbe üzre nitekim ‘üd
Hemân açdı zebân-ı âteş-âlüd
- 3620 Ki ey vâh nideyüm bî-çâre kaldum
Ne yire varayın âvâre kaldum
- 3621 Yile vardı dirîgâ şem^c-i tâbân
Çodı pervânesin âvâre hayrân
- [114a] 3622 Dirîgâ hâke düşdi tâze ter gül
Kime itsün şikâyet haste bülbül
- 3623 Dirîgâ seyr iderken bu çemende
Gönül virdüm görüp bu servi ben de
- 3624 İrüp bād-ı hazân-ı nâ-gehânî
Bu gönülüm bâğı gibi yıldı anı
- 3625 Gülistânumda bir gül bitmiş-idi
Cemâli hoş kemâle yitmiş-idi
- 3626 Baña bî-dâd idüp bu bād-ı mîşüm
O ‘ömrüm hâşılından kıldı maħrûm
- 3627 Tırutarken sine bu ğam zaħmesine
Nazar itdi nigâruñ daħmesine¹
- 3628 Dilin ol daħme² pâre pâre itdi
Çodı ğayra hiṭâbı yâre itdi

1 daħmesine SK: zaħmesine ŞH

2 daħme BN2: zaħme ŞH

- 3629 Didi ey tâze gül irdüñ hazâna
Ne cân toydı saña ne sen cehâna
- 3630 Dil-ârâ bâğ idüñ olduñ harâbe
Muṭarrâ-rû idüñ düşdüñ türâba
- 3631 Cehânda mâh-ı mehd-idi cemâlün
Nedür şimdi bu laḥd içinde ḥâlün
- 3632 Ne şem'ün cem'idür şimdi kemâlün
Uçar pervâne gözinde ḥayâlün
- 3633 Bu gülşenden seni ey gül kim aldı
Ki ḥaste bülbülün âvâre ḳaldı
- 3634 Nice bâğa revâne oldu servün
Ne gülşende ḥırâmândur tezervün
- 3635 Leb-i la'lün nedür bu tenge girdi
Şeker ağızuñ ya ḳanda tenge girdi
- 3636 'Aceb ol ḳand-i şirîn ḳanda gitdi
O şeftâlû daḫi türvende gitdi
- 3637 Nitedür ḥâli ḥâl-i müşk-dâne
Nicedür âh o çeşm-i âhuvâne
- 3638 Gül endâmuñ ter idi yâsemenden
Ki döymez incinürdi pîrehenden
- [114b] 3639 Nice hoş şabr ider ṭoprağa şimdi
Meger döndi ḳurı yaprağa şimdi
- 3640 İrişdi tâze cismün rûḫ iken renc
Gömüldün ṭoprağa genc iken ey genc
- 3641 O gencün kim yiri zîr-i zemîndür
Anuñ ḳıflı el urmaḳdan emîndür
- 3642 El urmazdı saña ey genc-i maḫzûn
Niçün gencîneñ oldu böyle meftûn

- 3643 Be-şüret¹ cân gibi gözden nihânsın
Be-ma'nî hem-dem-i cân u cehânsın
- 3644 İrağdan gerçi senden çeşm-i rencür
Degül hüsnün gülinden cân gözi dūr
- 3645 azındı şüretün nas-ı cehândan
azınmaz² 'ıkuñ ammâ levh-i dilden
- 3646 Bu bir aşdan zamân şîrîn-mişâlün
Dil-i Ferhâddan almaz hayâlün
- 3647 Bu divândan apuñ düşürdi rahtı
Varup cennetde urdu taht u bahtı
- 3648 Gerek ben de oyam dünyâ harâbın
Varup anda içem vaşluñ şarâbın
- 3649 Gözüme nūr idün ey gayret-i hūr
Yirün olsun hemîşe beyt-i ma'mūr
- 3650 Hudâ andil-i 'arş itsün revânuñ
Cinân olsun maâm-ı câvidânuñ
- 3651 Güzel hūrî idün geldün cehâna
Yirün añduñ revân olduñ cinâna
- 3652 Güzel tûbâyidi add-i hırâmuñ
Behişt olma yaraşurdu maâmuñ
- 3653 Mizâc-ı la'l-i nâbuñ kevşeridür
Riyâz-ı cennetü'l-me'vâ yiridür
- 3654 Didi bunu vü dögüp dest-ber-dest
Dönüp raş-ile Necde gitdi ser-mest
- 3655 Gezerken âh idüp gögsin ourdu
aşâyid nazm idüp ebyât ourdu

1 be-şüret SK: bu şüret ŞH

2 azınmaz SK: azınmış ŞH

[115a] 16. Ğazel-i Münāsib**[mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün]**

- 1 Sevdâ-yı zülf-i dost yiterdi belâ firâķ
Sen de baña olařma[sa]n ey ejdehâ firâķ
- 2 Zülf ü zeneħdan ayru düşelden ĥabibümün
şâm u seħer zebânuma vird oldu vâ firâķ
- 3 Bir niçe def'a görmiş idüm verd-i fûrķati
Öldüriser bu kerre beni ĥasretâ firâķ
- 4 Her yaña âhum odları oķ gibi atılır
Miħnet eliyle idelü ķaddümi yâ firâķ
- 5 Dehrün vişâl ü fûrķatine ķalma iy gönül
Vaķt ola bula vaşl gibi intihâ firâķ

Meşnevî

- 3656 şu resme söyledi řerħ-i firâķa
Ki düşdi ĝuř idenler iħtirâķa
- 3657 Virüp ĝöz yaşiyile riĝe rengi
Ser-ile sürmeye döndürdi sengi
- 3658 Yolında ķalmadı bir ĥâr u ĥâre
Ki âh odından anda yoķ şerâre
- 3659 Gönülde ĝâlib olsa Leyliye meyl
İnüp¹ řaĝdan giderdi nitekim seyl
- 3660 Varup ĥâk üzre ķordı rüy-ı pâki
Biraz sâkin olurdı odı tâ ki
- 3661 Öpüp ķoup bu ĥâki ol vefâ-dâr
Çiĝerden zâr zâr aĝlardı tekrâr
- 3662 Gezüp ol derd-ile cânın sürürdi
Gürüh-ı vaşşı yanınca yürürdi

1 inüp SK: atup şH

- 3663 Gehî ‘azmi mezâr-ı yâre oldı
Vuḥûş-ile gehî âvâre oldı
- 3664 Düşüp bir niçe gün bu resme ḥâle
O da yüz tutdı âḥir irtiḥâle
- 3665 Cehân ‘uşşâka bir dîdâr-ı dil-dâr
Olur her nûrı nâr u her güli ḥâr

**[115b] Mecnûnuñ Türbe-i Leylâda Vefât İtdügidür
Seḳa’llâhu Şerâhu**

- 3666 Dür-i efsâneye ğavvâş-ı mâhir
Didi bu ğuşşa böyle oldı âḥir
- 3667 Ki ol fûrḳat elinden oda yanmış
Cehândan şovuyup cândan uşanmış
- 3668 Vücûdi seng-i ğamdan ḥurde olmuş
Ḥazân bergi gibi pejmürde olmuş
- 3669 Teninden gitdi günden güne ḳuvvet
Nizâr oldı irüben rûz-ı ğâyet
- 3670 Ne şabrı ḳaldı ne dilde sürûrı
Ne râḫat ḳaldı cânda ne ḫuzûrı
- 3671 Belâlardan gelüp cânı dehâna
Diler çıḳmaĝa andan bir bahâne
- 3672 Zebân-ı ḫâlden ḫuydı işâret
Ki eyler vaşl-ı yâr-ile beşâret
- 3673 Mezâr-ı yâre cân atup piyâde
Erişüp sâye-vâr oldı fütâde
- 3674 Ḳoçup aĝladı ol ḫâk-i mezârı
Bir iki beyt oḳuyup itdi zârı
- 3675 Ğarîb ü bî-kes ü tenhâ vü ḫaste
Ḳatında bir-ki vaḫşî var nişeste

- 3676 Yatur yok hizmetinde yâr u kardaş
 Kara toprak kara taş yaşduķ evbâş
- 3677 Vaşiyet itmege yok âdemî-zâd
 Ecel şimşir ü ‘Azrâyîl cellâd
- 3678 O dem penbe olup rahmet şehâbı
 Ğarîbûn ağzına şamzurdı âbı
- 3679 Hemân bârân u berķ ü ra‘d u yârân
 Kimi nâlân u süzân kimi giryân
- 3680 O dem Mecnûn niyâz itdi Ğudâya
 Gözin yumdı elin açdı du‘âya
- 3681 Did’ey cümleye hâlîķ âferîde
 Bi-ħaķķ-ı cümle ervâh-ı güzîde
- [116a] 3682 Bu miñnetden beni âzâd eyle
 İrişdür vaşl-ı yâre şâd eyle
- 3683 Dehânından çıkınca bu du‘ası
 Bile çıkdı anuñla cân hümâsı
- 3684 Ğoçup ol bir nefesde dost hâkin
 Diyüp ey dost virdi cân-ı pâkin
- 3685 O da geçdi belâyile cehândan
 Ne cân vardur ki âhîr geçmez andan
- 3686 O gitdi biz daħi gitsek gerekdür
 Ğara yire nüzül itsek gerekdür
- 3687 Ecel yolu ‘aceb yoldur ki her cân
 O yola gitmemege¹ yoķdur imkân
- 3688 Ğamu bay u faķîr ü şâh u çâker
 Bu yol ‘azminde olurlar ber-â-ber
- 3689 Cehânda her kaçan vaħşî uçan kұş
 Ne deñlü kaçsa bu dâma olur tuş
- 3690 Bu derdüñ şiddetinden öldi Loķmân
 Bu âteşden yile vardı Süleymân

1 Üçüncü hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

- 3691 Ki hüküm-i hikmet-ile gitse bu derd
Devâ bulurlar idi ol iki merd
- 3692 Sikender çeşme-i hayvâna yitdi
Hemân zulmet belâsın çekdi gitdi
- 3693 Ne tırfe derd olur bu miñnet-i teng
Kılur dîv-i sepîdi kehrübâ-reng
- 3694 Bu ki Key-hüsrevün kıddin kılur dâl
Bu miñnetdür iden Rüstemleri Zâl
- 3695 Niçe Dahhâki bî-zâr eylemişdür
Niçe Dârây[1] ber-dâr eylemişdür
- 3696 Niçe sâmanı bî-sâmân idüpdür
Niçe sulţânı bî-fermân idüpdür
- 3697 Eger ins ü melek dîv ü perîdür
Bu derde irse dermândan berîdür
- 3698 Yidi tâsdan geçer zehr-i helâhil
Eceldür ki felekden ola nâzil
- [116b] 3699 Gel imdi el yu ey gâfil hevesden
Uçur cân murğını hâbs-i kafesden
- 3700 Lebi deryâ dehânı ejdehadur
Anı menzil idinme kim haţâdur
- 3701 Ki ejderhâ gibi cûş itse deryâ
Saña anda ne menzil kor ne me'vâ
- 3702 Sefer ehli iseñ tır yitme yerden
Tîz ol kim kâr-bân gitmişdür erden
- 3703 Bu yidi başlu ejderhâ-yı hûn-h'âr
Kuşatmışdur seni çün halka-i mâr
- 3704 Egerçi fark iderseñ fark-ı pâyüñ
Bulursın ejdehâ kırnında câyüñ
- 3705 Yılan kırnında 'ayş itmek yalandur
Eger olsa hamâkatden nişândur

- 3706 Şaķın aldanma ķallâş-ı zamâna
İnanma oğrıdur düzd-i cehâna
- 3707 Cehân bir hânedür kim pür-belâdur
Her üstünü anuñ bir ejdehâdur
- 3708 Müdevver kehrübâdandır bu hâne
İnanmazsañ nazâr ķıl kehkeşâna
- 3709 Şu kim bir kâha şaymazdı cehânı
Şoñ ucu kâh gibi ķapdılar anı
- 3710 Ululanmaķ ķuşûrından nüzûl it
Mezellet hırķasın nefse ķabûl it
- 3711 Ki te'sîr-i ecel çün zaķmet ide
Senüñ 'âcizlüğüne raķmet ide
- 3712 Dilün hâk it ki âhir olısar hâk
Niçe âteş olasın ey ğazab-nâk
- 3713 Yire ur şöretün taβlın ķucaķdan
Dimişler taβl üni hoşdur ıraķdan
- 3714 Yüce tağ gibi olsañ şöyle ser-keş
Urur devrân ķafâña silleler hoş
- 3715 Ķor-iseñ pây-e-i ķadriüne pâyuñ
Semânuñ farķ-ı fevķi ola câyüñ
- [117a] 3716 Yüzüñ şu gibi dâyim yire olsun
Yüceldüğüñce meylün zîre olsun
- 3717 Müşerref ola senden gülşen ü bāğ
Her arada ola tâ kim yüzüñ ağ
- 3718 Ayağ altında hâk ol nitekim yir
Yüzünü yırtana mâl ü ni'am vir
- 3719 Şu gibi her mizâca hoş-güvâr ol
Şafâ-yı bâṭın ile âşikâr ol
- 3720 Müdârâ ķıl müdârâ 'âlemidür
Müdârâ eyler ol kim âdemîdür

- 3721 Şu taş kim ayağundan düşüre na¹
Götür öp sür yüzüne di zihî la¹
- 3722 Eger bir tûrş-rûdan göresin cüş
Güzel eyle anuñ ser-keşlügin nüş
- 3723 Ğidâ itme ħarâmı cāna zinhār
Çatıķ idinme nānı ķana zinhār
- 3724 Yidüñ mālını pes cümle cehānuñ
Virisersin ħisābın āħir anuñ
- 3725 Ne deñlü cem^ç iderseñ māl u dīnār
Dilüne dāğ olısar āħir-i kār
- 3726 Eger cevr-ile cem^ç itseñ diremler
Olur bil ‘āķıbet cāna veremler
- 3727 Eger zer ğaşbına olursa zūruñ
Kızıl ķor olup ol zer tōla gūruñ
- 3728 Eger kim zulm-ile yağ idesin cem^ç
O yağ-ile yanasın nitekim şem^ç
- 3729 Şu kim cānı cefā yağına bandı
Cefāsı yağ-ile şem^ç oldu yandı
- 3730 Eger cem^ç eyleseñ cevr-ile balı
Üşe başuña zenbūr u vebāli
- 3731 Eger ğaşb idesin ‘ırz u vaķārı
Kızıl yaluñlar ola lāle-zārı
- 3732 Niçe ķan yüklenürsin gerdenüñe
Şaķın ol ķan od olur ħırmenüñe
- [117b] 3733 Vaşı¹ olma şaķın öksüze zinhār
Ki yirsin mālını ķarnuñ tōlar mār
- 3734 Oķu tut pend-i Kūr’ān-ı Kerīmi
Didi *lā taķrebū mālē’l-yetīmi*²

1 vaşı SK: daħi ŞH

2 En’ām, 6/152’den iktibastır: “... yetim malına yaklaşmayın...”

- 3735 Eger var-ise hâşre îtikâduñ
Dürüş taḫvâya oldur anda zâduñ
- 3736 Bu dünyâ kim işüni gevher eyler
Ki genc-i küncüni ṭolu zer eyler
- 3737 Hâbişe der-geh ‘arz itse özini
Zerinden bizeseñ görseñ yüzini
- 3738 Yüzün göstermese şan bir hümâdur
Yüzün gösterse gūyâ ejdehâdur
- 3739 İ hâbs-i ‘âleme düşen gözün aç
Hâlâş olmaḫ dilerseñ muḫlişe ḫaç
- 3740 Giriftâr olsa hâbse merd-i ‘âḫil
Gözedür maḫlaşı ḫaçmaḫa ḫâbil
- 3741 Yüzine beñsin ey âdem cehânuñ
Ne var maḫbûs ise hâbsinde anuñ
- 3742 Yanar kerrübî bezminde çerâḫuñ
Yüzün ârâyişidür heft bâḫuñ
- 3743 Dilün âyîne-i vech-i Hudâdur
Maḫabbet cânuña cân-ı ḫidâdur
- 3744 Sen ol gencînesin cândur ṭılısmuñ
Müsemmâsın ki kevne şıḫmaz ismüñ
- 3745 Senüñ-çün ḫalḫ olundu cümle hestî
Ne lâyiḫdur saña ‘âlem-perestî
- 3746 Cehâna ṭapma kim yoḫdur şebâtı
Aña ṭap ki yoḫ olmaz pâk zâtı
- 3747 Cemâl-i ḫâke meyl itme hevâdur
Ṭabî‘at ḫâkine düşmeñ ḫaçâdur
- 3748 Nefes nefsanî olsa zî hacâlet
Olur ol bād-ı ḫavḫâ-yı ḫıyâmet
- 3749 Hâcâlet añup itseñ bir nefes âh
İrer feryâda biñ biñ raḫmetu’llâh

- [118a] 3750 Kaçan Mecnûn cehândan derdi rahtı
Dil ü cân ‘âleminde kırdı tahtı
- 3751 Yatup ol hâlet üzre kıaldı bir yıl
Sibâ‘uñ dehşetinden bilmedi il
- 3752 Yatur ol fâriğ olmış yok hevesler
Bular hıfzında anuñ şan ‘asesler
- 3753 İrağdan her kim olsa aña nâzır
Muķīm olmış şanurdı ol müsâfir
- 3754 Yaturdı ol çürümüş üstühvân-vâr
Anı beklerdi bunca üstühvân-hvâr
- 3755 Görüñ ol üstühvân-hvâruñ vefâsın
Kemürmezdi varup anuñ kafâsın
- 3756 Bu hâlet üzre geçdi çünkü bir yıl
Tağıldılar sibâ‘lar tuymadı il
- 3757 O yirde hâzır olan gördi anı
Tağılmış cismi kıalmış üstühvânı
- 3758 Felek anuñ da bozmuş hey’etini
Cehâna ‘ibret itmiş şüretini
- 3759 Bu hâle muṭṭali‘ oldı biliş yad
Anuñ-çün itdiler efgân u feryâd
- 3760 Akıdup göz yaşın anı yudılar
Getürüp Leyli yanında kıodılar
- 3761 Bunı hoş gördiler halk ittifaķı
Ki bir yirde olalar mest ü sâķı
- 3762 Bular dünyâda olmuşlardı yek-‘ahd
Anuñ-çün oldılar âhırde yek-laḥd
- 3763 Hem ol laḥd-i mübârek oldı meşhûr
Varup şıḥḥat bulurdı anda rencür
- 3764 Bu hâle çünkü halk âgâh oldı
Cehân halkına hâcet-gâh oldı

- 3765 İlähî ol iki pâk ü iki nûr
Çü nefsanî hevâdan oldılar dür
- 3766 Oları luṭfuña her dem yaḫîn it
Ḳıyâmet ğamlarından hem emîn it
- [118b] 3767 Dü ‘âlemde bizi de itme ğam-gîn
Ġarîḳ-i raḫmet olsun diyen âmîn

**Zeyd Düşde Derecât-ı Mecnûn ve Leylâya Muṭṭalı’
Olduğudur**

- 3768 Vefâ deryâsı Zeyd-i mihr-perverd
İlähî raḫmete ğarḳ olsun ol merd
- 3769 İdüp dâyim ziyâret ol mezârı
Ḳılurdu nâle vü efġân u zârî
- 3770 Şu dürler kim bular nazm eylemişdi
Anuñ hıfzı ḳamu haẓm eylemişdi
- 3771 O derden ğuş-ı cân bulsa ṭaḳardı
Niçe ‘uşşâḳı ğuşından yaḳardı
- 3772 Cehâna ḳışsa-i Mecnûn u Leylâ
Anuñ lafzından oldu âşikârâ
- 3773 Meger kim ḫâṭırından geçdi bir ğün
Ki nice oldu ḫâl-i Leyl ü Mecnûn
- 3774 Firâḳ idi bularuñ bunda ḫâlî
O yirde bulalar mı kim vişâli
- 3775 Gice çünki dehân-ı nâfe açdı
Cemâl-i ‘âlem üzre misk şaçdı
- 3776 Aña ḫoş-âb gösterdi firişte
Ki varmış ravza-i bâġ-ı behişte
- 3777 Ḫuzûr-ı bî-ḳuşûr u ḫûr-ı bî-‘ayb
Anı vaş itmez illâ ‘âlimü’l-ġayb
- 3778 O ḫuruñ her biri bir nûra beñzer
Şaçı ‘anber teni kâfûra beñzer

- 3779 Cemālî cān gülinden tâze yaprak
Şiyâbı sündüs ü hıızr u sitebrağ
- 3780 Hırāmān ravzada ğilmān-ile hūr
Şanasın her biri lülü-yı menşür
- 3781 Sebîl itmiş Hâğ anda selsebili
Tütî şekker-mizâcı zencebili
- 3782 Tonatmış ter çiçekler vaşf-ı bâğ
Münevver her birinün şeb-çerâğ
- [119a] 3783 Bitürmiş her semen bir tâze servi
Öter farkında her servün tezervi
- 3784 Açılmış tâze güller cām-ber-dest
Fiğān u nāle eyler bülbül-i mest
- 3785 Münevver havza tölmiş āb-ı kevşer
Şovuk kıardan şekerden ta'mı hoş-ter
- 3786 Leb-i kevşerde bitmiş kıadd-i tübā
Güzeller kıaddi gibi hüb u ra'nā
- 3787 Kıurulmuş sāyesinde gün gibi taht
Sütünü 'izz ü devlet tahtası baht
- 3788 O taht üzre döşenmiş ferş-i dibā
Gül-i cennet gibi maħbüb u zibā
- 3789 O ferş üstinde var iki ferişte
İkisi de leṭāfetde sirişte
- 3790 Oturmuş her biri ser-tā-kādem nūr
Libāası sebz-i sündüs nitekim hūr
- 3791 Elinde mül önünde gül-cemālî
İderler bir biriyle hoş maḳālî
- 3792 Leb-i cüy u leb-i cām u leb-i yār
Olara ḫāşıl olmuş zevķ-i tekrār
- 3793 Alurlar bir birinden zevķ-i būsı
Biri rıdvān biri cennet 'arūsı

- 3794 Çekerler geh şarâb-ı hoş-güvâri
Sürerler geh şafâ-yı la'l-i yâri
- 3795 Tırur hizmetde bir pîr-i müşekkel
Cemâli nûr-ı ferriyle mükemmel
- 3796 Gül ü reyhân elinde tâze tâze
Nişâr eyler ol iki serv-i nâza
- 3797 Çü Zeyd anlarda bu hoş zevki gördi
Nihânî pîrden anları şordı
- 3798 Ki bunlar kim sürerler zevk-i câmı
Cehânda her birinüñ nola nâmı
- 3799 Neden tuş oldılar bu hoş şafâya
Şarâb u büse-i câm-ı beķâyâ
- [119b] 3800 Didi Zeyde dönüp ol pîr-i şadık
Biri ma'sûkadur ol biri 'aşık
- 3801 Biri 'âlemde 'aşıklar şehidür
Biri hüsn âsumânınuñ mehidür
- 3802 Biri Leylî biri Mecnûn-laķabdur
Bu zevke bunlaruñ 'ışkı sebebdür
- 3803 Çekerlerdi bular anda cefâyı
Anuñ-çün sürdiler bunda şafâyı
- 3804 Bir iki gün cefâ oldu bahâne
İrişdiler şafâ-yı cavidâna
- 3805 O 'âlemde o kim çekdi belâyı
Bu 'âlemde sürer böyle şafâyı
- 3806 Şu dil kim ol cehânda olmadı şad
Bu 'âlemde olur her ğamdan âzâd
- 3807 Çü rüşen oldu şubh-ı 'âlem-efrüz
Yaķup şeb hırmenini âteş-i rüz
- 3808 Tırurup Zeyd uyhusından oldu bîdâr
Hikâyet kıldı halka ol haber-dâr

- 3809 Ki dünyâda olan ‘ışk-ile nâ-şād
Nitekim¹ kıışa-i Mecnûn u Ferhād
- 3810 Olur āhîr deminde aña ta’yîn
Şafâ-yı la’l-i Leylî nûş-ı Şîrîn
- 3811 Zihî lezzet ki yok anuñ fenâsı
Zihî ni‘met kim olmaz intihâsı
- 3812 Kıl ey dil ‘âlem-i hâkîde pâki
İresin² lezzet-i bâķiye tâ kî
- 3813 Hevâ-dâr olmasa her servi hâke
İrerdûn dâmen-i tûbî-i pâke
- 3814 Koma dâmân-ı ‘ışkı cân elinden
Yaķañ tâ kırtıla nâ-dân elinden
- 3815 Hevâ-yı ‘ışk-ile olan revâne
İrişür toĝrı oķ gibi nişâna
- 3816 Ol oķ kim her nişâna râst vara
Olur şâyeste şaşt u şehriyâra
- [120a] 3817 Bu ‘ışk-ile şahîh olur seķâmet
Niçe egriye virdi istikâmet
- 3818 Şu kim ‘ışķ âteşinden cân eridür
Hüner vaķtinde ol meydân eridür
- 3819 Niçe zehre girüp tiryâk ider ‘ışķ
Niçe ‘acizlere ķudret virür³ ‘ışķ

Rivâyet-i Te’dîb-i Te’yîd-i Hikâyet ve Hâtîme-i Kitâb

- 3820 İmâm İhyâ kitâbında dimişdür
Aña rahmet ne hoş şekker yimişdür
- 3821 Ki Mecnûn fevt olup düşde görüldi
Hudâ aña ne itdüĝi şoruldı

1 İkinci hecede olması gereken imale, imlâda gösterilmemiştir.

2 İkinci hecedeki imale, imlâda gösterilmiştir.

3 virür SK: vire ŞH

- 3822 Didi Mecnûn baña Hâk rahmet itdi
Beni ‘âşıklar üzre hücçet itdi
- 3823 Severken ya‘nî Mecnûn hüsni-i şüret
Yolında şâbit oldu çekdi zahmet
- 3824 Hâkîkat ‘ışkıını da‘vâ idenler
Semâ‘i germ idüp gavgâ idenler
- 3825 Belâya olsalar bir kez giriftâr
Olurlar ‘ışkıdan biñ kerre bî-zâr
- 3826 Odur ‘âşık ki görse bir belâyı
Vara qarşu ide biñ merhabâyı
- 3827 Eger atılsa yüz yüz ta‘ne taşu
Yüzün döndürmeye vü tuta başu
- 3828 Şu kim ister melâmetden selâmet
Anuñ başında yokdur bu kıyâmet
- 3829 Riyâ ‘ışkın Hudâ ‘ışkı şanurlar
Belâ gelse anuñ-çün uşanurlar
- 3830 Olur hâdim maħabbet olsa maħdüm
Eger hâdim degülseñ kışşa ma‘lüm
- 3831 Kişi maħbûbına çok hidmet eyler
Maħabbet şanma hidmet rahmet eyler
- 3832 Var ey kâzib ço bu da‘vây[1] zinhâr
Gel inşâf it ki hâzırdur haber-dâr
- [120b] 3833 ‘Alâmet sengidür ‘ışkuñ mihekki
Zerüñ anda şına def ile şekki
- 3834 Riyâ ‘aşkıından olursa selâmet
Bu yolda yok saña ta‘n-ı melâmet

Münâcât-ı Muşannif

- 3835 İlähî cümle ‘âşıklar haqıyçün
Maħabbet ehli şādıklar haqıyçün
- 3836 Seħerde gözden ağan yaşlar için
Cigerde her oñulmaz başlar için
- 3837 Belâlar şabr iden şâbirler için
Belâlar yıqduğı hâtırlar için
- 3838 Hıuşûşâ ‘ışkı-ı Mecnün hürmetiyçün
Muħibler şeyhi Semnün hürmetiyçün
- 3839 Hâbîbün hürmeti haqkı İlähî
Cemî‘-i enbiyâ haqkı İlähî
- 3840 Bize ol ‘ışkıñı eyle müyesser
Dürüst ola ‘ayarı nitekim zer
- 3841 İçür cām-ı maħabbet mest olalım
Beķâ ‘âlemlerinde hest olalım
- 3842 Dü ‘âlemde bizi mest it müdâmî
Beķâ cāmıyla şun bâķî müdâmı
- 3843 Tıoķuz yüz beşde bu nazm-ı cevâhir
Bi-ħamdî’llâh i Ħamdî oldı âħir

Ketebehu Ħamdu’llâh el-ma‘rûf bi-İbni’s-Şeyh hâmiden lillâhi te‘âlâ
ve muşalliyen ‘alâ nebiyyihi Muħammedin ve âlihi ecma‘in târih li-sene
ħamse ve tis‘a-mi’e min hicreti’n-nebeviyye

TIPKIBASIM

LEYLÂ VÜ MECNÛN

Hattat Şeyh Hamdullâh tarafından yazılan
ve Berlin Devlet Kütüphanesi,
Hs. or. 8168'de kayıtlı olan nüsha